

ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ НАПН УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПОЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ НАПН УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

МІСЕНГ ДАР'Я ВЯЧЕСЛАВІВНА

УДК: 159.923.2:[316.728:316.752]](043.5)

Дисертація

ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА СТИЛЬ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

Спеціальність 19.00.01 – загальна психологія, історія психології

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ Д. В. Місенг

Науковий керівник – Жовтянська Валерія Вікторівна, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник

Київ - 2020

АНОТАЦІЯ

Місенг. Д. В. Вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

– Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. – Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Київ, 2020.

Дисертаційна робота є самостійним, цілісним і завершеним дослідженням, яке містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати. У дисертації представлено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Показано, що проблема становлення та функціонування стилю життя особистості, а також ролі психологічних чинників у цьому процесі набуває все більшого значення як одна з найбільш актуальних у сучасній загальній психології.

Висвітлено стан розробки проблеми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, зокрема здійснено концептуалізацію понять стилю життя та ціннісних орієнтацій у межах загальнопсихологічного підходу, продемонстровано й обґрунтовано роль Я-концепції та образу значущої особи як чинників, що опосередковують вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Стиль життя особистості визначено як характеристику життєдіяльності, що виявляється в регулярних патернах поведінки на таких рівнях життєдіяльності: загальні взаємини особистості зі світом, конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності, стильова самопрезентація особистості. За такого визначення стиль життя особистості репрезентує особливості організації життєвих практик особистості, зважаючи на те, що життєві практики характеризуються регулярністю та повторюваністю певних дій, тобто регулярними патернами поведінки. Ціннісні орієнтації концептуалізовано як суб'єктивні образи цінностей, увідповіднені з індивідуальним досвідом особистості, що виражають її змістовне ставлення до

соціальної дійсності, визначають мотивацію поведінки, здійснюють істотний вплив на всі сторони діяльності.

Побудовано комплексну модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, де Я-концепцію та образ значущої особи визначено як чинники, що опосередковують цей вплив. Згідно з моделлю, система ціннісних орієнтацій особистості є взаємопов'язаною з Я-концепцією та образом значущої особи, і, за їх опосередкування, визначає загальні особливості організації життєвих практик, конструювання та реалізації стратегій і тактик життєдіяльності особистості, прояву її стильової самопрезентації, специфічним поведінковим виявом чого є стиль життя.

Обґрунтовано комплексну програму методів психологічної діагностики впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості та представлено результати емпіричного дослідження. Для дослідження стилю життя як характеристики життєдіяльності було застосовано метод написання психодіагностичного есе, а також метод анкетування, які дозволили отримати інформацію щодо особливостей взаємин особистості зі світом, побудови життєвих стратегій і тактик, особливостей стильової самопрезентації, Я-концепції особистості та образу значущої особи. Для виокремлення емпіричних показників стилю життя особистості отриманий текстовий масив було піддано кількісному контент-аналізу. Було помічено, що більшість суджень респондентів за своїм змістом відповідає ціннісно-мотиваційним блокам за Ш. Шварцем, що і зумовило їх обрання як основних категорій контент-аналізу.

Для дослідження характеру та особливостей поєднання емпіричних показників стилю життя у єдину цілісну характеристику – стиль життя особистості, було здійснено процедуру факторного аналізу. За результатами факторного аналізу виокремлено фактори, що описують стилі життя особистості: «Традиція», «Гедонізм», «Добро», «Універсалізм», «Самостійність-Безпека», «Саморозвиток», «Влада», «Самостійність», «Переїзд», «Досягнення», «Гедонізм-Влада», «Універсалізм-Традиція». При цьому подано описи стилів життя та зазначено, що вони є узагальненими та

передбачають індивідуальний вияв кожного з них у життєдіяльності кожної окремої особистості. Визначено, що майже до кожного з факторів входять змінні, що характеризують емпіричні показники стилю життя на різних рівнях життєдіяльності та несуть однакове або подібне смислове навантаження. Більше того, виокремлені фактори за своїм змістом є подібними до елементів матриці ціннісно-мотиваційних типів, представленої Ш. Шварцем, що вказує на структурувальну роль ціннісних орієнтацій у формуванні життєвих стилів.

Дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, а також емпірична верифікація запропонованої комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, реалізовувалися через: доведення існування та аналіз впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, доведення існування та аналіз впливу Я-концепції та образу значущої особи на стиль життя особистості; доведення існування взаємозв'язку між ціннісними орієнтаціями, Я-концепцією особистості та образом її значущої особи. Для вирішення цих завдань було використано однофакторний дисперсійний аналіз, U-критерій Манна-Уїтні, метод рангових кореляцій Спірмена та критерій узгодженості Пірсона χ^2 .

Процедура однофакторного дисперсійного аналізу дозволила встановити існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Визначено, що майже повний набір цінностей за Ш. Шварцем здійснює вплив на стиль життя на тому чи іншому рівні життєдіяльності. Сила впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості оцінена як слабка або помірною. Показано, що найсуттєвіший вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості здійснюється на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності, тоді як рівень стильової самопрезентації є найменш пов'язаним із системою ціннісних орієнтацій особистості. Зроблено висновок, що особливості організації життєдіяльності особистості, спрямованої на досягнення її життєвих цілей, та вибір способів їх досягнення значною мірою залежать від актуальної системи ціннісних орієнтацій особистості. Таким

чином, існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості свідчить про спрямовальну роль ціннісних орієнтацій у регуляції власної активності та структуруванні життєвих практик на різних рівнях життєдіяльності.

Емпірично обґрунтовано функційність комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, підтверджено роль Я-концепції та образу значущої особи як чинників, що опосередковують вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Зроблено висновок, що Я-концепція особистості та образ значущої особи здійснюють вплив на стиль життя особистості, що полягає у визначенні особливостей встановлення взаємин зі світом та соціальним оточенням, конструюванні особистісних стратегій і тактик життєдіяльності, прояві стильової самопрезентації особистості залежно від особливостей власної Я-концепції та образу значущої особи. Визначено, що Я-концепція та образ значущої особи відіграють більш значну роль у організації життєдіяльності особистості для підліткової вибірки досліджуваних порівняно з досліджуваними юнацького та дорослого віку, а також те, що Я-концепція особистості та образ значущої особи є більше пов'язаними зі стилем життя досліджуваних на рівні стильової самопрезентації, ніж їх ціннісні орієнтації.

Зроблено висновок щодо функційності комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, а також виявлено відмінності у її функціонуванні залежно від вікових особливостей досліджуваних. Встановлено, що зв'язки між елементами комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості для респондентів підліткової вибірки є слабшими в порівнянні з досліджуваними юнацького та дорослого віку. Відповідно, стійкість та функційність комплексної моделі впливу на стиль життя особистості залежать від вікових особливостей досліджуваних, маючи тенденцію закріплюватися та демонструвати сильніші зв'язки між своїми елементами з віком.

Ключові слова: стиль життя, ціннісні орієнтації, Я-концепція, значуща особа, взаємини зі світом, життєві стратегії, життєві тактики, стильова самопрезентація.

SUMMARY

Miseng D. V. The influence of value orientations on an individual's lifestyle. – On the rights of manuscript.

Dissertation for a Candidate Degree in Psychological Sciences specialty 19.00.01 - general psychology, history of psychology. – Institute of Social and Political Psychology of National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, 2020.

The dissertation is an independent, holistic and complete study, which contains new scientifically sound theoretical and practical results. The dissertation presents a theoretical generalization and a new solution to the scientific problem of the influence of value orientations on an individual's lifestyle. It is shown that the problems of formation and functioning of an individual's lifestyle, as well as of the role of psychological factors in this process, are becoming increasingly important as the most topical in the field of modern general psychology.

The current state of the research problem of the influence of value orientations on an individual's lifestyle is highlighted, in particular the notions of lifestyle and value orientations within the general psychology approach are conceptualized, the role of the self-concept and the image of a significant other as mediating factors of influence of value orientations on an individual's lifestyle is demonstrated.

Lifestyle is defined as a characteristic of life activity of an individual that manifests itself in regular behaviour patterns at various levels of this activity, such as general interaction of an individual with the world; life strategies and tactics; self-presentation style. At the first level, the general direction of an individual's activity and the nature of their relationship with the world are determined, while the practical implementation of these relationships takes place at the level of life strategies and tactics. Life strategy is represented as a means of life organization and life flow

regulation, which is reflected in the identification and attainment of personal goals. The third level includes style self-presentation, namely the system of choices an individual makes in favor of certain types of clothing. According to this definition, an individual's lifestyle is a feature of life practices organization, given that life practices are characterized by regularity and repetition of certain actions, i.e. regular patterns of behavior.

Value orientations are defined as subjective images of values, which are aligned with a person's life experience, and express the meaningful attitude to social reality, determining behaviour, motivation, having a significant impact on all aspects of a person's activity.

Based on a thorough theoretical analysis, the complex model of the influence of value orientations on an individual's lifestyle is developed. The model presents the self-concept and the role of a significant other as the mediating factors of the influence of value orientations on an individual's lifestyle. According to the model, the system of value orientations being interrelated with and mediated by the self-concept and the image of a significant other, defines the peculiarities of life practices organization, structures general relations of an individual with the world, determines the implementation of individual personal strategies of interaction with the environment, facilitates the process of establishing and implementing individual life strategies and tactics, and determines the peculiarities of self-presentations.

The complex program of research methods is substantiated, and results of empirical research are presented. Given the lack of necessary standardized methods for studying lifestyle as a characteristic of life activity, the subjects were asked to write two psychodiagnostic essays, as well as fill in a questionnaire, developed by the researcher. This allowed to obtain information concerning the relationship between an individual and the world, individual life strategies and tactics, peculiarities of self-presentation style and self-concept, image of a significant other in their lives. In order to define the empirical indicators of lifestyle as a characteristic of life activity, the text array was subjected to quantitative content analysis. During the initial analysis of the text array, it was noticed that most of the judgments provided by the respondents

in their meaning correspond to the value-motivational blocks by Sh. Schwartz, which served a ground to choose them as the main categories for the content analysis.

With the purpose of the identification of a lifestyle as a single holistic characteristic, the empirical indicators of lifestyle were subjected to principal component analysis, which allowed to yield twelve components, describing individual lifestyles: "Tradition", "Hedonism", "Benevolence", "Universalism", "Independence-Security", "Self-development", "Power", "Independence", "Relocation", "Achievement", "Hedonism-Power", "Universalism-Tradition". The components were characterized. It was noted that the characteristics of the lifestyles are generalized and are manifested differently in the life activity of each separate individual. It is found that almost every factor that was obtained as a result of principal component analysis includes variables that characterize the empirical indicators of lifestyle at different levels of life activity and carries the same or similar semantic load. Moreover, the factor structure demonstrated a significant similarity with Sh. Schwartz's value matrix, basis which the substantiating role of value orientations in the organization and functioning of individual lifestyles was demonstrated.

The study of psychological peculiarities of the influence of value orientations on the lifestyle of an individual, as well as an empirical verification of the proposed model of the influence of value orientations on an individual's lifestyle, was implemented through proof of existence and analysis of: the influence of value orientations on an individual's lifestyle; the influence of self-concept and image of significant other on an individual's lifestyle; the relationship between value orientations, self-concept and the image of a significant other. For the same the analysis of variance (One-Way ANOVA), Mann-Whitney U-test, Spearman's rank correlation method and Pearson's Chi-squared test were used.

The existence of the influence of value orientations on the lifestyle of an individual is proven. It is important that almost the full set of values by Sh. Schwartz has an impact on a particular level of an individual's lifestyle. The power of its influence is defined as weak or moderate. It was defined that the most significant

influence of value orientations on an individual's lifestyle takes place at life strategies and tactics level, while the style self-presentation level is least related to value orientations. Value orientations influence a lifestyle of an individual by regulating and constructing life practices at different levels of life activity, defining relationships with the world and social surrounding, defining the choice of behavioral patterns.

The complex model of the influence of value orientations on the lifestyle of an individual is empirically substantiated and proven to be functional. The existence of the influence of value orientations on the lifestyle of an individual, the influence of self-concept and image of a significant other on the lifestyle of an individual as well the relationships between value orientations, self-concept and image of a significant other are proven. It is stated that the self-concept and the image of a significant other play a more significant role in structuring the lifestyle for teenage subjects rather than for adolescents and adults. It is demonstrated that the self-concept and the image of a significant other have a crucial influence on the features of style self-presentation of adolescents, while for the older category of the studied this influence is less prominent.

The differences in the functioning of the model depending on age categories are revealed. The correlations between the elements of the complex model of the peculiarities of influence of value orientations on an individual's lifestyle for the sample of teenage subjects are weaker than those determined for the adolescent and adult sample of respondents. These results demonstrate that the stability and functionality of the model may depend on the age characteristics of the subjects, tending to consolidate and demonstrate stronger links between its elements with age.

Key words: individual lifestyle, value orientations, self-concept, significant other, relationship with the world, life strategies, life tactics, stylistic self-presentation.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

А) Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Публікації у наукових фахових виданнях затверджених МОН України:

1. Місенг, Д. В. (2016). Стиль життя особистості: основні наукові підходи і концептуалізація поняття. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 38, 30-39.

2. Місенг, Д. В. (2018). Стиль життя особистості: операціоналізація поняття *Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 11 (9,18), 158-177.

3. Місенг, Д. В. (2019). Емпіричне дослідження зв'язків ціннісних орієнтацій та стилю життя особистості. *Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 11 (10,19), 288-307.

4. Місенг, Д. В. (2019). Виокремлення та характеристика стилів життя особистості на основі факторного аналізу. *Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. 11 (20), 159-174.

Публікації у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз:

5. Місенг, Д. В. (2019). Емпіричне дослідження Я-концепції та ролі значущої особи як опосередковуючих чинників впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. *Психологія і особистість*. 2 (14), 65-91.

Публікації у зарубіжних наукових виданнях:

6. Miseng, D. V. (2019). Identification and Description of Individual Lifestyles as Characteristics of Life Activity. *Roczniki Psychologiczne / Annals of Psychology*. 22 (3), 231-254.

Б) Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Місенг, Д. В. (2017). Механізми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. *Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості*: матеріали Всеукраїнської (із міжнародною участю) науково-практичної конференції (Херсон, 5-6 жовтня 2017 р.), 86-89.

8. Місенг, Д. В. (2018). Психологічні механізми впливу сім'ї на формування стилю життя особистості. *Сімейна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 04 квітня 2018 р.), 101-104.

9. Місенг Д. В. (2018). Сучасні підходи до концептуалізації поняття стилю життя особистості іноземними психологами. *Україна і світ: діалог мов та культур*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11-13 квітня 2018 р.), 654-656.

10. Місенг Д. В. (2018). Ціннісні орієнтації сучасного українського юнацтва. Психологічні виміри культури, економіки, управління: матеріали II наукової конференції «Західноукраїнська психологія вчора та сьогодні» (Львів, 15 січня 2018 р.), 198-206.

11. Місенг Д. В. (2018). Операціоналізація поняття стилю життя особистості. *Психологія людини: свідомість і реальність*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Ніжин, 30–31 жовтня 2018 р.), 178-180.

12. Місенг Д. В. (2019). Цінності та ціннісні орієнтації особистості: *розмежування понять. Теорія і практика актуальних наукових досліджень*: матеріали IV науково-практичної конференції (Дніпро, 22-23 лютого 2019 р.), 12-15.

13. Місенг Д. В. (2019). Особливості стилю життя особистості на рівні загальних взаємовідносин особистості зі світом у період старшого підліткового та юнацького віку. *Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження (PPMSRPR)*: матеріали XXI

Міжнародної конференції молодих науковців (Київ, 19 квітня 2019 р.), 139-142.

14. Місенг Д. В. (2019). Зв'язок ціннісних орієнтацій та емпіричних показників стилю життя особистості на рівні конструювання стратегій і тактик життєдіяльності. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-психологічні технології розвитку особистості» (Херсон, 16 травня 2019 р.), 187-189.

15. Miseng D. V. (2019). Conceptualizing the Notion of Individual Lifestyle as a Characteristic of Life Activity. *II Всеукраїнський конгрес із соціальної психології «Соціальна Психологія Сьогодні: Здобутки і Перспективи»*: матеріали доповідей учасників (Київ, 7-9 листопада 2019 р.), 230-234.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	15
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА СТИЛЬ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ	22
1.1. Теоретико-методологічні підходи до визначення стилю життя особистості.....	22
1.2. Змістова конкретизація поняття стилю життя у межах загальнопсихологічного підходу	33
1.3. Теоретичні дослідження ціннісних орієнтацій як чинників впливу на стиль життя особистості.....	38
1.4. Комплексна модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.....	45
Висновки до першого розділу.....	60
РОЗДІЛ 2. РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПЛИВУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА СТИЛЬ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ.....	63
2.1. Методичні засади емпіричного дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.....	63
2.2. Організація та процедура емпіричного дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.....	73
2.3. Визначення та аналіз емпіричних показників стилю життя особистості на основі контент-аналізу.....	79
Висновки до другого розділу	92
РОЗДІЛ 3. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА СТИЛЬ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ	94
3.1. Виокремлення та характеристика стилів життя особистості на основі факторного аналізу.....	94

3.2. Емпіричне дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.....	118
3.3. Емпіричне обґрунтування комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.....	139
3.3.1. Дослідження зв'язку ціннісних орієнтацій, Я-концепції та образу значущої особи.....	139
3.3.2. Дослідження впливу Я-концепції на стиль життя особистості.....	157
3.3.3. Дослідження впливу значущої особи на стиль життя особистості.....	172
3.3.4. Обґрунтування комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.....	178
Висновки до третього розділу.....	187
ВИСНОВКИ.....	190
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	194
ДОДАТКИ.....	213

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасний світ характеризується процесами глобалізації та високим темпом зміни суспільних цінностей, норм і стандартів, що призводить до постійної модифікації життєдіяльності всіх груп населення. У цьому контексті дослідження особливостей функціонування стилю життя особистості як характеристики життєдіяльності заслуговує особливої уваги. Серед питань, які підсилюють науковий інтерес до вивчення стилю життя як психологічної категорії постає і питання щодо ролі ціннісних орієнтацій у процесі конструювання та функціонування стилю життя особистості. Система ціннісних орієнтацій як одне з центральних утворень особистості, що виражає її змістовне ставлення до соціальної дійсності та спричиняє істотний вплив на всі сторони життєдіяльності, може розглядатися як психологічний чинник визначення особливостей становлення та здійснення особистістю свого стилю життя, зумовлюючи його індивідуалізованість. Існують припущення щодо впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, утім, наразі не визначено, як здійснюється цей вплив і якими є його психологічні особливості. Постає і питання про те, які інші психологічні чинники можуть опосередковувати вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. А тому дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості та визначення його психологічних особливостей є перспективним напрямом у розробленні цього актуального кола питань.

У межах гуманітарних наук стиль життя визначається як комплекс соціальних практик, що слугують основою соціальної стратифікації (П. Бурд'є, М. Вебер, Т. Веблен, Т. Йохансон, Г. Зіммель, Ф. Мігель, А. Тоффлер), як сукупність реалізованих особистістю соціально усталених практик, що є індивідуальним виявом групового феномена (І. Бестужев-Лада, В. Васютинський, Е. Гідденс, О. Донченко, М. Собель, Л. Сохань, Т. Титаренко), як набір індивідуальних компенсаторних і копінг-стратегій (А. Адлер, М. Горовіц, Д. Ломбарді, Р. Плутчик), стратегічних шляхів взаємодії

особистості з фізичним і соціальним середовищем (Д. Леонт'єв, О. Малина, Л. Чміль, С. Чуніхіна), як набір типових форм поведінки (Р.Елліот, Г. Уолтерс, М. Дженсен, Р.Ларсен, М. Джіндра), як індивідуальна форма життєтворчості (К. Абульханова-Славська, Л. Сохань, Т. Титаренко).

Упродовж тривалого часу проблема впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості посідає чільне місце серед наукових інтересів широкого кола вітчизняних та іноземних дослідників (А. Барді, К. Брунсон, В. Васютинський, Г. Гритчук, М. Дженсен, О. Донченко, Р. Інглхарт, Л. Зепеда, Н. Конг, К. Ні, О. Малина, Дж. Пламмер, О. Поліванова, Г. Радчук, М. Собель, Л. Сохань, Т. Титаренко, Л. Чміль).

Попри значну увагу науковців до означеної проблеми не до кінця з'ясованим залишається питання, якими є психологічні особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Недостатнє теоретичне й емпіричне вивчення цієї проблеми, а також її науково-практична та соціальна значущість зумовлюють актуальність вибору теми «Вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи лабораторії методології психосоціальних і політико-психологічних досліджень «Особливості становлення і розвитку форм соціально-психологічного мислення» (2013–2016 рр., державний реєстраційний номер 0113U002137), «Націєтворчий та конфліктологічний потенціал форм соціально-психологічного мислення» (2017–2019 рр., державний реєстраційний номер 0117U000193). Тему узгоджено бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 14.06.2016 р.).

Мета дослідження полягає у визначенні психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, розробленні та емпіричному обґрунтуванні комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Об'єкт дослідження: стиль життя особистості.

Предмет дослідження: психологічні особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Для досягнення поставленої мети дослідження було визначено такі **завдання:**

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості та на основі теоретичного аналізу розробити комплексну модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.
2. Виокремити та розкрити психологічний зміст стилів життя особистості як характеристики життєдіяльності, продемонструвати роль ціннісних орієнтацій в організації життєвих стилів.
3. Емпірично дослідити психологічні особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.
4. Здійснити емпіричну верифікацію комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання завдань використано:

- *теоретичні методи:* аналіз й узагальнення наукової літератури з проблеми дослідження для з'ясування стану розробленості його предмета та розроблення комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості;
- *емпіричні методи:* методика вивчення цінностей Ш. Шварца, методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча – для дослідження ціннісних орієнтацій респондентів; тест «Хто Я?» М. Куна та Т. Макпартленда в модифікації Т. Румянцевої – для дослідження особливостей Я-концепції респондентів; метод написання психодіагностичного есе (теми есе: «Ким є я для світу?» та «Чим є світ для мене?») – для дослідження стилю життя особистості на рівні загальних взаємин особистості зі світом; анкетування досліджуваних (авторська анкета) – для вивчення особливостей стилю життя на рівнях конструювання особистісних стратегій і тактик

життєдіяльності, стильової самопрезентації особистості, образу значущої особи та особливостей Я-концепції досліджуваних; кількісний контент-аналіз;

- *математико-статистичні методи*: однофакторний дисперсійний аналіз (One-way ANOVA) – для визначення особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості; U-критерій Манна-Уїтні – для порівняння груп; кореляційний аналіз з використанням коефіцієнту кореляції Спірмена – для визначення сили та напрямку зв'язків між вимірюваними показниками; критерій узгодженості Пірсона χ^2 – для визначення сили та напрямку зв'язків між вимірюваними показниками, представлених у номінальній шкалі; факторний аналіз із визначенням головних компонент та обертанням нормативної матриці факторних навантажень методом Varimax – для визначення факторів, що описують стилі життя особистості; тест Колмогорова-Смірнова для перевірки нормальності розподілу значень за вимірюваними показниками.

Обрахунки здійснено за допомогою комп'ютерної програми SPSS 21.0.

Наукова новизна одержаних результатів.

Уперше:

- *визначено* психологічні особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, а саме: описано цей вплив як спрямувальний, а за силою схарактеризовано як слабкий або помірний; показано, що майже повний набір цінностей за Ш. Шварцом здійснює вплив на стиль життя особистості, при цьому найбільш значущим цей вплив є на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності; з'ясовано, що ціннісні орієнтації є одним із чинників впливу на стиль життя особистості, який перебуває у взаємозв'язку з Я-концепцією та образом значущої особи;

- *розроблено й емпірично обґрунтовано* комплексну модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, згідно з якою система ціннісних орієнтацій особистості є взаємопов'язаною з Я-концепцією та

образом значущої особи, і, за їхнього опосередкування, визначає загальні особливості організації життєвих практик, конструювання та реалізації стратегій і тактик життєдіяльності особистості, прояву її стильової самопрезентації, специфічним поведінковим виявом чого є стиль життя;

– виокремлено й описано стилі життя особистості як характеристики життєдіяльності: «Традиція», «Гедонізм», «Добро», «Універсалізм», «Самостійність-Безпека», «Саморозвиток», «Влада», «Самостійність», «Переїзд», «Досягнення», «Гедонізм-Влада», «Універсалізм-Традиція»; на основі подібності факторної структури до ціннісно-мотиваційного континууму Ш. Шварца продемонстровано структурувальну роль ціннісних орієнтацій в організації стилю життя особистості, що полягає у конструюванні та здійсненні особистістю власного стилю життя відповідно до актуальної системи своїх ціннісних орієнтацій.

Доповнено уявлення:

– про стиль життя як характеристику життєдіяльності особистості, що виявляється в регулярних патернах поведінки на таких рівнях життєдіяльності: загальні взаємини особистості зі світом, конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності, стильова самопрезентація особистості.

Поглиблено уявлення:

– про вікову специфіку становлення стилю життя особистості як складного динамічного феномена; продемонстровано, що стійкість і функційність комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя залежать від вікових особливостей досліджуваних, маючи тенденцію закріплюватися та демонструвати сильніші зв'язки між своїми елементами з віком.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання при розробці тренінгів, корекційних і психотерапевтичних програм, спрямованих на коригування стилю життя особистості. Отримані результати дослідження можуть бути використані психологами в практичній діяльності для прогнозування особливостей поведінки особистості, для надання

психологічної допомоги особі, що перебуває в процесі особистісного становлення та зростання. Використаний у роботі психодіагностичний інструментарій може постати методичною основою подальших досліджень проблеми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості та психологічних особливостей становлення стилю життя. Основні положення дослідження можуть бути використанні в процесі розробки та викладання навчальних курсів «Загальна психологія», «Психологія особистості», «Вікова психологія», «Психологічне консультування», «Психологічний практикум».

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та результати емпіричних досліджень були представлені на: Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості» (Херсон, 2017); II науковій конференції «Західноукраїнська психологія вчора та сьогодні» (Львів, 2018); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сімейна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку» (Київ, 2018); Міжнародній науково-практичній конференції «Україна і світ» (Київ, 2018); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Психологія людини: свідомість і реальність» (Ніжин, 2018); IV науково-практичної конференції «Теорія і практика актуальних наукових досліджень» (Дніпро, 2019); XXI Міжнародній конференції молодих науковців «Проблеми особистості у сучасній науці» (Київ, 2019); IV Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених, аспірантів та студентів «Соціально-психологічні технології розвитку особистості» (Херсон, 2019), II Всеукраїнському конгресі «Соціальна психологія сьогодні: здобутки і перспективи» (Київ, 2019).

Результати дослідження **впроваджено** в роботу Херсонської обласної організації політичної партії "Громадський рух "Народний контроль" (Довідка № 298/12-12 від 12.12.2019), Херсонського ясла-садка № 27 Херсонської міської ради (Довідка № 04/01-42 від 28.01.2020), товариства з обмеженою відповідальністю "СИМФОНІ (УКРАЇНА)" (Довідка № 24/02/20-01 від

24.02.2020), комунального закладу "Херсонський базовий медичний фаховий коледж" Херсонської обласної ради (Довідка № 01-07/168 від 25.08.2020).

Публікації. Основний зміст і результати дослідження представлені в 15 публікаціях, серед яких 4 статті у фахових виданнях, включених до переліку МОН України, 1 стаття – у виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття – у іноземному виданні, 9 публікацій – у збірках науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що нараховує 195 найменувань (з них 39 іноземною мовою), додатків. Загальний обсяг дисертації становить 286 сторінок, з них – 178 сторінок основного тексту. У роботі представлена 1 таблиця та 9 рисунків. Додатки розміщено на 76 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА СТИЛЬ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

У розділі виокремлено та проаналізовано теоретико-методологічні підходи до вивчення стилю життя особистості, представлено авторське визначення стилю життя особистості у межах загальнопсихологічного підходу, проаналізовано стан дослідження проблеми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, запропоновано комплексну модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

1.1. Теоретико-методологічні підходи до визначення стилю життя особистості

Проблема стилю життя є предметом аналізу концептуально різних напрямів гуманітарної думки, і наразі немає єдиного усталеного погляду на зміст цього поняття. Як зазначав М. Собель, «Стиль життя є одним із понять, яким зловживають...науковці, журналісти, миряни використовують це поняття для опису власних інтересів та вподобань, чи то мода, чи дзен-буддизм, чи французька кухня» [191, с. 1]. У цьому розділі вважаємо за доцільне розглянути поняття стилю життя саме як наукову психологічну категорію, проаналізувати структуру стилю життя з метою подальшого вивчення впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя.

Поняття стилю життя в науковий обіг уперше було введено М. Вебером, який розглядав стиль життя як критерій стратифікаційних відмінностей, пов'язаних з існуванням і збереженням різних статусних груп у суспільстві. Згідно з концепцією М. Вебера, стиль життя виступає як системоутворювальний початок, символ приналежності до групи, ідентифікації з нею, як фактор відокремлення від інших груп [22].

Т. Веблен розглядав стиль життя як встановлену для класів практику, згідно з якою прагне або мусить діяти особистість [23]. П. Бурд'є визначав

стиль життя як продукт габітусу, як систему певних практик, що є тісно зв'язаними одне з одним та постійно повторюються у повсякденних виявах життя індивіда в різних соціальних полях [19].

А. Тоффлер відходить від погляду на стиль життя як характеристики класової приналежності, а визначає його через процес самоідентифікації особистості із субкультурою, що задає індивідуальний вимір існування цього поняття [143]. Відповідно до цього, стиль життя є не просто зовнішньою формою поведінки, притаманною субкультурі, з якою ідентифікує себе особистість, але й має ціннісну основу, яка є запорукою такої поведінки [143]. Е. Гідденс для позначення стилю життя вводить поняття «життєвої політики», тобто здатності до вибору певних життєвих практик на основі ціннісно-сміслової домінанти. За Е. Гідденсом, основним завданням життєвої політики є «створення морально виправданих форм соціального життя, які будуть сприяти самоактуалізації «Я» у контексті глобальних взаємозалежностей» [166, с. 156].

На думку М. Собеля, стиль життя може розглядатися як упізнаваний спосіб організації поведінкових патернів, що виявляє як індивідуальну, так і соціальну ідентичність [191]. М. Собель пояснює варіативність стилів життя двома факторами. З одного боку, диференціація стилів життя спричинена відмінностями в індивідуальних референтах та особистісних орієнтаціях, що складають індивідуальний досвід. З іншого боку, варіації стилю життя залежать від позиції особистості в соціальній структурі, і вимог, що висуваються до неї [191].

Д. Чені вказує на те, що стилі життя залежать від культурних форм, однак є виявом не тільки шляху використання, але й створення певних культурних продуктів [164]. Це дає можливість припустити, що стиль життя особистості передбачає активність у своєму творенні та розвитку, а саме, що продукти та результати діяльності особистості можуть впливати на процеси утворення, видозміни та розвитку стилю життя особистості.

Починаючи з середини ХХ століття, поняття стилю життя особистості активно розробляється в межах вітчизняної соціології, де воно розглядається в

тісному зв'язку з категорією способу життя. Одним з перших дослідників цього питання є І. Бестужев-Лада, який визначав стиль життя як чітко визначений аспект способу життя, як поведінковий прояв життєдіяльності особистості [14]. Визначним є те, що в концепції І. Бестужева-Лади вперше звертається увага не тільки на поведінковий аспект життєдіяльності як на центральну проблему, а й на зв'язок поведінки із ціннісними орієнтаціями особистості [14]. А. Тодоров також визначав стиль життя як множинну форму вияву способу життя, що проявляється як сукупність соціальних, ідейних, ідеологічних відносин соціальних класів, груп, прошарків, окремих індивідів в усіх областях та виявах життя в умовах відповідного соціально-економічного ладу [139]. Велику роль у розробці та концептуалізації поняття стилю життя зіграла група вітчизняних соціологів: Л. Сохань, Є. Головаха, О. Донченко, Л. Сохань, В. Тихонович. Л. Сохань визначає стиль життя як індивідуально засвоєваний або обраний спосіб поведінки, спілкування, діяльності, типовий для певної категорії осіб [129]. Л. Сохань поділяє думку І. Бестужева-Лади щодо існування ціннісного компонента у стилі життя особистості, що представлений як індивідуальними, так і соціальними цінностями, існування та міра вияву яких і визначає варіабельність життєвих стилів [129].

На думку Л. Михайлової, стиль життя є індивідуалізованим способом життя, що базується на суб'єктивних характеристиках особистості (потребах, інтересах, мотивах, установках, цінностях, нормах), які визначають спрямованість її життєдіяльності, засоби та прийоми, які використовує особистість для актуалізації потреб та досягнення значущих цілей в залежності від власних потреб, можливостей, а також умов навколишнього середовища [73]. Вітчизняний соціолог Л. Бевзенко пов'язує стиль життя з культурно і соціально продиктованою необхідністю, прагненням підтверджувати свій соціальний статус [12]. На думку М. Шульги, категорія «стиль життя» відбиває той зріз людського життя, де особистість чи група можуть проявити свою автономність до суспільного цілого та принципів його існування. Зокрема, М. Шульга визначає стиль життя як «бік організації життя людини, у якому

особистість виявляє себе через свій світогляд, через свої ідеали, уявлення, смаки і преференції, через самоствердження...де демонструє ієрархію цінностей, які поділяє» [128].

З іншого ракурсу розглядається концепт стилю життя в площині психологічної науки. Розгляд поняття стилю життя у психології вперше був здійснений у психоаналітичній традиції австрійським психіатром А. Адлером. Стиль життя був визначений психоаналітиком як захисна тенденція, якою особистість оснащує свій життєвий план досягнення певної фіктивної мети, спрямованої на набуття почуття переваги та компенсації почуття неповноцінності [1]. Відповідно до цього, особистість розвиває або гальмує в собі певні якості, особистісні характеристики та способи взаємодії зі світом як такі, що завжди відповідають життєвому плану та є найбільш ефективними засобами боротьби. Залежно від того, які шляхи досягнення компенсаторної мети особистість обирає, формується життєвий стиль [2].

Р. Плутчик розглядав стиль життя в контексті психоеволюційної теорії як сукупність механізмів психологічного захисту [107]. Інтенсивне функціонування механізмів захисту приводить до закріплення певної емоційно-регуляційної та поведінкової моделі – стилю подолання, який може здійснювати регуляцію поведінки особистості, визначати плин її життя (вибір ролей у групі, тип батьківського ставлення, поводження у конфлікті тощо) ситуаційно (під час психотравмуючої події) та генералізовано (характеризуються стійкістю) [107]. Сучасний психолог Д. Ломбарді також визначає стиль життя як сукупність психологічних захистів, що пронизують усі аспекти особистості та спрямовують її до формування сталої соціальної поведінки, манери сприймання себе, інших, пристосування до життя. Дослідник також указує на можливість визначення стилю життя як стратегії, використовуваною людиною з метою досягнення почуття особистісної значущості [176]. Дослідники М. Горовіц, К. Мармор, Дж. Крупнік, Н. Вільнер розглядають поняття стилю життя в психоаналітичній площині як «набір способів боротьби зі стресом та способів захисту від загроз» [176].

За Г. Олпортом стиль життя є єдністю системи поведінкових проявів, до якої особистість схильна відповідно до своїх індивідуальних властивостей (набору особистісних диспозицій). Таким чином, Г. Олпорт визначає стиль життя як продукт «пропріуму» - «єдиного принципу організації установок, оцінок, мотивів, відчуттів, схильностей індивіда, його особистісних диспозицій» [95]. Г. Олпорт уперше серед психологів робить акцент на зв'язку стилю життя з поведінковим та ціннісним компонентом особистості, зазначаючи, що «стиль життя виявляє ціннісні схеми особистості...та поступово еволюціонує через засвоєння індивідом послідовної лінії поведінки та через її невідступне дотримання» [96]. Таким чином, розуміння стилю життя особистості в персонологічному підході, на відміну від психоаналітичного, визначається її розумінням не як обов'язково патогенного, а як загального індивідуального прояву адаптивної поведінки особистості.

У радянській психології поняття стилю розроблялося в межах діяльнісного підходу, у якому стиль розглядався як індивідуальна система психологічних засобів, до яких свідомо чи несвідомо звертається особистість з метою найефективнішого врівноважування своєї індивідуальності з предметними зовнішніми умовами діяльності (Є. Клімов, В. Толочек) [56, 141]. Велика кількість радянських досліджень була присвячена вивченню стилів діяльності (В. Азаров, Б. Вяткін, Є. Клімов, В. Моросанова) [8; 29; 56; 86]. Потужним напрямком розроблення питань стилю особистості як у вітчизняній, так і західній психології стало дослідження когнітивних стилів як індивідуально-своєрідних способів прийняття та оброблення інформації (Дж. Келлі, А. Паувел, Дж. Ройс, Р. Гарднер, О. Григоренко, М. Холодна, ін.) [172; 187; 165; 37; 147].

Наприклад, А. Паувел та Дж. Ройс, розробляючи мультифакторну теорію індивідуальності, визначали когнітивно-афективний стиль як одну із систем індивідуальності. На їхню думку, когнітивно-афективний стиль особистості є системою, що поєднує та модулює інформацію шляхом координування когнітивної й афективної сфер та шляхом вибору певних шляхів обробки

інформації [187]. У цьому контексті варто пригадати й теорію особистісних конструктів Дж. Келлі, який припускав, що процес формування світосприйняття відбувається за допомогою набору ідіосинкратичних особистісних конструктів, упорядкованих біполярно та ієрархічно. Конструкт, на думку Дж. Келлі, є узагальненням минулого досвіду, яке виступає в якості оцінного еталона, здатного детермінувати поведінку та визначати стратегії взаємодії з оточенням [172].

У межах єдиної концепції стилю людини О. Лібін визначив стиль як цілісну характеристику особистості, яка виражає співвідношення підструктур індивідуальності між собою і з параметрами конкретних ситуацій з точки зору їх компенсаторності, адаптивності та результативності [63]. О. Лібін виокремлює три напрями дослідження стилю як психологічного феномену: особистісні диспозиції; характеристики когнітивних процесів; параметри поведінки та діяльності. Науковець стверджує, що стиль особистості пов'язує в єдине ціле її біологічні, психологічні та соціальні аспекти буття. Відповідно, стиль життя людини як найбільш соціально зумовлений феномен виступає продуктом соціалізації, повноцінної реалізації особистості в різних сферах життєдіяльності та визначає характер загальної взаємодії особистості з оточенням [63, с. 205]. Разом з тим, стиль життя визначався як форма творчості, що має соціальну та культурну значущість [62]. Погляд на стиль життя як продукт взаємодії особистості з оточенням має С. Чуніхіна. Проаналізувавши провідні дослідження в галузі індивідуального стилю, дослідниця прийшла до висновку, що стиль визначається як інтегральне утворення, що забезпечує цілісність індивідуальності, пов'язуючи індивідуальні особливості особистості в єдину систему, і має адаптаційний та компенсаторний смисл [150].

Наразі стає поширеним погляд на стиль життя як стратегічні шляхи взаємодії особистості з фізичним та соціальним середовищем, що проявляються як сукупність стійких способів та форм організації життя. Д. Леонт'єв описував феномен стилю життя як унікальний, заснований на певних закономірностях способів життя і діяльності, котрий обирає особистість з метою реалізації своїх

життєвих цілей. Стиль життя визначається науковцем як інтегрований стиль пристосування особистістю до життя та взаємодія з ним, як унікальний спосіб досягнення своїх цілей [124].

О. Малина зосередила увагу на структурних аспектах стилю життя особистості, визначивши його як складну, багаторівневу, цілісну систему стійких рис життєдіяльності, що формується на основі потреб та здібностей особистості і проявляється в процесі реалізації нею своєї життєвої мети та планів. Дослідниця визначає стиль життя особистості як особливий індивідуальний спосіб здійснення особистістю обраного нею життєвого шляху, індивідуально-своєрідна цілісна система стійких засобів та форм опосередкування особистістю об'єктивних умов життєдіяльності. При цьому активність і спрямованість особистості були визначені дослідницею як структурні компоненти стилю життя [72].

Л. Чміль описує стиль життя як системну сукупність способів сприйняття соціального світу, визначення цілей індивідуального існування, вибору шляхів і способів їх досягнення та реалізації життєвих планів у цілому. Л. Чміль розглядає стиль життя як суттєву характеристику особистості, що повною мірою розкриває як зміст мотиваційно-сміслової компоненти структури особистості та репрезентує повний спектр поведінкових проявів людини. На думку Л. Чміль, змістовні особливості стилю життя знаходять відображення у ставленні особистості до себе самої та власного майбуття, до інших людей та соціального світу в цілому, актуалізуються в обраних нею засобах і шляхах досягнення поставлених цілей. [149]. О. Поліванова визначила стиль життя як індивідуально-особистісну форму прояву соціально-типової життєдіяльності особистості, що включає зовнішні (сфера міжособистісних відносин) та внутрішні (ціннісна сфера та сфера потреб) характеристики [105]. На наявності міжособистісного компонента у структурі стилю життя наголошує Г. Гритчук. Дослідниця визначає стиль життя особистості як модус життєдіяльності, що зумовлюється, з одного боку, різними параметрами

індивідуальності, а з іншого – способами взаємодії з життєвими ситуаціями [38].

Детального огляду поняття стилю життя набуло в роботах дослідників лабораторії психології мас та спільнот Інституту соціальної та політичної психології НАПН України (В. Васютинський, І. Губеладзе, Л. Коробка, В. М'яленко та ін.). У межах дослідження соціально-психологічних чинників подолання бідності як стилю життя В. Васютинський визначив стиль життя як індивідуально виражений модус вибору та реалізації особою суб'єктивно значущих для неї форм поведінки, спрямованих на адекватне в її розумінні приєднання до способу життя референтного оточення, що увиразнюється в умовах ситуативної або довготривалої невизначеності [21]. На думку В. Васютинського, основними функціями стилю життя є вплив на розв'язання проблем, внутрішньособистісну та міжособистісну групову інтеграцію, діяльнісне цілепокладання, ціннісно-орієнтоване самовизначення, особистісно значущий вибір, творчу реалізацію, психологічний захист [21].

Ю. Швалб визначає стиль життя як соціально-психологічний конструкт, який охоплює набір і зміст вільної діяльності особистості та її системи цінностей; як певний психологічний простір способу життя, його індивідуальний прояв; як узагальнювальний показник якості буття всього суспільства [152]. У контексті особистісного життєконструювання та планування вивчає феномен стилю життя Т. Титаренко, визначаючи його як індивідуальний набір практик – стійких усвідомлених способів самоздійснення особистості, що здійснюються за певними правилами та конструюють людське життя [136]. Т. Титаренко наголошує на постійному взаємозв'язку та взаємовпливі набору життєвих практик особистості із соціальним та природним, реальним та віртуальним оточенням, що визначає індивідуалізованість у процесі власного життєконструювання [138].

К. Абульханова-Славська розглядає стиль життя в контексті життєвого шляху як здатність особистості організувати життя за своїм задумом, відповідно до своїх схильностей та прагнень [4]. У цьому визначенні

наголошується на суб'єктній позиції особистості та зв'язку стилю життя саме з індивідуальним аспектом життєдіяльності особистості. Одночасно в межах зазначеного підходу стиль життя розглядається як форма вияву стратегії життя особистості. У такому випадку йдеться про те, що стиль життя пов'язаний із ціннісною сферою не безпосередньо, а через опосередкування стратегіями життя особистості.

Визначними у розробці проблеми стилю життя є дослідження сучасних іноземних психологів. Р. Елліот описує стиль життя як індивідуальну модель життя, що визначається набором стійких, експресивних, типових форм поведінки, характерних для особистості протягом певного часу. На думку науковця, стиль життя характеризується узгодженістю та відносною стабільністю, взаємопов'язаністю поведінкових моделей та насиченістю значенням для особистості та її оточення [169]. Американський психолог-когнітивіст Л. Дін описує стиль життя особистості як соціокультурний феномен, вказуючи на те, що головною умовою утворення стилю життя є взаємодія поведінкових моделей особистості із ситуаційним контекстом [192]. Г. Уолтерс визначає стиль життя як сукупність поведінкових патернів, спрямованих на зниження рівня внутрішньої напруги та збереження психологічного добробуту. Однак, психолог не опускає того факту, що будь-яка особистість у ході життя набуває соціальні ролі, засвоює правила та ритуали, вступає у відносини, що теж є суттєвими факторами у формуванні стилю життя особистості [194]. Згідно з М. Дженсеном, індивідуальний стиль життя може бути визначений як патерн повторюваних дій, основою який виступають переконання щодо світу та самого себе, та котрі виражаються у намірах досягнення життєвих цілей [170]. Подібним чином, дослідники Р. Ларсен та М. Джіндра у своїх роботах визначають стиль життя як організований набір поведінкових патернів, що проявляються у різних сферах життя [174; 175; 171]. К. Серлавей та Д. Аптон дійшли висновку, що стиль життя особистості представляє сукупність пов'язаних між собою моделей поведінки та поведінкових виборів щодо харчування, фізичної активності, вживання

алкоголю, паління, вживання наркотичних речовин, сексуальної поведінки [192].

Здійснивши аналіз напрацювань вітчизняних та закордонних дослідників, ми бачимо, що проблема визначення стилю життя є активно розроблюваною упродовж останніх десятиліть. Актуальність проблеми щодо визначення стилю життя як наукової категорії, на нашу думку, зумовлена поглядами на особистість як суб'єкт дії, відповідно, необхідністю розмежування індивідуального та соціально привнесеного у процес організації життя особистості, визначення факторів, що впливають на структурування особистістю життєдіяльності, позиціонування себе у межах взаємовідносин «Я – навколишнє середовище». Під час здійснення теоретичного аналізу розробок, ми дійшли висновку, що наразі немає усталеного погляду на феномен стилю життя особистості. Відтак, можна визначити декілька підходів концептуалізації цього феномену:

- Соціологічний, який описує стиль життя як комплекс соціальних практик, що слугують основою соціальної стратифікації, символом приналежності до певної статусної групи. За поглядами представників цього підходу, соціальні практики не створюються соціальними акторами, а лише відтворюються ними, визначаючи місце особистості в суспільстві, її інтереси, характер взаємодії з іншими соціальними групами, нормативною системою. Такий підхід передбачає розгляд формування стилю життя через призму пасивного засвоєння соціальних практик особистістю, виключаючи можливість будь-якої духовно-практичної діяльності особистості, спрямованої на проектування, планування та творче здійснення нею свого індивідуального життя.
- Соціально-психологічний, у якому стиль життя визначається через вибір та/або реалізацію соціально усталених практик, що є індивідуальним виявом групового феномену. У такому трактуванні стилю життя виникає запитання щодо міри активності суб'єкта – чи здатен суб'єкт до активного творення свого стилю життя чи обмежений певним діапазоном

життєвих практик, які має обрати? У контексті соціально-психологічного підходу продуктивною нам здається позиція до розгляду стилю життя особистості через активно-пасивний процес, який передбачає самоідентифікацію особистості з різними субкультурами або культурними групами, до яких вона належить, і вироблення на їх основі власного індивідуалізованого стилю життя.

- Психоаналітичний, що передбачає розгляд стилю життя особистості як набору індивідуальних компенсаторних стратегій. Головне завдання компенсаторних стратегій полягає в уникненні дискомфорту, котрий суттєво впливає на гармонічне функціонування особистості. Відповідно, у межах психоаналітичного підходу основна функція стилю життя може бути описана як така, що полягає в пристосуванні життєдіяльності людини до умов середовища та комфортному психологічному з ним співіснуванні. На нашу думку, функція стилю життя особистості передбачає не тільки психологічний адаптаційний потенціал, але і широкомасштабну взаємодію із соціальним та фізичним оточенням. Таким чином, ми вважаємо психоаналітичний підхід таким, що описує лише один вимір існування феномену стилю життя особистості, але нехтувати ним також не варто.
- Загальнопсихологічний, що передбачає розгляд стилю життя як стратегічних шляхів взаємодії особистості з фізичним та соціальним середовищем, що проявляються як сукупність стійких способів та форм організації життя. Поряд із цим існують погляди на стиль життя як на індивідуальну форму творчості, яка визначає характер загальної взаємодії особистості з оточенням. На нашу думку, загальнопсихологічний підхід є найбільш правомірним при розгляді феномену стилю життя, адже передбачає всебічне охоплення сфер людської діяльності та саморегуляції, передбачає активну позицію особистості стосовно оформлення власного стилю життя.

Встановлено, що стиль життя формується у взаємодії особистості із соціальним середовищем та частково обумовлений ним, однак, у той самий час відображає особистісний вибір, а значить може розглядатися як вияв суб'єктності та індивідуальності. У той самий час стиль життя відображає не тільки особливості взаємин особистості та соціуму, але може розглядатися ширше – як особливості взаємин особистості та світу, та відображати індивідуальні стратегії та форми таких взаємин. Оскільки мова йде про загальні патерни поведінки, тобто патерни, що характеризують життєві практики в цілому, то логічно, що виникає питання про вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя. При цьому деякі автори навіть схильні розглядати ціннісні орієнтації як структурну складову стилю життя особистості. Однак, навряд чи такий підхід є правомірним, оскільки стиль життя першочергово відноситься до сфери людської поведінки – чи то спосіб проведення часу, чи споживання продуктів, чи то адаптаційні життєві стратегії людини. Тому ціннісні орієнтації як психологічну характеристику правомірно розглядати як можливий чинник становлення стилю життя, а не як його складову частину. Відкритим залишається питання щодо того, якими є психологічні особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, які чинники можуть його опосередковувати. Зрештою, не можна виключати можливість того, що особистість просто запозичує готові стилі у найближчого оточення або отримує їх у результаті навчання, і тоді стиль життя скоріше детермінується соціальними умовами, як про це й писали багато соціологів, і найменшою мірою пов'язаний із факторами психологічної природи. Ці питання і становлять проблемне поле подальшого теоретичного та емпіричного дослідження.

1.2. Змістова конкретизація поняття стилю життя у межах загальнопсихологічного підходу

Стиль життя особистості було визначено в межах загальнопсихологічного підходу як характеристику життєдіяльності, що виявляється в регулярних патернах поведінки на різних рівнях цієї життєдіяльності. Ми припускаємо, що

до таких рівнів життєдіяльності можна віднести: рівень загальних взаємин особистості зі світом; рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності; рівень стильової самопрезентації особистості.

Рівень загальних взаємин особистості зі світом. Рівень загальних взаємин особистості зі світом, її ставлення до природного, соціального, культурного та історичного середовища є найширшим, найбільш охопним рівнем життєдіяльності особистості. Самі по собі поняття «взаємини» та «ставлення» передбачають розуміння особистості як рефлексуючого суб'єкта, здатного до зміни світу та себе у ньому, до керування своїми діями, до планування способів та реалізації програми дій, контролювання ходу та оцінки результатів своїх дій.

Як зазначав О. Леонтьєв, особистість існує у світі як суб'єкт, включений до мережі динамічних суспільних відносин [64]. Б. Ананьєв визначає особистість як суб'єкт пізнання, об'єктивного перетворення світу [9]. Своєю чергою, за С. Рубінштейном, особистість є одиницею в системі суспільних відносин, їх реальним носієм, який свідомо визначає своє ставлення до оточення та того, що в ньому відбувається. Відносини особистості реалізуються в суб'єктній діяльності, у якій пізнається та перетворюється навколишній світ [117]. В. Мясіщев, стверджує, що діяльність особистості виражає її взаємини з людьми, які, своєю чергою, формують її ставлення до зовнішньої дійсності [87]. Під відносинами В. Мясіщев розумів свідомі, вибіркові, зумовлені досвідом зв'язки особистості з різними аспектами об'єктивної дійсності, що проявляються в діях, реакціях і афектах. Відносини є рушійними силами особистості, адже визначають міру інтересу, емоційності, напруженості бажань і потреб.

Н. Сарджвеладзе описує структуру системи «особистість – соціальний світ», виокремлюючи в ній два класи: «включеність у систему відносин» та набір «ставлень». Перший клас передбачає місце в мережі соціальних відносин, тобто соціальні ролі особистості, а другий – ставлення особистості до самої себе та тих чи інших сторін дійсності [121]. Влучно зазначає Д. Леонтьєв,

визначаючи особистість, як психологічне утворення, як регуляторну систему, що конститується відокремленням суб'єктом себе із навколишнього світу, презентацією та структуруванням своїх відносин зі світом та підпорядкуванням життєдіяльності стійкій структурі цих відносин на протигагу миттєвим імпульсам та зовнішнім стимулам [66].

Розглядаючи особистість у контексті її взаємовідносин із середовищем, місця в соціальній системі, варто зважати на той факт, що особистість є психологічною сутністю, що характеризується більш-менш стабільними формами поведінки. Властивості особистості є стійкими, усталено та узгоджено проявляються в різних соціальних ситуаціях, висловлюваннях, у ставленні до інших та у внутрішньому ставленні до себе. Водночас, будучи суб'єктом діяльності, особистість вибудовує власну систему діяльності, у котру включені соціальні вимоги, однак міра і спосіб сполучення своїх внутрішніх рушійних сил та засобів і зовнішніх потреб проявляються у власному структуруванні діяльності власним індивідуальним чином відповідно до своїх параметрів [4, с. 81]. Здатність суб'єкта до поєднання соціального та індивідуального визначає конструювання нових життєвих практик, появи та видозміни їхніх поведінкових проявів, а, відповідно, і стилю життя.

Відтак, на цьому рівні задається загальна направленість діяльності особисті та визначається характер практикування, у той час як на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності життєві практики набувають вигляду їх практичної та поведінкової реалізації. Коли ми говоримо про загальний характер взаємодії особистості зі світом та маємо на увазі особистісний спосіб встановлення відносин зі світом, яким постає світ для особистості, і якою вона бачить себе в світі і в стосунках з ним. Це вихідний пункт для визначення і розбудови особистістю системи відносин з навколишнім середовищем, які надалі реалізуються в стратегіях і тактиках її життєдіяльності.

Рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Здатність суб'єкта до поєднання індивідуальних особливостей, статусних та вікових можливостей, амбіцій, потреб, цінностей з

вимогами, що висувуються суспільством та оточенням, визначається К. Абульхановою-Славською як життєва стратегія особистості [4]. З плином життя в особистості виробляється певна свідома або несвідомо програма, що передує активності або слідує за нею, у котрій так чи інакше моделюється увесь контекст її активності: з'являються домагання, визначаються життєві цілі, продумуються шляхи їх досягнення, передбачаються наслідки. У цьому контексті життєва ціль постає як образ бажаного майбутнього, що безпосередньо детермінує та регулює акти поведінки і діяльності [153].

Ю. Резнік розглядає життєві стратегії як утворення, що реалізуються у поведінці людини як її орієнтири та пріоритети. На думку соціолога, життєва стратегія є тривимірною, де перший вимір представлений унікальними та неповторними особистісними смислами та цілями, другий вимір – культурно та соціально обумовленими взірцями та стандартами, засвоєними в процесі інтерації з оточенням, а третій вимір зароджується у сфері інтерсуб'єктивності, основна функція якої полягає в узгодженні ідеальних уявлень та реального стану речей [111]. Стратегія життя постає перед нами як спосіб індивідуальної організації та регуляції плину життя. Відповідно, життєві стратегії, що проявляються у визначенні та реалізації цілей особистості, є показниками взаємин особистості зі світом, її ставлення до світу та власного життя. За Н. Володарською, саме життєві перспективи та обрані стратегії розкривають перед особистістю цілий спектр можливостей самореалізації, що детермінує її самотворення [25].

Принциповий зміст життєвої стратегії полягає не тільки у своєрідному структуруванні та організації життя, але й у визначенні способу реалізації життєвої стратегії, тобто підборі, структуруванні, організації та здійсненні життєвих тактик. У психологічному контексті життєві тактики можуть бути представлені як свідомі, частково свідомі або несвідомі програми дій, спрямованих на досягнення життєвих цілей, практичної реалізації власних цінностей.

Рівень стильової самопрезентації особистості. Традиційно у психології застосовуються поведінкові, когнітивні, соціальні критерії аналізу, оцінки та порівняльного вивчення особистості, проте таке вивчення є неповним без урахування саме культурних критеріїв аналізу. Як споживач культури людина користується певними мовами, символами комунікації, знаннями, нормами, які дані їй у якості інструментарію, способів особистісної ідентифікації та соціальної самореалізації та самовираження у суспільстві [127]. Відтак, найважливішою характеристикою культури є специфіка її персоналізації у формах індивідуальних значень, смислів, переживань, мотивів, діяльності, поведінки, виявів. Культурні преференції, які виникають у процесі індивідуалізації культурних зразків характеризують та виражають зміст культурно-ціннісної сфери особистості, слугуючи не тільки засобом задоволення культурних та естетичних потреб особистості, але і критерієм культурного вибору, одним зі шляхів соціалізації особистості, елементів групової належності.

Стильова самопрезентація особистості може вважатися індивідуальною формою вияву її культурних преференцій і знаходиться у тісному зв'язку з категорією споживання благ. Стильова самопрезентація особистості охоплює широке коло щоденних виборів особистості: їжа, що споживається, музичні вподобання, предмети побуту та щоденного вжитку, обрання аксесуарів, преференцій у одязі. Як зазначає Л.Сохань, саме аксесуарний компонент, тобто система виборів особистості на користь тих чи інших стилів та предметів одягу, манера одягатися та слідувати за зовнішністю [129], є найбільш практичним виявом стильової самопрезентації особистості. Вказується, що аксесуарний компонент стилю життя знаходиться під впливом масових соціально-психологічних явищ, таких, як мода та суспільна думка, хоча можливі й протилежні тенденції: часткове слідування моді з відповідною зміною аксесуарів або ж індивідуалізоване ставлення до своєї зовнішності та предметів ужитку, що може виявлятися в «аксесуарному консерватизмі» або ж сталому стилю одягу. Зважаючи на вищезазначене, третій рівень виявлення стилю життя

особистості у нашому дослідженні буде представлений саме аксесуарною складовою особистості.

1.3. Теоретичні дослідження ціннісних орієнтацій як чинників впливу на стиль життя особистості

Упродовж тривалого часу проблема визначення поняття ціннісних орієнтацій, їхньої ролі у функціюванні та місце в структурі особистості є актуальною для широкого кола дослідників. Такий науковий інтерес викликаний не дарма, адже ціннісні орієнтації визначають ставлення особистості до навколишнього середовища та особливості взаємодії з ним, структуру самосвідомості, особистісні потреби, зумовлюють та регулюють спрямованість її поведінки [109]. Усе вищезазначене демонструє важливість ціннісного компонента в структурі особистості та виправдовує велику кількість філософських та соціально-психологічних досліджень цього феномену. Метою цього параграфу є дослідження ціннісних орієнтацій як чинників впливу на стиль життя особистості.

Аналізуючи аксіологічну проблематику в сучасних психологічних дослідженнях, неможливо не помітити, що для позначення наче б то одного феномену традиційно використовуються два терміни «цінності» та «ціннісні орієнтації». Деякі автори дотримуються точки зору щодо взаємозамінності вищезазначених понять, проте існує протилежна позиція, представлена групою дослідників, що розмежовують ці поняття (В. Алексєєва, С. Бубнова, Г. Головних, О. Пахомова, І. Надольний, С. Яницький, М. Боришевський, М. Слюсаревський, Т. Титаренко Л. Романюк та ін.).

За О. Пахомовою, цінності існують у культурі та є твірним компонентом соціального життя суспільства. Деякі цінності приймаються людиною і стають її особистими цінностями. Ціннісні орієнтації, своєю чергою, виражають суб'єктивне ставлення до тих чи інших цінностей, тобто відображають спрямованість особистості на ті чи інші цілі [99]. Таким чином, ціннісні

орієнтації утворюються на основі ціннісної системи особистості, яка визначає їх специфіку та зміст, та представляють особою основну форму функціонування цінностей, ступінь переходу їх у діяльність [7].

М. Слюсаревський зазначає, що ціннісні орієнтації, на відміну від цінностей, утілюються як спосіб аналізу ставлення людини до світу. Цінності є більш абстрактним і об'єктивованим феноменом внутрішнього життя, у той час як ціннісні орієнтації – це процесуальний феномен, ближчий до дії, акту, аніж до якогось стабільного стану. Окрім того, ціннісні орієнтації можна вважати суб'єктивним образом культурних цінностей, тобто специфічно засвоєною цінністю, приведеною у відповідність до індивідуального досвіду особистості [98].

Л. Романюк також розмежовує поняття цінностей та ціннісних орієнтацій. Ціннісні орієнтації представляються авторкою як психологічний механізм диференціації особою об'єктів навколишньої дійсності та вибір серед них особистісно значущих відповідно до рівня сформованості загальнолюдських цінностей. За Л. Романюк, ціннісні орієнтації впливають на розв'язання постійних конфліктів у сфері мотивації, виконують функцію цілеспрямовання поведінки, а також забезпечують системотвірну функцію в структурі особистості, виступають у вигляді принципової спрямованості на життєві цілі й конкретні ідеали [114]. Подібною позиції дотримується Л. Коберник, визначаючи цінності як складне комплексне утворення, що міститься у пізнавальних структурах, процесах суспільного життя й культури, світогляді людини. Якщо цінності є психологічною основою рішень про сенс життя, то ціннісні орієнтації визначають шляхи його реалізації [57].

Н. Володарська визначає ціннісні орієнтації як структуровану систему ціннісних уявлень, що виражають суб'єктивне ставлення особистості до об'єктивних умов життя, детермінують її вчинки і дії, проявляються у поведінці [27]. Дослідниця також вказує на такі характеристики ціннісних орієнтацій як суб'єктивність, структурність, ієрархічність, вибірковість для особистості, цілісність та динамічність [27].

У нашому дослідженні ми схильні поділяти погляди вищезазначених авторів щодо доцільності розмежування понять «цінність» та «ціннісна орієнтація», базуючись на тому, що ціннісна орієнтація є цінністю у діяльності, тобто такою, яка визначає та спрямовує поведінку та діяльність особистості. Далі розглянемо підходи різних авторів до визначення ціннісної сфери особистості з огляду на її зв'язок із поведінковими характеристиками та соціальним середовищем, у якому особистість перебуває.

Питання становлення та функціонування системи ціннісних орієнтацій досі не знайшло єдиного вирішення та перебуває в колі наукового інтересу вітчизняних та іноземних психологів. Не зважаючи на різне розуміння системи ціннісних орієнтацій як особистісного конструкта, більшість дослідників погоджуються з тим, що ціннісні орієнтації є особливими психологічними утвореннями, які завжди складають багаторівневу ієрархічну систему і представлені в структурі особистості лише в якості її елементів. Відповідно, неможливо уявити собі орієнтацію на цінність як певне ізольоване утворення, яке не враховує її пріоритетність, суб'єктивну важливість щодо інших цінностей, тобто не включене в систему [18]. Як зазначає І. Галян, цінності, що лежать в основі побудови смислу не завжди гармонізовані за своїм змістом, де кожна з цінностей може бути цінністю-стимулом або цінністю-перешкодою стосовно інших значущих для особистості джерел смислу життя. Однак цінності структуровані так, що здійснення однієї з них не обмежує можливості реалізації інших [30]. Погляди науковців сходяться й на тому, що система ціннісних орієнтацій особистості – це цілісна система когнітивних утворень (уявлень, понять, ідей), які пов'язані з певними емоційно-вольовими компонентами.

Одним із перших до питання вивчення аксіологічної сфери особистості звернувся В. Тугарінов, розглядаючи поняття цінності як соціальний та культурний феномен, виокремлюючи культурні цінності та індивідуальні цінності як похідні від культурних [144]. О. Здравомислов подібним чином підкреслював середовищну та культурну обумовленість цінностей особистості

[48]. На користь того, що моральна свідомість особистості визначається суспільними цінностями, висловився і Л. Архангельський: «Суспільні відносини визначають орієнтацію людей у світі цінностей, вибір бажаних для них ідеалів, норм, котрими вони керуються у своїй поведінці» [11, с. 5]. Іншу позицію займав С. Анісімов, розглядаючи цінності як роль, яку предмет може відігравати у житті, діяльності людей з точки зору їхніх потреб, інтересів, цілей [10]. На думку науковця, конкретна значущість предмета для особистості виникає в той момент, коли предмет залучається до людської діяльності з метою задоволення будь-якої потреби суб'єкта [10].

Думку щодо значущості предмета як результату взаємодії предмета та діючого суб'єкта на основі його актуальної потреби також підтримував С. Рубінштейн, зазначаючи, що ціннісні ставлення є способом відображення дійсності у свідомості. За С. Рубінштейном, ціннісні орієнтації є структурною частиною спрямованості особистості, що визначає сам характер спрямованості, а, відповідно, регулює активність особистості по стосовно предметів та явищ дійсності [116]. Д. Узнадзе досліджував ціннісні орієнтації у контексті вчення про установку, де ціннісні орієнтації розглядалися як фіксовані установки відносно тих елементів соціальної дійсності, котрі характеризуються високою цінністю для індивіда. Як вважав дослідник, ціннісні орієнтації відіграють провідну роль у регуляції свідомої поведінки особистості, і утворюються через відбір актуальних установок після об'єктивації, усвідомлення суб'єктом своєї поведінки відповідно до соціальних норм та цінностей [145]. Згідно з концепцією В. Ядова, особистість володіє системою диспозиційних, ієрархічно організованих утворень, основною функцією яких є психічна регуляція соціальної діяльності та поведінки. В. Ядов визначає диспозиції особистості як продукт зіткнення потреб і ситуацій, у яких відповідні потреби можуть бути задоволені, і вказує на те, що вони ієрархічно закріплюються в особистісній структурі в результаті життєвого досвіду [155].

Д. Леонт'єв, досліджуючи цінності в контексті смислових структур особистості, групує цінності за трьома формами їхнього існування: 1) суспільні

ідеали – суспільно спродуковані узагальнені уявлення про ідеали у різних сферах суспільного життя; 2) предметне втілення цих ідеалів у діяльності або продуктах діяльності окремих людей; 3) мотиваційні структури особистості, що спонукають до предметного втілення у своїй поведінці та діяльності суспільних ідеалів [68]. Дослідник акцентує на взаємопов'язаності цих трьох форм та можливостей переходу їх одна в одну. М. Боришевський розглядає ціннісні орієнтації в контексті духовності особистості, у якій у формі ціннісних орієнтацій відображаються її найбільш актуальні моральнорелевантні потреби, інтереси, погляди, ставлення до навколишньої дійсності, до інших людей, до себе самої, що стали суб'єктивно значущими регуляторами її активності [108].

М.Слюсаревський визначає ціннісні орієнтації особистості як спрямованість її життя відповідно до певних межових смислів і цінностей [98]. Ціннісні орієнтації, на думку науковця, належать до внутрішньої структури особистості і формуються життєвим досвідом у процесі соціалізації та соціальної адаптації. Базова функція ціннісних орієнтацій – відмежовувати особистісно-значуще від незначущого через засвоєння певних цінностей як межових смислів, що визначають кінцеві цілі життя, а також прийнятні способи їх досягнення. Відтак, ціннісні орієнтації так чи інакше узгоджуються з ідеалом, формуючи відповідну ієрархію життєвих цілей і засобів їх досягнення [98]. Окрім цього, ціннісні орієнтації відіграють роль опосередковуючої ланки між цінностями та конкретикою життєвих цілей, надаючи змогу вибудовувати життєвий план відповідно до засвоєних цінностей. На думку М.Слюсаревського, саме завдяки ціннісним орієнтаціям людина вписує цінності у реалії власних потреб, формує прийнятні способи їх реалізації, тобто життєвий план, а також узгоджує цілі у стратегію життя. Т. Титаренко вказує на ціннісне середовище особистості як одну зі структур психологічного простору особистості, що «забезпечує можливість адекватних власній природі виявів» [138, с. 64].

Велику кількість досліджень цінностей та ціннісних орієнтацій було здійснено іноземними дослідниками. Спробу абсолютизації ролі цінностей у

структурі особистості здійснив представник «описової психології» Е. Шпрангер, розглядаючи цінності як основу людської природи. На думку дослідника, ціннісна орієнтація особистості – продукт загальної ціннісної орієнтації людства. Це суто духовне начало, що визначає в особистості розуміння світу і є частиною загального людського духу [33]. Г. Олпорт за основу своєї концепції особистості поклав ціннісну теорію Е. Шпрангера, також виділяючи шість типів орієнтацій особистості. Ці типи ціннісних орієнтацій присутні у кожній людині, однак у різній пропорції, де одні превалюють над іншими, тим самим визначаючи філософію життя особистості [96].

Гуманістичний підхід до розгляду цінностей представлений позицією А. Маслоу, який вказував на те, що цінності є внутрішньою характеристикою людської природи; вони біологічно та генетично закладені настільки ж, наскільки й обумовлені культурно [177]. Базуючись на теорії мотивації, А. Маслоу, виділяв дві основні групи цінностей: Б-цінності або цінності буття (вищі цінності «розвитку», властиві людям, які самоактуалізуються) і Д-цінності або дефіцієнтні цінності (нижчі регресивні цінності, обумовлені тривогою та фрустрацією, орієнтовані на задоволення якоїсь актуальної чи фрустрованої потреби) [177]. В. Франкл пов'язував цінності особистості з поняттям сенсу життя, визначаючи їх як універсалії сенсу, що узагальнюють досвід людства. В. Франкл описує три класи цінностей, що дають можливість зробити життя людини осмисленим: цінності творчості (зокрема праця); цінності переживання (любов, співчуття); цінності ставлення (свідомо випрацьована позиція в критичних життєвих обставинах, що неможливо змінити) [146].

Вагомий внесок у розроблення теорії ціннісних орієнтацій здійснили М. Рокіч та Ш. Шварц. М. Рокіч розумів цінність як «стійке переконання, що певний спосіб поведінки або певний кінцевий результат, або ж мета існування є більш особистісно та соціально бажаною, ніж протилежна мета існування або кінцевий результат» [185]. Будучи засвоєною, свідомо або несвідомо цінність

стає критерієм, який спрямовує діяльність на розвиток або підтримання ставлень щодо об'єктів та ситуацій, для пояснення власних дій або поведінки інших, оцінки та порівняння себе та оточення. На думку М. Рокіча, цінності виступають психологічними детермінантами, котрі регулюють соціальну поведінку людей, та є транситуаційними, тобто не закріпленими за ситуацією [185]. М. Рокіч поділяв цінності на два типи: цінності-цілі або термінальні цінності, що є найбільш бажаними для особистості кінцевими цілями існування; та цінності-засоби або інструментальні цінності, – способи та модус поведінки особистості. Інструментальні та термінальні цінності представлені двома окремими, проте функціонально та когнітивно поєднаними ціннісними системами, кожна з яких організована в окрему рангову структуру, що визначається рівнем значущості цінностей для особистості [185]. Ієрархічна теорія цінностей М. Рокіча стала підґрунтям для розвитку теорії базових індивідуальних цінностей Ш. Шварца, який розглядає ціннісну систему особистості як мотиваційний конструкт, що безпосередньо піддається впливу середовища, культури та менталітету конкретного суспільства.

Категорія цінності в концепції Ш. Шварца може бути описана так: 1) цінність є переконанням, нерозривно пов'язаним з емоційною сферою особистості; 2) цінності спрямовують діяльність на досягнення бажаних цілей; 3) цінності є трансцендентними, тобто необмеженими обставинами; 4) цінності виступають еталонами, що визначають особливості поведінки, оцінки та пояснення вчинків, подій; 5) цінності впорядковані відповідно до їхньої значущості для особистості відносно одна одної. Упорядкований набір цінностей формує систему ціннісних пріоритетів [189]. Вищезазначені характеристики є спільними для усіх цінностей. Єдине, на думку психолога, що відрізняє одну цінність від іншої, це її мотиваційне підґрунтя. Ш. Шварц визначає десять типів цінностей відповідно до характеру мотивацій, на яких ці цінності базуються: «Самостійність», «Стимуляція», «Гедонізм», «Досягнення», «Влада», «Безпека», «Конформність», «Традиція», «Добро», «Універсалізм» [189]. Вищезазначені цінності організовані в кругову структуру,

що має назву мотиваційного континууму, та відображає взаємозв'язки цінностей між собою: конфліктуючі цінності знаходяться в протилежному напрямку одна від одної відносно центру кола, конгруентні цінності – поряд одна з одною. Чим більше віддалені цінності, тим більш різною в мотивації вони представляють [190].

Здійснивши теоретичний аналіз феномену ціннісних орієнтацій особистості, ми визначили, що цінність – стійке переконання щодо значущості предмета, явища або способу дії на основі існування актуальної потреби вищого або нижчого рівня; може характеризуватися динамічністю та мінливістю і бути запорукою певної цілеспрямованої діяльності суб'єкта. Ціннісні орієнтації утворюються на основі системи цінностей особистості та є формою включення цінностей у механізм діяльності та поведінки особистості через можливість формування стійкого ставлення до об'єктів дійсності, свідомого оцінного вибору цілей та способів поведінки. Система ціннісних орієнтацій характеризує спрямованість і зміст активності особистості, що визначає загальний підхід людини до світу, до себе, надає сенсу особистісним позиціям, поведінці, вчинкам.

Ми дійшли висновку, що, з одного боку, система ціннісних орієнтацій особистості є важливим регулятором активності, оскільки дає можливість співвідносити індивідуальні потреби й мотиви з усвідомленими та прийнятими особистістю цінностями та нормами соціуму. З іншого боку, система ціннісних орієнтацій не лише визначає форми й умови реалізації спонукань людини, але й сама стає джерелом цілей. Ціннісні орієнтації виражають змістовне ставлення людини до соціальної дійсності та в цій якості визначають мотивацію поведінки особистості, здійснюють істотний вплив на всі сфери її діяльності. Як елемент структури особистості, ціннісні орієнтації характеризують внутрішню готовність до здійснення певної діяльності із задоволення потреб і інтересів, вказують на спрямованість її поведінки.

У результаті теоретичного аналізу підходів вітчизняних та західних авторів нами були визначені певні підходи, на які ми спиратимемося в

подальшому дослідженні. Серед них концепція цінностей особистості М.Рокіча та теорія базових індивідуальних цінностей Ш.Шварца. Остання демонструє тісний зв'язок ціннісних орієнтацій та конкретних видів поведінки, описує можливості впливу зовнішніх факторів при формуванні ціннісної системи особистості, що є значущим для нашого теоретичного та емпіричного дослідження феномену стилю життя особистості та його зв'язку із системою цінностей особистості.

1.4. Комплексна модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості

Ціннісна система особистості є складним соціально-психологічним феноменом, що виражає змістовне ставлення людини до соціальної дійсності, самої себе, істотно впливає на різні сторони діяльності особистості. Наразі існують припущення, що ціннісні орієнтації можуть визначати ставлення особистості до навколишнього середовища та особливості взаємодії з ним, визначати спрямованість поведінки особистості та характер її життєвих виборів, та, ймовірно, впливати і на стиль життя [21; 53; 72; 129; 136; 149; 158; 171; 182; 183]. Відкритим залишається питання щодо психологічних особливостей та змісту впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, умов його здійснення, ролі інших чинників у цьому процесі.

Розглядаючи стиль життя, а саме процеси його становлення та функціонування, велика увага має бути приділена не лише ціннісним орієнтаціям, але й іншим соціальним і індивідуально-психологічним чинникам, що визначають його характер та особливості, тобто його індивідуалізованість.

Як підкреслює О. Донченко, говорити про стиль життя можна лише за наявності певного рівня розвитку внутрішнього світу особи [129]. Внутрішніми чинниками формування стилю життя можуть виступати спрямованість особистості, система її потреб, система ціннісних орієнтацій, прагнення до самовизначення та Я-концепція особистості [4]. У той самий час Т. Титаренко наголошує на взаємодії зовнішніх та внутрішніх факторів в розумінні стилю

життя, зазначаючи, що з одного боку на особистість впливає зовнішній світ, а з іншого – особистість проектує у зовнішній світ свої індивідуальні особливості [136]. До зовнішніх чинників зазвичай відносять географічні умови та природні фактори, науково-технічний розвиток, спосіб життя суспільства, класу та групи, до яких належить індивід, історичні традиції та релігія, діяльність, до якої залучена особистість, характер сімейного виховання та особливості спілкування з колом значущих осіб. Окрім того, варто враховувати і такі фактори як вік і етап життєвого циклу, здоров'я, фізіологічні особливості, рід занять, економічне становище [105; 128; 129; 139].

Описуючи психологічні особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості правомірно розглядати Я-концепцію особистості як один із найважливіших чинників, що опосередковує цей вплив. По-перше, Я-концепція особистості формується у тісному зв'язку з системою ціннісних орієнтацій та визначає особливості сприйняття особистістю себе, і, відповідно, впливає на особливості організації особистістю її життєдіяльності. По-друге, усвідомлення себе, своїх інтересів, цілей та бажань, позиції в структурі соціальних відносин, у загальному потоці життя та здатність діяти відповідно до власної системи переконань можливе лише за існування певного образу себе, тобто Я-концепції особистості. По-третє, не можна виключати ролі Я-концепції особистості в процесі вибудовування міжособистісних відносин, у формуванні особистістю власного кола спілкування, вибору авторитетних та значущих осіб.

Окрім того, як зазначають Л. Сохань та О. Донченко, існування уявлень щодо власного «Я» є необхідною умовою існування стилю життя особистості, адже стиль є «вираженням свободи свого «Я», реалізація потреби особистості у самопрояві, вибору самого себе» [129, с.87]. Таким чином, Я-концепція особистості може бути визначена як одна з умов становлення та функціонування стилю життя особистості. Погляди дослідників щодо первинності формування та функціонування Я-концепції відносно стилю життя слугуватимуть основоположними при конструюванні комплексної моделі впливу ціннісних

орієнтацій на стиль життя особистості та при обґрунтуванні психологічних особливостей цього впливу.

Іншим, не менш важливим чинником є образ значущої особи або значущих осіб. Ситуації людського спілкування з найбільш ранніх сходинок розвитку індивіда відіграють важливу роль у формуванні стилю життя. При цьому, основний вплив на його формування здійснює внутрішня сторона спілкування, тобто особливості суб'єктивного сприйняття партнерами ситуації спілкування, психологічний ефект спілкування, цінності, що транслюються у спілкуванні [129]. Образ значущої особи – це той образ, на який особистість орієнтується при структуруванні власної поведінки, оцінках важливих для неї подій, при вибудовуванні суб'єктивних ставлень та взаємин. Спираючись на усе вищезазначене, правомірно визначити образ значущої особи як другий важливий чинник, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на становлення та функціонування стилю життя особистості, а включеність особистості до процесу спілкування, обміну цінностями як другу умову становлення та функціонування стилю життя особистості.

Можемо припускати, що відповідно до власної системи ціннісних орієнтацій, за опосередковуючої ролі Я-концепції особистості та образу значущої особи, особистість конструює, обирає та організовує практики життєдіяльності. Відповідно до цього припущення було розроблено комплексну модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, згідно з якою система ціннісних орієнтацій є взаємопов'язаною з Я-концепцією та образом значущої особи та, за їхнього опосередкування, визначає особливості функціонування стилю життя особистості на трьох рівнях життєдіяльності. (Рис. 1.1).

Деталізуємо, як відбувається цей процес. Варто зазначити, що модель є динамічною, і, відповідно, зміна характеру одного компонента впливає на зміну усіх інших. Також не можна виключати впливи інших зовнішніх та внутрішніх чинників на цю модель, що може якісно відобразитися на стилі життя особистості.

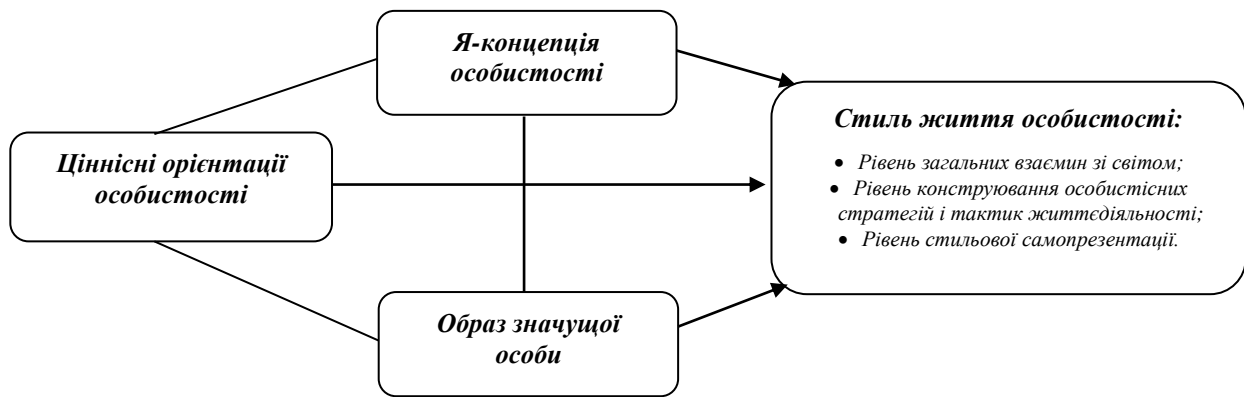

Рис 1.1 Комплексна модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості

Джерело: розроблено автором.

Вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. За результатами теоретичного аналізу було визначено, що система ціннісних орієнтацій особистості є ключовим утворенням особистості, що виражає змістовне ставлення людини до соціальної дійсності, самого себе, справляє істотний вплив на усі сторони життєдіяльності особистості. Низка дослідників припускає, що ціннісні орієнтації можуть визначати особливості поведінки особистості, характер її життєвих виборів, виступати основою для конструювання та реалізації життєвих стратегій і тактик.

За Л. Сохань та О. Донченко, ціннісні орієнтації є первинним компонентом у формуванні стилю життя, які виконують роль балансувальних елементів між потребами особистості та ситуацією їх задоволення. Ціннісні орієнтації регулюють поведінку та діяльність особистості, починаючи з найпростіших ситуацій та закінчуючи найбільш значущими, соціально та особистісно значущими обставинами [129]. Таким чином, ціннісні орієнтації визначаються дослідниками як стилеутворювальні, що свідчить про первинність формування системи ціннісних орієнтацій особистості відносно її стилю життя. Існування системи ціннісних орієнтацій також може бути визначено однією з умов становлення та функціонування стилю життя особистості.

Т. Титаренко наголошує на ролі ціннісних орієнтацій у процесі особистісного конструювання, а саме у визначенні того ракурсу, в якому особистість сприймає себе, довколишній світ, та структурує свою життєдіяльність [136]. Подібним чином зазначає Г. Гритчук, вказуючи на те, що стиль життя особистості зумовлюється різними параметрами індивідуальності та визначає наявність системи ціннісних, життєвих орієнтацій, що зумовлюють суб'єктний чи об'єктний спосіб взаємодії індивіда з життєвими ситуаціями, як один з цих ключових параметрів [38]. Л. Чміль також стверджує, що основним психологічним чинником, що детермінує утворення різних стилів життя особистості є система ціннісних орієнтацій [149]. О. Малина визначає за основу стилю життя активність та спрямованість особистості, що, по суті, базується на системі ціннісних орієнтацій та переконань особистості. Однак, умовою існування стилю життя дослідниця визначає особистісну зрілість як інтегральний критерій особистісного зростання, вияв особистісного потенціалу людини та її життєстійкості у здійсненні своєї життєвої стратегії [72]. Вищезазначені положення підтверджує і І. Галян, вказуючи на те, що вибір певних цінностей як джерел смислу істотно зумовлює загальний рівень усвідомленості життя та, відповідно, його організацію, встановлення відносин з оточенням та визначення життєвих цілей [30].

Р. Стеббінс вказує на те, що стиль життя особистості може визначатися набором цінностей, аттюдів та орієнтацій особистості [179], а згідно з Р. Пламмером, стиль життя особистості базується на ціннісних переконаннях особистості, її самосприйнятті та сприйнятті оточення, в якому вона перебуває [183]. Н. Конг та Л. Зепеда наголошують на ролі ціннісних орієнтацій та аттюдів особистості як таких, що визначають набір звичок та типових форм поведінки особистості, тобто стиль життя [182]. Згідно з Р. Бойдом, цінності можуть виступати основою стилю життя, якщо розглядати стиль життя як набір типових форм поведінки та поведінкових патернів [161]. На користь значущої ролі ціннісних орієнтацій у поведінковій складовій особистості висловлюється

А. Барді, вказує на те, що ціннісні орієнтації можуть повністю або частково структурувати діяльність особистості [158].

У наведених дослідженнях ціннісні орієнтації розглядаються не як структурна частина стилю життя особистості, а як особистісний конструкт, який і є передумовою становлення стилю життя особистості. Відкритим залишається питання щодо емпіричного підтвердження існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості та визначення його психологічних особливостей.

Зв'язок ціннісних орієнтацій та Я-концепції особистості. У межах запропонованої моделі ми розглядаємо Я-концепцію особистості як нерозривно пов'язану з її системою ціннісних орієнтацій: з одного боку, Я-концепція формується у зв'язку з ціннісними орієнтаціями особистості, а з іншого – може виступати чинником зміни системи ціннісних орієнтацій. Коротко схарактеризуємо поняття Я-концепції.

Р. Бернс вбачав Я-концепцію особистості як динамічну систему установок особистості, спрямованих на себе, сполучених із їх емоційно-оцінними та поведінковими компонентами [13]. На думку дослідника, Я-концепція є важливим фактором організації психіки та поведінки індивіда, оскільки визначає інтерпретацію досвіду, слугує джерелом очікувань [13] та реалізує мотиваційно-регуляторну функцію в поведінці особистості. Структура Я-концепції за Р. Бернсом передбачає наявність установок індивіда щодо себе трьох типів: реальне «Я» (яким індивід бачить себе на цей момент), соціальне Я (те, яким індивіда, на його думку, уявляють інші люди) та ідеальне Я (яким індивіду хотілось би бути відповідно до його цінностей та бажань) [13].

К. Роджерс визначав Я-концепцію (або «Самість») як систему уявлень особистості про себе (реального і бажаного), як усвідомлену частину особистості, образ власного Я, на основі якої особистість вибудовує взаємодію з іншими та з собою. Я-концепція визначається дослідником як цілісне та більш-менш стійке, проте динамічне утворення, що здатне змінюватися в результаті набуття нового життєвого досвіду [112]. Дж. Бін, Р. Ліпка та

А. Скаалвік визначають Я-концепцію як ставлення особистості до себе, що базується на основі її ролей, оцінок себе, цінностей, інтересів та переконань та знаходиться під постійним впливом оцінних критеріїв та еталонів, які слугують для порівняння себе та оточення [158, 159].

Я-концепція також може визначатися як продукт функціонування самосвідомості особистості, складного процесу пізнання себе та своїх якостей, мотивів, думок, положення у суспільстві, усвідомлення себе як суб'єкта діяльності [94]. С. Рубінштейн визначав самосвідомість як результат проходження індивідуального життєвого шляху [117]. А. Петровський розглядав самосвідомість як здатність до усвідомлення себе як суб'єкта власних дій та вчинків, результатом чого є побудова розгорнутої системи соціально-моральних самооцінок [101] та виділяв у структурі самосвідомості «Я-образи» - уявлення людини про себе, що змінюються протягом усього життя. За В. Століним, самосвідомість функціонує на трьох рівнях: у системі органічної активності, у системі колективної предметної діяльності та у системі особистісного розвитку. В. Столін зазначає, що самосвідомість особистості, будучи похідною від сукупності видів діяльності суб'єкта та характеру міжособистісного спілкування, сама, своєю чергою, може визначати спілкування та діяльність [130].

І. Кон визначав Я-концепцію як «сукупність психічних процесів, через які індивід усвідомлює себе як суб'єкт діяльності» [59, с. 65], та беручи за основу диспозиційну концепцію особистості В. Ядова, доводив існування триступеневої структури «образу Я»: нижній поверх «образу Я» складають неусвідомлювані, представлені тільки в переживанні установки, що асоціюються з емоційним ставленням до себе; другий поверх представлений усвідомленням та самооцінкою окремих якостей та властивостей, які згодом вибудовуються у цілісний образ, і, зрештою, цей образ вписується у загальну систему ціннісних орієнтацій особистості, пов'язаних з усвідомленням нею цілей своєї життєдіяльності та засобів досягнення цих цілей, що і є третім щаблем [59]. У більшості наведених визначень Я-концепції та самосвідомості

особистості прямо чи імпліцитно йдеться про зв'язок цього особистісного утворення із системою ціннісних орієнтацій особистості. Наприклад, А. Скаалвік наголошує на тому, що Я-концепція особистості знаходиться під постійним впливом оцінних критеріїв та еталонів, які слугують для порівняння себе та оточення [160], а І.Кон вписує образ Я у загальну систему ціннісних орієнтацій особистості [59].

З іншого боку підходить до зазначеної проблеми Л. Божович, наголошуючи на тому, що самосвідомість у юнацькому віці є основою подальшого самовизначення, виникнення потреби віднаходження свого місця в потоці життя; сприяє формуванню узагальненого систематизованого світогляду про світ і себе в ньому, уявлень щодо законів та потреб існування, оформлення сталого ціннісного компонента в структурі особистості [15].

Враховуючи той факт, що ціннісні орієнтації виступають як стандарти, що керують вибором або оцінкою вчинків, людей, подій та самого себе, можемо стверджувати про вагомий роль ціннісних орієнтацій у становленні та функціюванні Я-концепції особистості. Водночас, під час засвоєння нових цінностей та ціннісних переконань Я-концепція особистості може зазнавати суттєвих змін у характері вираження своїх форм. Отже, ціннісні орієнтації та Я-концепція існують нерозривно, однак є різними особистісними утвореннями; при зміні системи ціннісних орієнтацій варто враховувати й зміну Я-концепції, і водночас час зважати на зміну ціннісних орієнтацій за умови зміни особливостей Я-концепції особистості; зміну будь-якого з компонентів, чи то ціннісних орієнтацій, чи то Я-концепції особистості, неодмінно призводить до зміни діяльно-поведінкового компонента, характеру, особливостей постановки та виконання життєвих задач, формування життєвих практик та їх поведінкових проявів.

Зв'язок ціннісних орієнтацій та образу значущої особи. Відповідно до запропонованої моделі образ значущої особи є другим чинником, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Ціннісні орієнтації особистості можуть визначати вибір значущої особи, у той час як

наявність або відсутність, певні особистісні характеристики значущої особи та вплив, який вона здійснює на особистість, можуть призводити до зміни в системі її ціннісних орієнтацій.

Як зазначає А. Реан, переконання особистості щодо своїх ролей та цінностей визначаються їхньою приналежністю до того чи іншого референтного кола спілкування. Референтне коло може складатися з індивідів, з якими індивіди часто взаємодіють та мають близькі взаємини. Референтними можуть виступати і великі соціальні групи, установки та ідеали, яких особистість поділяє: релігійні, етнічні, групи за інтересами. Референтне коло, незалежно від свого розміру, підтверджує актуальні або заперечує старі цінності індивіда, а іноді формулює нові [110]. Відтак, цінності та стандарти значущої особи або осіб виступають для особистості як еталони. Дж. Келлі, вивчаючи референтні групи, виокремлював їх дві функції: нормативну та порівняльну, продемонструвавши, що референтна група необхідна особистості як еталон для порівняння своєї поведінки з нею, або ж для його нормативної оцінки. Обидві ці функції лежать, на думку дослідника, в основі формування ціннісних орієнтацій особистості [171].

Слід зауважити той факт, що особистість може мати декілька значущих осіб або належати до декількох референтних кіл спілкування і поділяти норми, стандарти та цінності кожного з них у певний проміжок часу. Відповідно до цього відбувається аналіз, зіставлення та відбір ціннісних елементів, і, як результат, вироблення особистістю власного образу себе. За подібною схемою відбувається мимовільне запозичення ціннісних орієнтацій малої групи, до якої особистість належить відповідно до зовнішніх умов (сім'я, навчальна група, ін.). Образ значущої особи є тісно пов'язаним із системою ціннісних орієнтацій особистості. Як член групи, особистість під тиском групового контролю та санкцій змушена поділяти групові норми та стандарти, групові цінності, що визначає загальну спрямованість діяльності та поведінки особистості. Самоідентифікація особистості зі значущою особою або референтною групою передбачає засвоєння певних правил та норм поведінки, системи цінностей,

вносячи в життя особистості певний порядок, принципи та критерії вибору [110], що також приводить до змін у зовнішніх поведінкових виявах життєвих практик. Навіть виходячи із-під впливу групи або ж значущої особи, особистість зберігає певні елементи групових стандартів та цінностей [143].

Згідно з А. Брушлінським, важливо враховувати взаємозв'язки між кожною окремою особистістю та оточенням, не зводячи соціальність лише до впливу оточення на індивіда як на пасивний об'єкт, але й розглядати особистість як таку, що сама впливає на оточення [16]. Можна стверджувати, що особистість здатна не тільки піддаватися впливу значущої особи або референтної групи, але й на основі власної системи ціннісних орієнтацій обирати референті групи та значущих осіб, впливати на них, забезпечуючи підтримку їхнього існування та функціонування. Наприклад, І. Галян зазначає, що система ціннісних орієнтацій засвоюється лише у процесі саморозвитку особистості та здатна впливати на зміну об'єктивних умов, у тому числі і кола спілкування [31]. В. Татенко, розглядаючи проблему суб'єкта у процесі соціалізації, теж наголошує на активності суб'єкта, який може протистояти тією чи іншою мірою вимогам групи або соціуму, здатний знаходити і утримувати розумний пріоритет свободи над покорою, творенням над запозиченням [135]. Усе вищезазначене дає можливість стверджувати щодо існування тісного взаємозв'язку між системою ціннісних орієнтацій особистості та образом значущої особи.

Зв'язок Я-концепції та образу значущої особи. Відповідно до представленої комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості припускаємо існування взаємозв'язку між Я-концепцією особистості та образом значущої особи, а саме те, що особистість у процесі взаємодії зі значущою особою може змінювати уявлення про себе. Своєю чергою, зміна уявлень про себе може приводити до вибору нового кола спілкування та значущих осіб.

На думку Л. Сохань та О. Донченко, основний вплив на становлення Я-концепції здійснює внутрішня сторона спілкування, тобто особливості

суб'єктивного сприйняття партнерами ситуації спілкування, психологічний ефект спілкування [129]. Подібним чином стверджував Р. Бернс, зазначаючи, що найбільш значущими у формуванні Я-концепції особистості є контакти особистості зі значущими особами, які, в кінцевому результаті, визначають уявлення особистості щодо самої себе [13].

За Г. Теджфелом, уявлення особистості про себе та своє місце у соціальному та природному середовищі визначаються її приналежністю до певних соціальних груп та категорій. Соціальне порівняння виникає при ціннісно насиченому зіставленні з іншими людьми. Група або значуща особа з її переконаннями, ціннісними системами, стратегіями, поведінковими особливостями є істинною тільки завдяки порівнянню особистості себе з ними, що приводить до віднаходження свого місця у системі відносин «ми – вони» [106]. Окрім того, К. Роджерс стверджував, що формування Я-концепції підлягає впливу багатьох чинників, з яких найважливішими є контакти зі значущими особами, які й визначають уявлення особистості про себе [112]. А. Скаалвік постулював, що особистість схильна бачити себе так, як бачать її інші, шляхом прийняття оцінок та зворотнього зв'язку від значущих та авторитетних осіб [159]. А. Петровський визначає цей феномен як процес «відображеної суб'єктності», який передбачає «відтворення у собі саме інакшої людини (а не себе), її цілі, а не свої» [104, с. 22]. Р. Немов також зазначає, що підлітки схильні копіювати поведінку дорослих, які користуються авторитетом у їхньому колі. Сюди входять мода в одязі, зачіски, прикраси, особлива лексика, манера поведінки, способи відпочинку, захоплення тощо. [94]. І. Кон наголошує на тому, що, будучи залученою до соціальної групи особистість засвоює оцінки з боку інших членів групи, порівнює себе з ними, що призводить до приписування собі певних якостей, які, відповідно, впливають на інтерпретацію життєвих переживань [59].

Я-концепція як динамічна система переконань особистості щодо себе підлягає впливу оточення, з яким взаємодіє особистість, що неодмінно приводить до набуття нового соціального досвіду, результатом чого є зміна

форм Я-концепції, усвідомлення своїх можливостей, здібностей, характеристик на основі порівняння з оточенням, значущою особою або членами референтної групи. Усе це приводить до зміни еталонів оцінного ставлення до себе та оточення, та, відповідно, до реструктуризації Я-концепції особистості, що може приводити до перегляду кола спілкування та соціальної взаємодії. Таким чином, можемо стверджувати, що Я-концепція особистості формується, функціонує та зазнає змін у процесі взаємодії особистості з оточенням. З іншого боку, Я-концепція може розглядатися як один з чинників, що визначає особливості вибору значущої особи, структурування особистістю власного кола спілкування, до якого вона належить або прагне належати. Усі вищезазначені теоретичні положення засвідчують існування тісного взаємозв'язку між особливостями Я-концепції особистості та значущою особою.

Я-концепція як чинник, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Відповідно до представленої моделі, Я-концепція особистості є одним з чинників, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Як було продемонстровано раніше, ціннісні орієнтації особистості є нерозривно пов'язаними із Я-концепцією та визначають особливості сприйняття особистістю себе, навколишнього світу, визначають вибір кола спілкування та зразків до наслідування, визначають характер спрямованості особистості. Відповідно, Я-концепція, будучи центральним утворенням особистості, виконує адаптивну та детермінуючу роль активності суб'єкта відносно себе та оточення.

Як наголошували Л.Сохань та О.Донченко, існування усвідомленої потреби в реалізації власного «Я» надає цілісності стилю життя особистості, необхідну свободу до ствердження себе в навколишньому середовищі. Таким чином, стиль життя особистості є результатом реалізації потреби в індивідуально вільному розвитку власного «Я» [129]. Більше того, лише за умови сформованості Я-концепції особистості, існування системи поглядів щодо себе, можливе формування стилю життя особистості. Подібно зазначає Н. Володарська вказуючи на те, що образ власного «Я» є головним для визначення

поведінкових стратегій особистості [28]. Таким чином, Я-концепція особистості є первинним утворенням відносно стилю життя особистості. Як динамічне особистісне утворення, Я-концепція особистості може змінюватися відповідно до набутого досвіду в ситуаціях соціальної взаємодії. Зміна власного образу Я відбувається через коригування поведінкової складової, перетворення загальних стратегій взаємодії з оточенням, життєвих стратегій і тактик, модифікацію вподобань, результатом чого є зміна середовища спілкування, еталонів наслідування, набору життєвих практик та особливостей їх організації, тобто, стилю життя. Таким чином, припускаємо, що Я-концепція особистості може здійснювати вплив на її життєвий стиль. Поряд із системою ціннісних орієнтацій Я-концепція особистості може визначати особливості організації її життєвих практик, відображаючи реалізацію особистісних цілей та бажань у діяльності, сприяючи вибудовуванню міжособистісних відносин та формуванню кола спілкування, що у своїй сукупності визначає особливості формування та функціонування стилю життя особистості.

Образ значущої особи як чинник, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Роль образу значущої особи як чинника, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, складно недооцінити, адже стиль життя формується саме в ситуації соціальної взаємодії. Носій стилю життя перебуває під постійним впливом представників малих та великих соціальних груп, що є носіями як певного способу життя, групового, так і індивідуального стилю життя. Соціальне оточення пропонує особистості широке коло життєвих практик, які вона може або індивідуалізувати, або на основі їх конструювати власні життєві практики.

Наявність значущих осіб, асоціювання себе з ними або референтними групами може приводити до зміни особливостей організації життєвих практик, тобто стилю життя особистості. На підтвердження цього висловлювався А.Скаалвік, зазначаючи, що особистість схильна бачити себе і діяти так, як бачать її інші шляхом прийняття оцінок та зворотного зв'язку від значущих

інших, авторитетних осіб [159]. Р.Шавелсон наголошує на ролі значущих осіб у процесі структурування власної діяльності, визначенні особливостей взаємодії з соціальним середовищем шляхом їх впливу на Я-концепцію особистості [162]. Проте не можна виключати те, що особистість свідомо, частково свідомо або несвідомо запозичує готові стилі в найближчого соціального оточення або отримує їх у результаті навчання, і тоді стиль життя скоріше детермінується соціальними умовами. У такому контексті варто пригадати й феномен стилізації, який передбачає пристосування власних поведінкових виявів до тих, що пропонується групою без прийняття її цінностей [129].

Згідно з концепціями М. Вебера, П. Бурд'є, Т. Веблена кожна особистість засвоює та відтворює систему поведінкових норм, уявлень, життєвих практик, спільних для тієї чи іншої соціальної групи. Таким чином, особистість, яка належить до соціальних груп, є носієм їхніх життєвих практик, норм та уявлень, суспільних відносин та зв'язків. Більше того, ціннісно-смилова система особистості знаходить вияв у життєвих практиках, відтворюючи певну ідентичність особистості та розкриваючи пріоритетні способи соціального існування, можливі у певному оточенні в конкретний проміжок часу. Проте постає питання, наскільки значущим є ціннісний вияв особистості в процесі життєвого практикування: чи здатна особистість проявляти індивідуальну ціннісну систему через процес організації життєвих практик, чи навпаки, більш схильна переймати життєві практики та характер їх організації, подібний до тих, що існують у соціальній групі, частиною яких вона є.

Узагальнюючи все вищезазначене, припускаємо, що вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя людини відбувається за опосередкуванням Я-концепції та образу значущої особи, що у своїй сукупності визначає характер здійснення поведінкових виборів на їхній основі, сприяє прояву певних стратегій взаємодії з оточенням, визначенню та реалізації життєвих практик, специфічним поведінковим виявом чого є стиль життя. Окрім того, взаємопов'язаність ціннісних орієнтацій, Я-концепції особистості та ролі значущої особи може пояснювати динамічність у структуруванні особистістю

життєдіяльності, визначенні загальних взаємин з оточенням, у визначенні життєвих цілей та завдань, а також способів їх досягнення. Описану комплексну модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості буде покладено основу розроблення програми емпіричного дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Висновки до першого розділу

У результаті теоретичного дослідження було визначено, що наразі немає усталеного погляду на феномен стилю життя особистості. Можна визначити декілька підходів концептуалізації цього поняття: 1) соціологічний, який описує стиль життя як комплекс соціальних практик, що слугують основою соціальної стратифікації, символом приналежності до певної статусної групи; 2) соціально-психологічний, у якому стиль життя визначається через вибір та/або реалізацію соціально усталених практик, що є індивідуальним виявом групового феномену; 3) психоаналітичний, що передбачає розгляд стилю життя особистості як набору індивідуальних компенсаторних стратегій; 4) загальнопсихологічний, який розглядає стиль життя як стратегічні шляхи взаємодії особистості з фізичним та соціальним середовищем, що проявляються як сукупність стійких способів та форм організації життя.

У межах загальнопсихологічного підходу стиль життя визначено як характеристику життєдіяльності особистості, що проявляється в регулярних патернах поведінки на різних рівнях цієї життєдіяльності. Дослідником було виокремлено такі рівні життєдіяльності: загальні взаємини особистості зі світом; конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності; стильова самопрезентація особистості. Стиль життя визначено як особливості організації життєвих практик особистості, якщо вважати, що життєві практики характеризуються регулярністю і повторюваністю певних дій, тобто регулярними патернами поведінки.

У структурі стилю життя рівень загальних взаємин особистості зі світом описано як особистісний спосіб встановлення взаємин зі світом, сприйняття

особистістю світу та себе у ньому, у стосунках з ним. Другий рівень постає як спосіб індивідуальної організації та регуляції плину життя та свідомих, частково свідомих або несвідомих повсякденних виборів особистості, здійснених у реальних умовах, та спрямованих на реалізацію життєвої мети, пріоритетних цінностей особистості. Рівень стильової самопрезентації особистості представлений аксесуарним компонентом, тобто системою виборів особистості на користь тих чи інших стилів та предметів одягу.

Цінність визначено як стійке переконання щодо значущості предмета, явища або способу дії на основі існування актуальної потреби вищого або нижчого рівня. Ціннісні орієнтації є суб'єктивними образами цінностей, тобто засвоєними цінностями, приведеними у відповідність до індивідуального досвіду особистості. Ціннісні орієнтації виражають змістовне ставлення людини до соціальної дійсності і в цій якості визначають мотивацію поведінки особистості, здійснюють істотний вплив на всі сторони її діяльності шляхом визначення, постановки певних цілей, їх досягнення.

Теоретичний аналіз дозволяє стверджувати про існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості та визначити систему ціннісних орієнтацій не як структурну частину стилю життя особистості, а як особистісний конструкт, який є чинником становлення та функціонування стилю життя особистості. Чинниками, які опосередковують вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості визначено Я-концепцію та образ значущої особи. Продемонстровано, що існування системи поглядів на себе, тобто Я-концепція, та включеність особистості до ситуації взаємодії зі значущими особами також виступають як умови формування та функціонування стилю життя особистості.

На основі вищезазначеного представлено комплексну модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Згідно з моделлю, система ціннісних орієнтацій є взаємопов'язаною з Я-концепцією та образом значущої особи та, за їхнього опосередкування, визначає особливості функціонування стилю життя особистості на трьох рівнях життєдіяльності: рівні загальних

взаємин зі світом, рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдільності, рівні стильової самопрезентації.

Положення розділу викладені у публікаціях автора [75; 79; 80; 81; 82; 181].

РОЗДІЛ 2

РОЗРОБЛЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПЛИВУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА СТИЛЬ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

У розділі представлено організаційні та методичні засади емпіричного дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, на основі контент-аналізу визначено емпіричні показники стилю життя особистості.

2.1. Методичні засади емпіричного дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості

У основу дослідження було покладено припущення про те, що стиль життя, являючи собою характеристику життєдіяльності особистості, за опосередкування такими чинниками як Я-концепція особистості та образ значущої особи, піддається впливу ціннісних орієнтацій особистості на кожному з рівнів життєдіяльності, тим самим визначаючи його особливості. Відповідно, метою емпіричного дослідження було визначення психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, розроблення та обґрунтування комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Емпірична програма дослідження реалізувалася у три етапи. На *першому* етапі відбувалося формування вибірки, підбір та розроблення методичного інструментарію, визначення емпіричних показників та діагностика міри їх вираженості. *Другий* етап включав дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, виокремлення та опис стилів життя як характеристики життєдіяльності. *Третій* етап передбачав емпіричну верифікацію та обґрунтування функційності комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості полягало у доведенні існування та аналізі впливу

ціннісних орієнтацій, Я-концепції та значущої особи на стиль життя особистості; дослідженні та аналізі взаємозв'язків між ціннісними орієнтаціями, Я-концепцією та значущою особою як чинників, що опосередковують вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Для розв'язання цих задач було застосовано такі статистичні методи: дисперсійний аналіз (One-way ANOVA) з використанням тесту Уелча – для визначення особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, U-критерій Манна-Уїтні – для порівняння груп респондентів; кореляційний аналіз з використанням коефіцієнту кореляції Ч. Спірмена – для визначення сили та напрямку зв'язків між вимірюваними показниками; критерій узгодженості Пірсона χ^2 – для визначення сили та напрямку зв'язків між вимірюваними показниками, представлених у номінальній шкалі; факторний аналіз із визначенням головних компонент та обертанням нормативної матриці факторних навантажень методом Varimax – для визначення факторів, що описують стилі життя особистості; тест Колмогорова-Смірнова для перевірки нормальності розподілу значень за вимірюваними показниками. Математично-статистичні процедури здійснювалися за допомогою комп'ютерного пакета SPSS for Windows 21.0.

Однофакторний дисперсійний аналіз за тестом Уелча використовувався для дослідження впливу незалежних змінних на залежні змінні. Тест Уелча дозволяє здійснювати дисперсійний аналіз для вибірок, що характеризуються нерівністю кількості показників та нерівністю дисперсії порівнюваних груп [39; 193]. У процесі емпіричного дослідження дисперсійний аналіз було застосовано з метою дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Незалежні змінні були представлені змінними, що характеризують ціннісні орієнтації досліджуваних, а залежними виступали змінні стилю життя особистості. Незалежні змінні мали два рівні прояву: 1 – високий рівень прояву; 2 – низький рівень прояву.

U-критерій Манна-Уїтні являє собою непараметричний критерій, що використовується для оцінки різниці між двома вибірками за рівнем будь-якої

ознаки, вимірної якісно. Даний критерій дозволяє визначити відмінності в значенні параметра між вибірками [92]. У нашому дослідженні цей критерій використовувався з метою дослідження статистично значущих відмінностей між групами респондентів: з високою та низькою пріоритетністю кожної з ціннісних орієнтацій за Ш. Шварцем за показниками стилю життя; між групами респондентів, які визначали та не визначали особливості власної Я-концепції та образу значущої особи через ціннісні категорії Ш.Шварца за показниками стилю життя особистості.

Кореляційний аналіз було здійснено між показниками усіх елементів комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Було висунуто припущення, що елементи представленої моделі є пов'язаними між собою. Кореляційний аналіз дозволив виявити зв'язки між змінними та охарактеризувати їх силу, напрямок та надійність [92]. З урахуванням ненормальності розподілу показників у вибірках було вирішено зупинитися на кореляційному аналізі Спірмена. Варто зазначити, що в методиках ціннісних орієнтацій Ш.Шварца та М.Рокіча найменше значення за кожною з цінностей представляє найбільшу її значущість для респондентів, тож при інтерпретації кореляційних зв'язків було вирішено розглядати напрямок зв'язку як протилежний.

Факторний аналіз застосовувався для виокремлення факторів, що описують стилі життя досліджуваних. Факторному аналізу підлягали показники стилю життя особистості на трьох рівнях життєдіяльності: рівні загальних взаємин особистості зі світом, рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності, рівні стильової самопрезентації особистості. Емпіричні показники стилю життя були визначені у результаті контент-аналізу текстового масиву, отриманого у результаті психодіагностичного дослідження. Як метод факторний аналіз представляє собою сукупність статистичних процедур, метою проведення яких є виокремлення із наявної множини змінних підмножини змінних, які пов'язані між собою [49].

Відповідно до задач дослідження було обрано психодіагностичний інструментарій: написання психодіагностичного есе на визначену тему; анкетування; методики вивчення ціннісних орієнтацій (методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча; ціннісний опитувальник Ш. Шварца), методика вивчення особливостей Я-концепції особистості (тест «Хто Я?» М. Куна та Т. Макпартленда у модифікації Т. Румянцевої). Отримані результати було опрацьовано та інтерпретовано, на їх основі сформульовано висновки та визначено особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя, емпірично обґрунтовано комплексну модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, що забезпечило реалізацію завдань дослідження та вирішення наукової проблеми.

Вивчення проблеми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості передбачає необхідність чіткого визначення способів вимірювання кожного із досліджуваних феноменів. З урахуванням того, що концепт стилю життя особистості видається нам складним, тобто таким, що складається з кількох структурних елементів, а також факт відсутності стандартизованих методик дослідження стилю життя як характеристики життєдіяльності, було запропоновано по черговий окремий розгляд кожного з цих елементів з точки зору діагностичних можливостей та способів вимірювання. Відповідно до кількості рівнів життєдіяльності, на яких проявляється стиль життя особистості, було визначено необхідність використання певного інструментарію при діагностиці окремо кожного з рівнів життєдіяльності.

Написання психодіагностичного есе. З метою вивчення найширшого та всеохопного рівня життєдіяльності особистості було обрано метод психодіагностичного есе. Психодіагностичне есе – невеликий за обсягом твір-роздум з вільною композицією, що виражає роздуми та судження респондента на запропоновану тему; передбачає наведення автором власної точки зору та її особистісної оцінки. Написання есе може стати діагностично ефективним методом, адже за своїми жанровими особливостями есе вимагає підкріплення суджень автора конкретною аргументацією (у нашому випадку фактами або

прикладами з життя), що дасть можливість вдатися до глибшого аналізу суджень [160]. На думку Т. Сарбіна, есе як форма нарративу, є найбільш доцільною для вивчення особистості з тієї причини, що особистість проживає нарративи у власному житті та розуміє своє життя мовою нарративів, а також схильна надавати особистісні сенси та осмисленість більшою мірою несистематичним подіям, з якими вона стикається у повсякденному житті [120].

Написання есе дасть можливість розглянути характер взаємин особистості та світу з різних сторін життєдіяльності, дозволить простежити особливості життєвого практикування. Використання методу психодіагностичного есе сприятиме подальшому аналізу отриманого продукту з точки зору задач емпіричного дослідження за допомогою методів кількісного та якісного аналізу. Враховуючи, що формування та функціонування взаємин особистості та світу є двостороннім процесом, у контексті якого особистість розглядається як суб'єкт, так і як об'єкт діяльності, респондентам до написання може бути запропоновано два есе, одне з яких спрямоване на виявлення характеру відносин особистості та світу «Чим є світ для мене?», а друге дозволить схарактеризувати особистісне ставлення до світу та оточення «Ким є я для світу?». Обидва есе були обов'язковими до написання у чітко визначеній послідовності протягом обмеженого часу.

Анкетування. Окремий інструментарій затребуваний для вивчення особливостей життєдіяльності на рівні конструювання життєвих стратегій і тактик особистості. На цьому етапі одразу варто зазначити, що життєва стратегія розглядається нами не тільки як загальний напрям плину життя особистості, але і як спосіб та результат свідомого конструювання особистістю власного життя. З огляду на те, що життєву стратегію достатньо складно описати цілісно, ми вважаємо за доцільне вивчати життєві цілі особистості, шляхи й способи їх досягнення як бажаного стану життя на близьку або віддалену перспективу. Цілі, які перед собою ставить особистість, є усвідомлюваними, на відміну від мотивів, що дає змогу прямо запитувати про них, а також про діяльність, спрямовану на їх досягнення [69]. Відтак,

дослідження життєвих цілей особистості та шляхів їх досягнення як проявів життєвої стратегії може бути здійснене за допомогою використання методу анкетного опитування. Запитання анкети мають бути відкритими та сформульовані таким чином, щоб забезпечити можливість дослідження загальних та конкретних уявлень щодо бажаного майбутнього, а також шляхів реалізації власних задумів. Запитання анкети дадуть можливість сформувати більш-менш повне уявлення щодо життєвої стратегії особистості, представленої життєвими цілями, прагненнями та конкретними тактиками їх реалізації. Особливості стильової самопрезентації у структурі стилю життя особистості пропонуємо вивчати також за допомогою анкетного методу, де основний акцент робитиметься на отриманні інформації щодо преференцій особистості у одязі. Результати анкетування, отримані у вигляді текстового масиву, будуть піддаватися якісному та кількісному контент-аналізу відповідно до задач дослідження.

Дослідником була сформована авторська анкета, спрямована на вивчення особливостей функціонування життєвих стратегій і тактик респондентів, особливостей їх стильової самопрезентації та Я-концепції, а також образу значущої особи. Анкета містила декілька змістовних блоків, що включали відповідні запитання. Усі запитання анкети – відкриті за формою, що дало можливість респондентам надати розгорнуту відповідь на поставлені запитання.

Блок «Стиль життя» включав такі запитання:

1. «Яким Ви бачите себе через 10 років?» (Запитання спрямоване на вивчення особливостей ідеального Я-образу, бажаного образу майбутнього та себе у ньому).
2. «Чим Ви плануєте займатися протягом 10 років? Запишіть 7 пунктів» (Запитання передбачає висловлення респондентом глобальних шляхів (тактик) досягнення власних задумів у найближчі 10 років);
3. «Які цілі в житті Ви ставите перед собою?» (Запитання спрямоване на вивчення уявлень про життєві цілі та образ бажаного майбутнього).

Блок «Стильова самопрезентація та значуща особа» передбачав такі запитання:

1. «Ваші вподобання в одязі (підкресли необхідне)» (Запитання спрямоване на дослідження аксесуарного компоненту стилю життя особистості);

2. «Назвіть декілька особистостей (зі світу знаменитостей або власного кола спілкування), котрих Ви вважаєте авторитетними для себе. За що Ви їх поважаєте? Що Вам хотілося б перейняти у них для себе?» (Запитання передбачає визначення ролі значущої особи та її значущих характеристик для респондентів).

Питання анкети були сформульовані таким чином, щоб забезпечити можливість виявлення фактів поведінки, планів та результатів діяльності респондентів у відповідях, та розміщувалися так, щоб забезпечити логічну послідовність. З огляду на те, що в запропонованій нами комплексній моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості Я-концепція особистості та образ значущої особи виступають у ролі чинників, що опосередковують цей вплив, доцільним було дослідження особливостей Я-концепції респондентів не лише у модальності «Я-реальне», а й у модальності «Я-ідеальне», а також важливих для респондентів якостей та характеристик значущої особи, адже передбачалося, що значуща особа може виступати взірцем на різних рівнях життєвого практикування, будучи носієм певної системи цінностей, що може визначати вподобання респондента в одязі, використанні предметів побуту.

Тест «Хто Я?» М. Куна, Т. Макпартленда у модифікації Т. Румянцевої [118]. Для вивчення особливостей Я-концепції особистості як чинника, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, окрім запитання анкети, було обрано тест «Хто Я?» М. Куна, Т. Макпартленда у модифікації Т. Румянцевої. Тест спрямований на вивчення змістових характеристик ідентичності особистості. Запитання «Хто Я?» прямо пов'язане із характеристиками власного сприйняття особистістю самої себе, тобто її Я-

концепцією. Головною особливістю цієї модифікації є відсутність жорсткої регламентації кількості відповідей. Порівнюючи цю методику зі стандартизованими самозвітами, необхідно зазначити, що основна перевага методики полягає в потенційному багатстві відтінків самоопису і в можливості аналізувати самоствавлення, виражене мовою самого суб'єкта, а не нав'язаною йому мовою дослідження.

Ціннісний опитувальник Ш. Шварца [51; 188]. Ціннісний опитувальник Ш. Шварца був обраний як основний діагностичний інструмент ціннісної системи особистості, адже повною мірою описує структуру ціннісної сфери особистості та спирається на положення щодо існування взаємозв'язку між цінностями особистості та певними видами поведінки, які ці цінності виражають [188]. За Ш. Шварцем, природним шляхом демонстрації значущих для особистості цінностей є поведінка, що виражає ці цінності чи така, що сприяє їх досягненню [189]. Положення щодо зв'язку ціннісного та поведінкового компонентів є принципово важливим для нашого дослідження, адже може вказувати на зв'язок ціннісних орієнтацій та стилю життя особистості, якщо визначати стиль життя як набір поведінкових патернів. Можливість характеристики ціннісної сфери особистості в контексті підходу Ш. Шварца надає широкі можливості до аналізу ціннісної сфери досліджуваних та суттєво розширює діагностичний потенціал, що й обґрунтовує наш вибір цієї методики.

Ш. Шварц визначає десять типів цінностей відповідно до характеру їх мотиваційного підґрунтя, на яких ці цінності базуються:

1. «Самостійність»: мотивація цього типу цінностей полягає у самостійності мислення і вибору способів дії, творчій та дослідницькій активності.
2. «Стимуляція»: мотивація цього типу цінностей полягає в прагненні до новизни, глибоких переживань, захопливого та різноманітного життя.

3. «Гедонізм»: мотивація цього типу цінностей полягає в прагненні до насолоди або чуттєвого задоволення (цінності задоволення, насолоди життям, потурання бажанням).
4. «Досягнення»: мотивація цього типу цінностей полягає в досягненні особистого успіху шляхом демонстрації власної компетентності відповідно до соціальних стандартів.
5. «Влада»: мотивація цього типу цінностей полягає в досягненні соціального статусу та престижу, контролі оточення та ресурсів (цінності авторитету, багатства, соціальної влади, суспільного визнання, іміджу).
6. «Безпека»: мотивація цього типу цінностей полягає у досягненні та збереженні безпеки для себе та оточення, стабільності суспільства та взаємин.
7. «Конформність»: мотивація цього типу цінностей полягає стримуванні та запобіганні діям, схильностям та спонуканням до дій, що можуть завдати шкоди іншим або не відповідають соціальним очікуванням (цінності слухняності, самодисципліни, ввічливості, поваги до батьків і старших).
8. «Традиція»: мотивація цього типу цінностей представлена повагою, прийняттям звичаїв та ідей, котрі існують в культурі (цінності поваги до традицій, смиренності, прийняття своєї долі) та їх дотриманням.
9. «Універсалізм»: мотивація цього типу цінностей представлена розумінням, терпимістю, захистом добробуту всіх людей і природи.
10. «Добро»: мотивація цього типу цінностей полягає у збереженні добробуту найближчого кола спілкування особистості. Цей тип цінностей вважається похідним від потреби в позитивній взаємодії, потреби в афіліації та забезпеченні процвітання групи (цінності корисності, лояльності, поблажливості, чесності, відповідальності, дружби, любові).

Зміна пріоритетності однієї з цінностей приводить до зміни рівня пріоритетності інших цінностей мотиваційного континууму [189]. Крім цього, структура мотиваційного континууму може бути схарактеризована з позиції двох ортогональних вимірів. Перший вимір - «Самозвеличення» та «Самотрансцендентність»: у цьому вимірі цінності Влада та Досягнення протистоять цінностям Універсалізму та Доброти, де перші підкреслюють прагнення до власних інтересів, а другі виражають турботу про добробут найближчого оточення. Другий вимір - «Відкритість до змін» та «Збереження» зображує протистояння цінностей Самостійність та Стимуляція відносно до цінностей Конформність та Традиція: незалежність дії, думки та почуття та готовність до отримання нового досвіду вступають у мотиваційний конфлікт із самообмеженням, порядком, ригідністю. Цінність Гедонізм поділяє елементи обох вимірів [189]. Ще один принцип, за яким може бути охарактеризований мотиваційний континуум Ш. Шварца, – інтереси, котрим слугує досягнення мотиваційної мети. Ш.Шварц указує на те, що цінності Влада, Досягнення, Гедонізм, Стимуляція, Самостійність є цінностями особистісного фокусу, які переважно регулюють характер вираження особистістю власних інтересів та особливостей. Цінності Добро, Універсалізм, Традиція, Конформність, Безпека є цінностями соціального фокусу та зображують особливості ставлення до оточення та його інтересів [188]. У дослідженні було використано лише один із блоків методики, а саме – «Особистісний профіль», спрямований на вивчення індивідуальних цінностей респондентів, технічно представлених у вигляді 40 тверджень, що характеризують поведінку особистості, на відповідність яким особистість має себе оцінити.

Методика «Ціннісні орієнтації» М. Рокіча [52, 185]. Для забезпечення вірогідності результатів під час вивчення ціннісних орієнтацій особистості, досліджуваним також була запропонована методика М. Рокіча. Методика вивчення ціннісних орієнтацій М. Рокіча передбачає розгляд цінностей як особистісних утворень, що мають певний зміст, інтенсивність, виявляють соціальну бажаність та нормативність ставлення особистості та тісно пов'язані

із почуттям ідентичності та самооцінкою [185], і які представлені двома окремими, проте функціонально та когнітивно поєднаними ціннісними системами, кожна з яких організована в окрему рангову структуру: структура інструментальних та термінальних цінностей. Ієрархічність порядку цінностей кожної із систем визначається рівнем їх значущості для особистості. Зміст та ієрархія цінностей у межах ціннісної системи визначають рівень соціальної зрілості особистості або соціальної групи, регулюючи їхню поведінку та діяльність у конкретних життєвих ситуаціях [185]. Відтак, ціннісна система особистості є структурно складною та порівняно міцною, однак зміна одного ціннісного компонента може привести до змін в усій структурі ціннісної системи. Сама методика передбачає ранжування інструментальних та термінальних цінностей відповідно до міри їхньої значущості для респондента як скеровувальних принципів власного життя, що надає можливість проаналізувати поточну структуру ціннісної сфери респондентів.

2.2. Організація та процедура емпіричного дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості

Емпіричне дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості здійснювалося протягом 2016-2019 років. Вибіркову сукупність дослідження склали 215 осіб (N=215, 14-35 років), з яких до підліткової (14-17 років) вибірки увійшли 133 особи, до юнацької (18-24 роки) – 37 осіб, а до дорослої (25-35 років) – 45 осіб.

Старший підлітковий вік (14-17 років) є тим віковим періодом, під час якого формується Я-концепція особистості, з'являється готовність керуватися системою власних цінностей та переконань, відбувається активне формування особистісних новоутворень, які у своїй сукупності визначають характер виконання життєвих завдань особистості та особливості вироблення сталих поведінкових патернів, а, відповідно, і становлення життєвого стилю особистості. Водночас характер соціального оточення, до якого включена

особистість, та його вплив на неї відіграють значну роль у структуруванні власної життєдіяльності [112]. Зважаючи на це, підлітковий вік було визначено як допустимий для дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Юнацький вік (18-24 роки) є своєрідним періодом переходу до самостійності. Це період самовизначення, формування світоглядних позицій, встановлення стійкої самосвідомості, та стабільного образу «Я», під час якого відбувається стабілізація системи ціннісних орієнтацій [119], та який характеризується активним збагаченням психологічного та соціального досвіду, опануванням багатьома соціальними ролями, включенням до нових видів соціальної активності [110]. Цей період є початком активної побудови життєвого шляху та реалізації життєвих стратегій [61]. Звертаючи увагу на те, що для юнацького віку характерне завершення процесу становлення системи ціннісних орієнтацій на Я-концепції, припускаємо, що стабільнішими стають і особливості побудови взаємин зі світом, соціальним оточенням, що виражається у оформленні більш-менш сталих патернів поведінки, що дозволяє визначити дану вікову категорію правомірною для дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Період ранньої дорослості (25-35 років) характеризується набуттям автономності, переходом до незалежності, вибудовуванням власного образу життя [42], продовженням засвоєння соціальних і професійних ролей. Це період стійкої концептуальної соціалізації, результатом якої стає формування стійких властивостей особистості, стабілізація практично усіх психічних процесів, набуття стійкого характеру, закріплення поведінкових патернів та способів реагування. У той самий час вік ранньої дорослості є самовдосконалення, переструктурування Я-ідентичності особистості на особистісному, сімейному та професійному рівнях [42]. Зважаючи на вищезазначене, правомірним є дослідження проблеми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Обираючи для дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості віковий проміжок від 14 до 35 років постають два питання. Перше -

щодо врахування динаміки зміни особистісних конструктів таких як, наприклад, Я-концепція та система ціннісних орієнтацій, які закладені у комплексній моделі психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, а також самого стилю життя як процесу та результату самоздійснення особистості. Наявність декількох вікових категорій у вибірці дозволить здійснити її поділ на вибірки за критерієм віку та глибше розглянути особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості та особливості функціонування представленої комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя. Друге питання – щодо значущості віднайдених результатів дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості поза межами розглянутих вікових категорій. Досліджуючи загальнопсихологічні закономірності ми враховуємо, що не можна точно передбачати та прогнозувати особливості психічного життя та діяльності особистості (це залежить від багатьох причин, що лежать у площині індивідуальності та за її межами), навіть, якщо нам відомі психологічні властивості особистості. Однак, у такому випадку має місце бути передбачення основних тенденцій психічного життя та діяльності особистості [9; 93]. Більше того, сталість та поступовість індивідуально-особистісних рис та конструктів на усіх стадіях розвитку особистості виражені сильніше, ніж мінливість, однак це не виключає можливості їх розвитку та зміни [58], тож таке вікове обмеження вибірки дозволяє нам виявити та описати основні загальні особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Вивчення ціннісних орієнтацій особистості полягало у виявленні пріоритетних цінностей з використанням ціннісного опитувальника Ш.Шварца (особистісний профіль) та методики «Ціннісні орієнтації» М.Рокіча. Першим був запропонований особистісний профіль опитувальника Ш.Шварца, який складається з сорока характеристик особистості, що описують десять типів цінностей. Завдання досліджуваних полягало у визначенні ступеня схожості респондента із наведеними в опитувальнику особистісними характеристиками. Для оцінки кожного твердження використовувалася шкала від «4» до «-1», де

«4» позначає найвищу міру схожості респондента із характеристикою, у той час як «-1» зображує найнижчу. Оброблення результатів здійснювалася шляхом співвідношення відповідей респондентів з ключем, після чого вираховувався середній бал за кожним із типів цінностей. Відповідно до середнього балу кожного типу цінностей встановлювалося їх рангове співвідношення. Кожному типу цінностей надавався ранг від 1 до 10, де перший ранг надавався типу цінностей, що має найвищий середній бал, а десятий – типу цінностей з найнижчим середнім балом. За правилами ранжування цінності з однаковими значеннями отримали усереднені ранги. За Ш.Шварцем, ранги від 1 до 3 відповідають типам цінностей, що є найбільш значущими для опитуваного, у той час як ранги від 7 до 10 свідчать про низьку для опитуваних значущість відповідних цінностей.

Методика «Ціннісні орієнтації» М.Рокіча передбачала ранжування цінностей відповідно до міри їх значущості для респондента як скеровувальних принципів власного життя, де «1» позначає найважливішу цінність, а 18 – найменш важливу. Респондентам по черзі було запропоновано два списки: «Список А» – список термінальних цінностей, «Список Б» – інструментальні цінності. За М.Рокічем, основою для аналізу та інтерпретації дослідника є ієрархія цінностей, отримана в результаті дослідження.

Наступним кроком стало емпіричне дослідження стилежиттєвих особливостей респондентів. З метою дослідження особливостей загального характеру взаємодії особистості зі світом респондентам було запропоновано написати два коротких есе на запропоновані дослідником теми у визначеному порядку. Першим до написання було запропоновано есе на тему «Чим є світ для мене?». Досліджуваному було необхідно описати світ, в якому він живе. Під час написання другого есе «Ким є я для світу?» завдання полягало в описі свого місця у світі. Респонденти заохочувалися не замислюватися довго над змістом, а писати те, що першим спадає на думку. Час виконання завдання був обмежений – 10 хвилин для кожного есе. Для дослідження життєвих стратегій та тактик, а також особливостей самопрезентації у структурі стилю життя була

використана авторська анкета, яка вміщувала два змістовних блоки: «Особистий життєвий шлях» та «Стильова самопрезентація та значуща особа». Загалом два блоки анкети містили шість запитань, п'ять із яких відкритого характеру. Час виконання: 30-35 хвилин.

Для вивчення особливостей Я-концепції респондентів використовувався тест «Хто Я?» М.Куна, Т.Макпартленда у модифікації Т.Румянцевої. Досліджуваним пропонувалося протягом 12 хвилин надати якомога більше відповідей на запитання: «Хто я?». Респонденти заохочувалися фіксувати усі відповіді, які спадають на думку. Аналіз текстів есе, анкети та тесту «Хто Я?» здійснювалося за допомогою методу контент-аналізу, метою якого було визначення частотного розподілу одиниць змісту. Процедура контент-аналізу здійснювалася таким чином [100; 184]:

1. *Первинне ознайомлення із текстовим масивом.* Першим кроком до аналізу отриманого в результаті тестування текстового масиву стало первинне ознайомлення, що передбачало прочитання отриманих у результаті діагностики, відповідей респондентів та формування припущень щодо категорій та одиниць аналізу тексту.
2. *Визначення категорій аналізу тексту.* На основі первинного аналізу тексту було визначено категорії аналізу. Категорії аналізу визначалися таким чином, щоб забезпечити їх доцільність (відповідність поставленим дослідницьким задачам); вичерпність (забезпечення повноти змісту основних понять); взаємовичерпність (категорії не повинні входити у конфлікт одна з одною).
3. *Визначення одиниці аналізу тексту.* За одиницю аналізу було обрано ціннісне судження, оскільки на рівні судження в окремих значеннях та комбінаториці їх вживання втілюються ціннісні орієнтації та смислові установки мовця.
4. *Визначення одиниці рахунку.* За одиницю рахунку було обрано відповідь респондента на поставлене запитання.

5. *Здійснення кількісного аналізу тексту, який включає підрахунок загальної кількості ціннісних суджень у тексті, підрахування кількості суджень кожної з категорій, визначення частоти їх вживання відносно загальної кількості суджень на одиницю рахунку. Визначення частоти відбувалося шляхом підрахування загальної кількості ціннісних суджень на одиницю рахунку, ціннісних суджень за кожною з категорій, та поділу кількості суджень кожної з категорій на загальну кількість ціннісних суджень. Відповідно, було отримано кількісні показники у вигляді десяткового дробу, де значення коливалися від «0.1 до 0.9». За умови відсутності ціннісних суджень тієї чи іншої категорії аналізу в кодувальну таблицю вносилося значення «0», за наявності ціннісних суджень лише однієї категорії – значення «1». За відсутності відповіді респондента на поставлене запитання/завдання значення не присвоювалося. Відповіді респондентів щодо преференцій у одязі групувалися за критерієм спорідненості та були перетворені в бінарні шкали, які підлягали подальшому статистичному аналізу.*
6. *Експертна оцінка з метою забезпечення об'єктивності здійснення процедури кількісного аналізу об'єктів дослідження. Група експертів включала 2 осіб, а саме: наукового керівника дослідника, кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника Інституту соціальної та політичної психології НАПН України В.Жовтянську та аспіранта кафедри загальної та практичної психології Університету менеджменту освіти НАПН України О.Решетник. Завданням експертів була перевірка визначених кількісних показників на відповідність категоріям аналізу.*
7. *Внесення корективів та подальше статистичне оброблення отриманих даних. На основі рекомендацій експертів внесено відповідні корективи, що забезпечило достовірність результатів контент-аналізу.*

2.3. Визначення та аналіз емпіричних показників стилю життя особистості на основі контент-аналізу

Метод контент-аналізу використовувався як основний для оброблення текстового масиву, отриманого в результаті психодіагностичного дослідження. У якості об'єктів вивчення ми обрали відповіді респондентів (есе, анкети, тести). У дослідженні використовувалися прийоми як якісного, так і кількісного контент-аналізу, при чому останньому відводилася провідна роль. Метою кількісного контент-аналізу стало отримання кількісної структури змісту тексту задля можливості здійснення подальшого статистичного аналізу, у той час як якісний контент-аналіз було спрямований на аналіз змісту одиниць аналізу. Контент-аналіз був здійснений окремо для обох есе, кожного із запитань анкети та тесту для кожної з вибірок.

Важливо, що під час первинного аналізу текстового масиву методом кількісного контент-аналізу було помічено, що більшість суджень респондентів за своїм змістом відповідає ціннісно-мотиваційним блокам за Ш.Шварцем, що і зумовило їх обрання як основні категорії аналізу текстового масиву. Однак частина суджень за своїм змістом не відповідала визначеним категоріям аналізу. З огляду на це, було вирішено залучити додаткові категорії аналізу: «Навчання та кар'єра», «Саморозвиток», «Переїзд». Категорія «Навчання та кар'єра» містила судження, пов'язані з описом навчальної або ж трудової діяльності. Категорія «Переїзд» відповідно відбивала прагнення респондента до зміни місця (місто, країна) проживання. «Саморозвиток» описує судження, пов'язані з особистісним становленням респондентів. Далі розглянемо результати контент-аналізу для кожної вибірки за кожним з елементів аналізу.

Есе «Чим є світ для мене?». Аналіз середніх значень (m) за категоріями аналізу за есе «Чим є світ для мене?» показав, що для вибірки респондентів 14-35 років найбільш вираженими категоріями є «Самостійність» (0,357), «Добро» (0,263), та «Безпека» (0,169), а найменш вираженими – «Традиція» (0,009) та «Влада» (0,006). Інші категорії представлені такими значеннями:.

«Конформність» (0,013), «Універсалізм» (0,083), «Стимуляція» (0,100), «Досягнення» (0,109), «Гедонізм» (0,030).

Подібні тенденції характерні і для кожної з вибірок окремо (Рис 2.1). Наприклад, для підліткової вибірки за середніми значеннями (m) найбільш вираженими категоріями є категорії «Самостійність» (0,244), «Добро» (0,231), та «Безпека» (0,162), тоді як категорії «Традиція» (0,003) та «Влада» (0,002) є найменш вираженими. Юнацька вибірка характеризується високими показниками також для категорій «Самостійність» (0,442), «Добро» (0,202) та «Безпека» (0,077), тоді як найменш пріоритетною є «Конформність» (0,122). Категорія «Влада» (0,000) не представлена. На основі есе дорослої вибірки респондентів визначено, що найбільш вираженими є категорії «Самостійність» (0,619), «Добро» (0,405), «Безпека» (0,262), а найменш – «Традиція» (0,024). Категорія «Конформність» (0,000) не представлена.

При цьому, середні значення за усіма категоріями аналізу є вищими для респондентів дорослої вибірки. Динаміка зростання показників середніх значень за категоріями може свідчити про зростання впевненості та становлення поглядів респондентів у конструюванні взаємин зі світом на соціальним оточенням. Категорія «Самостійність» відображає прагнення до дослідження та пізнання світу, творчості та самостійності мислення, самореалізації, до активної перетворювальної діяльності середовища: «Світ – це єдине місце, де людина може самореалізуватися», «Це місце таємниць і загадок», «Світ для мене – це пізнання: кожного дня я відкриваю для себе щось нове», «Світ – це щось нове, кожного дня я дізнаюся щось цікаве», «Це місце, де я можу показати себе як особистість і довести свою корисність», «Світ надає мені можливість розвиватися», «Світ – сукупність невідомого і цікавого, хочеться оглянути усе». З іншого боку, однією з пріоритетних категорій є категорія «Добро», що містить опис відносин з оточенням, сім'єю, родичами, друзями, референтними групами в цілому. Респонденти, у відповідях яких превалює категорія «Добро», таким чином описують свої відносини зі світом: «Сенс усього – у родині, дружбі», «Найголовніше для кожної людини – це її

рідні та близькі люди, кохана людина, батьки», «Людині потрібна інша людина, бо без цього ми не будемо сприймати цей світ таким цікавим і добрим», «Мене оточують тільки найдорожчі мені люди» тощо.

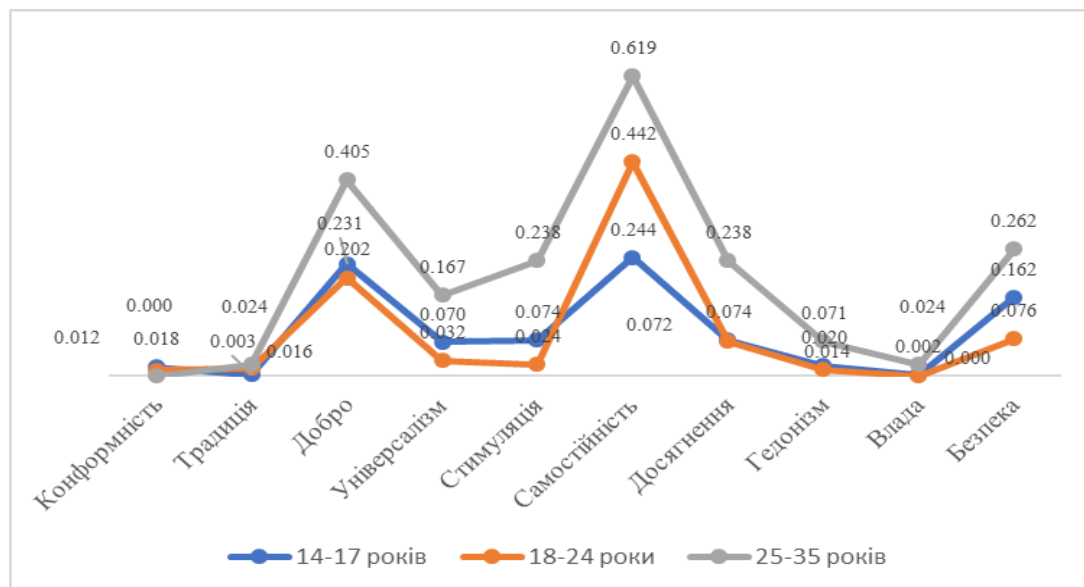

Рис. 2.1 Середні значення за категоріями аналізу есе «Чим є світ для мене?» для підліткової (N=133), юнацької (N=37) та дорослої (N=45) вибірок респондентів

Умови соціальної нестабільності призвели до актуалізації базової потреби в безпеці, що проявляється у великій кількості суджень, що належать до категорії аналізу «Безпека». На текстуальному рівні це можна засвідчити такими прикладами: «Світ незрозумілий, відбуваються дивні речі. Люди одне одного вбивають, не розуміють одне одного», «Мені не подобаються ті, хто керують цим світом. Вони роблять погано всім на свою користь», «Світом панує жорстокість. Кохання майже не лишилося», «Виною усьому стала війна на Сході. Вона руйнує всі наші плани і сподівання, щасливе дитинство і спокійну старість...Я не можу мріяти про безтурботність». Проте потреба в безпеці зумовлена не тільки соціально-політичними умовами, що склалися у країні, але й може бути викликана міжособистісними відносинами: «Люди є егоїстами. Вони не можуть співчувати чужому горю, прийти на допомогу, коли

це потрібно. Коли ти чекаєш від когось допомоги, але всі відвертаються від тебе». Цікаво, що багато есе побудовано контрастно, шляхом поєднання суджень трьох основних категорій аналізу: «У світі, де я живу, є багато гарного: рідні люди, друзі, все живе, музика, моменти, але й немало поганого: злі люди, несправедливість, бідність, страх, тощо», «Світ, у якому я живу, не є ідеальним, у ньому безліч недоліків: жорстокість, обман. Але мені подобається тут, адже своїм світом я вважаю свою сім'ю, друзів, хлопця та інших людей, яких люблю», «Світ для мене неоднозначний. Він як страшить мене, так і приваблює своїми барвами, колоритом». Категорії «Конформність» як найменш пріоритетна свідчить про прагнення до протистояння суспільним стандартам, до зрушення стереотипів. Цікаво, що для усіх вікових категорій досліджуваних однією з найменш пріоритетних є категорія «Влада», яка виражає орієнтацію на статусну та матеріальну складову.

Есе «Ким є я для світу?». Це есе було спрямоване на виявлення позиції суб'єкта у системі відносин та оточенні, у якому він перебуває. Для вибірки респондентів 14-35 років визначено наступні пріоритетні категорії: «Самостійність» (0,262), «Добро» (0,220), «Універсалізм» (0,179), найменш значущими є категорії «Традиція» (0,006) та «Конформність» (0,000). Решта категорій представлені відповідними значеннями: «Стимуляція» (0,030), «Досягнення» (0,119), «Гедонізм» (0,020), Влада «0,022), «Безпека» (0,012). Для підліткової вибірки виявлено, що найменш вираженими категоріями аналізу за цим есе є категорії «Конформності» (0,000), «Традиції» (0,010), а найбільш вираженими – «Самостійність» (0,269), «Добро» (0,182), «Універсалізм» (0,162). Аналіз показників середніх значень визначив такі категорії для юнацької вибірки як «Універсалізм» (0,250), «Самостійність» (0,210), «Добро» (0,192) як пріоритетні. Категорії «Безпека» (0,000), «Традиція» (0,000) та «Конформність» (0,000) не представлені. Для респондентів дорослої вибірки до найбільш виражених за середнім значенням категорій контент-аналізу за есе «Ким є я для світу?» ввійшли «Добро» (0,357), «Самостійність» (0,284) та «Універсалізм» (0,167). Найменш виражені категорії – «Влада» (0,018) та

«Безпека» (0,012), у той час, як категорії «Конформність» (0,000) та «Традиція» (0,000) не представлені (Рис.2.2). Як видно з рисунку, тенденція до збереження пріоритетності категорій прослідковується у всіх вікових групах з невеликим відхиленням, що може пояснюватися особливостями віку досліджуваних.

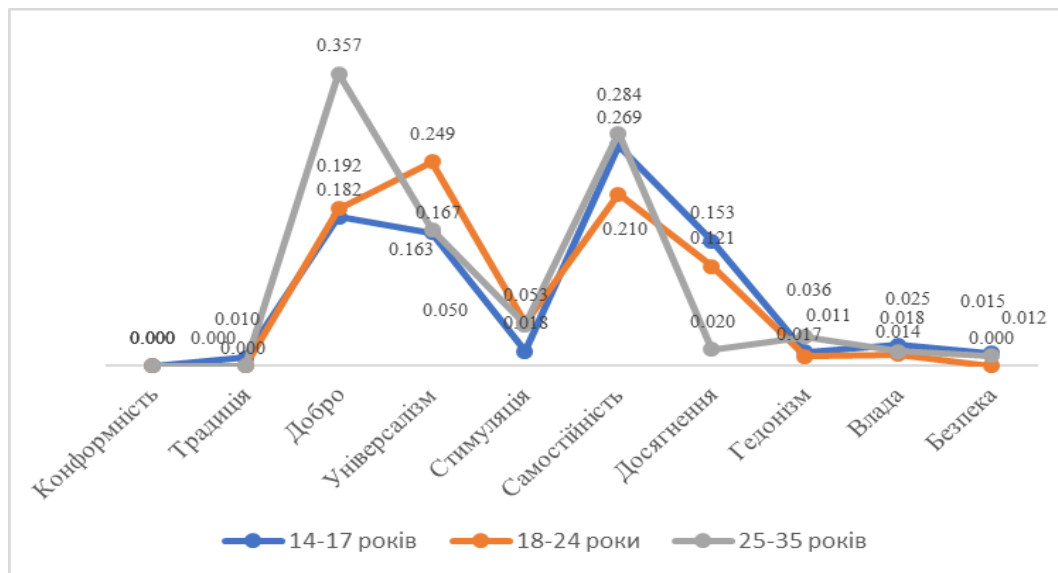

Рис. 2.2 Середні значення за категоріями аналізу есе «Ким є я для світу?» для підліткової (N=133), юнацької (N=37) та дорослої (N=45) вибірок респондентів

Тема есе сформульована так, щоб дати змогу респондентові продемонструвати своє місце в системі відносин зі світом. Відтак, респонденти найчастіше вказували на три можливі варіанти реалізації себе у світі, що співвідносяться з пріоритетними категоріями аналізу: як сім'янина та друга («Добро»), як дослідника світу («Самостійність»), як діяча на благо оточення та суспільства («Універсалізм»). Наприклад, категорія «Самостійність» у тексті представлена такими судженнями: «Я – особистість», «У майбутньому я зможу знайти своє покликання, зайняти чільне місце у цьому світі», «Мені дано життя, щоб вчитися, розвиватися, відшукати себе у цьому світі», «Світ – це пошук справи, яка принесе задоволення», «Кожен сам визначає для себе світ», «Постійний рух уперед і нові відкриття», «Пошук сенсу в кожному дні», «У мене є своє життєве завдання, місія», «Я – людина у пошуку своєї долі» та ін.. Судження цієї категорії вказують на активну позицію особистості у пошуку

свого призначення, реалізації себе у світі. Велика кількість респондентів, описуючи своє місце у світі, вказувала на невизначеність власної позиції, що може свідчити про те, що респонденти перебувають у процесі формування суб'єктності, що є характерним для підліткового та юнацького віку. Відповідно до цього, припускаємо, що для респондентів саме цей вік є одночасно і періодом самовизначення, віднаходження власного місця у системі відносин зі світом, і періодом формування суб'єктності як особистісної якості, пов'язаної із перетворювальними здібностями та властивостями, що передбачає і трансформацію життєвих практик та їх виявів.

Судження категорії «Добро» в контексті суб'єктної активності особистості є цілком логічними, адже розгортаються на рівні малої групи: «Ми живемо, щоб продовжити свій рід, створити сім'ю», «Мoje місце там, де тебе люблять, поважають...щоб було заради кого жити», «Мoje місце у світі таке, щоб бути потрібним комусь», «Ми живемо, щоб кохати і бути коханими», «Світ в оточенні рідних та близьких», «Це мої діти, сім'я», «Сім'я, друзі», «Коло спілкування», «Батьки, друзі і знайомі» та ін.. Оскільки категорія «Добро» описує судження, пов'язані з орієнтацією на найближче оточення, сім'ю та друзів, цілком логічно, що для респондентів дорослої вибірки відбувається подібний зсув, адже саме цей віковий період є періодом побудови власної сім'ї, батьківства, засвоєння нових відповідних соціальних ролей.

Роль діяча-універсаліста передбачає перетворення світу на краще, слугування йому та суспільству: «Я хотів би зробити щось корисне для цього світу», «Я хочу слугувати на користь людям», «Я вірю, що такі люди, як я, зможуть змінити світ», «Моя ціль – допомагати бідним і знедоленим», «Хочеться жити для внесення вкладу в розвиток людства, а не лише для себе», «Хочу творити добрі справи, займатися просвітництвом», «У світі є люди, які намагаються допомогти хворим дітям, людям, захистити природу», «Необхідно докладати більше зусиль, щоб змінити світ та зробити його хоч крапельку добрішим» тощо.

Цікаво, що категорія «Конформності» ніяк не представлена серед суджень, виокремлених під час аналізу есе, тоді як представленість категорії «Традиція» усе ж зберігається, хоча й є найменш вираженою. Достатньо високе середнє значення має категорія «Досягнення», що свідчить про спрямованість на досягнення успіху для респондентів даного віку як засобу реалізації себе та свого потенціалу: «В майбутньому я стану великою людиною», «Я стану відомою», «Я хочу бути висококваліфікованим спеціалістом», «Я повинен знайти хорошу роботу», тощо.

Здійснивши аналіз найбільш виражених категорій контент-аналізу на рівні взаємин особистості зі світом як показника стилю життя, ми можемо стверджувати, що пріоритетні категорії для усіх вибірок є більшою мірою однаковими, при чому для дорослої вибірки насиченість ведучих категорій є більшою. Це свідчить про те, що для усіх вікових категорій характер взаємодії з оточенням може бути подібним та виявлятися у подібних сферах взаємодії з навколишньою реальністю, особливостями взаємин зі світом.

Запитання анкети «Які цілі в житті Ви ставите перед собою?». У результаті аналізу середніх значень для вибірки респондентів 14-35 років було визначено такі категорії «Добро» (0,194), «Досягнення» (0,181), «Навчання і кар'єра» (0,175) як пріоритетні, а категорії «Безпека» (0,005), «Традиція» (0,002) як найменш значущі. Категорія «Конформність» (0,000) не представлена. Решта категорій представлена такими середніми значеннями: «Самостійність» (0,121), «Влада» (0,082), «Гедонізм» (0,054), «Стимуляція» (0,035), «Саморозвиток» (0,028), «Універсалізм» (0,020), «Переїзд» (0,014). Для підліткової вибірки респондентів найбільш вираженими категоріями на рівні життєвих стратегій є категорії «Навчання та кар'єра» (0,221), «Досягнення» (0,197) та «Добро» (0,188). Найменш вираженими виявилися категорії «Безпеки» (0,009) та «Традиції» (0,003). Категорія «Конформність» (0,000) не представлена. Для юнацької вибірки пріоритетні категорії представлені категоріями «Досягнення» (0,228), «Добро» (0,183), «Навчання і кар'єра» (0,175), а найменш пріоритетною є «Саморозвиток» (0,007). Категорії

«Конформність» (0,000), «Переїзд» (0,000), «Безпека» (0,000) та «Традиція» (0,000) не представлені. Для респондентів дорослої вибірки найбільш вираженими категоріями також є категорії «Добро» (0,219), «Самостійність» (0,186) та «Влада» (0,115), тоді як найменш вираженою категорією є «Переїзд» (0,007). Категорії «Безпека» (0,000), «Традиція» (0,000) та «Конформність» (0,000) не представлені для цієї вибірки за даним запитанням анкети (Рис. 2.3).

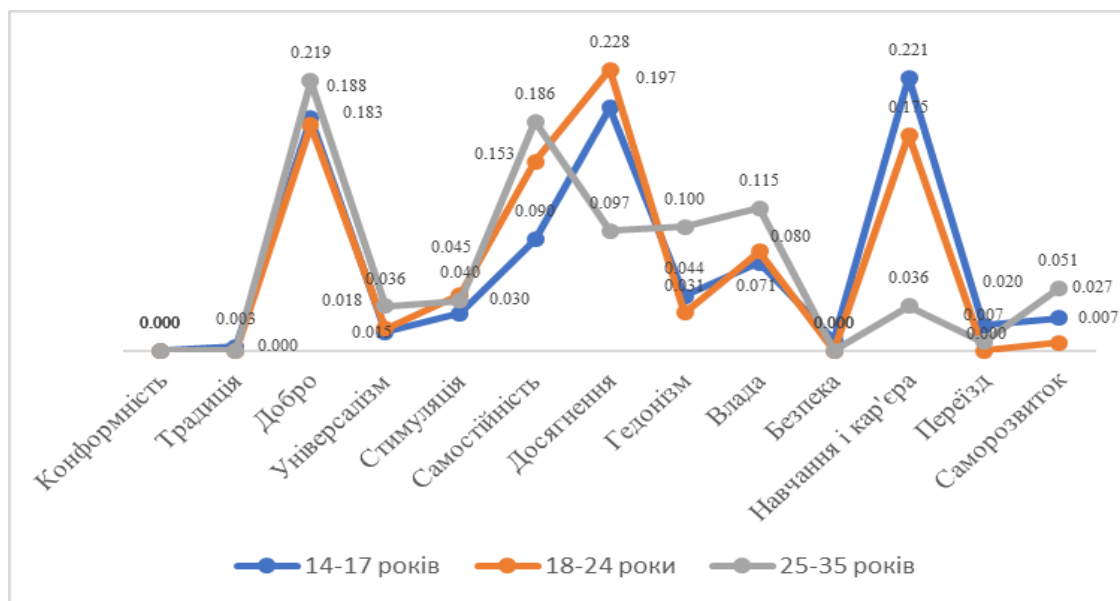

Рис. 2.3 Середні значення за категоріями аналізу есе «Які цілі в житті Ви ставите перед собою?» для підліткової (N=133), юнацької (N=37) та дорослої (N=45) вибірок респондентів

На рівні конструювання життєвих стратегій для респондентів усіх вікових груп пріоритетні позиції займають навчання, робота, побудова кар'єри та досягнення успіху, а також орієнтація на сім'ю та близьких. Спрямованість на досягнення успіху представлено такими судженнями: «Стати першокласним спеціалістом, відомим за межі країни», «Отримати червоний диплом», «Стати успішним». Категорія «Навчання та кар'єра» виявляється у наведених нижче прикладах: «Вступити до медичного університету», «Знайти гарну роботу», «Працювати у хорошій лікарні», ін.. Категорію «Добро» засвідчують наступні судження: «Створити міцну сім'ю», «Стати гарною дружиною», «Пошук

людини, з якою можна побудувати сім'ю», «Народити та виховати дітей», «Багатодітна мама», «Допомагати друзям та батькам». Категорію «Самостійність» описували за допомогою таких суджень: «Знайти себе», «Реалізуватися», «Здійснити свої давні або забуті мрії», а категорію «Влада» через такі судження: «Досягти фінансового достатку, який би дозволив забезпечити бажаний рівень життя», «Придбати власну квартиру», «Знайти роботу, яка б приносила дохід», «Збільшити статки», «Бізнес». Характер суджень найбільш виражених категорій контент-аналізу засвідчує той факт, що на рівні життєвих стратегій для респондентів значущим є створення сім'ї, забезпечення її добробуту, матеріальне забезпечення себе та свого найближчого оточення, а також прагнення до пізнавальної та творчої активності, самореалізації.

Логічно, що категорія «Добро» превалує для дорослої групи респондентів, тоді як категорія «Досягнення» є найбільш вираженою для юнацького віку, а категорія «Навчання і кар'єра» - для підліткового віку. Пріоритетні категорії цілком логічно відповідають особливостям віку досліджуваних, де підлітковий вік характеризується навчанням як провідною діяльністю, тоді як юнацький вік є періодом активної реалізації життєвих домагань, а вік ранньої дорослості – періодом реалізації у сфері інтимно-особистісних стосунків. Утім загальна картина є подібною для респондентів усіх вікових груп.

Запитання анкети «Чим Ви плануєте займатися найближчі 10 років?». Для вибірки респондентів 14-35 років на рівні конструювання життєвих тактик пріоритетними є категорії «Навчання та кар'єра» (0,294), «Добро» (0,170), «Самостійність» (0,102), тоді як найменш пріоритетними визначено категорії «Традиція» (0,004) та «Безпека» (0,003). Категорія «Конформність» не є представленою (0,000). Інші категорії мають відповідні середні значення «Саморозвиток» (0,091), «Стимуляція» (0,075), «Влада» (0,059), «Досягнення», «Гедонізм» (0,047), «Універсалізм» (0,024), «Переїзд» (0,009).

Аналіз показників середніх значень за підлітковою вибіркою показав як пріоритетні такі категорії: «Навчання і кар'єра» (0,333), «Добро» (0,159), «Самостійність» (0,102). Найменш вираженою є категорія «Безпека» (0,004), а категорія «Конформність» (0,000) не представлена. Для досліджуваних юнацького віку на рівні життєвих тактик пріоритетними є категорії «Навчання та кар'єра» (0,261), «Добро» (0,156) та «Самостійність» (0,128). Такі категорії як «Переїзд», «Традиція», «Конформність», «Безпека» не представлені у відповідях респондентів цієї вікової групи. Для досліджуваних віку дорослості категоріями контент-аналізу з найбільш вираженими середніми значеннями є категорії «Добро» (0,216), «Навчання та кар'єра» (0,204) та «Саморозвиток» (0,166), а з найменш – «Переїзд» (0,007). Такі категорії як «Безпека», «Традиція», «Конформність» не є представленими (Рис. 2.4).

Найвищі показники за категоріями, визначені у результаті контент-аналізу цього запитання співвідносяться з показниками категорій до попереднього запитання анкети. Винятком є відсутність категорії «Досягнення» як однієї з пріоритетних. Описуючи категорію «Досягнення» в контексті досягнення успіху, респонденти цілком логічно розглядають його як мету, навіть стратегію, але не як тактику або ж засіб досягнення цілей.

Категорія «Навчання та кар'єра» представлені у тексті такими судженнями: «Отримувати освіту», «Закінчити коледж», «Навчатися та працювати», «Підвищення кваліфікації», «Знайти кращу роботу», «Опанування нової професії», «Працювати», «Здобути нові навички у різних сферах», «Робота за фахом», «Захист кандидатської дисертації», тощо, тоді як категорія «Добро» пов'язана із судженнями типу «Одружитися», «Побудувати сім'ю», «Спілкуватися з улюбленими людьми», «Будувати стосунки», «Ростити дітей», «Допомагати батькам», «Бути гарною мамою», тощо. Прикладами суджень до категорії «Саморозвиток» є «Розвиватися», «Визначити основні та другорядні напрямки розвитку», «Працювати над собою», «Розвивати навички спілкування», тощо.

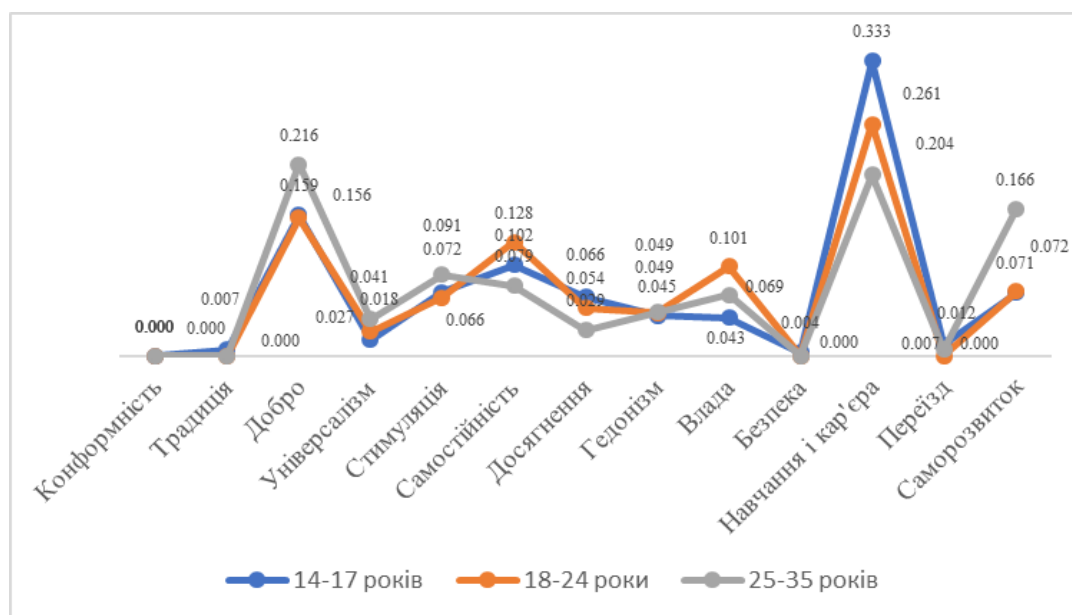

Рис 2.4 Середні значення за категоріями аналізу запитання анкети «Чим Ви плануєте займатися найближчі 10 років?» для підліткової (N=133), юнацької (N=37) та дорослої (N=45) вибірок респондентів

Як бачимо, на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності для респондентів усіх вікових груп існують певні відмінності, що свідчить про відмінності у постановці життєвих цілей та виборі шляхів їх реалізації для підліткової, юнацької та дорослої вибірок досліджуваних.

Рівень стильової самопрезентації особистості. Для вивчення особливостей стильової самопрезентації особистості респондентам було запропоновано відповісти на напівзакрите за формою запитання: «Ваші вподобання в одязі. Підкресліть необхідне», яке містило декілька варіантів відповіді: «Кежуал. Вільний і невимушений стиль в одязі», «Класичний стиль. Стриманий, елегантний, діловий одяг поза часом», «Одяг, що підкреслює жіночність та мужність»; «Інше». Обравши варіант «Інше», респонденти заохочувалися схарактеризувати та описати свої вподобання в одязі. Запропоновані варіанти відповідей, надані респондентами при описі категорії «Інше», підлягали диференціації. У результаті були отримані такі категорії аналізу: «Кежуал», «Класичний стиль», «Одяг, що підкреслює жіночність та мужність», «Кольоровий одяг та свій стиль», «Одяг під настрій та обставини»,

«Немає стилю/Перелік улюблених речей», «Комфортний одяг», «Брендовий одяг та інші стилі». Категорія «Немає стилю/Перелік улюблених речей» містить відповіді респондентів, які констатують відсутність певного улюбленого стилю одягу, а також містить відповіді, з переліком улюблених досліджуваними елементів одягу. Категорія «Брендовий одяг та інші стилі» містить посилення на одяг відомих брендів, а також стилі, не зазначені в переліку (гламур, гранж, мілітарі, ін.). Категорія «Кольоровий одяг та свій стиль» містить відповіді респондентів, які вказували на існування власного індивідуального стилю в одязі, а також відповіді, що зазначали конкретні вподобання кольорового одягу.

Аналіз середніх значень за визначеними категоріями надає можливість засвідчити, що для вибірки респондентів 14-35 років найбільш вираженою є категорія «Кежуал» (0,647), за якою слідує категорія «Інше» (0,242), «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність» (0,217), «Класичний одяг» (0,207). Визначено, що значна більшість респондентів підліткового віку надає перевагу стилю одягу кежуал «Кежуал» (0,602). Вираженими є категорії «Класичний одяг» (0,211) та «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність» (0,181). Решта категорій представлена такими значеннями: «Немає стилю/Перелік улюблених речей» (0,098), «Брендовий одяг та інші стилі» (0,098), Категорія «Кольоровий одяг та свій стиль» (0,060), «Комфортний одяг» (0,045), «Одяг під настрій та обставини» (0,053). За відповідями досліджуваних юнацького віку на основі порівняння середніх значень встановлено, що пріоритетною є категорія «Кежуал» (0,655), за якою слідує «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність» (0,391) та «Класичний одяг» (0,337), «Яскравий одяг та свій стиль» (0,085), Комфортний одяг (0,029), «Брендовий одяг та інші стилі» (0,004), «Немає стилю/список речей» (0,004), «Одяг під настрій та обставини» (0,002). Для досліджуваних дорослої вибірки було виокремлено чотири категорії аналізу, а саме «Кежуал», «Одяг, що підкреслює жіночність та мужність», «Класичний стиль», «Інше». Через невелику кількість респондентів цієї вибірки та малу кількість відповідей респондентів, що деталізували б цю категорію, категорія «Інше» не підлягала диференціації. Найвище середнє

значення представлене категорією «Кежуал» (0,773), тоді як «Одяг, що підкреслює жіночність та мужність», має показник 0,182. Найменш вираженими є категорії «Класичний одяг» (0,091) та «Інше» (0,091).

На основі здійсненого контент-аналізу, було схарактеризовано емпіричні показники стилю життя особистості. Визначено, що для усіх вікових груп досліджуваних основні сфери побудови та функціонування взаємин зі світом та оточенням є близькі люди та найближче оточення, про що свідчать категорії «Добро» та «Безпека», однак категорія «Самостійність» може свідчити про актуалізацію спрямованості респондентів на дослідження світу, себе у ньому, набуття досвіду взаємодії зі світом, особистісної самореалізації. Респонденти підліткової та юнацької вибірок описують свою роль у системі взаємин у категоріях активної діяльності у світі, спрямованої на набуття досвіду, визначення себе у світі передусім, тоді як респонденти дорослої вибірки описують себе як частину свого оточення, що забезпечує його функціонування. Усі вікові категорії досліджуваних вказують на свою роль як діяча на благо оточення, суспільства, забезпечення його добробуту.

Однак уже на рівнях життєвих стратегій та тактик існують відмінності. Досліджувані підліткової та юнацької вибірок визначають характер своїх життєвих цілей в контексті навчання, перспективи освітнього та кар'єрного розвитку, є спрямованими на досягнення, а також вказують на важливу роль формування найближчого оточення та піклування про нього. Респонденти дорослої вибірки виносять на перший план значущість найближчого оточення та взаємодію з ним. Така зміна пріоритетів пов'язана із набуттям, актуалізацією нових соціальних ролей. Окрім цього, характерна орієнтація на близьке оточення, а також на самореалізацію себе як особистості та набуття матеріальної складової. На рівні життєвих тактик для підліткової та юнацької вибірок сфера навчального і професійного розвитку є домінантною, за якою слідує орієнтація на близьких та найближче оточення і на набуття життєвого досвіду. Водночас, для дорослої вибірки характерним є спрямування на близьке оточення насамперед, а також на професійну діяльність та працю над

розвитком власного потенціалу. Для усіх трьох вікових категорій суттєвих відмінностей на рівні стильової самопрезентації особистості визначено не було.

Висновки до другого розділу

Емпіричне дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості проводилося у декілька етапів протягом 2016-2019 років. У дослідженні взяло участь 215 осіб (N=215, 14-35 років), з яких до підліткової (14-17 років) вибірки увійшли 133 особи, до юнацької (18-24 роки) – 37 осіб, а до дорослої (25-35 років) – 45 осіб. З метою розв'язання задач емпіричного дослідження було обрано психодіагностичний інструментарій: ціннісний опитувальник Ш.Шварца, методика «Ціннісні орієнтації» М.Рокіча, тест «Хто Я?» М. Куна, Р. Макпартленда у модифікації Т. Румянцевої, заповнення авторської анкети та написання психодіагностичних есе. Аналіз отриманого текстового масиву здійснювався за допомогою методу контент-аналізу.

Розроблено програму емпіричного дослідження, яка реалізовувалася у три етапи. На першому етапі відбувалося формування вибірки, підбір та розроблення методичного інструментарію, визначення емпіричних показників та діагностика міри їх вираженості. Другий етап включав дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, виокремлення та опис стилів життя як характеристики життєдіяльності. Третій етап передбачав емпіричну верифікацію та обґрунтування функційності комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Під час первинного аналізу текстового масиву методом контент-аналізу було помічено, що більшість суджень респондентів за своїм змістом відповідає ціннісно-мотиваційним блокам за Ш.Шварцем, що і зумовило їх обрання у як основних категорій аналізу текстового масиву: «Конформність», «Традиція», «Добро», «Універсалізм», «Самостійність», «Стимуляція», «Досягнення», «Влада», «Безпека». З метою більш повного охоплення текстового масиву, що

підлягав контент-аналізу до основного переліку категорій аналізу було залучено наступні: «Навчання і кар'єра», «Саморозвиток», «Переїзд».

На основі здійсненого контент-аналізу було визначено та схарактеризовано емпіричні показники стилю життя особистості як характеристики життєдіяльності. Виокремлення та порівняння емпіричних показників надало можливість проаналізувати стиль життя респондентів на кожному з рівнів життєдіяльності та визначити, що на рівні загальних взаємин особистості зі світом для усіх вікових груп респондентів основними сферами побудови та функціонування взаємин зі світом та оточенням є близькі люди та найближче оточення, дослідження світу, себе у ньому, набуття досвіду взаємодії зі світом, особистісної самореалізації. На рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності досліджувані підліткової та юнацької вибірок визначають характер своїх життєвих стратегій і тактик у контексті навчання, перспективи освітнього та кар'єрного розвитку, є спрямованими на досягнення, а також вказують на важливу роль формування найближчого оточення та піклування про нього. Респонденти дорослої вибірки виносять на перший план значущість найближчого оточення та взаємодію з ним. Окрім цього, їм характерна орієнтація на близьке оточення, а також на самореалізацію та набуття матеріальної складової. Рівень стильової самопрезентації особистості для усіх вікових груп досліджуваних характеризується найвищим показником за категорією аналізу «Кежуал».

Основні положення розділу викладені в публікаціях автора [80; 82; 83].

РОЗДІЛ 3

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА СТИЛЬ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

У розділі представлено та проаналізовано результати аналізу даних, отриманих під час емпіричного дослідження. На основі факторного аналізу виокремлено й описано фактори, що характеризують стилі життя особистості як характеристику життєдіяльності; за результатами однофакторного дисперсійного аналізу доведено існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, розкрито психологічні особливості цього впливу; на основі порівняльного аналізу за U-критерієм Манна-Уїтні продемонстровано розбіжності в організації стилю життя особистості залежно від її системи ціннісних орієнтацій, Я-концепції та образу значущої особи; методом кореляційного аналізу встановлено зв'язки між ціннісними орієнтаціями, Я-концепцією та образом значущої особи. Емпірично обґрунтовано функційність комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

3.1. Виокремлення та характеристика стилів життя особистості на основі факторного аналізу

На основі контент-аналізу текстового масиву, отриманого в результаті психодіагностичного дослідження було виокремлено та розглянуто емпіричні показники стилю життя як характеристики життєдіяльності. Ураховуючи велику кількість виокремлених емпіричних показників стилю життя для кожного з рівнів життєдіяльності, постає питання про характер та особливості їх поєднання у єдину цілісну характеристику – стиль життя особистості. Спираючись на визначення стилю життя як інтегральної характеристики життєдіяльності особистості, ми припускаємо існування зв'язків між особливостями організації життя на рівнях загальних взаємин особистості зі світом, конструювання життєвих стратегій і тактик, стильової самопрезентації особистості. Для вирішення цього завдання було обрано метод факторного

аналізу, який дасть змогу дослідити особливості групування показників життєвого стилю особистості і проаналізувати особливості їх структурування. Припускаємо, що віднайдені на основі факторного аналізу компоненти структурування первинних змінних, можуть бути описані як такі, що характеризують життєві стилі особистості. Відтак, для реалізації цієї задачі було обрано метод факторного аналізу (метод головних компонент, обертання факторної структури VARIMAX з нормалізацією Кайзера). Відразу варто звернути увагу на те, що факторний аналіз емпіричних показників стилю життя особистості здійснювався у два етапи. Перший етап являв собою факторний аналіз емпіричних показників стилю життя особистості на рівнях загальних взаємин особистості зі світом, конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності, представлених у метричній шкалі, без урахування номінальних змінних, що представляють стиль життя на рівні стильової самопрезентації. Другий етап передбачав аналіз повного набору змінних, що описують емпіричні показники стилю життя особистості, включаючи номінальні змінні.

Факторний аналіз змінних, представлених у метричній та номінальній шкалах, є допустимим, проте варто враховувати можливість виникнення похибки у факторній структурі [49; 168], тому, перш, ніж прийняти результати факторного аналізу, отримані під час другої процедури, ми здійснимо порівняльний аналіз отриманих результатів під час першої та другої процедур, та визначимо, чи результати за другим варіантом факторного аналізу є прийнятними. Здійснивши обидва варіанти факторного аналізу, ми зможемо порівняти наскільки сталими та логічними для подальшого обґрунтування є фактори, отримані під час факторного аналізу повного набору змінних. Процедуру факторного аналізу було здійснено окремо для підліткової вибірки (N=133) та вибірки, до якої входили респонденти юнацького та дорослого віку (N=82).

Факторний аналіз емпіричних показників стилю життя для підліткової вибірки респондентів. На першому етапі здійснення факторного аналізу для

підліткової вибірки досліджуваних було відібрано 43 змінні, що описують стиль життя особистості на рівнях загальних взаємин особистості зі світом, конструювання життєвих стратегій і тактик. Аналізу підлягали змінні, виокремлені як категорії аналізу есе «Чим є світ для мене?» та «Ким є я для світу?», запитань анкети «Які цілі в житті Ви ставите перед собою?», «Чим Ви плануєте займатися найближчі 10 років?». У ході факторного аналізу за критерієм кам'янистого осипу було виокремлено 19 компонент, описувана дисперсія яких складала 72,69%. Така кількість компонент є достатньо великою та не забезпечує достатньої можливості групування змінних, тому кількість компонент для подальшої процедури обертання була обрана на основі мінімально допустимого відсотка описуваної дисперсії. Таким чином, у результаті факторного аналізу з обертанням VARIMAX було виділено 11 факторів, вклад яких у загальну дисперсію становив 50.66% дисперсії. Результати розрахунків представлені у додатках. Аналіз змінних, які увійшли в кожен з 11 факторів, ми здійснювали відповідно до загальноприйнятих критеріїв значущості величин факторного навантаження.

До першого фактора (F1.1) увійшло 4 змінні з істотними факторними навантаженнями: «Займатися 10 років. Традиція» (0,931), «Цілі в житті. Традиція» (0,916), «Есе 2. Традиція» (0,811), «Цілі в житті. Безпека» (0,646) Фактор може бути позначений як «Традиція».

Другий фактор (F1.2) утворений змінними «Займатися 10 років. Добро» (-0,711), «Есе 2. Добро» (-0,646), «Займатися 10 років. Самостійність» (0,584), «Займатися 10 років. Безпека» (0,351) та може бути визначений як «Добро».

Третій фактор (F1.3) представлений змінними «Есе 2. Гедонізм» (0,751), «Есе 2. Стимуляція» (0,734), «Займатися 10 років. Гедонізм» (0,512), «Цілі в житті. Стимуляція» (0,446), «Есе 1. Універсалізм» (0,308). Відповідно до змісту змінних даний фактор позначений як «Гедонізм-Стимуляція».

Четвертий фактор (F1.4) складають змінні «Есе 1. Універсалізм» (-0,481), «Займатися 10 років. Стимуляція» (0,470), «Есе 2. Безпека» (-0,389), «Займатися

10 років. Навчання і кар'єра» (-0,805), «Займатися 10 років. Саморозвиток» (0,389) та визначений як «Навчання і кар'єра».

П'ятий фактор (F1.5) утворений змінними «Есе 1. Добро» (-0,586), «Цілі в житті. Переїзд» (0,585), «Займатися 10 років. Переїзд» (0,419), «Есе 2. Універсалізм» (0,468), «Есе 1. Самостійність» (0,392), та отримав назву «Переїзд».

Шостий фактор (F1.6) містить змінні «Есе 1. Самостійність» (-0,685), «Есе 1. Безпека» (0,465), «Цілі в житті. Добро» (-0,614), «Есе 2. Влада» (0,326) і отримав назву «Самостійність».

Сьомий фактор (F1.7) містить змінні «Есе 1. Стимуляція» (0,668), «Цілі в житті. Самостійність» (0,392), «Цілі в житті. Досягнення» (-0,584), «Есе 2. Самостійність» (0,364), «Займатися 10 років. Переїзд» (0,364) та визначений як «Стимуляція».

Восьмий фактор (F1.8) описується змінними «Есе 1. Традиція» (0,876), «Цілі в житті. Безпека» (0,656), «Есе 2. Досягнення» (0,482) та був визначений як «Традиція-Безпека».

Дев'ятий фактор (F1.9) утворений змінними «Есе 1. Досягнення» (-0,588), «Цілі в житті. Влада» (-0,446), «Займатися 10 років. Влада» (-0,438), «Цілі в житті. Досягнення» (0,437), «Есе 1. Гедонізм» (-0,356) і отримав назву «Досягнення».

Десятий фактор утворюють змінні «Займатися 10 років. Універсалізм» (0,646), «Цілі в житті. Універсалізм» (0,624), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» (-0,560) і отримав назву «Універсалізм».

Останній одинадцятий фактор утворено змінними «Займатися 10 років. Влада» (0,537), «Есе 1. Конформність» (0,512), «Есе 2. Самостійність» (-0,465), «Есе 2. Досягнення» (0,440), «Займатися 10 років. Досягнення» (0,441) і отримав назву «Влада».

Виокремлені фактори видаються нам більшою мірою логічно сформованими (з урахуванням специфіки групування цінностей за Шварцем), однак вони не включають номінальні змінні, що представляють стиль життя на

рівні стильової самопрезентації. Тому наступним кроком було здійснення факторного аналізу повного набору змінних. Це надасть можливість поглянути, як групуватимуться фактори, наскільки отримана факторна структура буде подібною до отриманої раніше.

На другому етапі для здійснення факторного аналізу було відібрано 50 змінних, що описують стиль життя особистості на рівнях загальних взаємин особистості зі світом, конструювання життєвих стратегій і тактик та рівні стильової самопрезентації особистості. За критерієм кам'янистого осипу до виокремлення було запропоновано 22 фактори, які описували 73,09% дисперсії. Кількість запропонованих до виокремлення компонент виявилась досить високою та могла б не забезпечити умови для достатнього групування змінних, тож було вирішено зупинитися на виокремленні такої їх кількості, яка б покривала мінімально допустимий відсоток описуваної дисперсії. Таким чином, у результаті процедури обертання VARIMAX було виокремлено 13 факторів, вклад яких у загальну дисперсію становив 51,86%.

До першого фактора (F2.1) увійшли змінні «Цілі в житті. Традиція» (0,912), «Займатися 10 років. Традиція» (0,925), «Есе 2. Традиція» (0,775), «Цілі в житті. Безпека» (0,703), «Брендовий одяг та інші стилі» (0,337). Цей фактор був визначений як «Традиція».

Другий фактор (F2.2) описують змінні «Займатися 10 років. Добро» (-0,567), «Займатися 10 років. Самостійність» (0,548), «Цілі в житті. Досягнення» (0,548), «Цілі в житті. Безпека» (0,498). Відповідно до змісту змінних, фактор був визначений як «Самостійність-Досягнення».

Третій фактор (F2.3) представлений змінними «Есе 2. Гедонізм» (0,759), «Есе 2. Стимуляція» (0,687), «Займатися 10 років. Гедонізм» (0,568), «Цілі в житті. Стимуляція» (0,449), «Одяг під настрій та обставини» (0,338). Цей фактор отримав назву «Гедонізм».

Четвертий фактор (F2.4) містить змінні «Есе 1. Стимуляція» (0,657), «Цілі в житті. Самостійність» (0,509), «Есе 2. Самостійність» (0,483), «Есе 2. Добро» (-0,444) та, відповідно, був визначений як «Самостійність».

П'ятий фактор (F2.5) описують змінні «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність» (0,626), «Класичний одяг» (0,597), «Займатися 10 років. Досягнення» (-0,578), «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» (0,395) і був названий «Досягнення».

Шостий фактор (F2.6) утворений змінними «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» (-0,682), «Есе 2. Безпека» (-0,533), «Займатися 10 років. Стимуляція» (0,464), «Есе 1. Універсалізм» (-0,451), «Комфортний одяг» (-0,430). Це фактор отримав назву «Навчання і кар'єра».

Сьомий фактор (F2.7) містить змінні «Немає стилю/список речей» (0,679) та «Кежуал» (-0,617). Такий фактор отримав назву «Стилі одягу».

Восьмий фактор (F2.8) представлений змінними «Займатися 10 років. Влада» (0,624), «Есе 1. Досягнення» (0,599), «Одяг під настрій та обставини» (0,433), «Цілі в житті. Влада» (0,322). Цей фактор може бути визначений як «Влада-Досягнення».

Дев'ятий фактор (F2.9) описують змінні «Цілі в житті. Переїзд» (0,644), «Есе 1. Добро» (-0,613), «Есе 2. Універсалізм» (0,521), «Займатися 10 років. Переїзд» (0,408) та отримав назву «Переїзд».

Десятий фактор (F2.10) включає змінні «Есе 1. Традиція» (0,799), «Есе 2. Досягнення» (0,593), «Цілі в житті. Безпека» (0,540) і отримав назву «Традиція-Досягнення».

Одинадцятий фактор (F2.11) представлений змінними «Займатися 10 років. Універсалізм» (0,595), «Цілі в житті. Універсалізм» (0,503), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» (-0,484), «Есе 2. Добро» (0,429), «Есе 2. Самостійність» (-0,410), «Цілі в житті. Гедонізм» (0,473) і означений як «Універсалізм».

Дванадцятий фактор (F2.12) включає змінні «Есе 2. Влада» (-0,600), «Есе 1. Безпека» (-0,509), «Цілі в житті. Добро» (0,444) і визначений як «Влада».

Тринадцятий фактор (F2.13) складають змінні «Есе 1. Конформність» (0,635), «Яскравий одяг та свій стиль» (0,588), «Брендовий одяг та інші стилі» (-0,331), «Займатися 10 років. Добро» (-0,320). Фактор отримав назву «Конформність».

Як і передбачалося, під час факторного обертання повного набору змінних, що представляють стиль життя особистості, відбулися певні зміни. Передусім, необхідно звернути увагу на більшу кількість факторів, виокремлених під час здійснення повторної процедури факторного аналізу. Збільшення кількості факторів здається правомірним за збільшення кількості змінних, включених до аналізу. Логічно, що під час збільшення кількості факторів могло відбуватися їх перегрупування.

Здійснивши порівняльний аналіз отриманих факторів під час першої та другої процедури факторного аналізу, ми зафіксували незначні зміни у факторній структурі, утім більшість факторів мають більш менш однакові відповідники. Восьмий фактор (F2.7), який не має відповідника серед факторів, отриманих під час першої процедури обертання, увібрав у себе лише деякі змінні, які представляють лише аксесуарний компонент стилю життя («Кежуал», «Немає стилю/Список речей»). Водночас змінні «Одяг під настрій та обставини», «Брендовий одяг та інші стилі», «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність» «Кольоровий одяг та свій стиль» демонструють високі кореляційні зв'язки з іншими факторами.

Під час інтерпретації факторів було помічено, що структура кожного фактора, утвореного під час факторного аналізу повного набору змінних, за своїм смисловим навантаженням є подібною до матриці ціннісно-мотиваційних типів, представленої Ш.Шварцем. Подібність проявляється в тому, що більшість факторів включають змінні, що за змістом відповідають ціннісно-мотиваційним блокам Ш.Шварца, і мають тісні смислові зв'язки між собою, тобто є конгруентними. Наприклад, фактор (F2.1) «Традиція» складають змінні зі змістовим навантаженням цінностей Традиція та Безпека. Ці цінності є конгруентними за своїм змістовим навантаженням за ціннісно-мотиваційним континуумом Ш.Шварца. До фактора (F2.2) входять змінні зі смисловим навантаженням цінностей Добро та Безпека, які є конгруентними за Ш.Шварцем. Так само, у структурі фактора присутня пара змінних, яка за своїм змістовим навантаженням цінностей Самостійність і Досягнення, є

протилежною до змінних зі змістовим навантаженням цінностей Добро і Безпека, що повністю відповідає континууму Ш.Шварца. Фактор «Гедонізм» (F2.3) утворений змінними з конгруентним змістовим навантаженням цінностей Стимуляція та Гедонізм, які є суміжними за ціннісно-мотиваційним континуумом Шварца. Так само і в четвертому факторі «Самостійність» (F2.4) наявні змінні, які є конгруентними за своїм змістовим навантаженням. Мова йде про змінні зі змістовим навантаженням цінностей Самостійність та Стимуляція.. Змінна з протилежним знаком коефіцієнта кореляції у структурі даного фактора має змістове навантаження цінності Добро, що також є конфліктуючою відносно цінностей Стимуляція та Самостійність. Шостий фактор (F2.6) «Досягнення» містить змінні зі змістовим навантаженням цінностей Універсалізм та Безпека, які є нейтральними одна відносно одної, якщо спиратися на ціннісно-мотиваційний континуум Ш.Шварца. Цей фактор також містить змінну зі змістовим навантаженням цінності Стимуляція, яка є конфліктуючою за своїм змістом відносно цінності Безпека, що і відображається протилежним знаком коефіцієнта кореляції даної змінної у структурі фактора. Восьмий фактор (F2.8) «Влада-Досягнення» утворений змінними з конгруентним змістовим навантаженням цінностей Влада та Досягнення за Ш.Шварцем. Дев'ятий фактор (F2.9) «Переїзд» містить змінні з конгруентним змістовим навантаженням цінностей Добро та Універсалізм, якщо спиратися на ціннісно-мотиваційний континуум Ш.Шварца, утім встановлені коефіцієнти кореляції для цих змінних є протилежними. Десятий фактор (F2.10) містить змінні зі змістовим навантаженням цінностей Традиція та Безпека, що також є суміжними, якщо спиратися на ціннісно-мотиваційний континуум Ш.Шварца. У структурі цього фактора також наявна змінна зі змістовим навантаженням цінності Традиція, яка, згідно з Ш.Шварцем, за своїм змістом є конфліктуючою відносно цінності Досягнення, однак така полярність ніяк не відображена знаком коефіцієнта кореляції цієї змінної. Одинадцятий фактор (F2.11) «Універсалізм» утворений змінними з конгруентним змістовим навантаженням цінностей Добро та Універсалізм, які є суміжними на

континуумі Ш.Шварца. Присутня змінна з конфліктуючим змістовим навантаженням цінності Самостійність, що відображено протилежним знаком коефіцієнтом кореляції, визначеного для цієї змінної. Однак, це не відображено для змінної зі змістовим навантаженням цінності Гедонізм, що також входить до цього фактора та має конфліктуюче змістове навантаження відносно цінностей Універсалізм та Добро. Дванадцятий фактор (F2.12) «Влада» утворений змінними з конгруентним змістовим навантаженням цінностей Безпека та Влада, а також змінною з конфліктуючим, відповідно до ціннісно-мотиваційного континуума Ш.Шварца, змістовим навантаженням цінності Добро, що і відповідає знаку коефіцієнта кореляції, який має ця змінна у структурі фактора. Тринадцятий фактор (F2.13) «Конформність» містить змінні з нейтральним відносно один одного змістовим навантаженням цінностей Конформність та Добро, однак коефіцієнти кореляції, представлені для цих змінних, мають протилежні знаки.

Аналізуючи структуру факторів, утворених у результаті факторного аналізу емпіричних показників стилю життя респондентів, важливо відзначити, що орієнтація на певну цінність проявляється на різних рівнях життєдіяльності у змісті майже кожного фактора. Таким чином, можемо дійти висновку, що отримані в результаті факторного аналізу фактори для підліткової вибірки більшою мірою за своїм змістом відтворюють ціннісно-мотиваційну структуру Ш.Шварца. Цей факт дає можливість стверджувати, що стилі життя можуть знаходитися під реальним, прямим чи опосередкованим, впливом індивідуальних та суспільних цінностей. Важливо, що майже до кожного з факторів входять змінні, що представляють емпіричні показники стилю життя на різних рівнях життєдіяльності особистості, що забезпечує можливість їх детальної інтерпретації.

Оскільки факторний аналіз був здійснений для підліткової вибірки, постає питання, чи може припущення щодо існування ціннісного підґрунтя у структурі факторів, що представляють стилі життя особистості, бути вірним не лише для даної вікової групи респондентів, але і для ширшого кола

досліджуваних. З метою перевірки припущення було здійснено факторний аналіз для вибірки, куди входили респонденти юнацького та дорослого віку.

Метод факторного аналізу для цієї вибірки респондентів (N=82) здійснювався також у два етапи: без змінних, що представляють рівень стильової самопрезентації особистості, та за їх використання. Під час першої процедури факторного аналізу для даної вибірки респондентів було відібрано 38 змінних, що характеризують емпіричні показники стилю життя на рівнях загальних взаємин особистості зі світом, конструювання особистісних стратегій та тактик життєдіяльності. У ході факторного аналізу за критерієм кам'янистого осипу було виокремлено 16 факторів, кумулятивний відсоток дисперсії котрих становив 84,1%. Велика кількість пропонованих до виокремлення факторів не дала б можливості оптимально згрупувати змінні, тож як критерій до виокремлення оптимальної, на нашу думку, кількості факторів був взятий мінімально допустимий відсоток описуваної дисперсії, який склав 52,2%, що дало змогу виокремити дев'ять факторів. Результати розрахунків подані в додатках.

До першого фактора (F3.1) увійшли змінні «Займатися 10 років. Переїзд» (0,926), «Цілі в житті. Переїзд» (0,926), «Есе 2. Гедонізм» (0,603), «Есе 1. Досягнення» (0,504). Цей фактор отримав назву «Переїзд».

Другий фактор (F3.2) склали змінні «Есе 1. Гедонізм» (0,800), «Есе 1. Стимуляція» (0,660), «Есе 1. Досягнення» (0,572), «Цілі в житті. Стимуляція» (0,515), «Цілі в житті. Саморозвиток» (0,474). Цей фактор отримав назву «Гедонізм».

Третій фактор (F3.3) містив змінні «Цілі в житті. Добро» (0,648), «Есе 2. Добро» (0,599), «Есе 1. Добро» (0,598), «Есе 2. Безпека» (0,528), «Есе 2. Самостійність» (-0,472). Фактор отримав назву «Добро».

Четвертий фактор (F3.4) представлений змінними «Займатися 10 років. Універсалізм» (0,801), «Цілі в житті. Універсалізм» (0,742), «Займатися 10 років. Гедонізм» (0,527), «Есе 1. Універсалізм» (0,400). Цей фактор отримав назву «Універсалізм».

П'ятий фактор (F3.5) сформований змінними «Цілі в житті. Влада» (-0,680), «Займатися 10 років. Влада» (-0,588), «Есе 2. Стимуляція» (0,485), «Займатися 10 років. Стимуляція» (0,434), «Цілі в житті. Самостійність» (0,430). Цей фактор отримав назву «Влада».

Шостий фактор (F3.6) утворений змінними «Есе 1. Самостійність» (0,390), «Есе 2. Самостійність» (0,399), «Есе 2. Влада» (0,547), «Цілі в житті. Гедонізм» (0,541), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» (-0,516) і отримав назву «Влада-Гедонізм».

Сьомий фактор склали змінні «Есе 1. Універсалізм» (0,595), «Есе 1. Самостійність» (-0,548), «Есе 1. Безпека» (0,724), «Займатися 10 років. Саморозвиток» (0,534) і був названий «Безпека-Універсалізм».

Восьмий фактор утворений змінними «Займатися 10 років. Самостійність» (0,597), «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» (-0,480), «Цілі в житті. Досягнення» (-0,614). Фактор отримав назву «Досягнення».

Дев'ятий фактор сформований змінними «Есе 1. Традиція» (-0,447), «Есе 2. Універсалізм» (-0,589), «Есе 2. Досягнення» (0,348), «Займатися 10 років. Добро» (0,569) і був визначений як «Універсалізм-Традиція».

Під час другої процедури факторного аналізу було відібрано 42 змінні, що характеризують емпіричні показники стилю життя на рівнях загальних взаємин особистості зі світом, конструювання особистісних стратегій та тактик життєдіяльності, стильової самопрезентації особистості. У ході факторного аналізу за критерієм кам'янистого осипу було визначено 16 компонент, кумулятивний відсоток дисперсії котрих становив 74,1%. Велика кількість пропонуванних до виокремлення факторів не дала б змоги оптимально згрупувати змінні, тож як критерій до виокремлення оптимальної, на нашу думку, кількості факторів був обраний мінімально допустимий відсоток описуваної дисперсії, який склав 52,3%, що дозволило виділити дев'ять факторів, структура яких описана нижче.

Перший фактор (F4.1) утворений змінними «Есе 1. Досягнення» (0,530), «Есе 2. Гедонізм» (0,591), «Займатися 10 років. Переїзд» (0,911), «Цілі в житті.

Переїзд» (0,911). Відповідно до змісту змінних, що складають цей фактор, його було визначено як «Переїзд».

Другий фактор (F4.2) містить змінні «Есе 1. Стимуляція» (0,683), «Есе 1. Гедонізм» (0,832), «Есе 1. Досягнення» (0,514), «Цілі в житті. Стимуляція» (0,455), «Цілі в житті. Саморозвиток» (0,425) та отримав назву «Гедонізм».

Третій фактор (F4.3) містить змінні «Есе 1. Добро» (0,687), «Есе 2. Добро» (0,549), «Есе 2. Самостійність» (-0,434), «Есе 2. Безпека» (0,428), «Займатися 10 років. Досягнення» (-0,416), «Цілі в житті. Добро» (0,676), «Цілі в житті. Досягнення» (-0,391) та отримав назву «Добро».

Четвертий фактор (F4.4) складають змінні «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність» (-0,603), «Займатися 10 років. Влада» (0,539), «Класичний одяг» (-0,515), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» (-0,505). Фактор отримав назву «Влада».

П'ятий фактор (F4.5) містить змінні «Займатися 10 років. Універсалізм» (0,801), «Цілі в житті. Універсалізм» (0,732), «Займатися 10 років. Гедонізм» (0,545), «Есе 1. Універсалізм» (0,404). Такий фактор був визначений як «Універсалізм».

Шостий фактор (F4.6) представлений змінними «Займатися 10 років. Самостійність» (0,546), «Цілі в житті. Влада» (-0,512), «Цілі в житті. Самостійність» (0,509), «Займатися 10 років. Стимуляція» (0,506), «Есе 2. Стимуляція» (0,442). Фактор був визначений як «Самостійність».

Сьомий фактор (F4.7) включає змінні «Займатися 10 років. Добро» (0,538), «Цілі в житті. Гедонізм» (0,516), «Есе 2. Універсалізм» (-0,452), «Есе 2. Самостійність» (0,430), «Есе 1. Самостійність» (0,408) та отримав назву «Самостійність-Гедонізм».

Восьмий фактор (F4.8) утворений змінними «Есе 1. Безпека» (-0,669), «Есе 1. Універсалізм» (-0,606), «Есе 1. Самостійність» (0,578), «Займатися 10 років. Саморозвиток» (-0,524). Фактор отримав назву «Безпека».

Дев'ятий фактор (F4.9) включив змінні «Кежуал» (-0,741), «Одяг. Інше» (0,689), «Есе 2. Влада» (0,452). Цей фактор отримав назву «Стилі одягу».

Обидва набори факторів, отриманих під час факторного аналізу змінних для дорослої вибірки респондентів, здаються нам більшою мірою логічно сформованими та схожими за своєю внутрішньою структурою. Це свідчить про те, що змінні, що представляють стиль життя на рівні стильової самопрезентації особистості, не суттєво впливають на загальну структуру отриманих факторів.

Варто відзначити подібність змістового навантаження сформованих факторів до структури мотиваційного континууму Ш.Шварца. Змінні, що утворюють фактори, за своїм смисловим навантаженням нагадують групування ціннісно-мотиваційних типів. Наприклад, фактор «Добро» (F4.3) містить змінні з конфліктуючим змістовим навантаженням цінностей Добро та Самостійність і Досягнення, що відображено відповідними знаками коефіцієнтів кореляції цих змінних у структурі фактора. Фактор (F4.1) «Переїзд» сформований змінними зі змістовим навантаженням цінності Самостійність і Досягнення, що позиціонуються Ш.Шварцем як конгруентні. Фактор (F4.2) «Гедонізм» також утворено конгруентними за змістовим навантаженням змінними цінностей Стимуляція, Гедонізм та Досягнення. Фактор «Самостійність» (F4.6) утворено також конгруентними змінними, що мають навантаження цінностей Стимуляція та Самостійність. Фактор «Самостійність-Гедонізм» (F4.7) складають змінні з конгруентним змістовим навантаженням цінностей Самостійність та Гедонізм відповідно до континууму Ш.Шварца. Фактор «Безпека» (F4.8) також містить подібні за смисловим навантаженням змінні, а саме змінні зі смисловим навантаженням цінностей Безпека та Універсалізм, і конфліктуючу за змістовим навантаженням змінну, що характеризує цінність Самостійність, та яка представлена у факторі з протилежним знаком. Фактор (F4.9) «Універсалізм-Традиція» утворено конгруентними за змістовим навантаженням змінними цінностей Універсалізм і Традиція, які, хоча й не розташовані поруч на ціннісно-мотиваційному континуумі Ш.Шварца, усе ж не є взаємовиключними, на відміну від змінної зі смисловим навантаженням цінності Досягнення, яка також представлена у цьому факторі, але з протилежним знаком.

Існування подібності в групуванні змінних у кожному окремому факторі до особливостей структурування цінностей на ціннісно-мотиваційному континуумі Ш.Шварца підтверджує наше припущення щодо наявності ціннісної основи у структурі стилю життя не тільки для юнацької, але й для дорослої групи респондентів. Структура факторів, виокремлених для підліткової вибірки респондентів є подібною до тієї, що була утворена для вибірки респондентів, до якої входили досліджувані юнацького та дорослого віку, однак існують відмінності у змісті факторів. Цей факт може бути пояснений кількістю спостережень, на основі яких здійснювався факторний аналіз. Цікаво, що факторні навантаження для змінних, що характеризують вибірку дорослих респондентів, є вищими ніж ті, що були отримані при здійсненні факторного аналізу для підліткової вибірки респондентів. Цей факт може свідчити про більший зв'язок між змінними, що представляють емпіричні характеристики стилю життя особистості.

Факторний аналіз емпіричних показників стилю життя для об'єднаної вибірки респондентів. Процедура факторного аналізу для об'єднаної вибірки респондентів (14-35 років, N=215) також здійснювалася у два етапи: без урахування та з урахуванням змінних, що представляють рівень стильової самопрезентації особистості стилю життя, представлених у номінальній шкалі.

На першому етапі для здійснення факторного аналізу було відібрано 42 змінні, що описують емпіричні показники стилю життя на рівнях загальних взаємин особистості зі світом, конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. У ході факторного аналізу за критерієм Кайзера було виокремлено 18 компонент, описувана дисперсія яких складала 69,7%. З урахуванням великої кількості факторів, запропонованих до виокремлення, ми вирішили зупинитися на тій кількості факторів, яка б описувала мінімально допустимий відсоток дисперсії. У такому випадку кількість факторів склала одинадцять та забезпечила 50,3% описуваної дисперсії. У результаті факторного аналізу було утворено такі фактори.

Перший фактор (F5.1) містить змінні «Займатися 10 років. Традиція» (0,937), «Цілі в житті. Традиція» (0,924), «Есе 2. Традиція» (0,799), «Цілі в житті. Безпека» (0,749) та був визначений нами як «Традиція».

Другий фактор (F5.2) містить змінні «Есе 1. Досягнення» (0,699), «Есе 1. Гедонізм» (0,594), «Цілі в житті. Стимуляція» (0,566) та може визначатися як «Досягнення».

Третій фактор (F5.3) описується змінними «Займатися 10 років. Добро» (0,671), «Есе 2. Добро» (0,634), «Есе 1. Добро» (0,516), «Займатися 10 років. Універсалізм» (0,493), «Цілі в житті. Універсалізм» (0,474) та отримав назву «Добро».

Четвертий фактор (F5.4) представлений змінними «Займатися 10 років. Саморозвиток» (0,603), «Займатися 10 років. Навчання і Кар'єра» (-0,545), «Цілі в житті. Самостійність» (0,499), «Цілі в житті. Гедонізм» (0,502), «Цілі в житті. Навчання і Кар'єра» (-0,401) та може визначатися як «Гедонізм».

П'ятий фактор (F5.5) представлений змінними «Займатися 10 років. Універсалізм» (0,733), «Цілі в житті. Універсалізм» (0,730) та визначений як «Універсалізм».

Шостий фактор (F5.6) включає змінні «Займатися 10 років. Переїзд» (0,854), «Цілі в житті. Переїзд» (0,573) та названий «Переїзд».

Сьомий фактор (F5.7) описаний змінними «Займатися 10 років. Влада» (0,642), «Цілі в житті. Влада» (0,581), «Займатися 10 років. Досягнення» (-0,452) та отримав назву «Влада».

Восьмий фактор (F5.8) включає три змінні «Есе 1. Самостійність» (-0,721), «Есе 1. Безпека» (0,539), «Есе 1. Універсалізм» (0,486), і визначений як «Самостійність».

Дев'ятий фактор (F5.9) містить змінні «Есе 1. Стимуляція» (0,666), «Цілі в житті. Досягнення» (-0,488), «Цілі в житті. Саморозвиток» (0,472), «Есе 1. Гедонізм» (0,461), «Есе 2. Гедонізм» (-0,424) та визначений як «Стимуляція».

Десятий фактор (F5.10) представлений змінними «Есе 2. Універсалізм» (-0,675), «Есе 2. Самостійність» (0,456), «Есе 1. Традиція» (-0,480) та може бути визначений як «Універсалізм-Традиція».

Одинадцятий фактор (F5.11) включає змінні «Есе 2. Досягнення» (0,691) і «Есе 1. Конформність» (0,483) та отримав назву «Досягнення-Конформність».

У результаті факторного аналізу змінних для об'єднаної вибірки респондентів з урахуванням змінних, що характеризують рівень стильової самопрезентації особистості стилю життя, за методом кам'янистого осипу було виокремлено двадцять одну компоненту, що описували 70.9% дисперсії. З урахуванням великої кількості факторів, запропонованих до виокремлення, ми вирішили зупинитися на тій кількості факторів, яка б описувала мінімально допустимий відсоток дисперсії – 51,9%. Відтак, за допомогою обертання VARIMAX з нормалізацією Кайзера було виокремлено тринадцять факторів, опис яких поданий нижче.

Перший фактор (F6.1) містить змінні «Цілі в житті. Традиція» (0,937), «Займатися 10 років. Традиція» (0,930), «Есе 2. Традиція» (0,773), «Брендовий одяг та інші стилі» (0,771), «Цілі в житті. Безпека» (0,727), та має назву «Традиція».

Другий фактор (F6.2) містить змінні «Есе 1. Гедонізм» (0,720), «Есе 1. Досягнення» (0,626), «Цілі в житті. Стимуляція» (0,604), «Есе 1. Стимуляція» (0,452) та визначений як «Гедонізм».

Третій фактор (F6.3) формують змінні «Цілі в житті. Добро» (0,641), «Займатися 10 років. Добро» (0,557), «Есе 2. Добро» (0,602), «Есе 1. Добро» (0,501), «Есе 2. Самостійність» (-0,480) та визначається як «Добро».

Четвертий фактор (F6.4) описується змінними «Займатися 10 років. Універсалізм» (0,755), «Цілі в житті. Універсалізм» (0,695), «Есе 1. Стимуляція» (0,439), «Займатися 10 років. Гедонізм» (0,416), та має назву «Універсалізм».

П'ятий фактор (F6.5) включає змінні «Займатися 10 років. Безпека» (0,634), «Одяг під настрій та обставини» (0,618), «Займатися 10 років.

Самостійність» (0,606), «Есе 2. Досягнення (0,424) та визначений як «Самостійність-Безпека».

Шостий фактор (F6.6) формують змінні «Займатися 10 років. Саморозвиток» (0,655), «Цілі в житті. Гедонізм» (0,593), «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» (-0,377), «Есе 2. Стимуляція» (0,305) і, відповідно, отримав назву «Саморозвиток».

Сьомий фактор (F6.7) утворений змінними «Цілі в житті. Влада» (0,671), «Займатися 10 років. Влада» (0,585), «Займатися 10 років. Досягнення» (-0,457), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» (-0,407) та отримав назву «Влада».

Восьмий фактор (F6.8) містить змінні «Есе 1. Самостійність» (0,621), «Есе 1. Універсалізм» (-0,602), «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» (-0,448), «Цілі в житті. Самостійність» (0,437) та має назву «Самостійність».

Дев'ятий фактор (F6.9) містить змінні «Класичний одяг» (0,692), «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність» (0,690), «Комфортний одяг» (0,304) та має назву «Стилі одягу».

Десятий фактор (F6.10) утворений змінними «Займатися 10 років. Переїзд» (0,826), «Цілі в житті. Переїзд» (0,656), «Есе 2. Безпека» (0,425), та визначений як «Переїзд».

Одинадцятий фактор (F6.11) включає змінні «Цілі в житті. Досягнення» (-0,695), «Кежуал» (0,406) та «Конкретні вподобання відсутні/Список речей» (-0,466) і отримав назву «Досягнення».

Дванадцятий фактор (F6.12) характеризується змінними «Есе 2. Гедонізм» (0,402), «Есе 2. Влада» (0,367), «Кежуал» (-0,451), «Яскравий одяг та свій стиль» (0,556), «Комфортний одяг» (0,313) та має назву «Гедонізм-Влада».

Тринадцятий фактор містить змінні «Есе 2. Універсалізм» (-0,689), «Есе 1. Традиція» (-0,481), «Есе 2. Самостійність» (0,400) та «Есе 2. Гедонізм» (0,388) і був визначений як «Універсалізм-Традиція».

За своєю структурою та змістом для об'єднаної вибірки респондентів структура та кількість факторів, утворених під час факторного аналізу без змінних та зі змінними, що представляють рівень стильової самопрезентації, є

дуже подібною. Утворені фактори є логічно сформованими, піддаються інтерпретації, при цьому переважна їх більшість містить змінні, що представляють різні рівні життєдіяльності. Варто зазначити, що набір факторів, отриманий для об'єднаної вибірки є дещо подібним за своєю структурою до факторів, утворених для підліткової та дорослої вибірок.

Порівнюючи отриману факторну структуру, утвореної об'єднаної вибірки респондентів з факторами, виокремленими для респондентів підліткової вибірки, помічаємо, що фактор «Традиція» (F6.1) є майже повним відповідником фактора «Традиція» (F2.1), тоді як фактор «Добро» (F6.3) частково подібний до фактора «Самостійність-Досягнення» (F2.2), де один з полюсів утворений змінними зі змістовим навантаженням цінності Добро. Фактор «Переїзд» (F6.10) також відповідає фактора «Переїзд» (F2.9). Фактори F6.9 та F2.7 з однаковою назвою «Стилі одягу» характеризуються особливістю містити лише змінні, що представляють стиль життя на рівні стильової самопрезентації. Ці фактори ми не братимемо до розгляду під час опису стилів життя особистості.

Також за змістом подібними є фактори «Досягнення-Самостійність» (F6.12) та «Самостійність-Досягнення» (F2.2), що містять змінні з подібним змістовим навантаженням. Так само існує подібність між факторами, виокремленими для дорослої та об'єднаної вибірок досліджуваних. Фактор «Гедонізм» (F6.2) за структурою та змістовим навантаженням змінних, що його утворюють, більшою мірою відповідає фактора «Гедонізм» (F4.2). Фактор «Універсалізм» (F6.4) є майже подібним до фактора «Універсалізм» (F4.5), тоді як фактор «Переїзд» (F6.10) відповідає фактора «Переїзд» (F4.1).

З точки зору особливостей факторної структури, змінні, несучи певне смислове навантаження, групуються подібно до розташування на ціннісно-мотиваційному континуумі Ш. Шварца. Наприклад, фактор «Традиція-Безпека» (F6.1) містить змінні зі смисловим навантаженням цінностей Традиція і Безпека, що розташовані на ціннісно-мотиваційному континуумі Ш. Шварца поруч та є повністю конгруентними. Подібна ситуація характерна й для фактора

«Гедонізм» (F6.2), де всі змінні є конгруентними. Фактор «Добро» (F6.3) містить змінні зі смисловим навантаженням цінностей Добро та Самостійність, що є конфліктуєчими, якщо спиратися на ціннісно-мотиваційний континуум Ш.Шварца. Фактор «Універсалізм» (F6.4) та «Саморозвиток» утворені змінними зі змістовим навантаженням цінностей Універсалізм, Стимуляція, Гедонізм, що розташовані поруч на ціннісно-мотиваційному континуумі Ш.Шварца. Існують випадки, де фактори утворені змінними, що є протилежними за своїм змістовим навантаженням, якщо спиратися на особливості організації цінностей на ціннісно-мотиваційному континуумі Ш.Шварца (F6.5 «Самостійність-Безпека» та F6.7 «Влада»).

За невеликим винятком отримана для об'єднаної вибірки респондентів факторна структура свідчить про існування структурувальної ролі ціннісних орієнтацій у стилі життя особистості, що не залежить від вікової специфіки. Беручи до уваги попередні результати, ми можемо стверджувати, що групування змінних з певним ціннісно-мотиваційним навантаженням у фактори не є випадковим, а закономірним, і доводить структурувальну роль ціннісних орієнтацій в організації життєвих практик особистості на трьох рівнях життєдіяльності.

Розглядаючи визначені фактори як такі, що описують стилі життя як характеристику життєдіяльності, вважаємо за доцільне надати їх опис з точки зору їх змістового навантаження та поза межами вікової специфіки респондентів. Інтерпретації та опису підлягатимуть усі отримані фактори за винятком фактора «Стилі одягу» (F6.10). Ми вважаємо за доцільне надати характеристику кожного з стилів життя з точки зору змісту змінних, що входять до внутрішньої структури факторів, виокремлених на основі факторного аналізу повного набору змінних.

Стиль життя «Традиція» (F6.1)

Цей стиль життя передбачає слідування звичаям, віруванням, традиціям, певним нормам поведінки, прийнятим оточенням, забезпечення безпеки та стабільності взаємин. Рівень загальних взаємин особистості зі світом

характеризується орієнтацією на панівні переконання соціального оточення, до якого належить особистість. Такі переконання можуть набувати вигляду політичних («Тільки молоде покоління може змінити щось у політиці») або релігійних переконань («Треба залишатися чистим перед Богом»). Рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності може проявлятися в прагненні до конкретних дій, спрямованих на створення стабільного, безпечного середовища для себе та інших («Хочу мати гарні відносини з нашим Творцем та виконувати Його волю», «Прийняти іншу релігію», «Хочу бути здоровим морально і фізично»). Рівень стильової самопрезентації передбачає надання переваги брендованому одягу та одягу інших модних стилів. Брендний одяг співвідноситься з цим стилем життя цілком логічно, адже орієнтація на загальновизнані стандарти може надавати відчуття впевненості й стабільності.

Стиль життя «Гедонізм» (F6.2)

Такий стиль життя характеризується спрямованістю особистості на отримання задоволення та вражень від життя, на досягнення та соціальне схвалення. У структурі цього стилю життя рівень загальних взаємин особистості зі світом характеризується орієнтацією на досягнення соціального схвалення («Стати успішним», «Знайти хорошу роботу»), отримання чуттєвих задовольень («Жити в насолоду», «Брати все від життя»). Рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності представлений тяжінням до новизни, емоцій та вражень («Хочеться чогось нового», «Прагнути до чогось нового і незвичного, невідомого, що можна пізнати»). Рівень стильової самопрезентації у структурі зазначеного стилю життя не має конкретного вияву.

Стиль життя «Добро» (F6.3)

Цей стиль життя характеризується орієнтацією на найближче оточення, усвідомленням себе як його частини, підтримання його благополуччя. На рівні загальних взаємин особистості зі світом стиль життя характеризується спрямованістю на забезпечення та збереження благополуччя малої групи, до

якої належить особистість, усвідомлення себе як невід'ємної її частини, необхідності повсякденної взаємодії з нею («Моє місце в мене вдома поруч з рідними», «Я хочу створити свою сім'ю, народити та виховати дітей»). Рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності проявляється як діяльність, спрямована на створення або підтримку контактів з малою групою, як діяльність, спрямована на привнесення благополуччя та користі для групи («Турбуватися про батьків», «Підняти на ноги дітей»). Рівень стильової самопрезентації у структурі зазначеного стилю життя не має конкретного вияву.

Стиль життя «Універсалізм» (F6.4)

Такий стиль життя характеризується орієнтацією особистості на забезпечення суспільного блага, захист благополуччя світу, отримання задоволення та емоцій від життя. Рівень загальних взаємин особистості зі світом представлений орієнтацією на привнесення користі суспільству, природі («Бажання бути корисним оточенню для мене є ключовим у питанні свого місця у світі»), що і реалізується на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності у вигляді діяльності, спрямованої на захист благополуччя суспільства та природи («Допомагати дітям з дитячого будинку», «Відкрити лікарню для бідних»). Окрім цього, рівень життєвих стратегій і тактик також може проявлятися у прагненні отримувати емоції та чуттєві насолоди від життя («Насолоджуватися життям»). Рівень стильової самопрезентації у структурі зазначеного стилю життя не має конкретного вияву.

Стиль життя «Самостійність-Безпека» (F6.5)

Такий стиль життя характеризується орієнтацією на активне пізнання особистістю навколишнього середовища, творчу діяльність, професійну та особистісну самореалізацію, і забезпечення безпечного середовища існування для себе та найближчого оточення. Рівень загальних взаємин особистості зі світом характеризується прагненням до особистісного успіху, вагомого соціального статусу, соціального схвалення («Вступити до кращого ВНЗ»,

«Стати найкращим лікарем»). Рівень конструювання особистісних стратегій і тактик може проявлятися як діяльність, спрямована на пізнання світу та свого місця у ньому («Світ повний таємниць», «Моя роль у світі – пізнати його»). Рівень стильової самопрезентації особистості представлений схильністю до обрання одягу в залежності від настрою та обставин, якщо спиратися на ключову орієнтацію цього стилю життя – підтримання балансу між активним дослідженням та пізнанням світу і оточення та забезпеченням безпечного, психологічно комфортного середовища життєдіяльності.

Стиль життя «Саморозвиток» (F6.6)

Цей стиль життя характеризується орієнтацією особистості на саморозвиток шляхом пізнання світу через його чуттєве та емоційне пізнання. Рівень загальних взаємин особистості зі світом характеризується спрямованістю на отримання нового досвіду («Розширити свій світогляд»), емоцій та переживань, підтримання відчуття новизни («Подорожувати»). Рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності може виявляється як діяльність, спрямована на отримання чуттєвих задоволень та насолоди життям («Отримувати задоволення від життя», «Розважатися»), як активність, спрямована на саморозвиток («Працювати над собою», «Багато читати», «Вивчати іноземні мови»), утім може виключати орієнтацію на навчання з метою вибудування кар'єри як обов'язкового життєвого етапу. Рівень стильової самопрезентації у структурі зазначеного стилю життя не має конкретного вияву.

Стиль життя «Влада» (F6.7)

Цей стиль життя характеризується спрямованістю особистості на набуття та збереження доміантної позиції особистості у різних сферах життя. Рівень конструювання життєвих стратегій і тактик характеризується спрямованістю на набуття матеріальних благ, престижу, доміантної позиції в суспільстві («Стати забезпеченою людиною», «Забезпечувати себе та рідних», «Вести власний бізнес» «Досягти матеріального успіху»), у той час як прагнення до реалізації власних амбіцій через досягнення успіху, прояву компетенцій, професійну

реалізацію заперечується. У контексті цього стилю життя світ може розглядатися як засіб реалізації потреби у домінуванні та контролі оточення. Рівень стильової самопрезентації у структурі зазначеного стилю життя не має конкретного вияву.

Стиль життя «Самостійність» (F6.8)

Такий стиль життя характеризується спрямованістю на пізнання, дослідження світу та себе у ньому, на дослідницьку та творчу активність. У межах цього стилю життя рівень загальних взаємин зі світом характеризується орієнтацією на активну діяльність, самостійність вибору, думки, дії («Самореалізуватися», «Знайти своє покликання»). Світ для особистості постає як засіб для реалізації себе та свого потенціалу, що й проявляється на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності («Знайти своє покликання», «Займатися тим, що мені по душі»). У той самий цей стиль життя виключає орієнтацію на забезпечення суспільного блага та захист благополуччя світу і природи, а також прагнення до професійної самореалізації реалізації. Рівень стильової самопрезентації у структурі зазначеного стилю життя не має конкретного вияву.

Стиль життя «Переїзд» (F6.10)

Цей стиль життя характеризується прагненням до зміни місця проживання з метою набуття емоційної стабільності, задоволенні потреби в безпечному існуванні. У структурі цього стилю життя рівень загальних взаємин особистості зі світом може бути представлений тяжінням до стабільності, визначеності, фізичної та психологічної безпеки існування («Хочу, щоб люди жили в мирі, а не в страху», «Світ, у якому я живу, жорстокий»). Рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності представлений орієнтацією на зміну місця проживання як засобу задоволення потреби у безпеці існування («Обрати собі країну для життя», «Переїхати до Австрії», «Проживання закордоном», «Поїхати вчитись закордон»). Рівень стильової самопрезентації у структурі зазначеного стилю життя не має конкретного вияву.

Стиль життя «Досягнення» (F6.11)

Цей стиль життя характеризується прагненням до особистісного успіху, вагомого соціального статусу, соціального схвалення, а також прагненням відповідати соціальним стандартам («Шанс стати кимось для світу», «Колись я стану великою людиною і буду значити більше для світу»), що виявляється на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Рівень стильової самопрезентації представлений відсутністю конкретного улюбленого стилю у одязі, і, скоріше, проявляється через надання переваги певним речам гардеробу. При цьому, носії цього стилю життя не схильні обирати одяг стилю «Кежуал», який такий, що виражає їх особистість.

Стиль життя «Гедонізм-Влада» (F6.12)

Цей стиль життя характеризується орієнтацією особистості на отримання чуттєвих задоволень та прагнення до насолоди життям («Радіти життю», «Отримувати задоволення»), на набуття та утримання контролю над оточенням та ресурсами («Створити свій бізнес», «Зробити статки»), що найбільш яскраво відображається на рівні структурування загальних взаємин особистості зі світом. Для цього стилю життя яскраво вираженим є рівень стильової самопрезентації. Носії цього стилю життя схильні надавати перевагу комфортному, яскравому одягу та комбінуванню речей гардеробу з метою створення власного стилю, будучи менш схильними обирати одяг стилю «Кежуал» як такий, що підкреслює їх індивідуальний життєвий вияв.

Стиль життя «Універсалізм-Традиція» (F6.13)

Такий стиль життя характеризується тяжінням до збереження традицій та норм, прийнятих в оточенні, до якого належить особистість, прагненням до забезпечення блага оточення, захисту та турботи про інших («Допомагати іншим», «Творити добро»), розуміння та прийняття оточуючих («Допомагати людям», «Бути корисною суспільству», «Лікувати людей», «Змінювати світ на краще») та є нехарактерним прагнення до самостійності, пізнанні, творчої активності. Рівень стильової самопрезентації у структурі зазначеного стилю життя не має конкретного вияву.

Подані описи стилів життя є узагальненими та передбачають індивідуальний вияв у життєдіяльності кожної окремої особистості. Як уже зазначалося, структура описаних факторів більшою мірою за своїм змістовим навантаженням відповідає особливостям організації цінностей на ціннісно-мотиваційному континууму Ш.Шварца, що доводить роль ціннісних орієнтацій у організації та структуруванні життєвих стилів.

3.2. Емпіричне дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості

Для вивчення ціннісних орієнтацій респондентів було використано ціннісний опитувальник Ш.Шварца та «Ціннісний опитувальник» М.Рокіча. Результати емпіричного дослідження цінностей респондентів підліткової, юнацької та дорослої вибірок за опитувальником Ш.Шварца наведені нижче (Таблиця 3.1). Для кожної з цінностей були визначені міри центральної тенденції, що дають можливість схарактеризувати ціннісні орієнтації вибірки. Згідно з визначеними показниками середнього значення (m), для респондентів підліткової та юнацької вибірок найбільш значущими є цінності Гедонізм, Самостійність та Стимуляція. Найменш значущими є Традиція, Конформність, Безпека. Провідними цінностями цих вибірок респондентів є цінності виміру «Відкритість до змін», що виражають прагнення до незалежності, самостійності мислення, широти поглядів, свободи вибору способів дії, творчій та дослідницькій активності, саморозвитку, потребі у розмаїтті, глибоких переживаннях, захоплюючого та різноманітного життя, прагнення до насолоди життям. Цікаво, що для цих вибірок кожна трійка крайніх значень цінностей утворює, за визначенням Ш.Шварца, два конфронтуючі полюси «Відкритість до змін» (Самостійність, Гедонізм, Стимуляція) та «Самозбереження» (цінності Безпека, Конформність, Традиція). Ці спостереження можуть бути пояснені особливостями вікової специфіки респондентів, що характеризується конфліктом між прагненням до пізнання світу, творчої діяльності, самостійності та свободи думки та дії, задоволенням бажань та їх обмеженням,

збереженням традиційних практик, прийнятих у соціальному оточенні, тяжінням до упорядкованості.

Таблиця 3.1

Ціннісні орієнтації респондентів підліткової (N=133), юнацької (N=37) та дорослої (N=45) вибірок за методикою Ш.Шварца

Змінна	14-17 років		18-24 роки		25-35 років	
	m	me	m	me	m	me
Конформність	7.14	7.50	6.85	7.07	7.13	7.3
Традиція	7.82	9.00	8.15	9.00	8.44	9.0
Добро	4.63	4.50	3.90	3.50	3.61	3.8
Універсалізм	5.60	5.50	4.83	5.00	3.99	3.5
Самостійність	3.73	3.72	3.67	3.50	3.26	2.5
Стимуляція	4.28	4.00	4.37	4.30	5.44	6.0
Гедонізм	3.68	3.00	3.47	3.00	4.34	4.0
Досягнення	4.77	4.87	5.24	4.87	5.44	5.3
Влада	6.47	6.57	6.91	7.00	7.69	8.0
Безпека	6.63	7.00	7.23	7.00	5.43	6.0

Для дорослої вибірки респондентів найбільш пріоритетними є цінності Самостійність, Добро, Універсалізм. Найменш пріоритетними є цінності Конформність, Влада, Традиція. Відповідно до ціннісно-мотиваційного континуума Ш.Шварца, цінності Добро і Універсалізм утворюють вимір «Самотрансцендентність», що виражає турботу про добробут найближчого оточення, усіх людей і природи. Існування ж цінності Самостійність як пріоритетної свідчить про важливість самостійності мислення та дії, вибору способів діяльності, дослідницькій активності. Зміна пріоритетності ціннісних орієнтацій для респондентів 25-35 років може відображати специфіку віку, адже одним з аспектів провідної діяльності цього вікового періоду є пошук партнера та створення сім'ї, формування батьківської позиції, становлення кола спілкування.

Під час вивчення ціннісних орієнтацій особистості, досліджуванним обох вибірок також була запропонована методика М.Рокіча, яка передбачала ранжування цінностей відповідно до міри їх значущості як скеровуючих принципів життя. Результати, отримані за методикою вивчення ціннісних

орієнтацій М.Рокіча, подані в додатках. Відповідно до результатів, отриманих за методикою М.Рокіча, для досліджуваних підліткової вибірки найбільш значущими термінальними цінностями є цінності Здоров'я (3,91), Любові (6,84), Наявність хороших і вірних друзів (7,59), а найменшу вагу мають цінності Краса природи та мистецтва (13,67), Щастя інших (12,53) та Творчість (12,33). Пріоритетними інструментальними цінностями для цієї вибірки є Вихованість (6,17), Життєрадісність (7,18), Незалежність (7,21). Найменш значущі цінності представлені цінностями Непримиримість до недоліків (14,81) та Високі запити (12,87).

Досліджувані юнацького віку обирали визначали як пріоритетні такі термінальні цінності Незалежність (6,29), Життєрадісність (6,62), Вихованість (6,66), а найменш пріоритетними – Непримиримість до недоліків (14,39), Високі запити (11,87), Раціоналізм (11,15). Пріоритетними інструментальними цінностями для цієї вибірки є Здоров'я (4,27), Любов (6,65), Активне життя (7,00), а найменш пріоритетними – Суспільне визнання (13,65), Щастя інших (13,08), Краса природи і мистецтва (12,75).

Для респондентів дорослої вибірки пріоритетними термінальними цінностями є цінності Любов (5,29) та Здоров'я (4,45), у той час як Щастя інших (13,29), Розваги (14,1) та Краса природи (13,34) посідають найнижчі позиції. Інструментальні цінності з найвищими рангами для дорослої вибірки досліджуваних представлені цінностями Чесність (4,15) та Життєрадісність (4,51), натомість найнижчі ранги мають цінності Високі запити (14,07) та Непримиримість до недоліків (16,42). Отримані дані будуть використані при аналізі та інтерпретації результатів дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Отриманий у результаті психологічної діагностики масив даних був перевірений на нормальність розподілу досліджуваної ознаки за допомогою критерію узгодженості Колмогорова-Смирнова. Виявилося, що дані, отримані у результаті контент-аналізу есе, запитань анкети та ціннісних опитувальників не підпорядковуються нормальному розподілу, зумовило вибір таких методів для

подальшого статистичного аналізу: метод дисперсійного однофакторного аналізу (One-way ANOVA) за методом Уелча [192], який не вимагає відповідності вибірових розподілів закону нормального розподілу, а також рівності дисперсій порівнюваних груп; метод порівняння середніх значень за U-критерієм Манна-Уїтні, метод рангової кореляції Ч.Спірмена та критерій узгодженості Пірсона χ^2 . Дисперсійний аналіз дозволив дослідити особливості впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя на різних рівнях життєдіяльності, тоді як метод порівняння середніх значень за U-критерієм Манна-Уїтні дозволив порівняти групи респондентів з високою та низькою пріоритетністю ціннісних орієнтацій за показниками стилю життя та описати відмінності між цими групами; метод рангової кореляції Ч.Спірмена та критерій узгодженості Пірсона χ^2 дозволили визначити особливості зв'язку між показниками ціннісних орієнтацій на стилю життя особистості. Статистичні процедури було здійснено окремо для кожної з вибірок.

Для здійснення дисперсійного аналізу вибірку респондентів за медіанним критерієм було поділено на дві групи: з високою (ранги 1-5) та низькою (ранги 5,5-10) пріоритетністю кожної з цінностей Ш.Шварца. Змінні, що представляли ціннісні орієнтації, виступили незалежними, тоді як змінні, що характеризують стиль життя особистості, були залежними. Окрім того, для проведення дисперсійного аналізу юнацьку та дорослу вибірку було об'єднано через невелику кількість спостережень у кожній з них. Дисперсійний аналіз було здійснено для підліткової вибірки та вибірки, до якої входили респонденти юнацького та дорослого віку, окремо. Вибірки були перевірені на гомогенність дисперсій (за тестом Лівеня) за кожною змінною, що підлягала аналізу, на основі чого приймалося рішення щодо використання статистичного тесту F Уелча. Також для кожного виявленого у результаті статистичної процедури спостереження було встановлено ефект впливу η^2 , за яким було визначено ефект впливу як слабкий ($\eta^2 \leq 0,01$), помірний ($0,01 \leq \eta^2 \leq 0,06$) та сильний ($\eta^2 \geq 0,14$) [185]. Застосування такої статистичної процедури уможлиблюється обсягом вибірок (хоча розподіл залежних змінних відхиляється від

нормального), при якому відхилення від нормального розподілу не впливає на результат.

У результаті однофакторного дисперсійного аналізу за тестом Уелча, здійсненого для *підліткової* вибірки, було встановлено існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості на рівнях загальних взаємин зі світом та конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Визначено існування: впливу цінності *Конформність* на стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Самостійність» (Welch $F=5,532$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$), «Есе 1. Стимуляція» (Welch $F=8,829$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$), «Есе 1. Безпека» (Welch $F=4,220$, $\eta^2=0,05$, $p\leq 0,05$) та рівні конструювання особистісних стратегій і тактик – «Цілі в житті. Універсалізм» (Welch $F=8,805$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$) та «Цілі в житті. Гедонізм» (Welch $F=12,222$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$); впливу цінності *Традиція* на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Універсалізм» (Welch $F=6,653$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$) та на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик – «Цілі в житті. Універсалізм» (Welch $F=7,132$, $\eta^2=0,01$, $p\leq 0,05$) та «Цілі в житті. Самостійність» (Welch $F=7,628$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$); впливу цінності *Добро* на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Безпека» (Welch $F=4,120$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$) та рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності – «Займатися 10 років. Добро» (Welch $F=7,997$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» (Welch $F=5,891$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$); цінності *Універсалізм* на стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності – «Займатися 10 років. Гедонізм» (Welch $F=4,692$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» (Welch $F=3,984$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Універсалізм» (Welch $F=5,915$, $\eta^2=0,06$, $p\leq 0,05$), цінності *Самостійність* на рівні загальних взаємин зі світом «Есе 1. Безпека» (Welch $F=4,850$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$) та рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності – «Займатися 10 років. Гедонізм» (Welch $F=5,253$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$) та «Займатися 10 років. Саморозвиток» (Welch $F=7,602$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$); цінності *Гедонізм* на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Самостійність» (Welch $F=5,243$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$), «Есе 1. Безпека» (Welch $F=4,186$, $\eta^2=0,04$, $p\leq 0,05$) і

рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності – «Займатися 10 років. Універсалізм» (Welch $F=8,602$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» (Welch $F=4,153$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$); цінності *Стимуляція* на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 2. Стимуляція» (Welch $F=5,615$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$) та «Есе 2. Гедонізм» (Welch $F=5,777$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$) та рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності: «Займатися 10 років. Гедонізм» (Welch $F=5,689$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$); цінності *Влада* на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Безпека» (Welch $F=4,128$, $\eta^2=0,024$, $p\leq 0,05$) і цінності *Безпека* на рівні загальних взаємин зі світом: «Есе 2. Гедонізм» (Welch $F=5,253$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$) і рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності – «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» (Welch $F=4,140$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» (Welch $F=5,970$, $\eta^2=0,05$, $p\leq 0,05$). У результаті дослідження було доведено існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя підліткової групи досліджуваних та помічено, що усі ціннісні орієнтації мають той чи інший вплив на їх стиль життя. Утім, ефект цього впливу слабкий ($0,02\leq\eta^2\leq 0,03$), що свідчить про те, що стиль життя респондентів підліткового віку обумовлюється багатьма зовнішніми та внутрішніми чинниками, і ціннісні орієнтації не мають визначальної ролі у конструюванні та реалізації підлітками свого стилю життя.

Однофакторний дисперсійний аналіз за тестом Уелча, здійснений для вибірки, до якої входили респонденти *юнацького* та *дорослого* віку, довів існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Було встановлено, що цінність *Конформність* впливає на стиль життя досліджуваних на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Самостійність» (Welch $F=5,394$, $\eta^2=0,06$, $p\leq 0,05$), «Есе 2. Самостійність» (Welch $F=10,01$, $\eta^2=0,07$, $p\leq 0,05$); цінність *Традиція* здійснює вплив на стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Самостійність» (Welch $F=8,832$, $\eta^2=0,07$, $p\leq 0,05$), «Есе 1. Стимуляція» (Welch $F=5,839$, $\eta^2=0,01$, $p\leq 0,05$), «Есе 2. Самостійність» (Welch $F=8,028$, $\eta^2=0,04$, $p\leq 0,05$), на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності – «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» (Welch

$F=4,355$, $\eta^2=0,05$, $p\leq 0,05$); цінність *Добро* впливає на стиль життя досліджуваних як на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Добро» (Welch $F=4,442$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$), «Есе 2. Добро» (Welch $F=4,603$, $\eta^2=0,04$, $p\leq 0,05$), «Есе 2. Універсалізм» (Welch $F=6,879$, $\eta^2=0,04$, $p\leq 0,05$), так і на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності – «Цілі в житті. Добро» (Welch $F=4,680$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$). Виявлено існування впливу цінності *Самостійність* на стиль життя досліджуваних на рівні загальних взаємин зі світом: «Есе 1. Універсалізм» (Welch $F=8,628$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$), «Есе 2. Самостійність» (Welch $F=26,07$, $\eta^2=0,09$, $p\leq 0,05$), «Есе 2. Гедонізм» (Welch $F=4,082$, $\eta^2=0,01$, $p\leq 0,05$) та на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності – «Займатися 10 років. Досягнення» (Welch $F=6,089$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Стимуляція» (Welch $F=6,044$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Гедонізм» (Welch $F=4,014$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» (Welch $F=5,315$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$). Визначено вплив цінності *Стимуляція* на стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом: «Есе 1. Універсалізм» (Welch $F=6,097$, $\eta^2=0,08$, $p\leq 0,05$), «Есе 1. Самостійність» (Welch $F=4,472$, $\eta^2=0,05$, $p\leq 0,05$), цінності *Гедонізм* на стиль життя респондентів як на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Досягнення» (Welch $F=5,260$, $\eta^2=0,04$, $p\leq 0,05$), «Есе 2. Стимуляція» (Welch $F=4,049$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$), так і на рівні життєвих стратегій і тактик: «Цілі в житті. Досягнення» (Welch $F=4,876$, $\eta^2=0,04$, $p\leq 0,05$), «Займатися 10 років. Влада» (Welch $F=6,356$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$). Цінність *Влада* має вплив на стиль життя на рівні конструювання життєвих стратегій і тактик – «Цілі в житті. Досягнення» (Welch $F=6,422$, $\eta^2=0,04$, $p\leq 0,05$), «Займатися 10 років. Стимуляція» (Welch $F=6,129$, $\eta^2=0,04$, $p\leq 0,05$). Виявлено вплив цінності *Безпека* на стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом: «Есе 1. Універсалізм» (Welch $F=5,523$, $\eta^2=0,1$, $p\leq 0,05$), «Есе 2. Стимуляція» (Welch $F=5,866$, $\eta^2=0,03$, $p\leq 0,05$) та рівні конструювання життєвих стратегій і тактик – «Займатися 10 років. Стимуляція» (Welch $F=7,567$, $\eta^2=0,06$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» (Welch $F=8,965$, $\eta^2=0,06$, $p\leq 0,05$) та «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» (Welch $F=8,604$, $\eta^2=0,06$, $p\leq 0,05$). Також визначено вплив цінності

Досягнення на стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом – «Есе 1. Досягнення» (Welch $F=5,834$, $\eta^2=0,02$, $p\leq 0,05$), та рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності – «Займатися 10 років. Досягнення» (Welch $F=10,083$, $\eta^2=0,01$, $p\leq 0,05$), «Займатися 10 років. Гедонізм» (Welch $F=4,778$, $\eta^2=0,05$, $p\leq 0,05$), «Займатися 10 років. Саморозвиток» (Welch $F=3,987$, $\eta^2=0,05$, $p\leq 0,05$).

Результат дисперсійного аналізу засвідчує існування впливу усього спектру цінностей Ш.Шварца на стиль життя досліджуваних. При цьому, помічено, що ефект впливу є більш значущим, порівняно з підлітковою вибіркою досліджуваних ($0,02\leq\eta^2\leq 0,1$) та може бути визначений як помірний. Такі результати свідчать про те, що з віком вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя зростає. Такі результати відповідають теоретичним положенням про те, що у період юнацького віку та віку ранньої дорослості завершується процес становлення більш-менш сталої системи ціннісних орієнтацій, відповідно до якої особистість регулює поведінку та діяльність.

З метою дослідження та аналізу характеру розбіжностей між стилем життя у групах респондентів було використано U-критерій Манна-Уїтні. З урахуванням того, що цей критерій дозволяє оцінювати розбіжності між групами з малою кількістю спостережень, порівняльний аналіз було здійснено для підліткової, юнацької та дорослої вибірки окремо. У результаті порівняння груп для *підліткової* вибірки за показниками стилю життя було виявлено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів, що демонструють високий та низький вияв цінностей Конформність, Традиція, Добро, Самостійність, Універсалізм, Стимуляція, Гедонізм, Досягнення, Влада та Безпека. Було визначено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Конформність* за змінною «Есе 1. Стимуляція» ($U_{емп}: 1200,0$, $p\leq 0,05$), «Есе 1. Безпека» ($U_{емп}: 1110,0$, $p\leq 0,05$), «Займатися 10 років. Універсалізм» ($U_{емп}: 1242,0$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Традиція» ($U_{емп}: 1114,5$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Універсалізм» ($U_{емп}: 1037,0$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Гедонізм» ($U_{емп}: 975,0$,

$p \leq 0,05$). Таким чином встановлено, що респонденти, які обирають цінність Конформність як проіритетну, схильні деомнструвати більшу орієнтацію на забезпечення безпечного середовища для себе та оточення у вибудовуванні взаємин зі світом та соціальним оточенням, менше схильні до пошуку новизни. На рівні конструювання особистісних стратегій і тактик такі респонденти не схильні демонструвати орієнтацію на традиційні способи поведінки, підтримання традицій, отримання чуттєвих задоволень та менше схильні приймати роль діяча на благо оточення.

Виявлено розбіжності між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Традиція* за показниками стилю життя на рівні конструювання особистісних стратегій життєдіяльності, а саме за змінними «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 962,0, p \leq 0,05$) та «Цілі в житті. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 974,5, p \leq 0,05$). Аналіз середніх значень рангів груп дозволив встановити, що респонденти, які визначають цінність Традиція як одну з пріоритетних на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності меншою мірою орієнтовані на виказання самостійності думки та дії, творчої самореалізації та отримання чуттєвих задоволень від життя і оточення.

Доведено існування розбіжностей між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Добро* за змінними «Есе 1. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 1635,0, p \leq 0,05$) та «Есе 1. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1701,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1596,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Переїзд», «Цілі в житті. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1768,0, p \leq 0,05$), що дозволяє свідчити про те, що досліджувані, які визначають цінність Добро як пріоритетну для себе, є менш схильними до вибудовування таких взаємин зі світом, що відображають прагнення до отримання емоцій, чуттєвих задоволень та переживань, які спрямовані на встановлення справедливості та терпимості; є менш орієнтованими на досягнення соціального статусу, матеріального добробуту, зміни місця проживання та розваг, ніж респонденти з низькою пріоритетністю цінності Добро.

У результаті порівняння груп виявлено розбіжності між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Універсалізм* за змінною «Займатися 10 років. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1755,5, p \leq 0,05$), а також цінності Стимуляція за змінними «Займатися 10 років. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1480,0, p \leq 0,05$). Порівняльний аналіз дозволяє стверджувати, що респонденти з високою пріоритетністю цінності *Універсалізм* є менш орієнтованими на привнесення гедоністичного компоненту у власне життя на рівні конструювання життєвих стратегій і тактик, ніж респонденти з низьким виявом цієї цінності, а також ніж респонденти з високим виявом цінності Стимуляція, які, своєю чергою, є орієнтованими на забезпечення отримання задоволень від життя.

Розбіжності між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Самостійність* за змінними «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 1348,0, p \leq 0,05$) та «Есе 2. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 1323,5, p \leq 0,05$) дозволяють стверджувати про те, що для досліджуваних, які демонструють цінність *Самостійність* як одну з пріоритетних, меншою мірою характерно проявляти орієнтацію на забезпечення безпеки та безпечного середовища у конструюванні взаємин зі світом. У той самий час виявлені відмінності між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Гедонізм* за змінними «Есе 1. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 1313,5, p \leq 0,05$) та «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 1268,5, p \leq 0,05$) свідчать про орієнтацію респондентів, які обрали цінність *Гедонізм* як пріоритетну, на активніший прояв власного потенціалу, самореалізації, самостійності, та меншу схильність до збереження безпечного середовища у конструюванні власного стилю життя.

Доведені відмінності між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Досягнення* за змінними «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 1635,0, p \leq 0,05$) та «Цілі в житті. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1635,0, p \leq 0,05$) свідчать про те, що для респонденти з високою цінністю *Досягнення* є більш характерним прагнення до набуття самостійності, самореалізації, активного творчого самовияву, отримання чуттєвих задоволень та задоволень від життя, що проявляється на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

життєдіяльності. Окрім того, виявлено відмінності між групами з високою та низькою пріоритетністю цінності *Влада* за змінними «Есе 1. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 1615,5, p \leq 0,05$) та «Цілі в житті. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1562,0, p \leq 0,05$), а також цінності *Безпека* за змінними «Есе 1. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1722,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 1515,5, p \leq 0,05$), «Есе 2. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1692,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Традиція» ($U_{\text{емп}}: 1702,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» ($U_{\text{емп}}: 1375,0, p \leq 0,05$). Це дозволяє стверджувати, що респонденти підліткової вибірки з високою пріоритетністю цінності *Безпека* є більш схильні до встановлення безпечного середовища існування, набуття соціального статусу та престижу, є більш орієнтованими на контроль над оточенням, ресурсами та людьми, збереження та слідування традиціям та нормам поведінки, що проявляється на рівнях загальних взаємин зі світом та конструюванні особистісних стратегій і тактик життєдіяльності.

У результаті порівняльного аналізу груп за U-критерієм Манна-Уїтні для *юнацької* вибірки було встановлено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів з високим та низьким виявом цінностей *Традиція*, *Універсалізм*, *Самостійність*, *Стимуляція*, *Гедонізм*, *Досягнення*, *Влада*, *Безпека* за показниками стилю життя на різних рівнях життєдіяльності. Виявлено статистично значущі розбіжності між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Традиція* за змінною «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» ($U_{\text{емп}}: 69,5, p \leq 0,05$), що свідчить про менш значну орієнтацію респондентів, які обирають цінність *Традиція* як одну з пріоритетних, на досягнення успіху у царині навчальної та професійної діяльності, побудови кар'єри; та цінності *Безпека* за змінною «Цілі в житті. Влада» ($U_{\text{емп}}: 34,0, p \leq 0,05$), що доводить більш виражену орієнтацію на набуття та збереження соціального статусу, контролю над ресурсами, матеріальними благами серед респондентів з вираженою цінністю *Безпека*.

Встановлено статистично значущі розбіжності між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Універсалізм* за змінними «Есе 1. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 1375,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Досягнення» ($U_{\text{емп}}:$

1375,0, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 1375,0, p \leq 0,05$), що відображає орієнтацію респондентів юнацької вибірки, які демонструють цінність Універсалізм як одну з пріоритетних, на досягнення життєвого успіху, схвалення, демонстрацію компетентності, що проявляється на рівнях конструювання життєвих стратегій і тактик та становлення взаємин зі світом.

Порівняльний аналіз груп з високою та низькою вираженістю цінності *Самостійність* встановив розбіжності за змінною «Есе 2. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 45,0, p \leq 0,05$), що доводить орієнтацію респондентів, які визначили цінність Самостійність як одну з пріоритетних, на прагнення до самостійності діяльності та мислення, активної самореалізації, пошуку, що проявляється на рівні встановлення взаємин зі світом. Також було виявлено розбіжності між групами з високою та низькою пріоритетністю цінності *Стимуляція* за змінною «Займатися 10 років. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 119,0, p \leq 0,05$), що свідчить про орієнтацію респондентів з високим виявом цієї цінності на прагнення до реалізації дій, спрямованих на благо оточення, підтримання ситуації терпимості та захисту, що проявляється на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Визначено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Гедонізм* за змінною «Есе 1. Добро» ($U_{\text{емп}}: 77,0, p \leq 0,05$). Порівняльний аналіз рангів груп показав, що респонденти, які визначили цінність Гедонізм як пріоритетну, не схильні демонструвати потребу у афіліації, підтриманні тісних зв'язків з найближчим оточенням, що, більшою мірою, реалізується у вибудовуванні загальних взаємин зі світом та соціальним оточенням. Також встановлено існування відмінностей між групами досліджуваних з високою та низькою пріоритетністю цінності *Досягнення* за змінною «Займатися 10 років. Саморозвиток» ($U_{\text{емп}}: 99,5, p \leq 0,05$) та визначено, що респонденти з високим виявом цієї цінності є більше орієнтованими на саморозвиток, набуття нових знань та навичок, що реалізується на рівні конструювання життєвих стратегій і тактик.

Для юнацької вибірки доведено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Влада* за змінними «Есе 2. Добро» ($U_{\text{емп}}: 67,5, p \leq 0,05$) та «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 61,0, p \leq 0,05$) та встановлено, що респонденти з високою пріоритетністю цієї цінності є орієнтованими на забезпечення благополуччя найближчого оточення, демонструють потребу у афіліації, їм не характерне прагнення до пізнання, пошуку, активного самовияву та реалізації, що проявляється на рівнях загальних взаємовідносин зі світом та конструюванні особистісних стратегій і тактик життєдіяльності.

У результаті порівняльного аналізу груп за U-критерієм Манна-Уїтні для *дорослої* вибірки було встановлено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів з високим та низьким виявом цінностей Конформність, Традиція, Добро, Універсалізм, Самостійність, Стимуляція, Досягнення, Влада, Безпека. Було виявлено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Конформність* за змінною «Займатися 10 років. Влада» ($U_{\text{емп}}: 105,0, p \leq 0,05$), що дозволило встановити, що респонденти з високою пріоритетністю цієї цінності є менше орієнтованими на досягнення соціального статусу, престижу та матеріального благополуччя, що проявляється під час конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Визначено існування відмінностей між групами досліджуваних з високою та низькою пріоритетністю цінності *Традиція* за змінною «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 38,0, p \leq 0,05$), що дозволяє свідчити щодо респондентів, які визначили цінність Традиція серед пріоритетних як орієнтованих на забезпечення та збереження безпечних умов існування, що проявляється у становленні взаємин зі світом.

Окрім того, визначено існування статистично значущих відмінностей між групами респондентів з високим та низьким виявом цінності *Добро* за змінними «Есе 1. Добро» ($U_{\text{емп}}: 63,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Добро» ($U_{\text{емп}}: 70,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Добро» ($U_{\text{емп}}: 66,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 91,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 66,0, p \leq 0,05$), що

свідчить про те, що досліджувані з високою пріоритетністю цінності Добро є орієнтованими на підтримання тісних стосунків з найближчим оточенням, характеризується потребою у афіліації, що проявляється на усіх рівнях життєдіяльності, тоді як для них не характерне спрямування на досягнення успіху, доведення власної компетенції та прагнення до соціального схвалення. За цінністю *Універсалізм* визначенно відмінності між групами респондентів відносно змінної «Займатися 10 років. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 147,0, p \leq 0,05$), що доводить орієнтацію респондентів з пріоритетною цінністю Універсалізм на підтримання благополуччя у оточенні та соціумі, що виявляється у конструюванні особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Виявлено статистично значущі розбіжності між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Самостійність* за змінними «Есе 1. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 107,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 94,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 85,0, p \leq 0,05$). Порівняльний аналіз рангів груп дозволяє визначити, що респонденти, які визначили цінність Самостійність як пріоритетну є більш схильними до відстоювання власної самостійності, самореалізації, та є менш орієнтованими на пошук новизни та емоцій, ніж досліджувані з низькою пріоритетністю цієї цінності.

Порівняльний аналіз груп дозволив встановити існування статистично значущих відмінностей між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Стимуляція* за змінними «Есе 1. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 169,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 146,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 167,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 180,0, p \leq 0,05$), що свідчить про більш значну схильність респондентів, які обрали цінність Стимуляція як пріоритетну до пошуку новизни та емоцій, активної самореалізації, відстоюванні власної самостійності та прагнення до досягнення успіху у соціумі, прийнятті суспільного схвалення та їх низьку орієнтацію на підтримання благополуччя оточення та терпимості, що проявляється на рівнях вибудовування загальних взаємин зі світом та конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Окрім того, доведено існування

розбіжностей між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінності *Досягнення* за змінними «Есе 1. Добро» ($U_{\text{емп}}: 167,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 168,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 180,0, p \leq 0,05$). Це дозволяє стверджувати, що респонденти, що визначили цінність *Досягнення* як пріоритетну є більш схильними прагнути до досягнення успіху у діяльності, отримання соціального схвалення, та менш схильними орієнтуватися на підтримання та поліпшення зв'язків з найближчим оточенням, прагнути до самореалізації, пошуку та творчого самовиявлення.

Відмінності між групами з високим та низьким виявом цінності *Влада* були встановлені за змінними «Есе 1. Добро» ($U_{\text{емп}}: 63,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Добро» ($U_{\text{емп}}: 70,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 70,0, p \leq 0,05$). Результати порівняльного аналізу груп свідчать, що респонденти з високою пріоритетністю цінності *Влада* є менш схильними виявляти орієнтацію на підтримання тісних зв'язків з найближчим оточенням, реалізовувати потребу у афіліації, прагнути до самореалізації, пошуку, відстоювання власної самостійності та індивідуальності. Також встановлено статистично значущі розбіжності між групами з високою та низькою пріоритетністю цінності *Безпека* за змінними «Есе 1. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 175,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 141,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 181,0, p \leq 0,05$), що засвідчує більш виражену орієнтацію респондентів з високою пріоритетністю цієї цінності на створення та підтримання благополуччя оточення, атмосфери терпимості та справедливості та менш виражену орієнтацію на досягнення успіху, отримання соціального схвалення, пошуку емоцій та підтримання почуття новизни.

У результаті здійснення порівняльного аналізу груп з високою та низькою пріоритетністю ціннісних орієнтацій Ш.Шварца за показниками стилю життя на рівні загальних взаємин зі світом та рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності було визначено, що відмінності існують для усіх трьох вибірок респондентів. При цьому виявлено, що найбільша кількість розбіжностей між групами існує для підліткової та дорослої вибірок, тоді як для

юнацької вибірки таких відмінностей значно менше. Період юнацького віку є періодом становлення особистості, під час якого відбувається перегляд системи цінностей та уявлень про себе, що завдає атмосферу певної невизначеності для особистості. Процес активного особистісного становлення, який характерний для даної вікової категорії, може пояснювати меншу кількість відмінностей між групами, виявлених під час порівняльного аналізу. Помічено, що відмінності, виявлені для дорослої вибірки, характеризуються найбільшою узгодженістю, якщо спиратися на змістове навантаження змінних, що підлягали аналізу. Це свідчить про завершення процесу становлення ціннісних орієнтацій та узгодженості їх вияву у конкретних формах поведінки. Існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінностей Ш.Шварца за показниками стилю життя на рівні загальних взаємин зі світом та конструювання особистісних стратегій і тактик засвідчує різницю в організації життєвих практик залежно від пріоритетних ціннісних орієнтацій, а саме те, що особистість здатна визначати власні життєві цілі та стратегії, вибудовувати взаємини зі світом та соціальним оточенням відповідно до своєї системи ціннісних орієнтацій. Теоретичні положення щодо первинності формування та функціонування ціннісних орієнтацій відносно стилю життя, а також змістова узгодженість розбіжностей між групами дають можливість розглядати отримані результати як одне із свідчень впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя респондентів.

У результаті кореляційного аналізу показників ціннісних орієнтацій респондентів *підліткової* вибірки за методикою Ш.Шварца, та показників стилю життя на рівні загальних взаємин особистості зі світом було віднайдено низку статистично значущих зв'язків ($r < 0,3$, $p \leq 0,05$). Кореляційний аналіз показників ціннісних орієнтацій за методикою М.Рокіча та показників стилю життя встановив низку статистично значущих, однак слабких зв'язків ($r < 0,3$, $p \leq 0,05$). Виявлені зв'язки є логічними, якщо спиратися на змістове навантаження показників. Результати кореляційного аналізу свідчать про слабкість зв'язків між ціннісними орієнтаціями особистості та стилем життя на

рівні загальних взаємин особистості зі світом для цієї вибірки респондентів. У результаті кореляційного аналізу показників ціннісних орієнтацій респондентів підліткової вибірки за методиками Ш.Шварца та М.Рокіча, та показників стилю життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності було віднайдено низку слабких статистично значущих зв'язків ($r \leq 0,3$, $p \leq 0,05$), що свідчить про існування слабких зв'язків між ціннісними орієнтаціями та стилем життя респондентів на даному рівні життєдіяльності. Виняток складає пара змінних «Займатися 10 років. Досягнення» та Сумлінність ($r=0.366$, $p \leq 0,01$).

У результаті кореляційного аналізу показників ціннісних орієнтацій за Ш.Шварцем та показників стилю життя на рівні загальних взаємин зі світом, здійсненого для юнацької вибірки, було визначено такі статистично значущі зв'язки: «Есе 1. Досягнення» та Самостійність ($r= -0,327$, $p \leq 0,05$), «Есе 2. Універсалізм» та Самостійність ($r= -0,334$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Універсалізм» та Безопасність ($r=0,406$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Самостійність» та Самостійність ($r=0,480$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Стимуляція» та Добро ($r= -0,328$, $p \leq 0,01$). Кореляційний аналіз показників ціннісних орієнтацій за М.Рокічем та показниками стилю життя на рівні загальних взаємин зі світом за юнацькою вибіркою встановив низку статистично значущих зв'язків помірної сили ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p < 0,05$). Серед найбільш значущих виявлених коефіцієнтів кореляції - наступні: «Есе 1. Самостійність» та Краса природи і мистецтва ($r= -0,435$, $p \leq 0,01$), «Есе 1. Стимуляція» та Свобода ($r=0,505$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Універсалізм» та Матеріально забезпечене життя ($r=0,417$, $p \leq 0,05$), «Есе 2. Добро» та Розваги ($r= -0,412$, $p \leq 0,05$), «Есе 2. Самостійність» та Тверда воля ($r=0,539$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Стимуляція» та Терпимість до недоліків ($r= -0,433$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Досягнення» та Суспільне визнання ($r= -0,411$, $p \leq 0,05$). Кореляційний аналіз показників стилю життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик та ціннісних орієнтацій за Ш.Шварцем за юнацькою вибіркою показав існування таких статистично значущих зв'язків: Влада та «Цілі в житті. Універсалізм» ($r= -0,339$, $p \leq 0,05$), Добро та «Займатися

10 років. Гедонізм» ($r=0,387$, $p\leq 0,05$), Самостійність та «Займатися 10 років. Влада» ($r=0,422$, $p\leq 0,05$), Гедонізм «Займатися 10 років. Самостійність» ($r=0,371$, $p\leq 0,05$), Досягнення «Займатися 10 років. Саморозвиток» ($r=0,342$, $p\leq 0,05$). Кореляційний аналіз за показниками стилю життя та ціннісними орієнтаціями, визначеними за методикою М.Рокіча виявив існування низки кореляційних зв'язків помірної сили ($0,3\leq r\leq 0,5$, $p<0,05$). Найсильніші зв'язки встановлено для таких змінних: «Займатися 10 років. Універсалізм» та Життєрадісність ($r= -0,505$, $p\leq 0,01$), «Займатися 10 років. Стимуляція» та Пізнання ($r= 0,468$, $p\leq 0,01$), «Займатися 10 років. Гедонізм» та Впевненість у собі ($r= 0,418$, $p\leq 0,05$), «Займатися 10 років. Саморозвиток» та Незалежність ($r= 0,631$, $p\leq 0,05$). Виявлені зв'язки є логічними, якщо спиратися на змістове навантаження показників, для яких їх було встановлено. Порівняно з підлітковою вибіркою кількість та сила статистично значущих зв'язків є вищою, що свідчить про сильніший зв'язок між ціннісними орієнтаціями та стилем життя на цих рівнях життєдіяльності для юнацької вибірки.

За *дорослою* вибіркою у результаті кореляційного аналізу показників ціннісних орієнтацій за Ш.Шварцем та показників стилю життя на рівні загальних взаємин зі світом встановлено такі статистично велику кількість статистично значущих зв'язків ($0,3\leq r\leq 0,5$, $p<0,05$). Найвищі показники встановлено для таких пар змінних: «Есе 1. Добро» та Традиція ($r=0,400$, $p\leq 0,01$), «Есе 1. Добро» та Влада ($r= -0,592$, $p\leq 0,01$), «Есе 2. Добро» та Добро ($r=0,426$, $p\leq 0,01$), «Есе 2. Самостійність» та Самостійність ($r=0,426$, $p\leq 0,01$). Для дорослої вибірки встановлено велику кількість кореляційних зв'язків для змінних, що представляють ціннісні орієнтації респондентів за ціннісним опитувальником М.Рокіча та змінними, що характеризують стиль життя особистості на рівні загальних взаємин особистості зі світом. Далі представлені коефіцієнти кореляції, вище показника 0,4: «Есе 1. Добро» та Освіченість ($r=-0,423$, $p\leq 0,05$), «Есе 1. Самостійність» та Матеріально забезпечене життя ($r=-0,504$, $p\leq 0,01$), «Есе 1. Досягнення» та Краса природи і мистецтва ($r= -0,504$, $p\leq 0,01$), «Есе 1. Безпека» і Краса природи і мистецтва ($r= -0,403$, $p\leq 0,05$), «Есе

2. Самостійність» та Сумлінність ($r = -0,411$, $p \leq 0,05$). Кореляційний аналіз, здійснений для дорослої вибірки, за показниками ціннісних орієнтацій М.Рокіча та показників стилю життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності виявив велику кількість статистично значущих зв'язків помірної сили ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p < 0,05$). Найвищі показники встановлено для таких пар змінних: Краса природи і мистецтва та «Цілі в житті. Влада» ($r = -0,406$, $p \leq 0,05$), Матеріально забезпечене життя та «Займатися 10 років. Самостійність» ($r = -0,484$, $p \leq 0,01$), Розвиток та «Цілі в житті. Добро» ($r = -0,425$, $p \leq 0,01$), Щасливе сімейне життя та «Цілі в житті. Добро» ($r = 0,540$, $p \leq 0,05$), Щастя інших та «Займатися 10 років. Добро» ($r = 0,450$, $p \leq 0,05$), Високі запити та «Займатися 10 років. Гедонізм» ($r = 0,427$, $p \leq 0,01$), Непримиримість до недоліків інших та «Займатися 10 років. Досягнення» ($r = -0,423$, $p \leq 0,01$), Освіченість та «Займатися 10 років. Гедонізм» ($r = 0,410$, $p \leq 0,05$), Універсалізм та «Займатися 10 років. Універсалізм» ($r = 0,416$, $p \leq 0,05$), Універсалізм і «Цілі в житті. Самостійність» ($r = 0,426$, $p \leq 0,01$), Самостійність та «Цілі в житті. Самостійність» ($r = 0,413$, $p \leq 0,01$), Стимуляція та «Цілі в житті. Досягнення» ($r = 0,423$, $p \leq 0,01$), Безпека та «Займатися 10 років. Стимуляція» ($r = -0,404$, $p \leq 0,01$). Існування великої кількості зв'язків помірної сили між ціннісними орієнтаціями респондентів та показниками стилю життя для цієї вибірки респондентів свідчить про закріплення зв'язків між ціннісними орієнтаціями та стилем життя на рівні загальних взаємин зі світом.

Кореляційний аналіз засвідчив існування статистично значущих зв'язків між показниками ціннісних орієнтацій та стилю життя особистості для трьох вікових груп досліджуваних. Помічено, що найслабкішими виявлені зв'язки є для підліткової вибірки досліджуваних ($r < 0,3$, $p \leq 0,05$), а найсильнішими – для дорослої вибірки ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p < 0,05$), тоді як юнацька вибірка характеризується найменшою кількістю виявлених зв'язків. Такі результати можуть свідчити про вікові особливості становлення системи ціннісних орієнтацій особистості, а саме про те, що ціннісні орієнтації знаходять більший вияв у діяльності та відповідних формах поведінки з віком. При цьому, юнацький вік як період

переходу від залежності до самостійності характеризується переструктуруванням власної системи ціннісних орієнтацій та уявлень про себе і світ, обрання нових типових форм поведінки та вияву власної особистості, про що може свідчити невелика порівняно з іншими віковими категоріями кількість статистично значущих зв'язків.

З метою виявлення зв'язку між показниками ціннісних орієнтацій та стилю життя на рівні стильової самопрезентації було обрано критерій узгодженості χ^2 Пірсона. Процедура аналізу передбачала трансформацію змінних, що представляють цінності за Ш.Шварцем, з метричних у бінарні номінальні, де ранги 1-5 позначали високу вираженість цінності та були позначені як «1», і, відповідно, ранги 5,5-10 відповідали низькій вираженості цінності та отримали значення «2». Змінні преференцій у одязі формувалися відповідно до поданих в анкеті чотирьох варіантів відповіді: «Кежуал (вільний і невимушений стиль в одязі)», «Класичний (стриманий, елегантний, діловий, одяг поза часом)», «Одяг, що підкреслює мужність/жіночість», «Інше». Для підліткової та юнацької вибірок респондентів на основі відповідей за категорією «Інше» було сформовано додаткові змінні, а саме «Одяг відповідно до настрою та обставин», «Комфортний одяг», «Яскравий одяг та свій стиль», «Брендовий одяг», «Конкретні вподобання відсутні/Список речей». У результаті аналізу було побудовано таблиці узгодженості та встановлено наступні статистично значущі зв'язки. Для дорослої вибірки аналізу підлягали лише категорії «Кежуал», «Класичний одяг», «Одяг, що підкреслює жіночість/мужність». Для респондентів підліткової вибірки було визначено один статистично значущий зв'язок між змінними «Класичний одяг» та Конформність (χ^2 5,208, $p < 0.05$, r : -0,198). Для респондентів юнацької та дорослої вибірок таких зв'язків виявлено не було. Такі результати свідчать про слабкість зв'язків між ціннісними орієнтаціями Ш.Шварца та показниками стилю життя досліджуваних на рівні стильової самопрезентації.

У результаті емпіричного дослідження було визначено існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості та продемонстровано, що для

підліткової вибірки такий вплив є слабким, тоді як для вибірки, до якої входили респонденти юнацького та дорослого віку, цей вплив є помірним. Такі результати свідчать про те, що вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості закріплюється з віком. При цьому виявлено, що найбільш суттєвим є вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик, тоді як на рівні стильової самопрезентації він майже відсутній. Визначено, що усі цінності за Ш.Шварцем здійснюють вплив на стиль життя чи то на рівні загальних взаємин зі світом, чи на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик, або ж на обох. Порівняльний аналіз за U-критерієм Манна-Уїтні показав суттєві розбіжності між групами респондентів різних вікових груп з високою та низькою пріоритетністю ціннісних орієнтацій за Ш.Шварцем за показниками стилю життя та дозволив описати відмінності між цими групами, на основі чого було зроблено висновок щодо існування відмінностей у організації життєвих практик особистості залежно від ціннісних орієнтацій. Результати кореляційного аналізу також доводять існування зв'язків між ціннісними орієнтаціями та стилем життя. Сила встановлених кореляційних є слабкою для підліткової вибірки досліджуваних та помірною – для юнацької та дорослої вибірок. Процедура кореляційного аналізу також засвідчила найбільшу кількість зв'язків між показниками ціннісних орієнтацій на стилем життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності.

На основі результатів можемо стверджувати, що ціннісні орієнтації виступають одним із регуляторів функціонування стилю життя особистості, що полягає у визначенні особистістю конструювання життєвих стратегій і тактик життєдіяльності, встановленні взаємин з оточенням відповідно до особливостей її мотиваційно-сміслової сфери.

3.3. Емпіричне обґрунтування комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості

У попередньому параграфі ми емпірично обґрунтували існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Утім, особливості сприйняття себе особистістю, а також характер соціального життя, до якого вона включена, також можуть визначати особливості становлення та функціонування стилю життя. Відповідно до представленої нами комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя, Я-концепція особистості та образ значущої особи виступають чинниками, що опосередковують цей вплив. Метою цього параграфу є емпіричне дослідження особливостей Я-концепції особистості та образу значущої особи як чинників, що опосередковують вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, емпіричне обґрунтування представленої комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

3.3.1. Дослідження зв'язку ціннісних орієнтацій, Я-концепції та образу значущої особи. Наступним кроком у обґрунтуванні комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості є дослідження зв'язків між ціннісними орієнтаціями, Я-концепцією та образом значущої особи. Перш, ніж перейти саме до дослідження цих зв'язків доцільно схарактеризувати особливості Я-концепції та образу значущої особи для респондентів підліткової, юнацької та дорослої вибірок.

Для дослідження особливостей Я-концепції респондентів обох вибірок було запропоновано тест «Хто Я?» М. Куна, Т. Макпартленда у модифікації Т. Румянцевої та запитання анкети: «Яким Ви бачите себе через 10 років?». Тест «Хто Я?» було обрано як основну методику для вивчення особливостей Я-концепції респондентів, у той час як запитання анкети було допоміжним засобом для вивчення особливостей Я-концепції респондентів. Відповіді респондентів за тестом «Хто Я?» та за запитанням анкети «Яким Ви бачите себе через 10 років?» аналізувалися методом контент-аналізу відповідно до визначених ціннісних категорій, у результаті чого ми отримали десять

метричних змінних, які підлягали подальшому статистичному аналізу. Для кожної з вибірок за змінними, утвореними шляхом контент-аналізу відповідей респондентів, були визначені середні значення.

Змінними з найбільш вираженими середніми значеннями для респондентів підліткової вибірки є змінні «Хто я. Добро» (0,348) та «Хто я. Самостійність» (0,204), змінні з найменш вираженими значеннями – «Хто я. Безпека» (0,014) та «Хто я. Універсалізм» (0,031). Для респондентів юнацької вибірки найбільш вираженими середніми значеннями є змінні «Хто я. Самостійність» (0,312) та «Хто я. Добро» (0,291), а змінні з найменш вираженими значеннями – «Хто я. Влада» (0,015) та «Хто я. Безпека» (0,018). Для респондентів дорослої вибірки респондентів пріоритетні значення представлені для змінних «Хто я. Самостійність» (0,303) та «Хто я. Добро» (0,302), і, відповідно, найменш вираженими є «Хто я. Влада» (0,015) «Хто я. Безпека» (0,00).

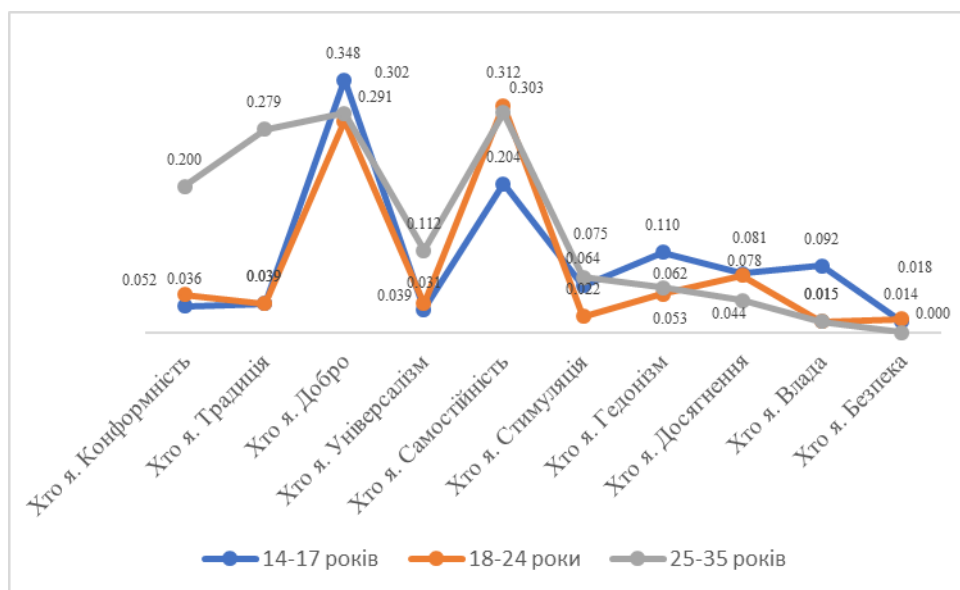

Рис. 3.1. Показники середніх значень за тестом «Хто Я?» для підліткової (N=133), юнацької (N=37) та дорослої вибірок (N=45) респондентів

Для респондентів усіх вибірок змінні «Хто я. Добро» та «Хто я. Самостійність» мають найбільш виражені середні значення, при чому змінна «Хто я. Добро» має вищий показник середнього значення для підліткової

вибірки досліджуваних, а середнє значення за змінною «Хто я. Самостійність» – юнацької та дорослої вибірок респондентів. Цей факт може пояснюватися більшим рівнем асоціювання себе зі значущою особою, малими та референтними групами для осіб старшого підліткового віку, тоді як відчуття самостійності та усвідомлення себе як особистості, індивідуальності більш притаманне більш дорослим респондентам. Респонденти, що окреслювали своє «Я» через категорії цінності Добро вдавалися до таких висловів як «Гарна донька», «Турботливий брат», «Майбутня мама», «Вірний друг», тощо, тоді як респонденти, що сприймають себе через категорію цінності Самостійність, вдавалися до опису себе як самостійного, активного діяча, творця власного життя: «Творча особистість», «Діяч», «Експериментатор», «Творець», «Генератор ідей», тощо. На основі вищезазначеного ми можемо зробити узагальнювальний висновок, що обидві вибірки респондентів схильні визначати себе як самостійну особистість, так і асоціювати себе з найближчим колом спілкування.

Запитання анкети «Яким Ви бачите себе через 10 років?» було спрямоване на вивчення особливостей ідеального Я-образу респондентів, бажаного образу майбутнього та себе у ньому. Для респондентів підліткового віку змінними з найбільш вираженими середніми значеннями є змінні «Я через 10 років. Добро» (0,215), «Я через 10 років. Досягнення» (0,216), «Я через 10 років. Навчання і кар'єра» (0,199), а найменш вираженими середні значення за змінними «Я через 10 років. Саморозвиток» (0,002). При цьому змінні «Я через 10 років. Конформність» та «Я через 10 років. Традиція» не є представленими для даної вибірки респондентів. Для респондентів юнацької вибірки найбільш вираженими середніми значеннями є значення за змінними «Я через 10 років. Досягнення» (0,195), «Я через 10 років. Навчання і кар'єра» (0,193), «Я через 10 років. Добро» (0,166) а найменш вираженим значення за змінною «Я через 10 років. Стимуляція» (0,007). Змінні «Я через 10 років. Традиція», «Я через 10 років. Конформність», «Я через 10 років. Безпека» та «Я через 10 років. Конформність» для цієї вибірки респондентів не представлені. Для

респондентів дорослої вибірки змінні з найбільш вираженим середнім значенням включають «Я через 10 років. Добро» (0,272), «Я через 10 років. Досягнення» (0,228), «Я через 10 років. Самостійність» (0,162), а найменш виражені показними середнього притаманні змінним «Я через 10 років. Саморозвиток» (0,014), «Я через 10 років. Універсалізм» (0,016). Змінні «Я через 10 років. Традиція» та «Я через 10 років. Конформність» для цієї вибірки респондентів не представлені (Рис. 3.2).

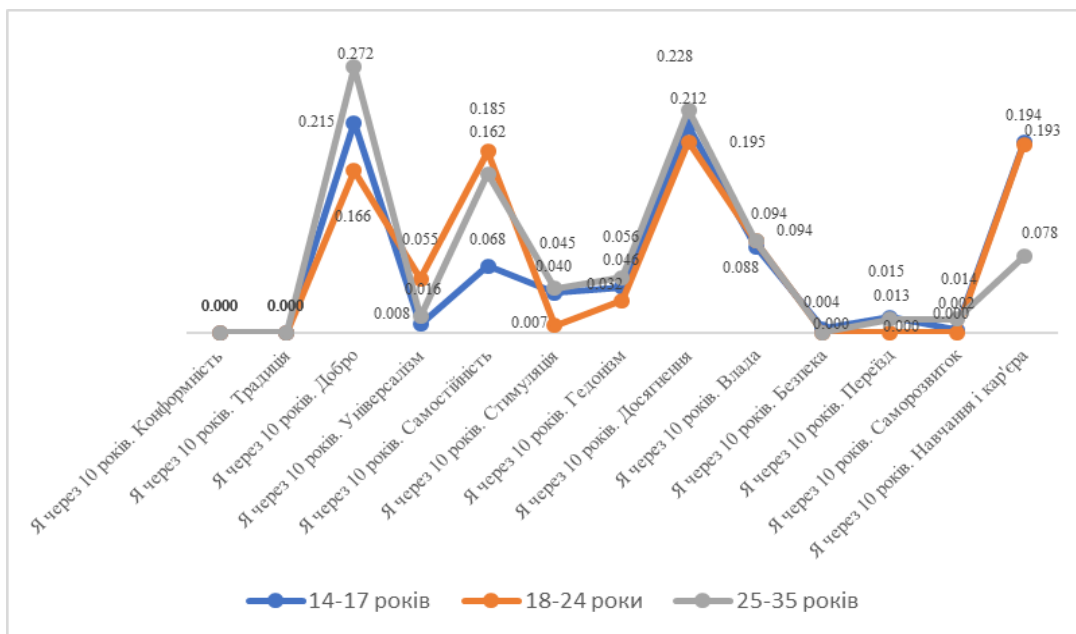

Рис. 3.2 Середні значення за змінними запитання анкети «Яким Ви бачите себе через 10 років?» для респондентів підліткової (N=133), юнацької (N=37) та дорослої вибірок (N=45) респондентів

Досліджувані підліткового та юнацького віку описують свій ідеальний образ через категорії цінностей Досягнення («Успішна і відома людина», «Визнаний спеціаліст») та Добра («Одружений і маю дитину», «Сім'янин», «Заміжня»), категорію «Навчання і кар'єра» («Здобути освіту», «Отримати роботу») відповідно. Респонденти дорослої вибірки також представляють свій ідеальний образ через категорії цінностей Добро («Мама», «Гарний сім'янин», «Маю близьких друзів і здорову родину»), Самостійність («Знаю, чого хочу», «Людина, яка здійснила свої мрії», «Людина, що самореалізувалася») та

Досягнення («Маю успішну кар'єру», «Висококваліфікований успішний фахівець»). Характерною особливістю образу ідеального Я респондентів підліткової та юнацької вибірок є прагнення до навчання, вибору кар'єрного шляху, тоді як респонденти дорослої вибірки описують свій ідеальний образ як образ людини, що самореалізувалася, слідує своєму покликанню, втілює свої мрії. Такий стан речей може бути зумовлений віковими особливостями респондентів.

З метою дослідження образу та характеристик значущої особи як чинника, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, досліджуваним було запропоновано відповісти на таке запитання анкети: «Назвіть декілька особистостей (зі світу знаменитостей або власного кола спілкування), котрих Ви вважаєте авторитетними для себе. За що Ви їх поважаєте? Що Вам хотілося б перейняти у них для себе?». Отримані результати було опрацьовано методом контент-аналізу. Передусім, усі згадані респондентами значущі особи були класифіковані за трьома групами: «Значуща особа з найближчого кола спілкування», «Значуща особа. Відома особистість», «Значуща особа відсутня». Перша група містить відповіді респондентів, що вказують осіб з найближчого кола спілкування як значущих та авторитетних (батьки, друзі, знайомі). Друга група включає відповіді респондентів, що обирали у якості авторитетних для себе знаменитих осіб у різних сферах діяльності, а третя – відповіді респондентів з вказівкою на власну індивідуальність та на відсутність авторитетних осіб. За визначеними групами були сформовані номінальні бінарні змінні та розраховані середні значення. У результаті цього були отримані відповідні результати (Рис. 3.3). Відповідно до визначених середніх значень, визначено, що респонденти усіх трьох вікових груп більш схильні обирати значущих осіб з найближчого кола спілкування, і є менш схильними обирати значущих осіб із кола відомих особистостей та знаменитостей. Найменша кількість респондентів вказує на відсутність значущої особи, акцентуючи увагу на власній індивідуальності. Якщо порівнювати результати за вибірками між собою, помічаємо, що респонденти

юнацького віку більш схильні обирати значущих осіб з кола найближчого спілкування порівняно з іншими віковими категоріями, тоді як досліджувані дорослого віку, порівняно з підлітковою та юнацькою групою, надають більшої ваги обранню значущих осіб з кола відомих особистостей.

За результатами контент-аналізу відповідей на другу частину запитання: «За що Ви їх поважаєте? Що Вам хотілося б перейняти у них для себе?», а саме на основі відповідей респондентів щодо бажаних якостей, які б вони хотіли перейняти у значущої особи, було сформовано номінальні змінні, що відображають особистісні якості, які б досліджувані хотіли перейняти у значущої особи.

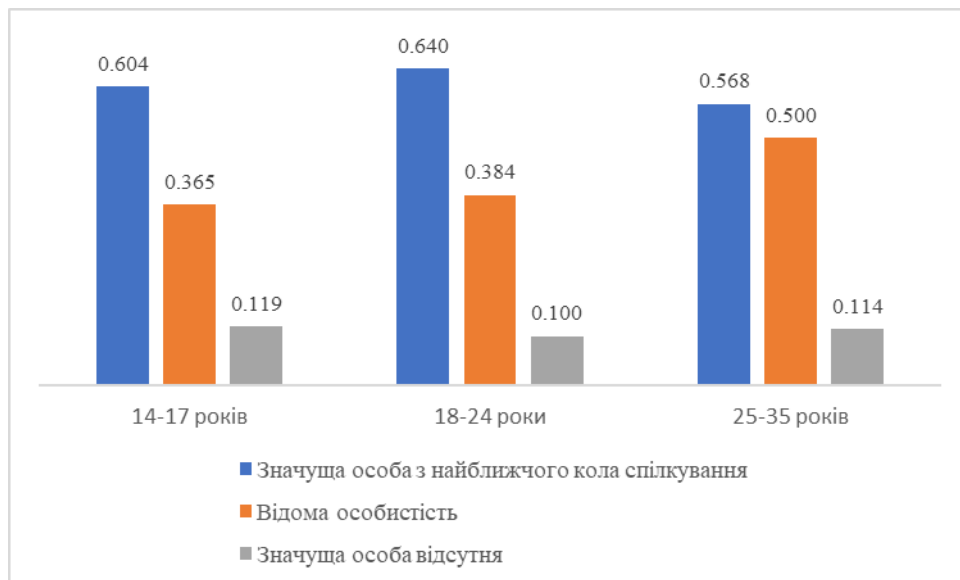

Рис. 3.3 Середні значення за змінними, що характеризують образ значущої особи для респондентів підліткової (N=133), юнацької (N=37) та дорослої (N=45) вибірок

Відтак, для респондентів підліткової вибірки було створено наступні змінні та визначено показники середнього для кожної з утворених змінних: «Значуща особа. Сила духу» (0,119), «Значуща особа. Цілеспрямованість» (0,183), «Значуща особа. Орієнтація на успіх» (0,159), «Значуща особа. Життєвий досвід» (0,032), «Значуща особа. Зовнішність» (0,048), «Значуща особа. Впевненість у собі» (0,127), «Значуща особа. Розум та кмітливність»

(0,119), «Значуща особа. Слідує покликанню» (0,048), «Значуща особа. Знаходить вихід із складних життєвих ситуацій» (0,056), «Значуща особа. Допомагає іншим» (0,056), «Значуща особа. Активна життєва позиція» (0,039), «Значуща особа. Уміння спілкуватися» (0,016), «Значуща особа. Професійна майстерність» (0,087), «Значуща особа. Орієнтація на близьких» (0,151), «Значуща особа. Скромність» (0,033), «Значуща особа. Насолоджується життям» (0,016), «Значуща особа. Індивідуальність» (0,071). Відповідно до середніх значень, респонденти підліткової вибірки найбільш поцінують такі особистісні якості значущих осіб, як цілеспрямованість, орієнтованість на близьких та на успіх. Найменш поціновуваними виявилися такі якості як уміння спілкуватися та насолоджуватися життям.

Для респондентів юнацької вибірки за змінними, які характеризують особистісні якості значущих осіб, визначено такі середні значення: «Значуща особа. Цілеспрямованість» (0,143), «Значуща особа. Сила духу» (0,143), «Значуща особа. Орієнтація на близьких» (0,107), «Значуща особа. Впевненість у собі» (0,107), «Значуща особа. Допомагає іншим» (0,107), «Значуща особа. Розум та кмітливість» (0,071), «Значуща особа. Зовнішність» (0,071), «Значуща особа. Індивідуальність» (0,071), «Значуща особа. Професійна майстерність» (0,071), «Значуща особа. Уміння спілкуватися» (0,071), «Значуща особа. Знаходить вихід із складних життєвих ситуацій» (0,071), «Значуща особа. Орієнтація на успіх» (0,071), «Значуща особа. Скромність» (0,036), «Значуща особа. Покликання» (0,036). Таким чином, респонденти юнацького віку визначили цілеспрямованість, силу духу та орієнтацію на близьких як бажані для себе якості. Найменш поціновуваними виявилися такі якості як скромність та слідування життєвому покликанню.

На основі відповідей респондентів дорослої вибірки було утворено наступні змінні, що описують особистісні якості значущих осіб та визначено їхні середні значення: «Значуща особа. Сила духу» (0,091), «Значуща особа. Орієнтація на близьких» (0,159), «Значуща особа. Впевненість у собі» (0,136), «Значуща особа. Цілеспрямованість» (0,364), «Значуща особа. Слідує

життєвому покликанню» (0,182), «Значуща особа. Чесність і толерантність» (0,159), «Значуща особа. Має власну життєву позицію» (0,159), «Значуща особа. Мудрість» (0,091), «Значуща особа. Професіоналізм» (0,114), «Значуща особа. Насолоджується життям» (0,046), «Значуща особа. Зовнішність» (0,046), «Значуща особа. Сміливість» (0,091), «Значуща особа. Спокій та врівноваженість» (0,091), «Значуща особа. Людність» (0,114). За показниками середніх значень найбажанішими особистісними якостями, які респонденти поцінують у значущих осіб, є цілеспрямованість та слідування життєвому покликанню, тоді як зовнішність та насолода життям є найменш важливими для респондентів даного віку. Майже всі змінні за своїм змістом подібні до опису ціннісно-мотиваційних типів Ш.Шварца, що може бути свідченням наявності зв'язків ціннісних орієнтацій з фігурою значущої особи. З урахуванням цього, було вирішено розглянути їх через призму ціннісних орієнтацій. Саме тому всі відповіді респондентів щодо бажаних особистісних рис та характеристик підлягали контент-аналізу за десятьма ціннісними категоріями (за Ш.Шварцем). Для змінних, сформованих у результаті-контент аналізу також було розраховано середні значення (Рис. 3.4).

Для респондентів підліткової та юнацької вибірки найбільш бажаними є особистісні якості, які відображають цінності Досягнення («Досяг успіху, висот», «Доклав великих зусиль, щоб досягти успіху») Самостійність («Слідує своїм ідеям», «Постійно розвивається», «Знайшли своє покликання») і Добро («Виховала гарних дітей», «Вкладає у сім'ю»). Для респондентів дорослої вибірки найбажаніші якості представлені тими ж самими цінностями: Самостійність («Займається своєю улюбленою справою», «Впевненість у собі»), Добро («Щирість», «Чесність», «Добро»), Досягнення («Визначний професіоналізм»). Тим не менше, для респондентів підліткової та юнацької вибірки особистісні якості та здобутки, що відображають цінність Досягнення, виражені найбільшою мірою, у той час як для дорослої вибірки респондентів найпріоритетнішими є якості, що відображають цінність Самостійність. Відтак, згідно отриманих результатів, переважаючим типом значущої особи для

респондентів підліткової та юнацької вибірок є представники найближчого оточення, особистісні якості яких відбивають цінності Досягнення, Добро та Самостійність, тоді як для досліджуваних дорослої вибірки у якості рольових моделей найбільш характерно обирати найближче оточення та/або знаменитостей, особистісні якості та поведінка яких відображає цінності Самостійність, Добро та меншою мірою Досягнення.

Для вивчення зв'язків між показниками Я-концепції та ціннісних орієнтацій, ми застосували метод рангової кореляції Спірмена, який дав змогу довести існування та визначити силу статистично значущих зв'язків між вищезазначеними показниками.

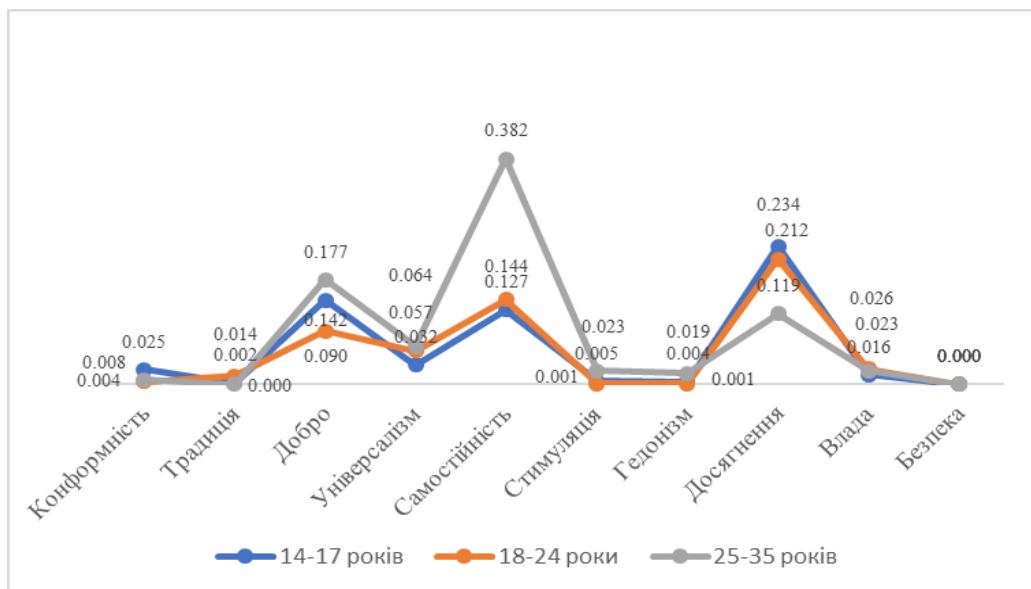

Рис. 3.4 Середні значення за змінними, що характеризують особистісні якості значущих осіб, які респонденти хотіли б розвинути в собі для респондентів підліткової (N=133), юнацької (N=37) та дорослої (N=45) вибірок

Для підліткової вибірки кореляційний аналіз показників Я-концепції за тестом «Хто Я?» М.Куна, Т.Макпартленда, запитанням анкети «Яким Ви бачите себе через 10 років?» та показників ціннісних орієнтацій за методиками Ш.Шварца та М.Рокіча визначив існування великої кількості слабких кореляційних зв'язків ($r < 0,3$, $p \leq 0,05$). Усі виявлені зв'язки характеризуються логічністю, якщо спиратися на змістове навантаження змінних, для яких їх було

виявлено. Для юнацької вибірки досліджуваних було виявлено існування великої кількості статистично значущих зв'язків помірної сили ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p \leq 0,05$). Далі наведені коефіцієнти кореляції, що перевищують показник 0,4: Досягнення та «Хто я. Самостійність» ($r = 0,421$, $p \leq 0,01$), Добро та «Хто я. Влада» ($r = -0,402$, $p \leq 0,05$), Свобода та «Хто я. Гедонізм» ($r = 0,410$, $p \leq 0,05$), Незалежність та «Хто я. Стимуляція» ($r = 0,406$, $p \leq 0,05$), Незалежність та «Хто я. Досягнення» ($r = 0,405$, $p \leq 0,05$), Самостійність та «Хто я. Добро» ($r = -0,501$, $p \leq 0,01$), Універсалізм та «Я через 10 років. Влада» ($r = -0,448$, $p \leq 0,01$), Високі запити та «Я через 10 років. Універсалізм» ($r = 0,456$, $p \leq 0,01$).

Кореляційний аналіз показників ціннісних орієнтацій та Я-концепції для досліджуваних дорослої вибірки також показав існування значної кількості статистично значущих зв'язків помірної сили ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p \leq 0,05$). Далі наведені коефіцієнти кореляції, що перевищують показник 0,4: Влада та «Хто я. Добро» ($r = -0,451$, $p \leq 0,01$), Традиція та «Хто я. Добро» ($r = 0,413$, $p \leq 0,05$), Добро та «Я через 10 років. Добро» ($r = 0,407$, $p \leq 0,01$), Добро та «Я через 10 років. Досягнення» ($r = -0,426$, $p \leq 0,05$), Розвиток та «Я через 10 років. Добро» ($r = -0,435$, $p \leq 0,01$), Освіченість та «Я через 10 років. Досягнення» ($r = 0,496$, $p \leq 0,05$).

Виявлені зв'язки між показниками ціннісних орієнтацій та показниками Я-концепції досліджуваних є логічними та добре інтерпретованими. Існування статистично значущих зв'язків свідчить про взаємозв'язок Я-концепції та ціннісних орієнтацій респондентів трьох вікових груп. Визначено, що кількість та сила виявлених кореляційних зв'язків переважають для юнацької та дорослої вибірки над підлітковою, що свідчить про суттєвіший зв'язок ціннісних орієнтацій та Я-концепції для досліджуваних 18-35 років.

З метою виявлення зв'язків між показниками ціннісних орієнтацій та показниками характеристик значущої особи було використано кореляційний аналіз Спірмена, а також застосовано критерій узгодженості Пірсона (χ^2). Кореляційний аналіз здійснений за показниками ціннісних орієнтацій та значущої особи виявив невелику кількість слабких ($r \leq 0,3$, $p \leq 0,05$) статистично значущих зв'язків для підліткової групи досліджуваних. Таку ж процедуру було

здійснено для юнацької та дорослої вибірок досліджуваних. Для юнацької вибірки було виявлено невелику кількість статистично значущих зв'язків помірної силою ($r \leq 0,5$, $p \leq 0,05$). Наприклад, було виявлено такі статистично значущі зв'язки помірної сили: Традиція та «Значуща особа. Самостійність» ($r = -0,523$, $p \leq 0,01$), Здоров'я та «Значуща особа. Універсалізм» ($r = 0,346$, $p \leq 0,05$), Ефективність у справах та «Значуща особа. Влада» ($r = 0,347$, $p \leq 0,05$), Тверда воля та «Значуща особа. Досягнення» ($r = 0,388$, $p \leq 0,05$) та інші. Для дорослої вибірки кореляційний аналіз показав існування невеликої кількості статистично значущих зв'язків помірної сили ($0,3 \leq r < 0,5$, $p \leq 0,05$). Зокрема, було встановлено такі статистично значущі зв'язки: Самостійність та «Значуща особа. Добро» ($r = -0,475$, $p \leq 0,01$), Самостійність та «Значуща особа. Універсалізм» ($r = -0,308$, $p \leq 0,05$), Розвиток та «Значуща особа. Добро» ($r = -0,398$, $p \leq 0,01$), Сумлінність та «Значуща особа. Добро» ($r = 0,457$, $p \leq 0,01$), Широта поглядів і «Значуща особа. Досягнення» ($r = 0,347$, $p \leq 0,01$) та інші.

За допомогою критерію узгодженості Пірсона (χ^2) було побудовано таблиці узгодженості та встановлено статистично значущі зв'язки, а також за коефіцієнтом кореляції Пірсона визначено силу та напрямок зв'язку. За критерієм узгодженості для досліджуваних підліткового віку було встановлено статистично значущі зв'язки між змінними Конформність та «Значуща особа. Цілеспрямованість» ($\chi^2: 4,875$, $r: 0,193$, $p \leq 0,05$), Конформність та «Значуща особа. Життєвий досвід» ($\chi^2: 7,042$, $r: -0,236$, $p \leq 0,05$), Конформність та «Значуща особа. Орієнтація на близьких» ($\chi^2: 5,681$, $r: -0,212$, $p \leq 0,05$), Традиція та «Значуща особа відсутня» ($\chi^2: 11,371$, $r: -0,284$, $p \leq 0,05$), Традиція та «Значуща особа. Сила духу» ($\chi^2: 6,675$, $r: -0,230$, $p \leq 0,05$), Традиція та «Значуща особа. Індивідуальність» ($\chi^2: 10,554$, $r: -0,289$, $p \leq 0,05$), Універсалізм та «Значуща особа. Орієнтація на близьких» ($\chi^2: 6,694$, $r: 0,230$, $p \leq 0,05$), Універсалізм та «Значуща особа. Слідє життєвому покликанню» ($\chi^2: 4,215$, $r: -0,183$, $p \leq 0,05$), Самостійність та «Значуща особа. Знаменитість» ($\chi^2: 8,002$, $r: -0,238$, $p \leq 0,05$), Самостійність та «Значуща особа відсутня» ($\chi^2: 9,245$, $r: 0,255$, $p \leq 0,05$), Самостійність та «Значуща особа. Сила духу» ($\chi^2: 4,904$, $r: 0,197$, $p \leq 0,05$),

Стимуляція та «Значуща особа. Життєвий досвід» ($\chi^2:4,592$, $r: 0,191$, $p\leq 0,05$), Стимуляція та «Значуща особа. Професійна майстерність» ($\chi^2:4,304$, $r: 0,185$, $p\leq 0,05$), Стимуляція та «Значуща особа. Насолоджується життям» ($\chi^2:5,284$, $r: 0,205$, $p\leq 0,05$), Гедонізм та «Значуща особа. Розум та кмітливість» ($\chi^2:6,489$, $r: 0,227$, $p\leq 0,05$). Респонденти підліткового віку, які визначили цінність Конформність як пріоритетну схильні обирати значущих осіб, які демонструють такі риси як цілеспрямованість, та не схильні надавати значення таким рисам як багатий життєвий досвід або ж орієнтованість на найближче оточення та коло спілкування. Досліджувані з пріоритетною цінністю Традиція не надають значущості таким якостям значущої особи як сила духу або ж вияв індивідуальності. Респонденти з пріоритетною цінністю Універсалізм схильні обирати значущих осіб, які демонструють орієнтацію на найближче коло спілкування та не схильні обирати як значущих таких осіб, які слідуєть життєвому покликанню. Досліджувані підліткового віку, що визначили цінність Самостійність як пріоритетну, схильні надавати значення таким рисам як сила духу та вияв індивідуальності. Окрім того, встановлено, що такі респонденти не схильні обирати значущих осіб із кола відомих особистостей. Характерною особливістю значущих осіб для респондентів з пріоритетною цінністю Стимуляція є їх багатий життєвий досвід, професійна майстерність та уміння насолоджуватися життям, тоді як респонденти з високим показником цінності Гедонізм схильні поцінувати розум та кмітливість.

Для респондентів юнацького віку за критерієм узгодженості Пірсона (χ^2) встановлено існування статистично значущих зв'язків між показниками ціннісних орієнтацій та характеристиками образу значущої особи. Було виявлено існування таких взаємозв'язків: Універсалізм та «Значуща особа. Відома особистість» ($\chi^2:6,614$, $r: 0,389$, $p\leq 0,05$), Універсалізм та «Значуща особа. Допомогає іншим» ($\chi^2:4,480$, $r: 0,371$, $p\leq 0,05$), Самостійність та «Значуща особа відсутня» ($\chi^2:6,245$, $r: 0,380$, $p\leq 0,05$), Стимуляція та «Значуща особа. Зовнішність» ($\chi^2:4,547$, $r: 0,374$, $p\leq 0,05$), Досягнення та «Значуща особа. Орієнтація на близьких» ($\chi^2:4,480$, $r: 0,371$, $p\leq 0,05$), Безпека та «Значуща особа

відсутня» ($\chi^2:8,275$, $r: -0,428$, $p\leq 0,05$), Безпека та «Значуща особа. Слідує життєвому покликанню» ($\chi^2:6,222$, $r: -0,426$, $p\leq 0,05$). Відповідно до результатів, респонденти юнацького віку з пріоритетною цінністю Універсалізм демонструють схильність обирати значущих осіб з кола відомих особистостей та поціновувати такі якості значущої особи як альтруїстичність, орієнтацію на благо інших. Досліджувані юнацького віку з пріоритетною цінністю Самостійність схильні обирати значущих осіб за їх здатність до вияву власної індивідуальності, тоді як респонденти з пріоритетною цінністю Стимуляція більше відзначають зовнішність при обранні значущої особи. Підлітки, що визначили цінність Безпека як пріоритетну, навпаки, не схильні надавати значення вияву індивідуальності та слідуванню життєвому покликанню при виборі значущої особи.

За дорослою вибіркою досліджуваних встановлено статистично значущі зв'язки між змінними Досягнення та «Значуща особа. Найближче коло спілкування» ($\chi^2:4,539$, $r: 0,321$, $p\leq 0,05$), Конформність і «Значуща особа. Професіоналізм» ($\chi^2:10,356$, $r: 0,489$, $p\leq 0,001$), Конформність та «Значуща особа. Людяність» ($\chi^2:4,462$, $r: 0,318$, $p\leq 0,05$), Традиція та «Значуща особа. Розум і професіоналізм» ($\chi^2: 6,521$, $r: 0,385$, $p\leq 0,05$), Традиція та «Значуща особа. Саморозвиток» ($\chi^2:4,243$, $r: 0,311$, $p\leq 0,05$), Традиція та «Значуща особа. Людяність» ($\chi^2:17,609$, $r: 0,634$, $p\leq 0,001$), Універсалізм та «Значуща особа. Впевненість у собі» ($\chi^2:3,889$, $r: -0,297$, $p\leq 0,05$), Універсалізм та «Значуща особа. Слідує своєму покликанню» ($\chi^2:4,563$, $r: 0,322$, $p\leq 0,05$), Універсалізм та «Значуща особа. Людяність» ($\chi^2:6,036$, $r: 0,370$, $p\leq 0,05$), Самостійність та «Значуща особа. Професіоналізм» ($\chi^2:5,422$, $r: -0,351$, $p\leq 0,05$). Відповідно до отриманих результатів, досліджувані дорослої вибірки з пріоритетною цінністю Досягнення схильні обирати значущих осіб з найближчого кола спілкування. Досліджувані, що визначили цінність Конформність як пріоритетну схильні оцінювати професіоналізм та людяність при виборі значущої особи, тоді як респонденти з пріоритетною цінністю Самостійність, навпаки, не оцінюють якість «професіоналізм» як значущу в цьому процесі. Досліджувані з цінністю

Традиція як пріоритетною схильні оцінювати такі якості як розум та професіоналізм, прагнення до саморозвитку та людяність як значущі. Досліджувані з пріоритетною цінністю Універсалізм також надають перевагу таким якостям як людяність та слідування своєму покликанню при виборі значущої особи, однак не оцінюють впевненість у собі як важливу якість.

У результаті статистичних процедур визначено, що для усіх вікових категорій респондентів існують статистично значущі зв'язки між показниками ціннісних орієнтацій та образу значущих осіб. Показано, що ціннісні орієнтації пов'язані з колом приналежності значущої особи, а також тими особистісними характеристиками, які досліджувані визначали як поціновувані. Помічено, що не увесь спектр ціннісних орієнтацій досліджуваних пов'язаний з особливостями визначення значущих осіб та якостей, які вони хотіли б перейняти, що доводить можливе існування інших чинників у цьому процесі.

З метою дослідження взаємозв'язків між показниками Я-концепції та показниками образу значущої особи було обрано метод рангових кореляцій Спірмена та критерій узгодженості Пірсона χ^2 . Під час дослідження зв'язків між показниками Я-концепції та образу значущої особи для підліткової вибірки було встановлено існування невеликої кількості статистично значущих, утім слабких зв'язків ($r < 0,3$, $p \leq 0,05$). Для юнацької та дорослої вибірок також встановлено існування невеликої кількості статистично значущих коефіцієнтів кореляції, однак їх сила може бути визначена як помірна ($0,3 \leq r < 0,5$, $p \leq 0,05$). Зокрема, для юнацької вибірки встановлено такі зв'язки: «Я через 10 років. Добро» та «Значуща особа. Добро» ($r = 0,486$, $p \leq 0,01$), «Я через 10 років. Універсалізм» та «Значуща особа. Універсалізм» ($r = 0,447$, $p \leq 0,01$), «Хто я. Універсалізм» та «Значуща особа. Добро» ($r = 0,347$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Самостійність» та «Значуща особа. Самостійність» ($r = 0,340$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Конформність» та «Значуща особа. Конформність» ($r = -0,362$, $p \leq 0,05$). Для дорослої вибірки встановлено невелику кількість статистично значущих зв'язків помірної сили ($0,3 \leq r < 0,4$, $p \leq 0,05$), а саме зв'язки між змінними «Хто я. Конформність» та «Значуща особа. Універсалізм» ($r = 0,403$, $p \leq 0,05$), «Хто я.

Гедонізм» та «Значуща особа. Гедонізм» ($r=0,361$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Стимуляція» та «Значуща особа. Стимуляція» ($r=0,358$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Стимуляція» та «Значуща особа. Самостійність» ($r=-0,363$, $p\leq 0,05$).

За допомогою критерію узгодженості Пірсона (χ^2) було встановлено статистично значущі зв'язки, а також за коефіцієнтом кореляції Пірсона визначено силу та напрямок зв'язку. Аналізу підлягали змінні, утворені шляхом контент-аналізу відповідей до тесту «Хто Я?» М.Куна та М.Макпартленда, та змінні за запитанням анкети «Назвіть декілька особистостей (зі світу знаменитостей або власного кола спілкування), котрих Ви вважаєте авторитетними для себе. За що Ви їх поважаєте? Що Вам хотілося б перейняти у них для себе?». Застосування критерію узгодженості Пірсона χ^2 для підліткової вибірки досліджуваних показало існування таких статистично значущих зв'язків: «Я через 10 років. Добро» та «Значуща особа. Орієнтація на близьких» ($\chi^2:4,065$, $r: 0,180$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Універсалізм» та «Значуща особа. Скромність» ($\chi^2:13,496$, $r: 0,320$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Універсалізм» та «Значуща особа. Індивідуальність» ($\chi^2:5,406$, $r: 0,206$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Самостійність» та «Значуща особа. Індивідуальність» ($\chi^2:6,376$, $r: -0,217$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Самостійність» та «Значуща особа. Активна життєва позиція» ($\chi^2:11,332$, $r: 0,292$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Самостійність» та «Значуща особа. Уміння спілкуватися» ($\chi^2:7,889$, $r: 0,246$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Стимуляція» та «Значуща особа. Зовнішність» ($\chi^2:9,219$, $r: 0,265$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Стимуляція» та «Значуща особа. Активна життєва позиція» ($\chi^2:4,716$, $r: 0,182$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Стимуляція» та «Значуща особа. Професійна майстерність» ($\chi^2:7,372$, $r: 0,239$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Гедонізм» та «Значуща особа. Скромність» ($\chi^2:6,418$, $r: 0,227$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Досягнення» та «Значуща особа. Досягнення» ($\chi^2:4,485$, $r: 0,188$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Влада» ($\chi^2:4,564$, $r: 0,193$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Влада» та «Значуща особа. Насолоджується життям» ($\chi^2:6,521$, $r: 0,225$, $p\leq 0,05$), «Я через 10 років. Безпека» та «Значуща особа. Знаходить вихід із складних життєвих ситуацій» ($\chi^2:7,365$, $r: 0,239$,

$p \leq 0,05$), «Я через 10 років. Безпека» та «Значуща особа. Насолоджується життям» ($\chi^2:29,492$, $r: 0,441$, $p \leq 0,05$). Окрім того виявлено зв'язки для таких пар змінних як «Хто я. Досягнення» та «Значуща особа. Сила духу» ($\chi^2:4,066$, $r: 0,177$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Досягнення» та «Значуща особа. Знаходить вихід із складних життєвих ситуацій» ($\chi^2:3,942$, $r: 0,174$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Безпека» та «Значуща особа. Активна життєва позиція» ($\chi^2:17,738$, $r: 0,351$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Самостійність» та «Значуща особа. Насолоджується життям» ($\chi^2:6,184$, $r: 0,216$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Традиція» та «Значуща особа. Цілеспрямованість» ($\chi^2:4,872$, $r: 0,193$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Традиція» та «Значуща особа. Активна життєва позиція» ($\chi^2:5,612$, $r: 0,206$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Традиція» і «Значуща особа. Насолоджується життям» ($\chi^2:3,864$, $r: 0,172$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Універсалізм» та «Значуща особа. Життєвий досвід» ($\chi^2:5,171$, $r: 0,208$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Гедонізм» та «Значуща особа. Впевненість у собі» ($\chi^2:4,331$, $r: 0,182$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Гедонізм» і «Значуща особа. Активна життєва позиція» ($\chi^2:5,102$, $r: 0,197$, $p \leq 0,05$), «Хто я. Влада» та «Значуща особа. Професійна майстерність» ($\chi^2:6,289$, $r: 0,218$, $p \leq 0,05$).

Для вибірки юнаків встановлено такі статистично значущі зв'язки між показниками Я-концепції та образу значущої особи: «Я через 10 років. Добро» та «Значуща особа. Сила духу» ($\chi^2:6,289$, $r: 0,402$, $p \leq 0,05$), «Я через 10 років. Універсалізм» та «Значуща особа. Слідує життєвому покликанню» ($\chi^2:6,222$, $r: 0,426$, $p \leq 0,05$), «Я через 10 років. Універсалізм» та «Значуща особа. Допомогає іншим» ($\chi^2:7,529$, $r: 0,460$, $p \leq 0,05$), «Я через 10 років. Самостійність» та «Значуща особа. Відома особистість» ($\chi^2:6,343$, $r: -0,383$, $p \leq 0,05$), «Я через 10 років. Самостійність» та «Значуща особа. Знаходить вихід із складних життєвих ситуацій» ($\chi^2:4,547$, $r: 0,374$, $p \leq 0,05$), «Я через 10 років. Стимуляція» та «Значуща особа. Сила духу» ($\chi^2:6,222$, $r: 0,426$, $p \leq 0,05$), «Я через 10 років. Стимуляція» та «Значуща особа. Скромність» ($\chi^2:28,00$, $r: 0,707$, $p \leq 0,01$), «Я через 10 років. Гедонізм» та «Значуща особа. Сила духу» ($\chi^2:4,861$, $r: 0,385$, $p \leq 0,05$), «Я через 10 років. Гедонізм» та «Значуща особа. Орієнтація на близьких» ($\chi^2:7,529$, $r: 0,470$, $p \leq 0,05$), «Я через 10 років. Влада» та «Значуща

особа. Досягла успіху» ($\chi^2:3,877$, $r: 0,349$, $p\leq 0,05$), «Хто я. Досягнення» та «Значуща особа. Розум та кмітливість» ($\chi^2:6,462$, $r: 0,433$, $p\leq 0,05$), «Хто я. Добро» та «Значуща особа. Впевненість у собі» ($\chi^2:3,877$, $r: -0,349$, $p\leq 0,05$), «Хто я. Самостійність» та «Значуща особа. Активна життєва позиція» ($\chi^2:6,222$, $r: 0,426$, $p\leq 0,05$), «Хто я. Традиція» та «Значуща особа. Знаходить вихід із складних життєвих ситуацій» ($\chi^2:17,949$, $r: 0,625$, $p\leq 0,01$), «Хто я. Універсалізм» та «Значуща особа. Скромність» ($\chi^2:8,642$, $r: 0,486$, $p\leq 0,05$), «Хто я. Гедонізм» та «Значуща особа. Знаходить вихід із складних життєвих ситуацій» ($\chi^2:6,462$, $r: 0,433$, $p\leq 0,05$).

За результатами застосування критерію узгодженості Пірсона χ^2 для дорослої вибірки досліджуваних було встановлено зв'язки між такими парами змінних: «Хто я. Традиція» та «Значуща особа. Впевненість у собі» ($\chi^2:4,348$, $r: 0,332$, $p\leq 0,05$); «Хто я. Конформність» та «Значуща особа. Впевненість у собі» ($\chi^2:7,239$, $r: 0,415$, $p\leq 0,05$), «Хто я. Влада» та «Значуща особа. Впевненість у собі» ($\chi^2:19,385$, $r: 0,562$, $p\leq 0,05$). Також віднайдено статистично значущі зв'язки між змінними «Хто я. Конформність» та «Значуща особа. Саморозвиток» ($\chi^2:5,815$, $r: 0,372$, $p\leq 0,05$), «Хто я. Гедонізм» та «Значуща особа. Насолоджується життям» ($\chi^2:5,918$, $r: 0,357$, $p\leq 0,05$), «Хто я. Досягнення» та «Значуща особа. Життєва мудрість» ($\chi^2:8,976$, $r: 0,420$, $p\leq 0,05$); «Хто я. Стимуляція» та «Значуща особа. Саморозвиток» ($\chi^2:4,685$, $r: 0,317$, $p\leq 0,05$); «Хто я. Влада» та «Значуща особа. Насолоджується життям» ($\chi^2:5,815$, $r: 0,349$, $p\leq 0,05$). Також встановлено зв'язки між змінним «Я через 10 років. Добро» та «Значуща особа. Саморозвиток» ($\chi^2:4,490$, $r: -0,304$, $p\leq 0,05$); «Я через 10 років. Добро» та «Значуща особа. Орієнтація на сім'ю» ($\chi^2:3,885$, $r: 0,285$, $p\leq 0,05$); «Я через 10 років. Добро» та «Значуща особа. Цілеспрямованість» ($\chi^2:11,733$, $r: 0,459$, $p\leq 0,05$). Було встановлено статистично значущі зв'язки для змінних «Я через 10 років. Універсалізм» та «Значуща особа. Активна життєва позиція» ($\chi^2:6,200$, $r: -0,347$, $p\leq 0,05$); «Я через 10 років. Досягнення» та «Значуща особа. Впевненість у собі» ($\chi^2:4,017$, $r: 0,289$, $p\leq 0,05$); «Я через 10 років. Досягнення» та «Значуща особа. Орієнтація на сім'ю» ($\chi^2:4,815$, $r: -0,314$, $p\leq 0,05$); «Я через

10 років. Влада» та «Значуща особа. Зовнішність» ($\chi^2:4,490$, $r: 0,304$, $p\leq 0,05$). Окрім того, віднайдено зв'язки між змінними «Я через 10 років. Гедонізм» та «Значуща особа. Життєва мудрість» ($\chi^2:8,046$, $r: 0,393$, $p\leq 0,05$) та «Значуща особа. Цілеспрямованість» ($\chi^2:8,386$, $r: 0,400$, $p\leq 0,05$); «Я через 10 років. Гедонізм» та «Значуща особа. Слідує своєму покликанню» ($\chi^2:5,246$, $r: 0,326$, $p\leq 0,05$). Встановлено зв'язки для змінних «Я через 10 років. Здоров'я» та «Значуща особа. Життєва мудрість» ($\chi^2:4,243$, $r: 0,213$, $p\leq 0,05$) і «Я через 10 років. Переїзд» та «Значуща особа. Саморозвиток» ($\chi^2:9,997$, $r: 0,403$, $p\leq 0,05$).

У результаті статистичних процедур було встановлено існування статистично значущих зв'язків між показниками ціннісних орієнтацій, Я-концепції респондентів та образу значущої особи респондентів трьох вікових категорій. Більше того, кількість визначених статистичних зв'язків дозволяє охарактеризувати ці зв'язки як значущі для особистості у конструюванні та функціюванні Я-концепції, системи ціннісних орієнтацій та побудови образу значущих осіб, визначення кола референтів. Помічено, що сила визначених зв'язків для підліткової вибірки є слабкою, а для юнацької та дорослої – помірною. Це дозволяє стверджувати, що зв'язки між ціннісними орієнтаціями, образом значущої особи та Я-концепцією закріплюються з віком.

Цікаво, що найбільшу кількість статистично значущих зв'язків між показниками Я-концепції та образу значущої особи було встановлено саме для підліткової групи досліджуваних. Переважаючу кількість цих зв'язків склали зв'язки, встановлені між показниками значущої особи та Я-концепції у модальності «Я-ідеальне» (за запитанням «Яким Ви бачите себе через 10 років?»), що засвідчує орієнтацію респондентів на образ значущої особи у конструюванні майбутнього образу себе та обрання відповідних моделей поведінки. Що стосується юнацької та дорослої вибірок досліджуваних, можемо припустити, що у цьому віковому періоді з'являється певна селективність у визначенні власного образу Я за опосередкування значущою особою, і навпаки. Помічено, що не увесь спектр ціннісних орієнтацій досліджуваних пов'язаний з особливостями їх Я-концепції, побудови образу

значущих осіб та визначення якостей, які вони хотіли б перейняти, що доводить можливе існування інших чинників у цьому процесі. В цілому такі результати дозволяють підтвердити припущення щодо взаємозв'язку ціннісних орієнтацій, Я-концепції та образу значущої особи у контексті емпіричного дослідження комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

3.3.2. Дослідження впливу Я-концепції на стиль життя особистості.

Наступним кроком стало дослідження впливу Я-концепції на стиль життя респондентів. Для виконання дослідницької задачі було використано метод порівняння середніх значень U-критерій Манна-Уїтні, метод рангових кореляцій Спірмена, критерій узгодженості Пірсона χ^2 .

Для здійснення порівняльного аналізу груп за U-критерієм Манна-Уїтні на основі змінних, сформованих за тестом «Хто Я?» М.Куна, Т.Макпартленда та запитанням анкети «Яким Ви бачите себе через 10 років?», які характеризують Я-концепцію респондентів було утворено дві групи респондентів. До першої групи увійшли ті респонденти, що визначали своє «Я» через категорію цінностей Ш.Шварца, а до другої – ті, які не характеризували власне «Я» через ціннісні категорії. Кожна із змінних несе змістове навантаження, що відповідає певній цінності за Ш.Шварцем.

Використання U-критерію Манна-Уїтні дасть можливість оцінити розбіжності між сформованими на основі вибірки групами респондентів за показниками стилю життя. Припускаємо, що існування таких розбіжностей свідчатиме про відмінності у структуруванні життєвих практик на різних рівнях життєдіяльності залежно від особливостей Я-концепції. Змістова логічність віднайдених статистичних розбіжностей, а також теоретичні положення щодо первинності формування Я-концепції відносно стилю життя дають змогу інтерпретувати виявлені розбіжності як такі, що засвідчують вплив Я-концепції на стиль життя особистості. Кореляційний аналіз за методом Ч.Спірмена надасть можливість визначити напрям та силу цього впливу.

Порівняльний аналіз груп респондентів *підліткової* вибірки, які характеризували та не характеризували своє «Я-реальне» через ціннісні категорії Ш.Шварца дозволив визначити такі статистично значущі розбіжності за показниками стилю життя особистості на трьох рівнях життєдіяльності.

Зокрема, було виявлено статистично значущі розбіжності між групами респондентів які характеризували або ж не характеризували власне «Я» у модальності «Я-реальне» через цінність *Добро* за змінними стилю життя на рівні загальних взаємин з оточенням: «Есе 1. Конформність» ($U_{\text{емп}}: 1629,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Традиція» ($U_{\text{емп}}: 1567,5, p \leq 0,05$), «Есе 1. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 1513,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1582,5, p \leq 0,05$), «Есе 1. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1567,5, p \leq 0,05$), «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 1407,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Традиція» ($U_{\text{емп}}: 1609,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 1605,5, p \leq 0,05$), «Есе 2. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1603,5, p \leq 0,05$), «Есе 2. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 1588,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Традиція» ($U_{\text{емп}}: 1346,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 1675,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1346,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1314,0, p \leq 0,05$); та у модальності «Я-ідеальне»: «Есе 1. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1865,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Добро» ($U_{\text{емп}}: 1617,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 1689,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Добро» ($U_{\text{емп}}: 1350,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 1832,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» ($U_{\text{емп}}: 1659,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 1606,0, p \leq 0,05$).

Таким чином виявлено, що респонденти підліткового віку, які характеризували себе через категорію цінності *Добро* у вибудовуванні взаємин зі світом є менш орієнтованими на забезпечення стабільності та безпеки, слідування традиційним формам поведінки та прийняття ідей та світоглядних позицій, що пропонуються оточенням. Такі респонденти не схильні прагнути до вибудовування кар'єри та отримання освіти, контролю над оточенням та соціальним середовищем, розглядати світ як джерело емоцій та переживань, однак, схильні визначати його як місце, де треба стати щасливим та отримувати насолоду від життя, що і реалізується на рівні життєвих стратегій і тактик через вибір або уникнення певних форм поведінки.

Між групами респондентів, які вдавалися та не вдавалися до опису власного Я через категорію цінності *Традиція*, виявлено розбіжності за показниками стилю життя: «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 478,0, p \leq 0,05$), що свідчить про схильність респондентів, які визначали своє «Я-реальне» через категорію цінності *Традиція* до структурування таких відносин зі світом, які б забезпечували фізичну та психологічну безпеку та стабільність існування у світі. Виявлено статистично значущі розбіжності між групами респондентів підліткового віку, які описували та не описували своє «Я-реальне» через цінність *Безпека* за показниками стилю життя: «Займатися 10 років. Влада» ($U_{\text{емп}}: 186,0, p \leq 0,05$). Досліджувані, які визначали образ Я через цінність *Безпеки* схильні прагнути до контролю ресурсів та оточення, набуття матеріальних благ, статусу, що реалізується у обранні відповідних форм поведінки.

За показниками стилю життя було визначено статистично значущі розбіжності між групами респондентів, які характеризували та не характеризували своє «Я» у модальності «Я-реальне» через категорію цінності *Самостійність*: «Есе 1. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1963,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 1778,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 1740,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Саморозвиток» ($U_{\text{емп}}: 1785,5, p \leq 0,05$); та у модальності «Я-ідеальне»: «Есе 1. Конформність» ($U_{\text{емп}}: 1171,5, p \leq 0,05$), «Есе 1. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 1081,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1094,5, p \leq 0,05$), «Есе 2. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 1209,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Добро» ($U_{\text{емп}}: 979,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 895,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Влада» ($U_{\text{емп}}: 940,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 1006,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 907,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Переїзд» ($U_{\text{емп}}: 1009,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Саморозвиток» ($U_{\text{емп}}: 975,5, p \leq 0,05$). Такі результати свідчать про орієнтацію респондентів, які визначали себе через цінність *Самостійність*, на вибудовування таких відносин зі світом, які б забезпечили можливість до отримання задоволень та насолод, емоційної новизни, психологічної та фізичної безпеки існування. Такі респонденти

визначають свою роль як діяча, орієнтованого на самореалізацію, досягнення успіху, надбання матеріальних благ, статусності, контролю над ресурсами та оточенням, підтриманням благополуччя широкого кола соціальних зв'язків, що на рівні конструювання життєвих стратегій і тактик може реалізовуватися через прагнення до збагачення досвіду, отримання новизни, у прагненні саморозвитку, зміни місця проживання. Такі респонденти є менше орієнтованими на підтримання тісних зв'язків з найближчим колом оточення, демонструють менш виражену потребу у афіліації.

Було виявлено статистично значущі розбіжності за показниками стилю життя між групами респондентів підліткового віку, які описували та не описували свій Я-образ через цінність *Стимуляція* у модальності «Я-реальне»: «Есе 1. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 1175,5, p \leq 0,05$), «Есе 1. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1256,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 1001,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 1048,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» ($U_{\text{емп}}: 1053,0, p \leq 0,05$) та у модальності «Я-ідеальне»: «Есе 2. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 713,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 564,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 468,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 637,5, p \leq 0,05$). Відповідно, респонденти, які характеризували власне «Я» через категорію цінності *Стимуляція* є схильними розглядати світ як джерело досвіду, емоцій, життєвих задовольень, що і реалізується у обранні форм поведінки, орієнтованими на реалізацію власного потенціалу, пошуку себе, надбання досвіду, вражень та емоційних і чуттєвих благ і, при цьому, забезпеченні психологічно та фізично безпечних умов існування для себе. Для таких респондентів не є характерним орієнтуватися на найближче коло оточення та навчання або кар'єру як пріоритетні сфери життєдіяльності.

За показниками стилю життя встановлено існування значущих відмінностей між групами респондентів, які визначали та не визначали свій образ через цінність *Досягнення* у модальності «Я-реальне»: «Займатися 10 років. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 1257,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Навчання та кар'єра» ($U_{\text{емп}}: 1024,5, p \leq 0,01$) та у модальності «Я-ідеальне»: «Есе 2. Добро» ($U_{\text{емп}}:$

1712,5, $p \leq 0,05$), «Есе 2. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1892,0$, $p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Добро» ($U_{\text{емп}}: 1623,0$, $p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1521,0$, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 1567,5$, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1647,0$, $p \leq 0,05$). Визначено, що досліджувані, які визначали своє «Я» через категорію цінності Досягнення, є більш орієнтованими на досягнення у сфері навчання та побудови кар'єрного шляху, характеризуються спрямованістю на набуття матеріальних благ, статусності, контролю над ресурсами та оточенням, а також на створення та підтримання тісних зв'язків з найближчим колом спілкування, що зумовлює обрання відповідних форм поведінки.

За показниками стилю життя встановлено розбіжності між групами досліджуваних, що визначали та не визначали через категорію цінності *Гедонізм* своє «Я-реальне»: «Есе 1. Конформність» ($U_{\text{емп}}: 1743,0$, $p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 1566,5$, $p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» ($U_{\text{емп}}: 1404,5$, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 1498,5$, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1541,0$, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 1574,0$, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» ($U_{\text{емп}}: 1495,0$, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Переїзд» ($U_{\text{емп}}: 1501,0$, $p \leq 0,05$); та «Я-ідеальне»: «Есе 1. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 733,5$, $p \leq 0,05$), «Есе 2. Традиція» ($U_{\text{емп}}: 1785,5$, $p \leq 0,05$), «Есе 2. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 716,5$, $p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 673,0$, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 549,5$, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 606,5$, $p \leq 0,05$). Досліджувані підліткової вибірки, які характеризували своє «Я» через категорію цінності *Гедонізм*, є менш спрямованими на створення безпечних умов існування для себе, благополуччя широкого кола оточення, підтримання тісних зв'язків з родичами та друзями, набуття матеріальних благ, соціального статусу та на зміну місця проживання, побудови кар'єри чи отримання освіти. Однак, такі респонденти схильні демонструвати більшу спрямованість на досягнення успіху та соціального схвалення, пошук емоційної новизни, набуття досвіду, збереження традицій та культурно прийнятих норм.

Встановлено статистично значущі розбіжності за показниками стилю життя між групами респондентів, які вдавалися та не вдавалися до опису власного «Я» у модальності «Я-реальне» через категорію цінності *Влада*: «Займатися 10 років. Влада» ($U_{\text{емп}}: 385,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Традиція» ($U_{\text{емп}}: 355,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 314,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 333,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 347,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Переїзд» ($U_{\text{емп}}: 522,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Саморозвиток» ($U_{\text{емп}}: 336,0, p \leq 0,05$) та у модальності «Я-ідеальне»: «Есе 1. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 1218,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 1113,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1295,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Влада» ($U_{\text{емп}}: 1208,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Саморозвиток» ($U_{\text{емп}}: 1138,5, p \leq 0,05$). Респонденти, які описували своє «Я-реальне» через категорію цінності *Влада*, є більш схильними демонструвати у своїй діяльності орієнтацію на прояв власної індивідуальності, самореалізації, набуття нових знань та навичок, пошуку новизни та емоцій та прагнути до зміни місця проживання. Такі респонденти також є більш орієнтованими на підтримання блага оточуючих, збереження традицій та норм, набуття статусу, матеріальних благ. Визначені розбіжності між групами є логічними, якщо спиратися на змістове навантаження змінних, що підлягали аналізу.

Подібну статистичну процедуру було здійснено для *юнацької* вибірки досліджуваних. Порівняльний аналіз груп респондентів, які визначали та не визначали своє «Я» за кожною з категорій цінностей Ш.Шварца, показав існування статистично значущих розбіжностей за показниками стилю життя. Для групи респондентів, які описували своє «Я» у модальності «Я-ідеальне» через категорію цінності *Добро*, було встановлено існування статистично значущих розбіжностей за показниками стилю життя на рівні загальних взаємин зі світом та конструюванні особистісних стратегій і тактик: «Есе 2. Добро» ($U_{\text{емп}}: 111,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Добро» ($U_{\text{емп}}: 101,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 102,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 96,5, p \leq 0,05$). Такі респонденти є орієнтованими на

побудову підтримання близьких зв'язків з найближчим оточенням та піклування про нього, що виявляється на рівні загальних взаємин зі світом та у конструюванні життєвих стратегій і тактик, та є менш схильними до обрання таких форм діяльності, що спрямовані на досягнення успіху, самореалізацію.

За групою досліджуваних юнацького віку, які визначали власне «Я» у модальності «Я-реальне» через категорію цінності *Самостійність*, було встановлено існування статистично значущих розбіжностей за показниками стилю життя: «Есе 2. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 83,5, p \leq 0,05$) та у модальності «Я-ідеальне» - «Я через 10 років. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 21,5, p \leq 0,05$), що свідчить про орієнтацію таких досліджуваних на вибір таких форм поведінки, що сприяли б самопрояву, самореалізації, творчого пошуку, відстоювання свободи думки та дії. Порівняльний аналіз дав визначити існування статистично значущих розбіжностей за показниками стилю життя для груп досліджуваних, які вдавалися та не вдавалися до характеристики власного «Я» у модальностях «Я-реальне» та «Я-ідеальне» за категорією цінності *Влада*: «Есе 1. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 10,5, p \leq 0,05$), «Есе 2. Влада» ($U_{\text{емп}}: 34,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 23,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 11,5, p \leq 0,05$), «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 106,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 92,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Влада» ($U_{\text{емп}}: 106,5, p \leq 0,05$). Результати свідчать, що досліджувані, які характеризують себе через категорію цінності Влада є більш схильними до встановлення таких взаємин зі світом, що характеризуються безпекою та стабільністю, схильні розглядати світ як джерело можливостей до самореалізації та творчого розвитку, набуття статусу, матеріальних благ та обирати такі форми поведінки, що сприяли б самореалізації, отримання чуттєвих задовольень, набуттю статусу та матеріальних благ.

Встановлено існування статистично значущих розбіжностей між групами досліджуваних, які визначали та не визначали своє «Я» через категорію цінності *Досягнення* за показниками стилю життя: у модальності Я-концепції «Я-реальне» - «Есе 1. Конформність» ($U_{\text{емп}}: 108,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років.

Добро» ($U_{\text{емп}}: 75,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Саморозвиток» ($U_{\text{емп}}: 72,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Влада» ($U_{\text{емп}}: 65,8, p \leq 0,05$) та у модальності «Я-ідеальне» - «Есе 1. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 103,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Навчання та кар'єра» ($U_{\text{емп}}: 98,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 92,0, p \leq 0,05$). Відповідно до отриманих результатів, такі респонденти схильні розглядати світ як середовище самореалізації, творчого пошуку та себе у ньому, обирати форми поведінки, орієнтовані на саморозвитку, набуття нових знань, досягнення успіху, розвиток у сфері навчання та кар'єри, набуття матеріальних благ, статусу. Також було виявлено статистично значущі розбіжності між за показниками стилю життя між групами досліджуваних, які вдавалися та не вдавалися до характеристики власної Я-концепції через категорію цінності *Універсалізм* у модальності «Я-ідеальне» - «Есе 2. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 68,5, p \leq 0,05$) та у модальності «Я-реальне» - «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 26,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 39,5, p \leq 0,05$). Відповідно до визначених розбіжностей, респонденти, які визначили своє «Я» через категорію цінності *Універсалізм*, є орієнтованими на встановлення та підтримання тісних стосунків з найближчим колом оточення, забезпечення благополуччя оточення, пошуку емоцій, новизни у конструюванні та здійсненні свого стилю життя.

Встановлені розбіжності між групами досліджуваних юнацького віку, що визначали та не визначали власне «Я» у модальності «Я-реальне» через категорію цінності *Стимуляція* за показниками стилю життя – «Есе 2. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 48,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Влада» ($U_{\text{емп}}: 64,0, p \leq 0,05$) засвідчують орієнтацію респондентів, які визначили своє «Я» через категорію цієї цінності на набуття статусу, матеріальних благ, прагнення до контролю оточення та ресурсів, а також задоволень від життя у встановленні загальних взаємин зі світом. Окрім того, визначено статистично значущі розбіжності між групами досліджуваних, які вдавалися та не вдавалися до опису власного «Я» через категорію цінності *Гедонізм* у модальності «Я-реальне» - «Займатися 10 років. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 57,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Саморозвиток» ($U_{\text{емп}}: 55,5, p \leq 0,05$) та у модальності «Я-ідеальне» - «Есе 2. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 38,0,$

$p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 21,5, p \leq 0,05$). Відповідно до результатів порівняльного аналізу, респонденти, які вдавалися до такого опису, характеризуються своєю орієнтацією на саморозвиток, досягнення успіху, соціального схвалення, обираючи такі форми поведінки, які б сприяли цьому.

Аналогічну статистичну процедуру було здійснено для групи досліджуваних дорослого віку, у результаті чого було виявлено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів, які характеризували та не характеризували своє «Я» через категорію цінності *Традиція* у модальності «Я-реальне»: «Есе 1. Традиція» ($U_{\text{емп}}: 119,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 71,0, p \leq 0,05$), «Есе 2. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 119,0, p \leq 0,05$). Таким чином визначено, що респонденти дорослого віку, які визначають своє «Я» через категорію цінності *Традиція*, орієнтовані на встановлення таких відносин зі світом, що забезпечують психологічну безпеку існування, збереження традицій, норм та розглядають світ як джерело можливостей та досягнень. Встановлено існування розбіжностей між групами респондентів, які визначали та не визначали своє «Я» через категорію цінності *Конформність* у модальності «Я-реальне» - «Есе 2. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 270, p \leq 0,05$), «Есе 2. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 21,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Саморозвиток» ($U_{\text{емп}}: 19,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 19,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 29,5, p \leq 0,05$). Показано, що респонденти, які вдавалися до такого опису себе, є більш орієнтованими на забезпечення добробуту оточуючих, пошуку новизни, прагнення до самостійності думки та дії, самореалізації та саморозвитку, що визначає характерні особливості побудови стратегій і тактик їх життєдіяльності.

Порівняльний аналіз показав існування статистично значущих розбіжностей за показниками стилю життя, виявлених для груп досліджуваних, які характеризували та не характеризували своє «Я» через категорію цінності *Добро* у модальності «Я-реальне»: «Есе 1. Добро» ($U_{\text{емп}}: 131,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 140,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 108,5, p \leq 0,05$), та у модальності «Я-ідеальне»: «Есе 1. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 149,0, p \leq 0,05$),

«Займатися 10 років. Добро» ($U_{\text{емп}}: 59,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 121,0, p \leq 0,05$). Респонденти, які вдавалися до характеристики власного образу через категорію цінності Добро, є більше орієнтованими на встановлення та підтримання відносин з найближчим колом спілкування, створення та перебування у безпечному середовищі існування та є більш схильними орієнтуватися на досягнення успіху у майбутньому.

За показниками стилю життя було виявлено статистично значущі розбіжності між групами респондентів, які описували та не описували своє «Я» через категорію цінності *Самостійність* у модальності «Я-реальне»: «Есе 1. Добро» ($U_{\text{емп}}: 153,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 110,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 100,0, p \leq 0,05$) та у модальності «Я-ідеальне»: «Займатися 10 років. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 160,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Навчання і кар'єра» ($U_{\text{емп}}: 126,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Влада» ($U_{\text{емп}}: 163,0, p \leq 0,05$). Респонденти, які описували своє «Я» через категорію цінності Самостійність, є більше орієнтованими розглядати світ як джерело досягнень, характеризуються спрямованістю на отримання насолоди від життя та наданням меншого значення найближчому оточенню у конструюванні загальних відносин зі світом, навчанні та вибудовуванні кар'єри, досягнення матеріальних благ та статусу у конструюванні життєвих стратегій і тактик.

Порівняльний аналіз дозволив виявити статистично значущі розбіжності за показниками стилю життя для груп респондентів, які визначали та не визначали себе через категорію цінності *Універсалізм* у модальності «Я-реальне»: «Есе 2. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 117,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 109,0, p \leq 0,05$) та у модальності «Я-ідеальне»: «Есе 2. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 26,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 22,0, p \leq 0,05$). Респонденти, що описували себе через цю ціннісну категорію характеризуються спрямованістю на самореалізацію, пошуку новизни, емоцій, підтримання добробуту оточення, що проявляється на рівнях конструювання особистісних стратегій і тактик та встановленні загальних взаємин зі світом.

Окрім того, було встановлено розбіжності за показниками стилю життя між групами респондентів, які вдавалися та не вдавалися до опису власного «Я» через категорію цінності *Досягнення* у модальності «Я-реальне»: «Есе 1. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 106,0, p \leq 0,05$) та «Займатися 10 років. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 85,0, p \leq 0,05$) та у модальності «Я-ідеальне» «Есе 1. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 119,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Переїзд» ($U_{\text{емп}}: 132,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 106,5, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Влада» ($U_{\text{емп}}: 77,0, p \leq 0,05$). Респонденти, які вдавалися до такого опису себе, є більше орієнтованими визначати оточення як джерело досягнення цілей та благ, отримання насолод та життєвих задовольень, є більше орієнтованими на переїзд, досягнення успіху, соціального схвалення. Порівняльний аналіз довів існування розбіжностей за показниками стилю життя між групами досліджуваних, що характеризували та не характеризували себе через категорію цінності *Стимуляція* у модальності «Я-реальне»: «Цілі в житті. Влада» ($U_{\text{емп}}: 124,5, p \leq 0,05$) та модальності «Я-ідеальне»: «Есе 1. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 96,5, p \leq 0,05$), «Есе 2. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 117,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 80,0, p \leq 0,05$), що дозволяє визначити респондентів, які вдавалися до такого опису себе, як орієнтованих на конструювання таких взаємин з оточенням, життєвих стратегій і тактик, які б забезпечили можливість набуття благ, контролю ресурсів та оточення, досягнення соціального схвалення та успіху, пошуку новизни та емоційно забарвленого життя.

Було встановлено існування статистично значущих розбіжностей за показниками ціннісних орієнтацій для груп респондентів, які характеризували та не характеризували своє «Я» через категорію цінності *Влада*, у модальності «Я-реальне»: «Есе 1. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 27,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 10,5, p \leq 0,05$), «Есе 1. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 21,0, p \leq 0,05$). Визначено, що досліджувані, які вдавалися до такого опису себе, є більше орієнтованими на встановлення та підтримання благополуччя оточення, досягнення успіху та соціального схвалення, набуття матеріальних благ, статусу та контролю над ресурсами, пошуку життєвих насолод. Окрім того, визначено розбіжності між групами респондентів дорослого віку, які описували та не описували своє «Я»

через категорію цінності *Гедонізм* у модальності «Я-ідеальне»: «Есе 1. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 103,5, p \leq 0,05$), що свідчить про орієнтацію респондентів, які вдавалися до такого опису себе, розглядати світ як джерело досягнень та можливостей та вибору відповідних форм встановлення відносин зі світом та оточенням.

Беручи до уваги конгруентне смислове навантаження змінних, відносно яких було віднайдено статистично значущі розбіжності, а також змінних, що слугували основою для формування груп респондентів, можемо стверджувати, що всі встановлені зв'язки є логічними. Існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів відносно змінних, що представляють стиль життя особистості, а також їхня змістова відповідність, свідчать про різницю в структуруванні взаємин та з оточенням та конструюванні взаємин зі світом, особистісних стратегій і тактик життєдіяльності залежно від особливостей Я-концепції. Це, а також теоретичні положення щодо значущості Я-концепції як основи формування стилю життя особистості дозволяють інтерпретувати такі розбіжності як свідчення впливу Я-концепції на стиль життя особистості.

Кореляційний аналіз показників стилю життя особистості на рівні загальних взаємин зі світом, конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності та показників Я-концепції для *підліткової* вибірки досліджуваних показав існування великої кількості статистично значущих зв'язків слабкої та помірної сили ($0,02 \leq r < 0,6, p \leq 0,05$). Найбільш значущими є зв'язки для таких пар змінних: «Есе 1. Традиція» та «Я через 10 років. Безпека» ($r=0,515, p \leq 0,01$), «Есе 1. Традиція» та «Я через 10 років. Універсалізм» ($r=0,515, p \leq 0,01$), «Есе 2. Традиція» та «Я через 10 років. Універсалізм» ($r=0,590, p \leq 0,01$), «Есе 1. Традиція» та «Я через 10 років. Саморозвиток» ($r=0,575, p \leq 0,01$) та інші. Результати кореляційного аналізу свідчать про те, що Я-концепція досліджуваних підліткового віку є пов'язаною з особливостями організації життєвих практик на рівні загальних взаємин особистості зі світом. Помірність сили цих зв'язків не є дозволяє характеризувати Я-концепцію у

якості єдиного чинника, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Кореляційний аналіз показників Я-концепції та стилю життя досліджуваних юнацького віку встановив існування статистично значущих зв'язків помірної сили ($0,3 \leq r \leq 0,6$, $p \leq 0,05$). Наприклад, було встановлено такі зв'язки: «Есе 1. Самостійність» та «Хто я. Конформність» ($r = -0,476$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Універсалізм» та «Я через 10 років. Універсалізм» ($r = 0,565$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Гедонізм» та «Хто я. Стимуляція» ($r = 0,659$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Влада» та «Хто я. Влада» ($r = 0,560$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Досягнення» та «Хто я. Гедонізм» ($r = 0,626$, $p \leq 0,01$) та інші. Виявлені кореляційні зв'язки є логічними, якщо спиратися на змістове навантаження змінних, що підлягали аналізу, та доводять взаємопов'язаність Я-концепції та стилю життя особистості для юнацької вибірки респондентів. У результаті кореляційного аналізу показників Я-концепції та стилю життя, здійсненого для дорослої вибірки респондентів, було встановлено існування низки статистично значущих зв'язків помірної сили ($0,3 \leq r \leq 0,7$, $p \leq 0,05$). Найбільш значущими є наступні статистичні зв'язки: «Есе 1. Традиція» та «Хто я. Конформність» ($r = 0,534$, $p \leq 0,01$), «Есе 1. Гедонізм» та «Хто я. Влада» ($r = 0,791$, $p \leq 0,01$), «Есе 1. Досягнення» та «Хто я. Влада» ($r = 0,549$, $p \leq 0,01$), «Есе 2. Влада» та «Хто я. Влада» ($r = 0,666$, $p \leq 0,01$), «Цілі в житті. Переїзд» та «Хто я. Переїзд» ($r = 0,643$, $p \leq 0,01$), «Есе 1. Універсалізм» та «Хто я. Влада» ($r = 0,508$, $p \leq 0,01$) та інші. Сила визначених кореляційних зв'язків є помітно вищою, ніж сила тих зв'язків, що були встановлені для підліткової та юнацької вибірок. Такі результати свідчать про те, що зв'язок між ціннісними орієнтаціями та стилем життя особистості закріплюється з віком.

Дослідження зв'язку між показниками Я-концепції та стилю життя респондентів на рівні стильової самопрезентації особистості було використано критерій Пірсона χ^2 . Для респондентів підліткової вибірки за критерієм χ^2 Пірсона було визначено наявність наступних статистично значущих зв'язків: «Хто я. Безпека» та «Брендовий одяг та інші стилі» ($\chi^2 5,382$, $r: 0,197$, $p < 0,05$), «Хто я. Добро» та «Кежуал» ($\chi^2 5,273$, $r: 0,195$, $p < 0,05$), «Хто я. Добро» та

«Немає стилю/список речей» (χ^2 4,510, r : - 0,181, $p < 0,05$), «Хто я. Універсалізм» та «Комфортний одяг» (χ^2 17,724, r : 0,343, $p < 0,01$), «Хто я. Стимуляція» та «Класичний одяг» (χ^2 7,901, r : 0,237, $p < 0,01$), «Хто я. Влада» та «Кольоровий одяг та свій стиль» (χ^2 7,364, r : 0,229, $p < 0,05$), «Хто я. Влада» та «Одяг під настрої та обставини» (χ^2 13,313, r : 0,302, $p < 0,01$), «Хто я. Самостійність» та «Брендовий одяг та інші стилі» (χ^2 5,318, r : -0,196, $p < 0,05$), «Я через 10 років. Добро» та «Кольоровий одяг та свій стиль» (χ^2 5,333, r : -0,203, $p < 0,05$), «Я через 10 років. Самостійність» та «Комфортний одяг» (χ^2 16,473, r : 0,357, $p < 0,05$), «Я через 10 років. Досягнення» та «Брендовий одяг та інші стилі» (χ^2 5,630, r : -0,204, $p < 0,05$), «Я через 10 років. Влада» та «Класичний одяг» (χ^2 12,909, r : 0,302, $p < 0,01$). Відповідно до результатів, досліджувані підліткового віку, досліджувані, які визначають свій образ Я через категорію цінності Добро, схильні надавати перевагу одягу у стилі кежуал та менш схильні обирати кольоровий одяг та створювати свій власний стиль, обмежуватися списком речей при характеристиці власного стилю одягу. Респонденти, які характеризували своє «Я» через категорію цінності Влада більше надають перевагу кольоровому одягу, класичному стилю у одязі, обирають свій одяг відповідно до настрою та обставин, тоді як досліджувані, які характеризували особливості своєї Я-концепції через категорію цінності Самостійність схильні надавати перевагу комфортному одягу на відміну від брендового. Досліджувані, які визначали особливості своєї Я-концепції через категорію цінності Стимуляція є більш схильними обирати класичний одяг, тоді як ті, що характеризували себе через категорію цінності Універсалізм надають перевагу комфортному одягу. А респонденти, що описували своє «Я» через категорію цінності Досягнення також не схильні обирати брендовий одяг.

Також було виявлено статистично значущі зв'язки між показниками стилю життя особистості та Я-концепції для юнацької вибірки респондентів, а саме – «Хто я. Універсалізм» та «Кольоровий одяг та свій стиль» (χ^2 5,109, r : 0,348, $p < 0,05$), «Хто я. Самостійність» та «Немає стилю/список речей» (χ^2 3,903, r : -0,309, $p < 0,05$), «Хто я. Самостійність» та «Брендовий одяг та інші стилі» (χ^2

3,903, $r: -0,309$, $p < 0,05$), «Хто я. Самостійність» та «Одяг під настрій та обставини» (χ^2 3,903, $r: -0,309$, $p < 0,05$). Таким чином, досліджувані юнацького віку, які характеризували себе через категорію цінності Самостійність, не схильні надавати перевагу брендованому одягу, визначати свій стиль одягу відповідно до настрою та обставин та не характеризуються відсутністю преферованого стилю одягу. Для юнацької вибірки було встановлено меншу кількість статистично значущих зв'язків між показниками Я-концепції та стилю життя. При цьому, не було визначено статистичних зв'язків між показниками Я-концепції у модальності «Я ідеальне» та стилю життя на рівні стильової самопрезентації.

Для досліджуваних *дорослої* вибірки встановлено існування таких статистично значущих зв'язків: «Хто я. Універсалізм» та «Кежуал» (χ^2 4,266, $r: -0,307$, $p < 0,05$), «Хто я. Самостійність» та «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність» (χ^2 5,883, $r: -0,354$, $p < 0,05$). Відповідно до результатів, респонденти, які визначають свій образ «Я» через категорію цінності Універсалізм, не схильні надавати перевагу одягу стилю кежуал, тоді як досліджувані, що описували себе через категорію цінності Самостійність, не схильні обирати одяг, що підкреслює жіночність або мужність. Для досліджуваних *дорослої* вибірки зв'язків між показниками Я-концепції у модальності «Я-ідеальне» та стилем життя на рівні стильової самопрезентації статистично значущих зв'язків виявлено не було.

У результаті статистичного аналізу, здійсненого для підліткової, юнацької та *дорослої* вибірок респондентів, метою якого було дослідження впливу Я-концепції на стиль життя, було зроблено наступні висновки.

По-перше, на основі порівняльного аналізу за U-критерієм Манна-Уїтні встановлено статистично значущі розбіжності між групами респондентів, які визначали та не визначали свою Я-концепцію через ціннісні категорії Ш.Шварца за показниками стилю життя особистості. Це вказує на важливу роль Я-концепції у організації життєдіяльності на рівні загальних взаємин особистості зі світом, конструювання життєвих стратегій і тактик для трьох

вибірок респондентів. Спираючись на теоретичні положення щодо Я-концепції як передумови формування стилю життя особистості, визначені розбіжності було інтерпретовано як свідчення впливу Я-концепції на стиль життя особистості для усіх вибірок респондентів. Для усіх вибірок респондентів доведено існування більшої кількості статистично значущих розбіжностей за показниками стилю життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності, що може свідчити про існування значного впливу Я-концепції на стиль життя саме на цьому рівні життєдіяльності. При цьому, Я-концепція у модальності «Я-реальне» здійснює більш значний вплив на стиль життя на цьому рівні життєдіяльності для підліткової вибірки респондентів, тоді як для дорослої вибірки досліджуваних більш значний вплив демонструється Я-концепцією у модальності «Я-ідеальне».

По-друге, за результатами кореляційного аналізу доведено існування взаємозв'язків між показниками стилю життя особистості та Я-концепцією досліджуваних обох вибірок. Сила виявлених зв'язків дозволяє визначити ці зв'язки як слабкі для підліткової вибірки та помірної сили для юнацької та дорослої вибірок досліджуваних. По-третє, критерій Пірсона χ^2 дав змогу стверджувати, що Я-концепція особистості є суттєво пов'язаною зі стилем життя на рівні стильової самопрезентації для респондентів підліткової вибірки. Це свідчить про те, що переваги досліджуваних підліткового віку у одязі суттєво визначаються особливостями їх самосприйняття, тоді як для респондентів юнацького та дорослого віку особливості самоприйняття та образу власного «Я» не відіграють значної ролі у визначенні аксесуарної складової їх стилю життя. Такі результати доводять зменшення ролі Я-концепції у особливостях визначення переваг в одязі з віком.

3.3.3. Дослідження впливу значущої особи на стиль життя особистості.

Для вивчення зв'язків між показниками стилю життя та показниками, що характеризують значущу особу було застосовано порівняльний аналіз груп за U-критерієм Манна-Уїтні, кореляційний аналіз, критерій Пірсона χ^2 .

Використання U-критерію Манна-Уїтні дасть можливість оцінити розбіжності між сформованими на основі вибірки групами респондентів за показниками стилю життя. Припускаємо, що існування таких розбіжностей свідчатиме про відмінності у структуруванні життєвих практик на різних рівнях життєдіяльності залежно від особливостей образу значущої особи. Змістова логічність віднайдених статистичних розбіжностей між групами досліджуваних, а також теоретичні положення щодо ролі соціального середовища, значущої особи (-іб) як одного з визначальних зовнішніх чинників у формуванні та функціонуванні стилю життя особистості свідчатимуть про різницю в організації життєвих практик на усіх рівнях життєдіяльності та, відповідно, доводитимуть вплив образу значущої особи на стиль життя особистості. Кореляційний аналіз за методом Ч.Спірмена надасть можливість визначити напрям та силу цього впливу. Для здійснення порівняльного аналізу за U-критерієм Манна-Уїтні на основі змінних, що характеризують особистісні якості значущої особи було утворено дві групи респондентів. До першої групи увійшли ті респонденти, що характеризували значущу особу через категорії, що за змістом відповідають цінностям за Ш.Шварцем, а до другої – ті респонденти, що не вдавалися до такого опису. Порівняльний аналіз груп було здійснено окремо для підліткової, юнацької та дорослої вибірок.

Порівняльний аналіз груп респондентів *підліткової* вибірки, які характеризували та не характеризували образ значущої особи через ціннісні категорії Ш.Шварца, показав існування статистично значущих відмінностей за показниками стилю життя. Було виявлено існування розбіжностей між групами респондентів, які характеризували та не характеризували значущу особу через категорію цінності *Конформність*: «Займатися 10 років. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}$: 415,0, $p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}$: 346,5, $p \leq 0,05$); категорію цінності *Добро*: «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}$: 1243,0, $p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}$: 1095,0, $p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Влада» ($U_{\text{емп}}$: 1272,0, $p \leq 0,05$); цінності *Самостійність*: «Есе 1. Самостійність» ($U_{\text{емп}}$: 1184,5, $p \leq 0,05$); цінності *Досягнення*: «Есе 1. Конформність» ($U_{\text{емп}}$: 1817,5, $p \leq 0,05$), «Есе 2.

Традиція» ($U_{\text{емп}}: 1840,0, p \leq 0,05$). Респонденти, які вдавалися до опису значущої особи через категорію цінності Конформність, є більш орієнтованими на піклування про благо широкого та найближчого кола оточення, встановлення та підтримання тісних зв'язків з цим оточенням, на вияв потреби у афіліації. Досліджувані, які визначали значущу особу через категорію цінності Добро, є більш орієнтованими на забезпечення психологічної та фізичної безпеки у встановленні відносин зі світом, на пошук новизни, емоцій та нового досвіду, тоді як не характеризуються спрямованістю на набуття матеріальних благ, статусності, контролю над ресурсами, що реалізується у відповідних формах поведінки на різних рівнях життєдіяльності. Досліджувані, які визначали значущу особу через категорію цінності Самостійність є більш спрямованими на активну самореалізацію, пошук життєвого покликання, прояву самостійності думки та дії, що реалізується у встановленні відповідного характеру взаємин з оточенням.

Встановлено розбіжності між групами респондентів, які визначали та не визначали значущу особу через категорію цінності *Універсалізм*: «Займатися 10 років. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 538,5, p \leq 0,05$), цінності *Стимуляція*: «Займатися 10 років. Гедонізм» ($U_{\text{емп}}: 24,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 64,5, p \leq 0,05$); цінності *Влада* «Есе 1. Самостійність» ($U_{\text{емп}}: 318,5, p \leq 0,05$). Визначено, що досліджувані, які характеризували значущу через категорію цінності Універсалізм, є орієнтованими на забезпечення і підтримання благополуччя оточення, тоді як ті респонденти, які описували значущу особу через категорію цінності Стимуляція характеризуються більшою спрямованістю на пошук та отримання задоволень від життя, та менш орієнтовані на стосунки з найближчим колом спілкування. Респонденти, що описували значущу особу через категорію цінності Влада відрізняються орієнтацією на встановлення таких відносин зі світом, що забезпечували б умови до самореалізації, пошуку себе.

Порівняльний аналіз груп респондентів *юнацької* вибірки, які описували та не описували образ значущої особи через категорії цінності *Добро*: «Есе 1.

Традиція» ($U_{\text{емп}}: 125,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 76,0, p \leq 0,05$); категорію цінності *Досягнення*: «Есе 2. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 119,0, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Добро» ($U_{\text{емп}}: 100,0, p \leq 0,05$), показав існування статистично значущих відмінностей за показниками стилю життя. Визначено, що респонденти, які характеризували значущу особу через категорію цінності Добро є більш орієнтованими на досягнення успіху, соціального схвалення та підтримання норм і традицій соціального оточення, в якому перебувають, тоді як досліджувані, що описували образ значущої особи через категорію цінності Досягнення є спрямованими на досягнення успіху, соціального схвалення та встановлення і підтримання тісних стосунків з найближчим колом свого спілкування. Було здійснено порівняльний аналіз за показниками стилю життя і для *дорослої* вибірки респондентів. Було визначено існування статистично значущих розбіжностей за показниками стилю життя між групами респондентів, які характеризували та не характеризували образ значущої особи через категорію цінності *Добро*: «Цілі в житті. Добро» ($U_{\text{емп}}: 118,0, p \leq 0,05$); категорію цінності *Самостійність*: «Есе 2. Універсалізм» ($U_{\text{емп}}: 175,5, p \leq 0,05$), «Займатися 10 років. Досягнення» ($U_{\text{емп}}: 170,0, p \leq 0,05$); та категорію цінності *Досягнення*: «Есе 1. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 77,0, p \leq 0,05$), «Есе 1. Безпека» ($U_{\text{емп}}: 92,0, p \leq 0,05$), «Цілі в житті. Стимуляція» ($U_{\text{емп}}: 58,0, p \leq 0,05$). Визначено, що досліджувані, які характеризували значущу особу через категорію цінності Добро, є орієнтованими на встановлення та підтримання тісних зв'язків з найближчим колом спілкування, тоді як ті респонденти, що характеризували значущих осіб через категорію цінності Самостійність, є більш спрямованими на досягнення успіху, соціального схвалення і менш орієнтованими на забезпечення благополуччя широкого кола оточуючих. Досліджувані, які визначали значущу особу через категорію цінності Досягнення, вирізняються орієнтацією на пошук емоцій, набуття досвіду, підтримання емоційної новизни та не характеризуються орієнтацією на створення психологічно та фізично безпечних умов існування для себе.

Виявлені статистично значущі розбіжності є логічними та добре інтерпретованими, якщо брати до уваги змістове навантаження змінних, що підлягали аналізу. Існування статистично значущих розбіжностей за U-критерієм Манна-Уїтні між групами респондентів усіх вибірок свідчить про відмінності в організації взаємин з оточенням, конструюванні особистісних стратегій і тактик життєдіяльності відповідно до того, які якості значущої особи респонденти хотіли б також розвинути в собі. Теоретичні положення щодо ролі значущої особи (-іб) як одного з визначальних зовнішніх чинників у формуванні стилю життя особистості, надають нам можливість інтерпретувати отримані результати як такі, що доводять існування впливу значущої особи на стиль життя особистості. Варто відзначити, що кількість виявлених розбіжностей за показниками стилю життя, де незалежними змінними виступали змінні, що характеризують образ значущої особи, є меншою у порівнянні з тими, що були встановлені відносно показників стилю життя з незалежними змінними, що характеризують Я-концепцію особистості. Це може свідчити про більш значущу роль Я-концепції як чинника впливу на стиль життя особистості. Помічено, що кількість виявлених розбіжностей є більшою для підліткової вибірки порівняно з юнацькою та дорослою вибірками, що свідчить про більш вагоме значення образу значущої особи у структуруванні життєвих стилів саме у підлітковому віці.

Кореляційний аналіз показників стилю життя на рівні загальних взаємин особистості зі світом (за змінними есе «Ким є я для світу?» та «Чим є світ для мене?») та показників образу значущої особи для *підліткової* вибірки засвідчив існування слабких кореляційних зв'язків ($r < 0,3$, $p \leq 0,05$). Здійснений кореляційний аналіз для *юнацької* вибірки досліджуваних встановив такі кореляційні зв'язки помірної сили ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p \leq 0,05$): «Есе 1. Традиція» та «Значуща особа. Традиція» ($r = 0,502$, $p \leq 0,01$), «Есе 1. Традиція» та «Значуща особа. Добро» ($r = 0,361$, $p \leq 0,05$), «Есе 1. Самостійність» та «Значуща особа. Самостійність» ($r = 0,327$, $p \leq 0,05$), «Есе 2. Гедонізм» та «Значуща особа. Досягнення» ($r = 0,363$, $p \leq 0,05$), «Есе 2. Досягнення» та «Значуща особа.

Досягнення» ($r=0,325$, $p\leq 0,05$), «Займатися 10 років. Добро» та «Значуща особа. Досягнення» ($r=0,331$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Самостійність» та «Значуща особа. Досягнення» ($r=0,342$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» та «Значуща особа. Добро» ($r=0,429$, $p\leq 0,01$), «Цілі в житті. Навчання і кар'єра» та «Значуща особа. Добро» ($r=-0,349$, $p\leq 0,01$). Результати кореляційного аналізу за показниками стилю життя та образу значущої особи для досліджуваних *дорослого* віку встановили існування статистично значущих зв'язків помірної сили ($0,3\leq r\leq 0,6$, $p\leq 0,05$). Наприклад, було встановлено такі зв'язки: «Есе 1. Традиція» та «Значуща особа. Конформність» ($r=0,591$, $p\leq 0,01$), «Есе 2. Стимуляція» та «Значуща особа. Стимуляція» ($r=0,413$, $p\leq 0,01$), «Цілі в житті. Стимуляція» та «Значуща особа. Досягнення» ($r=0,691$, $p\leq 0,01$), «Цілі в житті. Саморозвиток» та «Значуща особа. Стимуляція» ($r=0,403$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Добро» та «Значуща особа. Добро» ($r=0,378$, $p\leq 0,05$), «Цілі в житті. Досягнення» та «Значуща особа. Самостійність» ($r=0,386$, $p\leq 0,01$) та інші. Виявлені для юнацької та дорослої вибірок зв'язки характеризуються змістовою узгодженістю змінних, а їх сила є вищою, ніж та, що була встановлена за підлітковою вибіркою, та може бути схарактеризована як помірна, що доводить більш значущий зв'язок між образом значущої особи та стилем життя досліджуваних саме юнацького та дорослого віку.

Задля виявлення зв'язку між поціновуваними респондентами якостями значущої особи та стилем життя особистості на рівні стильової самопрезентації було обрано критерій узгодженості Пірсона за допомогою якого було виявлено існування таких статистично значущих зв'язків для *підліткової* вибірки: «Значуща особа. Відома особистість» та «Немає стилю/список речей» ($\chi^2 12,605$, $r:0,270$, $p<0,05$), «Значуща особа. Відома особистість» та «Кольоровий одяг та свій стиль» ($\chi^2 6,216$, $r:0,211$, $p<0,05$), «Значуща особа. Відома особистість» та «Кежуал» ($\chi^2 8,145$, $r:-0,240$, $p<0,05$), «Значуща особа з найближчого кола спілкування» ($\chi^2 8,468$, $r:0,245$, $p<0,05$) та «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність». Також встановлено такі зв'язки: «Значуща особа. Досягла успіху» та «Немає стилю/список речей» ($\chi^2 6,608$, $r:0,223$,

$p < 0,05$), «Значуща особа. Професійна майстерність» та «Кольоровий одяг та свій стиль» (χ^2 8,874, $r:0,257$, $p < 0,05$), «Значуща особа. Впевненість у собі» та «Одяг під настрій та обставини» (χ^2 6,081, $r:0,215$, $p < 0,05$), «Значуща особа. Уміння спілкуватися» та «Комфортний одяг» (χ^2 9,171, $r:0,270$, $p < 0,05$), «Значуща особа. Професійна майстерність» та «Комфортний одяг» (χ^2 4,786, $r:0,195$, $p < 0,05$). Для підліткової вибірки існує низка статистично значущих зв'язків, що підтверджують існування впливу образу значущої особи на стиль життя особистості. Для юнацької вибірки також було встановлено зв'язки для таких пар змінних: «Значуща особа. Уміння спілкуватися» та «Немає стилю/список речей» (χ^2 13,481, $r:0,570$, $p < 0,05$), «Значуща особа. Уміння спілкуватися» та «Брендовий одяг та інші стилі» (χ^2 13,481, $r:0,570$, $p < 0,05$), «Комфортний одяг» та «Значуща особа. Знаходить вихід із складних життєвих обставин» (χ^2 5,964, $r:0,270$, $p < 0,05$), «Комфортний одяг та «Значуща особа. Уміння спілкуватися»» (χ^2 5,964, $r:0,419$, $p < 0,05$), «Класичний одяг» та «Значуща особа. Знаходить вихід із складних життєвих обставин» (χ^2 3,877, $r:0,349$, $p < 0,05$). Для дорослої вибірки досліджуваних встановлено лише два зв'язки: «Значуща особа. Цілеспрямованість» та «Класичний одяг» (χ^2 7,700, $r:0,386$, $p < 0,05$), «Значуща особа. Зовнішність» та «Класичний одяг» (χ^2 4,243, $r:0,297$, $p < 0,05$), що свідчить про незначну роль образу значущої особи у конструюванні стилю життя особистості на рівні стильової самопрезентації.

Зважаючи на отримані результати, стверджуємо щодо існування впливу образу значущої особи на стиль життя особистості та визначити його як слабких або помірний. Окрім того, варто розглядати образ значущої особи як один із багатьох чинників впливу на стиль життя особистості.

3.3.4. Обґрунтування комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, а також вивчення ролі Я-концепції та образу значущої особи як чинників, що опосередковують цей вплив, вимагало доведення існування та аналізу особливостей впливу ціннісних орієнтацій, Я-

концепції та образу значущої особи на стиль життя особистості, а також дослідження взаємозв'язків між ціннісними орієнтаціями, Я-концепцією та образом значущої особи як чинників, що опосередковують вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. У результаті емпіричного дослідження було отримано такі результати та зроблено наступні висновки.

Вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. У результаті емпіричного дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості за однофакторним дисперсійним аналізом було доведено існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Було визначено, що майже повний набір цінностей за Ш.Шварцем (Конформність, Традиція, Добро, Самостійність, Стимуляція, Гедонізм, Влада, Безпека, Досягнення – для підліткової вибірки; Конформність, Традиція, Добро, Універсалізм, Самостійність, Гедонізм, Стимуляція, Безпека, Влада – для вибірки, куди входили респонденти юнацького та дорослого віку) здійснює вплив на стиль життя особистості на той чи інший рівень життєдіяльності. Ефект цього впливу може бути оцінений як слабкий для підліткової вибірки досліджуваних ($0,02 \leq \eta^2 \leq 0,03$) та як помірний – для респондентів юнацького та дорослого віку ($0,02 \leq \eta^2 \leq 0,1$), що було підтверджено і результатами кореляційного аналізу. У результаті кореляційного аналізу було встановлено існування статистично значущих зв'язків між показниками ціннісних орієнтацій та стилю життя особистості на усіх рівнях життєдіяльності. Сила виявлених зв'язків коливається від слабкої до помірної залежно від вікової категорії досліджуваних: для підліткової вибірки виявлені зв'язки є слабкими ($r < 0,3$, $p \leq 0,05$), тоді як для юнацької та дорослої вибірок – помірними ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p \leq 0,05$). Сила виявлених кореляційних зв'язків дозволила характеризувати вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості як слабкий для підліткової вибірки досліджуваних та як помірний для юнацької та дорослої вибірок респондентів

За U-критерієм Манна-Уїтні було встановлено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів з високою та низькою

пріоритетністю цінностей за Ш.Шварцем за показниками стилю життя особистості. Такі результати свідчать про відмінності між групами респондентів у структуруванні та організації життєвих практик на рівні загальних взаємин особистості зі світом, рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності відповідно до актуальної системи ціннісних орієнтацій особистості. Існування таких розбіжностей з урахуванням теоретичних положень щодо системи ціннісних орієнтацій як передумови формування стилю життя було інтерпретовано як такі, що доводять вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. При цьому було виявлено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінностей Ш.Шварца як на рівні загальних взаємин особистості зі світом, так і на рівні життєвих стратегій і тактик. Для респондентів підліткової вибірки такими ціннісними орієнтаціями є Добро, Безпека, Влада, тоді як для вибірки, куди входили досліджувані юнацького та дорослого віку – це Добро, Самостійність, Стимуляція, Досягнення, Влада, Безпека. Навіть за кількістю незалежних змінних, за якими було встановлено існування розбіжностей між групами, можемо свідчити про більш охопний вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя для дорослої вибірки досліджуваних. Встановлено, що ціннісні орієнтації здійснюють найбільший вплив на такий рівень стилю життя як рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності, а найменший – на рівні стильової самопрезентації. Таке спостереження дає можливість стверджувати, що особливості організації діяльності, спрямованої на досягнення життєвої мети, більшою мірою залежать від ціннісних орієнтацій особистості. На рівні стильової самопрезентації для підліткової вибірки досліджуваних було визначено декілька зв'язків між показниками ціннісних орієнтацій та стилю життя особистості, тоді як для дорослої та юнацької вибірок таких зв'язків встановлено не було, що доводить, що преференції у одязі найменшим чином визначаються системою ціннісних орієнтацій респондентів.

Факт існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості дозволяє стверджувати про спрямовуючу роль ціннісних орієнтацій у регуляції власної активності та структуруванні життєвих практик на різних рівнях життєдіяльності, специфічним виявом чого є стиль життя особистості. Ціннісні орієнтації визначають ставлення особистості до навколишнього середовища та особливості взаємодії з ним, зумовлюють та регулюють спрямованість її поведінки, вибір типових форм поведінки. При цьому, ціннісні орієнтації необхідно розглядати як один із багатьох зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на стиль життя особистості.

Окрім цього, було продемонстровано структуруючу роль ціннісних орієнтацій у організації життєвих стилів. У результаті факторного аналізу об'єднаної вибірки респондентів було визначено дванадцять факторів, що характеризують стиль життя особистості. Помічено, що виокремлені фактори за своїм змістом є подібними до елементів матриці ціннісно-мотиваційних типів Ш.Шварцем, що вказує на те, що ціннісні орієнтації виступають підґрунтям, що слугує для побудови взаємин зі світом, конструювання життєвих стратегій і тактик, визначає загальну спрямованість стилю життя особистості.

Взаємозв'язок ціннісних орієнтацій, Я-концепції та образу значущої особи. У результаті емпіричного дослідження було встановлено статистично значущі зв'язки між показниками ціннісних орієнтацій, Я-концепції та характеристик значущої особи. За результатами кореляційного аналізу встановлено існування статистично значущих зв'язків між показниками ціннісних орієнтацій та Я-концепції особистості для підліткової, юнацької та дорослої вибірок. При цьому, сила виявлених зв'язків коливається від слабкої до помірної залежно від вікової категорії досліджуваних: для підліткової вибірки виявлені зв'язки є слабкими ($r \leq 0,3$, $p \leq 0,05$), тоді як для юнацької та дорослої вибірки – помірними ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p \leq 0,05$). Такі результати підтверджують наше припущення, що система ціннісних орієнтацій особистості знаходиться у тісному взаємозв'язку з Я-концепцією особистості, визначаючи особливості одне одного.

Окрім того, кореляційний аналіз показав існування статистично значущих зв'язків між показниками ціннісних орієнтацій та образу значущої особи для усіх вибірок респондентів. При цьому, сила виявлених зв'язків коливається від слабкої до помірної залежно від вікової категорії досліджуваних: для підліткової вибірки виявлені зв'язки є слабкими ($r \leq 0,3$, $p \leq 0,05$), тоді як для юнацької та дорослої вибірки – помірними ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p \leq 0,05$). За критерієм Пірсона χ^2 встановлено статистично значущі зв'язки між показниками ціннісних орієнтацій та показниками образу значущих осіб. При цьому, для підліткової вибірки кількість встановлених зв'язків переважає над тими, що були виявлені для груп респондентів юнацького та дорослого віку. Такі результати дозволяють стверджувати, що ціннісні орієнтації пов'язані з колом приналежності значущої особи, а також тими особистісними характеристиками, які досліджувані визначали як поціновувані, а також те, що у період підліткового віку образ значущої особи відіграє важливу роль у структуруванні власної системи ціннісних орієнтацій. Сила виявлених зв'язків та також те, що не увесь спектр ціннісних орієнтацій досліджуваних пов'язаний з особливостями визначення значущих осіб та якостей, які вони хотіли б перейняти, що ймовірно можливе існування інших чинників у цьому процесі.

Було встановлено існування статистично значущих зв'язків між такими елементами комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості як Я-концепція та образ значущої особи для респондентів підліткового, юнацького та дорослого віку. Сила виявлених кореляційних зв'язків коливається від слабкої до помірної залежно від вікової категорії досліджуваних: для підліткової вибірки виявлені зв'язки є слабкими ($r \leq 0,3$, $p \leq 0,05$), тоді як для юнацької та дорослої вибірки – помірними ($0,3 \leq r < 0,5$ при $p \leq 0,05$). Це дозволяє стверджувати, що зв'язки між ціннісними орієнтаціями, образом значущої особи та Я-концепцією закріплюються з віком.

Кількість визначених статистично значущих зв'язків за критерієм Пірсона χ^2 дозволяє стверджувати про тісний зв'язок особливостей Я-концепції та образу значущої особи усіх груп респондентів, що доводить їх роль у процесі

конструювання та функціювання Я-концепції, системи ціннісних орієнтацій та побудови образу значущих осіб, визначення кола референтів. За кількістю виявлених статистично значущих зв'язків визначено, що образ значущої особи є найтісніше пов'язаним Я-концепцією респондентів підліткового віку у модальності «Я-ідеальне», що засвідчує орієнтацію респондентів на образ значущої особи у конструюванні майбутнього образу себе та обрання відповідних моделей поведінки. Що стосується юнацької та дорослої вибірок досліджуваних, можемо припустити, що у цьому віковому періоді з'являється певна селективність у визначенні власного образу «Я» за опосередкування значущою особою, і навпаки. Помічено, що не увесь спектр ціннісних орієнтацій досліджуваних пов'язаний з особливостями їх Я-концепції, побудови образу значущих осіб та визначення якостей, які вони хотіли б перейняти, що доводить можливе існування інших чинників у цьому процесі. Таким чином, у результаті емпіричного дослідження доведено існування статистично значущих зв'язків між ціннісними орієнтаціями, Я-концепцією та образом значущої особи як елементами комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, що підтверджує припущення щодо їх взаємопов'язаності та засвідчує роль Я-концепції та значущої особи як чинників, що опосередковують вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

Вплив Я-концепції на стиль життя особистості. Особливості впливу Я-концепції на стиль життя особистості досліджувалися шляхом порівняльного аналізу за U-критерієм Манна-Уїтні відносно показників стилю життя. У результаті порівняльного аналізу відносно показників стилю життя особистості було виявлено існування статистично значущих розбіжностей між групами респондентів, які визначали та не визначали власний образ «Я» («Я-реальне» та «Я-ідеальне») через ціннісні категорії Ш.Шварца: Добро, Традиція, Безпека, Самостійність, Стимуляція, Досягнення, Гедонізм, Влада – за підлітковою вибіркою досліджуваних; Добро, Самостійність, Влада, Досягнення, Універсалізм, Стимуляція, Гедонізм, Традиція, Конформність – за юнацькою

вибіркою досліджуваних; Самостійність, Універсалізм, Досягнення, Стимуляція, Влада, Гедонізм – за дорослою вибіркою респондентів. Помічено, що кількість статистично значущих розбіжностей між групами, встановлених для досліджуваних дорослого віку є меншою за ту, що була визначена для досліджуваних підліткового та юнацького віку. Такі результати вказують на значну роль Я-концепції у організації життєдіяльності на рівні загальних взаємин особистості зі світом, конструювання життєвих стратегій і тактик, специфічним проявом чого є стиль життя особистості. Спираючись на теоретичні положення щодо Я-концепції як передумови формування стилю життя особистості, визначені розбіжності було інтерпретовано як свідчення впливу Я-концепції на стиль життя особистості.

Порівняльний аналіз продемонстрував, що вплив Я-концепції на показники стилю життя особистості здійснюється у двох модальностях: «Я-реальне» та «Я-ідеальне» та присутній на таких рівнях життєдіяльності як рівень загальних взаємин зі світом та рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Помічено, що Я-концепція у модальності «Я-реальне» справляє більш значний вплив на стиль життя для підліткової вибірки респондентів, тоді як для дорослої вибірки досліджуваних більш значний вплив демонструється Я-концепцією у модальності «Я-ідеальне» і є більш охопним саме при визначенні особистісних тактик життєдіяльності. Окрім того, за критерієм Пірсона χ^2 встановлено значну кількість статистично значущих зв'язків між показниками Я-концепції та стилем життя на рівні стильової самопрезентації для підліткової вибірки, тоді як для юнацької та дорослої вибірок таких зв'язків виявлено менше, що свідчить про зменшення ролі Я-концепції у структуруванні особливостей власної самопрезентації з віком.

Кореляційний аналіз продемонстрував існування взаємозв'язків між показниками стилю життя особистості та Я-концепцією досліджуваних усіх вибірок. Сила виявлених кореляційних зв'язків дозволяє визначити ці зв'язки як слабкі для підліткової вибірки ($r \leq 0,3$, $p \leq 0,05$) та як помірні для юнацької

($0,3 \leq r \leq 0,6$, $p \leq 0,05$) та дорослої вибірок досліджуваних ($0,3 \leq r \leq 0,7$, $p \leq 0,05$). Результати кореляційного аналізу доводять, що Я-концепція особистості є пов'язаною з особливостями організації життєвих практик на рівні загальних взаємин особистості зі світом та рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Слабкість або помірність сили цих зв'язків не є дозволяє характеризувати Я-концепцію у якості єдиного визначального чинника, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Якщо розглядати встановлені за показниками стилю життя розбіжності між групами респондентів, які визначали та не визначали власний образ «Я» через ціннісні категорії Ш.Шварца, сила кореляційних зв'язків дозволяє схарактеризувати цей вплив як слабкий для підліткової вибірки та як помірний – для юнацької та дорослої вибірок досліджуваних.

Таким чином, у результаті емпіричного було доведено значущу роль Я-концепції як чинника, що опосередковує вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості та продемонстровано, що Я-концепція особистості впливає на стиль життя шляхом визначення особливостей побудови взаємин зі світом, визначення і реалізації життєвих стратегій і тактик відповідно до своїх особливостей.

Вплив значущої особи на стиль життя особистості. Особливості впливу образу значущої особи на стиль життя особистості досліджувалися шляхом порівняльного аналізу за U-критерієм Манна-Уїтні відносно показників стилю життя. Порівняльний аналіз дозволив встановити існування значної кількості статистично значущих розбіжностей між групами респондентів, які вдавалися та не вдавалися до опису значущої особи через ціннісні категорії Ш.Шварца за показниками стилю життя особистості. Існування таких розбіжностей між групами респондентів, свідчать про роль образу значущої особи у структуруванні життєвих практик на різних рівнях життєдіяльності. Це, а також теоретичні положення щодо формування стилю життя особистості в процесі соціальної взаємодії та важливості ролі референтного оточення у цьому процесі, дозволяють визначити їх як свідчення впливу значущої особи на стиль

життя особистості. Визначено, що цей вплив є суттєвішим для досліджуваних підліткового віку порівняно з юнацьким та дорослим віком, що свідчить про більш вагоме значення образу значущої особи у структуруванні життєвих стилів саме у підлітковому віці. Також визначено існування статистично значущих зв'язків між показниками значущої особи та стилю життя на рівні стильової самопрезентації. Виявлено, що образ значущої особи є найбільш значущим у виборі стилю життя саме у період підліткового віку. Варто відзначити, що кількість виявлених розбіжностей за показниками стилю життя, де незалежними змінними виступали змінні, що характеризують образ значущої особи, є меншою у порівнянні з тими, що були встановлені відносно показників стилю життя з незалежними змінними, що характеризують Я-концепцію особистості. Це може свідчити про більш значущу роль Я-концепції як чинника впливу на стиль життя особистості.

Кореляційні зв'язки, встановлені за показниками образу значущої особи та стилю життя, для респондентів підліткової вибірки є переважно слабкими ($r < 0,3$, $p \leq 0,05$), тоді як для юнацької та дорослої вибірок існуючі зв'язки між усіма елементами моделі є помірними за силою ($0,3 \leq r \leq 0,6$, $p \leq 0,05$), що дозволяє схарактеризувати вплив образу значущої особи на стиль життя особистості як помірний для підліткової вибірки та як помірний для дорослої та юнацької вибірок відповідно.

Уцілому, результати емпіричного дослідження та теоретичні положення щодо ціннісних орієнтацій як передумови формування та функціонування стилю життя, існування сформованої системи уявлень щодо себе як обов'язкової умови існування стилю життя особистості, важливості ролі референтного кола спілкування у становленні та здійсненні стилю життя доводять функційність комплексної моделі впливу на стиль життя особистості. Було доведено, що система ціннісних орієнтацій особистості є взаємопов'язаною з Я-концепцією та образом значущої особи, і, за їх опосередкування, визначає загальні особливості організації життєвих практик, конструювання та реалізації

стратегій і тактик життєдіяльності особистості, прояву її стильової самопрезентації, специфічним поведінковим виявом чого є стиль життя.

Зважаючи на силу виявлених між елементами моделі зв'язків, робимо висновок, що стійкість та функційність моделі залежить від вікових особливостей досліджуваних, маючи тенденцію закріплюватися та демонструвати більш сильні зв'язки між своїми елементами з віком.

Висновки до третього розділу

У результаті факторного аналізу, здійсненого для підліткової (14-17 років), юнацької-дорослої (18-35 років) та об'єднаної вибірок респондентів (14-35 років) визначено, що виокремлені фактори за своїм змістом є подібними до елементів матриці ціннісно-мотиваційних типів Ш.Шварца. Майже до кожного з факторів входять змінні, що характеризують емпіричні показники стилю життя на різних рівнях життєдіяльності особистості та мають подібне смислове навантаження, що доводить структурувальну роль ціннісних орієнтацій у організації та функціонуванні життєвих стилів. Для об'єднаної вибірки респондентів визначено фактори, що характеризують стилі життя особистості: «Гедонізм», «Добро», «Універсалізм», «Самостійність-Безпека», «Саморозвиток», «Влада», «Самостійність», «Переїзд», «Досягнення», «Гедонізм-Влада», «Універсалізм-Традиція» та надано їх описи.

Однофакторний дисперсійний аналіз довів існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Визначено, що майже повний набір цінностей за Ш.Шварцем має вплив на стиль життя особистості на рівні загальних взаємин з оточенням та рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності. Для респондентів підліткової вибірки такими цінностями є Конформність, Традиція, Добро, Самостійність, Стимуляція, Гедонізм, Влада, Безпека, Досягнення, тоді як для вибірки, куди входили досліджувані юнацького та дорослого віку – це Конформність, Традиція, Добро, Універсалізм, Самостійність, Гедонізм, Стимуляція, Безпека, Влада.

Ефект впливу оцінений як слабкий для підліткової вибірки досліджуваних ($0,02 \leq \eta^2 \leq 0,03$) та як помірний – для респондентів юнацького та дорослого віку ($0,02 \leq \eta^2 \leq 0,1$), що підтверджується і результатами кореляційного аналізу: слабка сила зв'язків для підліткової вибірки ($r < 0,3$, $p \leq 0,05$), помірна сила зв'язків для юнацької та дорослої вибірок ($0,3 \leq r \leq 0,5$, $p \leq 0,05$).

Виявлені за U-критерієм Манна-Уїтні розбіжності між групами респондентів з високою та низькою пріоритетністю цінностей Ш.Шварца як на рівні загальних взаємин особистості зі світом, так і на рівні життєвих стратегій і тактик, свідчать про відмінності між групами респондентів у структуруванні та організації життєвих практик на рівні загальних взаємин особистості зі світом, рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності відповідно до актуальної системи ціннісних орієнтацій особистості.

Емпірично продемонстровано роль Я-концепції та значущої особи як чинників, що опосередковують вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Доведено існування взаємозв'язку між ціннісними орієнтаціями, Я-концепцією особистості та образом її значущої особи. Встановлено, що Я-концепція особистості та образ значущої особи є пов'язаними зі стилем життя особистості. Сила цих зв'язків є слабкою для підліткової вибірки та помірною – для юнацької та дорослої вибірок досліджуваних.

Порівняльний аналіз за U-критерієм Манна-Уїтні дозволив довести існування впливу Я-концепції та значущої особи на стиль життя особистості для обох вибірок досліджуваних та визначити, що Я-концепція особистості та образ значущої особи відіграють більш значну роль у організації життєдіяльності особистості для підліткової вибірки досліджуваних порівняно з досліджуваними юнацького та дорослого віку. Показано, що Я-концепція у модальності «Я-реальне» справляє більш значний вплив на стиль життя для підліткової вибірки респондентів, тоді як для дорослої вибірки досліджуваних більш значний вплив демонструється Я-концепцією у модальності «Я-ідеальне» і є більш охопним саме при визначенні особистісних тактик життєдіяльності.

За допомогою критерією Пірсона χ^2 доведено, що Я-концепція особистості та образ значущої особи є більше пов'язаними зі стилем життя досліджуваних, ніж їх ціннісні орієнтації. Помічено тенденцію до зменшення ролі Я-концепції особистості у структуруванні особливостей стильової самопрезентації з віком. Визначено, що образ значущої особи є більш значущим для досліджуваних підліткового віку у функціюванні життєвих стилів, зокрема, на рівні структурування стильової самопрезентації особистості.

Результати емпіричного дослідження доводять функційність комплексної моделі впливу на стиль життя особистості, а також те, що стійкість та функційність моделі залежить від вікових особливостей досліджуваних, маючи тенденцію закріплюватися та демонструвати більш сильні зв'язки між своїми елементами з віком.

Основні положення розділу викладені у публікаціях автора [74; 76; 77; 78; 180].

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості як характеристики її життєдіяльності, які представлено в комплексній моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Емпірично обґрунтовано функційність комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, яка може бути використана для розроблення корекційних і психотерапевтичних програм, спрямованих на коригування стилю життя особистості, для прогнозування особливостей поведінки особистості, надання психологічної допомоги особі, що перебуває в процесі особистісного становлення та зростання.

Здійснений науково-теоретичний аналіз проблеми й узагальнення результатів емпіричного дослідження психологічних особливостей впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості дозволяють зробити такі висновки.

1. За результатами теоретичного аналізу виокремлено декілька підходів до вивчення стилю життя: соціологічний, соціально-психологічний, психоаналітичний, загальнопсихологічний. Представлено авторське визначення стилю життя особистості в межах загальнопсихологічного підходу. Стиль життя особистості розглянуто як характеристику її життєдіяльності, що виявляється в регулярних патернах поведінки на таких рівнях життєдіяльності: рівень загальних взаємин особистості зі світом; рівень конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності; рівень стильової самопрезентації особистості. За такого визначення, стиль життя репрезентує особливості організації життєвих практик особистості, зважаючи на те, що життєві практики характеризуються регулярністю й повторюваністю певних дій, тобто регулярними патернами поведінки.

Встановлено, що система ціннісних орієнтацій є складним соціально-психологічним феноменом, що визначає змістовне ставлення особистості до

оточення, спрямованість її поведінки та характер життєвих виборів. Розроблено комплексну модель впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, згідно з якою система ціннісних орієнтацій є взаємопов'язаною з Я-концепцією та образом значущої особи та, за їхнього опосередкування, визначає особливості функціонування стилю життя особистості.

2. Виокремлено та описано за результатами факторного аналізу стилі життя особистості як характеристики життєдіяльності: «Традиція», «Гедонізм», «Добро», «Універсалізм», «Самостійність-Безпека», «Саморозвиток», «Влада», «Самостійність», «Переїзд», «Досягнення», «Гедонізм-Влада», «Універсалізм-Традиція». Визначено, що виокремлені фактори за своїм змістом є подібними до елементів матриці ціннісно-мотиваційних типів, представленої Ш.Шварцом, що вказує на структурувальну роль ціннісних орієнтацій у формуванні життєвих стилів. Подані описи стилів життя є узагальненими та передбачають індивідуальний вияв кожного з них у життєдіяльності кожної окремої особистості.

3. Доведено існування впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Визначено, що майже повний набір цінностей за Ш.Шварцом здійснює вплив на стиль життя особистості на тому чи іншому рівні життєдіяльності (Конформність, Традиція, Добро, Самостійність, Стимуляція, Гедонізм, Влада, Безпека, Досягнення – для підліткової вибірки; Конформність, Традиція, Добро, Універсалізм, Самостійність, Гедонізм, Стимуляція, Безпека, Влада – для вибірки респондентів юнацького та дорослого віку).

Вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості виявляється у вибудовуванні нею ставлення до соціального середовища та світу, конструюванні й реалізації системи взаємозв'язків з ними, у визначенні життєвих цілей і виборі способів їх досягнення, у вираженні преференцій у одязі, аксесуарів і предметів вжитку відповідно до актуальної системи ціннісних орієнтацій особистості, що дозволяє схарактеризувати його як

спрямувальний. При цьому, ціннісні орієнтації необхідно розглядати як один із багатьох чинників, що впливають на стиль життя особистості.

Результати однофакторного дисперсійного аналізу з подальшою оцінкою цього впливу, сила виявлених кореляційних зв'язків, а також показники критерію узгодженості Пірсона χ^2 дозволили визначити, що найсуттєвіший вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя здійснюється на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик життєдіяльності ($p \leq 0,05$), тоді як рівень стильової самопрезентації є найменш пов'язаним із системою ціннісних орієнтацій особистості ($p \leq 0,05$). Сила впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості визначена як слабка для досліджуваних підліткового віку та як помірна – для досліджуваних юнацького та дорослого віку.

4. Емпірично доведено роль Я-концепції та образу значущої особи як чинників, що опосередковують вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. Доведено існування взаємозв'язку між ціннісними орієнтаціями, Я-концепцією та образом значущої особи, встановлено вплив Я-концепції та образу значущої особи на стиль життя особистості, на основі чого обґрунтовано функційність комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості, а саме встановлено, що система ціннісних орієнтацій особистості є взаємопов'язаною з Я-концепцією та образом значущої особи, і, за їхнього опосередкування, визначає загальні особливості організації життєвих практик, конструювання та реалізації системи взаємозв'язків з оточенням, стратегій і тактик життєдіяльності особистості, прояву її стильової самопрезентації, специфічним поведінковим виявом чого є стиль життя.

Визначено, що зв'язки між елементами комплексної моделі впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості для респондентів підліткової вибірки є слабшими порівняно з досліджуваними юнацького та дорослого віку. Відповідно, стійкість і функційність представленої комплексної моделі впливу на стиль життя особистості залежать від вікових особливостей досліджуваних,

маючи тенденцію закріплюватися та демонструвати сильніші зв'язки між своїми елементами з віком.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості для респондентів інших вікових категорій, проведення лонгітюдного дослідження впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості з метою поглибленого вивчення динаміки зміни функціонування представленої моделі дослідження, у виявленні інших чинників, що можуть опосередковувати вплив ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адлер А. Наука жить / А. Адлер; [Пер. с нем. А.А. Юдина], К. - 1997. – 288 с. – (Бестселлеры психологии).
2. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер; [пер. с англ. А.Боковикова] – М: Гаудеамус, 2015. – 240 с.
3. Абульханова-Славская К. А. Психология и сознание личности (Проблемы методологии, теории и исследования реальной личности): Избранные психологические труды. / К. А. Абульханова-Славская. – М: Московский психолого-социальный институт, 1999. – 224 с.
4. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни / К. А. Абульханова-Славская. – М, 1991. – 299 с.
5. Абульханова-Славская К. А. Философско-психологическая концепция С.Л. Рубинштейна: К 100-летию со дня рождения / К. А. Абульханова-Славская, А. В. Брушлинский. – М: Наука, 1989. – 248 с.
6. Агапов В. С. Возрастная репрезентация Я-концепции личности / В. С. Агапов. // Вестник РУДН, сер. Психология и педагогика. – 2003. – №1. – С. 90–97.
7. Алексеева В. Г. Ценностные ориентации как фактор жизнедеятельности и развития личности / В. Г. Алексеева. // Психологический журнал. – 1984. – №5. – С. 63–71.
8. Аминов Н. А., Азаров В. Н. Изучение индивидуальных различий в предрасположенности к состоянию тревоги в рамках концепции двух сигнальных систем / Н. А. Аминов // Проблемы дифференциальной психофизиологии. – 1981. – № 10. – С. 98 – 112
9. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1968. – 339 с.
10. Анисимов С. Ф. Ценности реальные и мнимые: критика христианского истолкования и использования жизни и культуры / С. Ф. Анисимов. – М: Мысль, 1970. – 183 с.

11. Архангельский Л. М. Ценностные ориентации и нравственное развитие личности / Л. М. Архангельский. М: Знание, 1978. – 64 с.
12. Бевзенко Л. Жизненный успех, ценности, стили жизни / Л. Бевзенко. // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2007. – №4. – С. 132–151.
13. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание / Р. Бернс; [пер. с англ.] – М: "Прогресс", 1986. – 422 с.
14. Бестужев-Лада И. В. Социальные показатели образа жизни советского общества. Методологические проблемы. / И. В. Бестужев-Лада. – М: Наука, 1980. – 216 с.
15. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – СПб: Питер, 2008. – 398 с.
16. Брушлинский А. В. Субъект: мышление, учение, воображение / А. В. Брушлинский. – М: «Институт практической психологии», 1996. – 392 с.
17. Брушлинский А. В. Проблемы психологии субъекта / А. В. Брушлинский. – М.: Институт психологии РАН, 1994. – 109 с.
18. Бубнова С. С. Ценностные ориентации личности как многомерная нелинейная система / С.С. Бубнова // Психол. журн. - 1999.-№ 5.- С.38-44.
19. Бурдьё П. Социология политики / П. Бурдьё; [Пер. с франц. Н.А.Шматко]. – М: Socio-Logos, 1993. – 336 с.
20. Бурдьё П. Структура, габитус, практика / П. Бурдьё. // Журнал социологии и социальной антропологии. – 1998. – №2. – С. 44–59.
21. Васютинський В. О. Стиль життя як соціально-психологічна характеристика культури бідності / В. О. Васютинський // Наукові студії із соціальної та політичної психології. - 2012. - Вип. 30. - С. 19-32
22. Вебер М. Основные понятия стратификации / М. Вебер. // Социол. исслед. – 1994. – №5. – С. 169–183.
23. Веблен Т. Теория праздного класса / Т. Веблен. – М: Прогресс, 1984. – 367 с.
24. Волков В. В. Теория практик / В. В. Волков, О. В. Хархордин. – СПб: Европ. ун-т в СПб, 2008. – 298 с. – ("Прагматический поворот"; Вып. 2).

25. Володарська Н. Д. Можливості впливу життєвих перспектив на активізацію самодетермінації розвитку особистості в кризових ситуаціях / Н.Д.Володарська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки», Випуск 4, - Херсон, 2018.-с. 80-88. (Index Copernicus International (Республіка Польща).
26. Володарська Н. Д. Почуття благополуччя у контексті психології цінностей особистості / Володарська Н.Д. // Зб. Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України «Актуальні проблеми психології: Психологія обдарованості» Том У1: Психологія обдарованості. –Випуск 15. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2019. –С.145-155.
27. Володарська Н. Д. Роль ієрархії цінностей особистості в процесі самотворення / Н. Д. Володарська // Проблеми гуманітарних наук. Психологія. – 2015. – Вип. 35. – С. 166-176.
28. Володарська Н. Д. Роль світоглядних орієнтацій особистості та образу «Я» у самотворенні особистості / Н. Д. Володарська // Психологічний часопис. – 2015. №2. – С.24-29.
29. Вяткин Б. А. Стиль активности как фактор развития интегральной индивидуальности /Б. А. Вяткин // Интегральное исследование индивидуальности: стиль деятельности и общения: межвуз. сб. науч. тр. - Пермь: Изд-во ПГПУ, 1992. - С. 36–55.
30. Галян І. М. Психологія смисложиттєвих переживань сучасної студентської молоді / І. М. Галян, О. І. Галян // Психологічний часопис. - 2018. - № 8. - С. 38-57.
31. Галян І. М. Формування міжкультурних ціннісних орієнтацій старшокласників засобами вивчення іноземної мови / І. М. Галян // Psychological journal. – 2018. - № 7. - С. 43-56.
32. Галян І. М. Ціннісно-сміслова саморегуляція особистості: генеза та механізми функціонування [Текст]: монографія / І. М. Галян; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2016. - 401 с.

33. Гиппенрейтер Ю. Б. Психология личности / Ю. Б. Гиппенрейтер, А. А. Пузырей. – М: Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 288 с
34. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и ценностные ориентации личности / Е.И. Головаха // Психология личности в трудах отечественных психологов. - СПб. - 2000. С. 266-267
35. Головных, Г. Я. Ценностные ориентации и перестройка общественного сознания / Г. Я. Головных // Философские науки. — 1989. №6. - С. 85-89.
36. Горностай П. П. Психологія ролівої самореалізації особистості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. псих. наук : спец. 19.00.05 "Соціальна психологія; психологія соціальної роботи" / Горностай П. П. – К, 2009. – 32 с.
37. Григоренко Е. Л. Стернберг Р. Стили мышления в школе / Е. Л. Григоренко // Вестник МГУ. – 1997. - № 2. – С. 33 – 42.
38. Гритчук Г. В. Гендерні уявлення як чинник формування індивідуального життєвого стилю в юності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.07 "Педагогіка та вікова психологія" / Гритчук Г. В. – Хмельницький, 2008. – 20 с.
39. Гусев А. Н. Дисперсионный анализ в экспериментальной психологии: Учебное пособие для студентов факультетов психологии высших учебных заведений по направлению 521000 - "Психология" / А. Н. Гусев. – М.: Учебно-методический коллектор "Психология", 2000. – 136 с.
40. Дікова-Фаворська О. М. Особливості стилю життя осіб з особливими потребами / О. М. Дікова-Фаворська. // Український соціум: науковий журнал. – 2008. – №4. – С. 13–17.
41. Джеймс У. Психология / У. Джеймс; [пер. с англ.] – М: Педагогика, 1991. – 420 с.
42. Дзюба Т. М. Психологія дорослості з основами геронтопсихології. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко; за ред. проф. В. Ф. Моргуна. – П., 2013. – 172 с.

43. Дружинин В. Н. Варианты жизни / В. Н. Дружинин. – СПб: Питер, 2010. – 156 с.
44. Дружинин В. Н. Психология / В. Н. Дружинин. – СПб: Питер, 2009. – 656 с. – (2-е изд).
45. Дубровина И. В. Возрастная и педагогическая психология / И. В. Дубровина, А. М. Прихожан. – М: Академия, 2003. – 368 с.
46. Дуденкова И. В. Статус другого в структуре критики субъективности / И. В. Дуденкова. // №1. – 2004
47. Дьяков А. А. Теория практик: социально-философский потенциал концепции / А. А. Дьяков // Известия Саратовского университета. – 2011. - № 1. – С.8 – 12.
48. Здравомыслов А. Г. Потребности, интересы, ценности / А. Г. Здравомыслов. – М: Политиздат, 1986. – 223 с. – (Актуальные проблемы исторического материализма).
49. Иберла К. Факторный анализ. Пер. с нем. В. М. Ивановой / К. Иберла. – М: Статистика, 1980. – 398 с.
50. Ионин Л. Г. Социология культуры - 4-е изд., перераб. и доп / Л. Г. Ионин. – М: Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. – 427 с.
51. Карандашев В. Н. Методика Ш.Шварца для изучения ценностей личности: концепция и методическое руководство / В. Н. Карандашев. – СПб.: Речь, 2004. – 70 с.
52. Карелин А. А. Большая энциклопедия психологических тестов / А. А. Карелин. – М.: Эксмо, 2007. – 416 с.
53. Карпенко З. С. Аксіологічна психологія особистості / З. С. Карпенко. – Івано-Франківськ: Лілея, 2009. – 512 с.
54. Карпинский К. В. Психология жизненного пути личности: Учеб. пособие / К. В. Карпинский. – Гродно: ГрГУ, 2002. – 167 с.
55. Киселев Е. А. Основные подходы к изучению стиля жизни в социологии / Е. А. Киселев. // Экономика, социология, право. Вестник Пензенского государственного университета. – 2013. – №1. – С. 63–67.

- 56.Климов Е. А. Индивидуальный стиль деятельности / Е. А. Климов // Психология индивидуальных различий. Тексты. Под ред. Ю.Б.Гиппенрейтер, В.Я. Романова. - М: Изд-во МГУ, 1982. – С. 74–77.
- 57.Коберник Л.О. Роль та місце ціннісних орієнтацій у формуванні особистості / Л.О.Коберник // Наука і освіта // Науково-практичний журнал південного наукового центру АПН України. – Одеса. – 2008. - № 4-5. – С.28- 33.
- 58.Кон И. С. В поисках себя. Личность и ее самопознание / И. С. Кон. – М: "Политиздат", 1984. – 225 с.
- 59.Кон И. С. Открытие "Я" / И. С. Кон. – М: Политиздат, 1978. – 367 с.
- 60.Крапивенский С. Э. Социальная философия: Учебник для гуманит.-соц. специальностей высших учебных заведений / С. Э. Крапивенский. – Волгоград: Комитет по печати, 1996.
- 61.Кулагина И. Ю. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / И. Ю. Кулагина, В. Н. Коллюцкий. – М.: Сфера, 2001. – 464 с.
- 62.Либин А. В. Дифференциальная психология на пересечении европейских, российских и американский традиций / А. В. Либин. – М: "Смысл", 1999. – 532 с.
- 63.Либин А. В. Стиль человека: психологический анализ / А. В. Либин. – Смысл, 1998. – 310 с.
- 64.Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М: Политиздат, 1978.
- 65.Леонтьев А. Н. Лекции по общей психологии / А. Н. Леонтьев. – М, 2000. – 874 с.
- 66.Леонтьев Д. А. Личность: человек в мире и мир в человеке / Д. А. Леонтьев. // Вопросы психологии. – 1989. – №3. – С. 11–21.
- 67.Леонтьев Д. А. От социальных ценностей к личностным: социогенез и феноменология ценностной регуляции деятельности личности / Д. А. Леонтьев. // М.: Изд-во Моск. ун-та. – 1996. – №4. – С. 35–44.

68. Леонтьев Д. А. Ценностные представления в индивидуальном и групповом сознании: виды, детерминанты и изменения во времени // Психологическое обозрение. – 1998. - №1. – С. 13–25.
69. Леонтьев Д. А. Ценность как междисциплинарное понятие: опыт многомерной реконструкции / Д. А. Леонтьев. // Академиздатцентр "Наука". – 1996. – №4. – С. 15–26.
70. Ломов Б. Ф. Психологическая наука и общественная практика / Б. Ф. Ломов. – М: Знание, 1974. – 48 с.
71. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навч. посібник / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко. – К: МАУП, 2000. – 256 с.
72. Малина О. Г. Аналіз типів життєвих стилів і рівнів їхнього розвитку в підлітковому і юнацькому віці / О. Г. Малина. // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2013. – №32. – С. 38–46.
73. Михайлова Л. И. Образ жизни человека как предметное поле социологического осмысления [Электронный ресурс] / Л. И. Михайлова – Режим доступа до ресурса: <http://ecsocman.hse.ru/data/383/712/1217/001.MIKHAILOVA.pdf>.
74. Місенг Д.В. Виокремлення та характеристика стилів життя особистості на основі факторного аналізу / Д. В. Місенг // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том.ХІ. – 2019. – Вип. 20. – С. 159-174.
75. Місенг Д.В. Механізми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. / Д.В.Місенг // Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості: матеріали Всеукраїнської (із міжнародною участю) науково-практичної конференції (5-6 жовтня 2017 року, м. Херсон) / [відп. ред. І.Р.Крупник]. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С. 86-89.
76. Місенг Д.В. Емпіричне дослідження зв'язків ціннісних орієнтацій та стилю життя особистості / Д. В. Місенг // Актуальні проблеми психології. Збірник

- наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том. XI. – 2019. – Вип. 10 (19). – С. 288-307.
77. Місенг Д.В. Емпіричне дослідження Я-концепції та ролі значущої особи як опосередковуючих чинників впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості / Д. В. Місенг // Психологія і особистість. – 2019. – №2 (14). – С.65-91.
78. Місенг Д.В. Зв'язок ціннісних орієнтацій та емпіричних показників стилю життя особистості на рівні конструювання стратегій і тактик життєдіяльності // Д.В.Місенг // Інсайт: психологічні виміри суспільства: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та студентів «Соціально-психологічні технології розвитку особистості» (16 травня 2019 р., м. Херсон). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – С. 187-189.
79. Місенг Д.В. Стиль життя особистості: основні наукові підходи і концептуалізація поняття / Д. В. Місенг // Наукові студії із соціальної та політичної психології. - 2016. – №. 38. – С. 30-39.
80. Місенг Д. В. Стиль життя особистості: операціоналізація поняття / Д. В. Місенг // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том. XI. – 2018. – Вип. 9 (18). – С. 158-177.
81. Місенг Д.В. Сучасні підходи до концептуалізації поняття стилю життя особистості іноземними психологами / Д.В.Місенг // Україна і світ: діалог мов та культур: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (11-13 квітня 2018 р., м. Київ) / [Ред. кол. О.В.Матвієнко] – К.: Вид. центр КНЛУ, 2017. – С. 654-656.
82. Місенг Д.В. Операціоналізація поняття стилю життя особистості / Місенг Д.В. // Психологія людини: свідомість і реальність: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (30–31 жовтня 2018 року, Ніжин) / за ред. М. В. Папучі. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – 297 с.

83. Місенг Д.В. Особливості стилю життя особистості на рівні загальних взаємовідносин особистості зі світом у період старшого підліткового та юнацького віку / Д.В.Місенг // Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження (PPMSRPR): матеріали XXI Міжнародної конференції молодих науковців (19 квітня 2019 р.) – К. – С. 139-142
84. Місенг Д.В. Ціннісні орієнтації сучасного українського юнацтва / Д.В.Місенг // Психологічні виміри культури, економіки, управління: Науковий журнал / [Відп. ред. О.М. Лозинський]. Україна, Львів. – Випуск XI, 2018. – С. 198-206.
85. Місенг Д.В. Цінності та ціннісні орієнтації особистості: розмежування понять / Д.В.Місенг // Теорія і практика актуальних наукових досліджень. Матеріали IV науково-практичної конференції (22-23 лютого 2019 р., м. Дніпро) – Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2019. – С. 12-15.
86. Моросанова В. И. Личностные аспекты саморегуляции произвольной активности человека / В. И. Моросанова // Психологический журнал. – 2002. - №6. – С. 5-17.
87. Мясищев В. Н. Личность и неврозы / В. Н. Мясищев. – Л: Издательство Ленинградского университета, 1960. – 426 с.
88. Надирашвили Ш. А. Установка и деятельность. / А. Ш. Надирашвили. – Тбилиси: Мецниереба, 1987. – 361 с.
89. Надольний І. Ф. Філософія: Навчальний посібник / І. Ф. Надольний. – К: Вікар, 1997. – 584 с.
90. Налчаджян А. А. Психологическая адаптация: механизмы и стратегии / А. А. Налчаджян. – М: Эксмо, 2010. – 368 с. – (2-е изд., перераб. и доп).
91. Наследов А. Д. SPSS. Компьютерный анализ данных в психологии и социальных науках. / А. Д. Наследов. – Питер: 2007. – 416 с.
92. Наследов А. Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных. Учебное пособие. / А. Д. Наследов. – СПб: Речь, 2004. – 392 с.

- 93.Немов С. Р. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. / С. Р. Немов. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 688 с. – (4-е изд.). – (Кн. 1: Общие основы психологии).
- 94.Немов Р. С. Психология : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. / Р. С. Немов. – М: Просвещение, 2001. –496 с. - (Кн. 2: Психология образования).
- 95.Олпорт Г. Личность в психологии / Г. Олпорт. – СПб: Ювента, 1998. – 345 с.
- 96.Олпорт Г. Становление: основные положения психологии личности / Г. Олпорт; [Пер.с англ. Л Трубицыной, Д.Леонтьева] – М: Смысл, 2002. -216 с.
- 97.Осадча Г. И. Стиль жизни молодых горожан: Трансформация и региональная дифференциация / Г. И. Осадча. // Социологические исследования. – 2002. – №10. – С. 88–94.
- 98.Основи соціальної психології: Навчальний посібник / О. А.Донченко, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, та ін; За ред. М.М.Слюсаревського. – К.: Міленіум, 2008. – 495 с.
- 99.Пахомова Е. В. Методика диагностики ценностных ориентаций (МДЦО) / Е. В. Пахомова. // Вестник Самарской гуманитарной академии. Серия «Психология». – 2011. – №2. – С. 120–134.
100. Пашинян И. А. Контент-анализ как метод исследования: достоинства и ограничения / И. А. Пашинян // Научная периодика: проблемы и решения. – 2012. - № 3. – С.13 – 18.
101. Петровский А. В. Введение в психологию / А. В. Петровски. – М: Академия, 1996. – 496 с.
102. Петровский А. В. Возрастная и педагогическая психология / А. В. Петровский. – М: Просвещение, 1973. – 288 с.
103. Петровский А. В. Психология о каждом и каждом о психологии / А. В. Петровский. – М: РОУ, 1996. – 334 с.
104. Петровский А. В. Психология развивающейся личности / А. В. Петровский. – М: Педагогика, 1987. – 240 с.

105. Поліванова О. Є. Взаємозв'язок стилю життя особистості та особливостей самоактуалізації студентів різної професійної спрямованості / О. Є. Поліванова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Психологія. - 2012. - № 1032, вип. 50. - С. 28-31.
106. Почебут Л. Г. Социальная психология / Л. Г. Почебут, И. А. Мейжис. – СПб: Питер, 2010. – 672 с. – (Мастера психологии).
107. Психологическая диагностика Индекса жизненного стиля / [Л. И. Вассерман, О. Ф. Ерышев, Е. Б. Клубова та ін.]. – СПб: Психоневрол. ин-т им. В.М. Бехтерева, 2005. – 48 с.
108. Психологічні закономірності розвитку духовності особистості: монографія / М.Й. Боришевський, О.В. Шевченко, Н.Д. Володарська та ін. За загальною редакцією М.Й. Боришевського. – К.: Педагогічна думка, 2011. – 200 с
109. Раитина М. С. Ценности и ценностные ориентации, их формирование и роль в развитии личности [Электронный ресурс] / М. С. Раитина // Читинский государственный университет – Режим доступа до ресурсу: <http://econf.rae.ru/pdf/2010/04/f718499c1c.pdf>.
110. Реан А. А. Психология человека от рождения до смерти / А. А. Реан. – СПб: Прайм-Еврознак, 2002. – 656 с. – ("Психологическая энциклопедия").
111. Резник Т. Е. Жизненные стратегии личности: поиск альтернатив. / Т. Е. Резник, Ю. М. Резник. – М: 1995.
112. Роджерс К. О становлении личностью / К. Роджерс; [пер. с англ. Е.И. Исениной] – М: «Прогресс», 1994. – 256 с.
113. Романова Е. С. Механизмы психологической защиты: генезис, функционирование, диагностика / Е. С. Романова, Л. Р. Гребенников. – Мытищи: Издательство «Талант», 1996. – 144 с.
114. Романюк Л. Становлення цінностей особистості: концептуальна модель та її методологічний потенціал / Л. Романюк // Психологія особистості. - 2013. - № 1. - С. 138-148

115. Роменець В.А. Проблеми життєвого шляху людини в історії психології / В.А.Роменець // «Круглий стіл» філософів, психологів і соціологів «Життєвий шлях особи». – Філософська думка. – 1982. – №1. – С. 18–20.
116. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб: Питер, 2002. – 720 с. – (Мастера психологии).
117. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – М, 1976. – 212 с.
118. Румянцева Т. В. Психологическое консультирование: диагностика отношений в паре. Учебное пособие / Т. В. Румянцева. – СПб: Речь, 2006. – 176 с.
119. Сапогова Е. Е. Психология развития человека / Е. Е. Сапогова. – М.: Аспект пресс. – 460 с.
120. Сарбин Т. Нарратив как базовая метафора для психологии / Т. Сарбин. // Постнеклассическая психология. Журнал конструкционистской психологии и нарративного подхода. – 2004. – №1. – С. 6–28.
121. Сарджвеладзе Н. И. Личность и ее взаимодействие с социальной средой / Н. И. Сарджвеладзе. – Тбилиси: Мецниереба, 1989. – 230 с.
122. Серый А. В. Ценностно-смысловая сфера личности. Учебное пособие / А. В. Серый, М. С. Яницкий. – Кемерово: Кемеровский государственный университет, 1999. – 92 с.
123. Слободчиков В. И. Психология человека: Введение в психологию субъективности: учебное пособие / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – М: ПСТГУ, 2013. – 360 с.
124. Словарь: Психологический лексикон. Энциклопедический словарь в шести томах / [Ред.-сост. Л.А. Карпенко, А.В. Петровский]. — М. : ПЕРСЭ, 2006. — 176 с
125. Співак Л. М. Діагностика і корекція «Я-концепції» молодших школярів з низьким рівнем навчальних досягнень: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Л. М. Співак. – Київ: Каравела, 2011. – 223 с.

126. Спиркин А. Г. Сознание и самосознание / А. Г. Спиркин. – М: Политиздат, 1972. – 303 с.
127. Старовойтенко Е. Б. Культурная психология личности / Е. Б. Старовойтенко. – М: Академический проект, 2007. – 320 с.
128. Стилї життя: панорама змін / За ред. М. О. Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2008. – 416 с.
129. Стил ь жизни личности: теоретические и методологические проблемы / [Л. В. Сохань, Е. И. Головаха, В. А. Тихонович та ін.]. – К: Наукова думка, 1982. – 370 с.
130. Столин В. В. Самосознание личности / В. В. Столин. – М: Издательство Московского Университета, 1983. – 288 с.
131. Сурина И. А. Ценностные ориентации / И. А. Сурина. // Знание. Понимание. Умение. – 2005. – №4. – С. 162–164.
132. Сухов А. Н. Социальная психология. Учеб. пособие для вузов. / А. Н. Сухов, А. А. Бодалев, В. Н. Казанцев; под ред. А.Н.Сухова, А.А. Деркача; – М: Академия, 2001. – 600 с.
133. Таршис, Е. Я. Контент-анализ. Принципы методологии. Построение теоретической базы. Онтология, аналитика и феноменология текста. / Е. Я. Таршис. – М.: Либроком, 2013. – 176 с.
134. Татенко В. О. Психология в субъектном измерении: монография. / В. О. Татенко. – К: Видав. центр «Просвіта», 1996. – 404 с.
135. Татенко В. О. Феномен соціалізації в контексті суб'єктно-вчинкового підходу / В. О. Татенко. // Педагогіка і психологія. – 2015. – №3. – С. 44–52.
136. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К: Либідь, 2003. – 376 с.
137. Титаренко Т. М. Життєві домагання особистості: феноменологічний та структурно-функціональний підходи / Титаренко Т.М. // Психологія і суспільство. – 2004. – № 4. – С.128-145.
138. Титаренко Т. М. Соціально-психологічні практики особистості: варіанти життєконструювання / Т.М. Титаренко // Вісник Чернігівського

- національного педагогічного університету. – Серія: “Психологічні науки” / наук. ред. М. О. Носко. – 2012. – Вип. 103, т. 2. – Чернігів : ЧНПУ, 2012. – 228 с. – С. 143–146.
139. Тодоров А. С. Качество жизни. Критический анализ буржуазных концепций / А. С. Тодоров. – М: Прогресс, 1980. – 224 с.
140. Тодоров А. С. Образ жизни. Понятие, реальность, проблемы / А. С. Тодоров. – М.: Политиздат, 1975. – 184 с.
141. Толочек В. А. Стили профессиональной деятельности / В. А. Толочек. – М.: Смысл, 2000. – 199 с.
142. Толстых В. И. Образ жизни. Понятие, реальность, проблемы / В. И. Толстых. – М.: Политиздат, 1973. – 225 с.
143. Тоффлер Э. Шок будущего / Э. Тоффлер; [пер. с англ.] – М: "Издательство АСТ", 2002. – 557 с.
144. Тугаринов В. П. О ценностях жизни и культуры / В. П. Тугаринов. – Л: Изд-во Ленинградского университета, 1960. – 156 с.
145. Узнадзе Д. Н. Экспериментальные основы психологии установки / Д. Н. Узнадзе. – Тбилиси: Акад. наук Груз. ССР, 1961. – 210 с.
146. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник: Пер. с англ. и нем. / В. Франкл / Общ. ред. Л. Я. Гозмана и Д. А. Леонтьева; вст. ст. Д. А. Леонтьева. — М.: Прогресс, 1990. — 368с: ил. — (Б-ка зарубежной психологии)
147. Холодная М. А. Когнитивные стили. О природе индивидуального ума. / М.А. Холодная. - СПб.: Питер, 2004. - 384 с.
148. Хрестоматия по психологии: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / сост. В.В. Мироненко. Под ред. А.В. Петровского – М: Просвещение, 1987. – 447 с. – (2-е изд., перераб. и доп).
149. Чміль Л. Б. Психологічні особливості стилю життя студентської молоді: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.01 "Загальна психологія, історія психології" / Чміль Л. Б.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2010. – 20 с.

150. Чуніхіна С. Л. Адаптаційний і компенсаторний смисл індивідуального стилю / С. Л. Чуніхіна. // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2013. – №32. – С. 140–151.
151. Шаповаленко И. В. Возрастная психология (Психология развития и возрастная психология) / И. В. Шаповаленко. – М: Гардарики, 2005. – 349 с.
152. Швалб Ю. М. Психологічні критерії визначення стилю життя / Ю. М. Швалб. // Соціальна психологія. – 2003. – №2. – С. 14–20.
153. Швалб Ю. М. Психологические модели целеполагания / Ю. М. Швалб. – К: Стилос, 1997. – 240 с.
154. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис / Э. Эриксон; [пер. с англ.] – М: Флинта, 2006. – 342 с. – (Библиотека зарубежной психологии).
155. Ядов В. А. Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности: Диспозиционная концепция / В. А. Ядов. – М: ЦСПиМ, 2013. – 376 с. – (2-е расширенное).
156. Ядов В. А. Социальные и социально-психологические механизмы формирования социальной идентичности личности / В. А. Ядов. // Мир России. – 1995. – С. 158–181.
157. Ansbacher L. H. Life Style: A Historical and Systematic Review / Ansbacher. // Journal of Individual Psychology. – 1967. – №23. – P. 191–212.
158. Bardi A. Values and Behavior: Strength and Structure of Relations / A. Bardi, S. Schwartz. // Personality and Social Psychology Bulletin. – 2003. – №29. – P. 1207–1220.
159. Bean J. Self-concept, self-esteem, and the Curriculum / J. Bean, R. Lipka. – Boston: Allyn & Bacon, 1984. – 300 p.
160. Bong M. Academic Self-Concept and Self-Efficacy: How Different Are They Really? / M. Bong, E. Skaalvik. // Educational Psychology Review. – 2003. – №15. – P. 1–40.
161. Boyd R. L., Wilson S.R., Pennebaker J.W., Kosinski M., Wtillwell D.J., Mihalcea R. Values in words: using language to evaluate and understand personal

- values / R.L.Boyd // Proceedings of the Ninth International AAAI Conference on Web and Social Media (Palo Alto, CA: The AAAI Press). – 2015. P. 31-40.
162. Byrne B. Measuring Self-Concept across the Life Span. Issues and Instrumentation / Byrne. – Washington, DC: American Psychological Association, 1996. – 297 p.
163. Byrne B. On the Structure of Adolescent Self-Concept / B. Byrne, R. Shavelson. // Journal of Educational Psychology. – 1986. – №78. – P. 474–481.
164. Chaney D. Lifestyles / Chaney. – London: Routledge, 1996. – 183 p.
165. Gardner R.W., Loherenz L.J., Shoen R.A. Cognitive control of differentiation in perception persons and objects // R.W. Gardner, L.J. Loherenz // Perceptual and Motor Skills. – 1968. – V.26. – P.311-330.
166. Giddens A. Modernity and self-identity / Giddens. – Stanford: Stanford University Press, 1991. – 264 p.
167. Inglehart R. Modernization and post-modernization: Cultural, Economic, Political Change in 43 Societies / Inglehart. – Princeton: Princeton University Press, 1997. – 464 p.
168. Hair J. F. Multivariate data analysis: A global perspective / J. F. Hair, W. C. Black, B. J. Babin. – New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2010. – 800 c.
169. Elliott D. S. Health enhancing and health-compromising lifestyles. Promoting the health of adolescents. New York: Oxford University Press, 1993. – P.119-145.
170. Jensen, M. Defining lifestyle. / M. Jensen // Environmental sciences. – 2008. - № 4(2). – P. 63-73.
171. Jindra M. Understanding the Implications of Increased Lifestyle Diversity [Электронный ресурс] / Jindra. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: https://www.academia.edu/8605988/Understanding_the_Implications_of_Increased_Lifestyle_Diversity.
172. Kelly G. The Psychology of Personal Constructs / Kelly. – London: Routledge, 1991. – 447 c. – (Theory and Personality).

173. Lapsley D. K. Moral development, self, and identity / D. K. Lapsley, D. Narvaez. – NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 2004. – 355 с.
174. Larson R. W. Differing profiles of developmental experience across types of organized youth activities / R. W. Larson, D. M. Hansen, G. Moneta. // *Developmental Psychology*. – 2006. – №42. – P. 849–863.
175. Larson R. W. How children and adolescents spend time across the World: Work, play, and developmental opportunities. / R. W. Larson, S. Verma. // *Psychological Bulletin*. – 1999. – №125. – P. 701–736.
176. Lombardi D.N., Mechior E.J., Murphy J.G., Brinkerhoff A.L. The ubiquity of lifestyle. // D.N. Lombardi / *Individual psychology: Journal of Adlerian Theory, Research and Practice*. – 1996. - 52 (1). – P. 31-41.
177. Maslow A. *Toward a psychology of being*. / Maslow. – NJ: Princeton, 1962. – 216 p.
178. Maree J. Career and Self-Construction of Emerging Adults: The Value of Life Designing / J. Maree, A. Twigge. // *Frontiers in Psychology*. – 2015. – №6.
179. Miles S. *Youth lifestyles in a changing world* / Miles. – Buckingham: Open University Press, 2000. – 177 p.
180. Miseng D.V. Identification and Description of Individual Lifestyles as Characteristics of Life Activity / D.V.Miseng // *Roczniki Psychologiczne/Annals of Psychology*. – Vol. 22 (3). – P. 231 – 254, <https://doi.org/10.18290/rpsych.2019.22.3-3>
181. Miseng D.V. Conceptualizing the Notion of Individual Lifestyle as a Characteristic of Life Activity. /D.V.Miseng // II Всеукраїнський конгрес із соціальної психології «Соціальна Психологія Сьогодні: Здобутки і Перспективи»: Матеріали доповідей учасників (7-9 листопада 2019 р., м. Київ / [Відп. ред. З.Ф.Сіверс]. – Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2019. – С. 225-230.
182. Kong N. Lifestyle Segmentation of US Food Shoppers to Examine Organic and Local Food Consumption / N. Kong, L. Zepeda. // *Appetite*. – 2011. – №57. – P. 28–37.

183. Plummer J. The Concept and Application of Life Style Segmentation / Plummer. // *Journal of Marketing*. – 1974. – №38. – P. 33–37.
184. Prasad D. Content analysis: A method of Social Science Research / Prasad // *Research Methods for Social Work* / Prasad. – New Delhi: Rawat Publications. – P.173-193.
185. Rokeach M. Beliefs, Attitudes and Values: A Theory of Organization and Change / Rokeach. // *Review of Religious Research*. – 1968. – №13 (2).
186. Rovai A. Social Science Research Design and Statistics: A Practitioner's Guide to Research Methods and SPSS Analysis / A. Rovai, J. Baker, M. Ponton – Watertree Press LLC, 2012. – 558 p.
187. Royce J. An Overview of a Multifactor-System Theory of Personality and Individual Differences: I. The Factor and System Models and the Hierarchical Factor Structure of Individuality / J. Royce, A. Powel. // *Journal of Personality and Social Psychology*. – 1981. – №41. – P. 818–829.
188. Schwartz S. H. An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values [Электронный ресурс] / Schwartz // *Online Readings in Psychology and Culture*. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: <https://scholarworks.gvsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1116&context=orpc>.
189. Schwartz S. H. Basic Human Values: Theory, Measurement, and Applications. [Электронный ресурс] / Sc39hwartz // *Revue française de sociologie*. – 2006. – Режим доступа до ресурсу: file:///C:/Users/User/Downloads/Article_Basic_Human_Valuespg1_12.254183413.pdf
190. Schwartz S. H. Studying Values: Personal Adventure, Future Directions / Schwartz. // *Journal of Cross-cultural Psychology*. – 2011. – №42. – P. 307–319.
191. Sobel M. Lifestyle and social structure: concepts, definitions, analyses / Sobel. – New York: Academic Press. – 226 p.
192. Thirlaway K. The Psychology of Lifestyle: Promoting healthy behavior. / K. Thirlaway, D. Upton. – London: Routledge, 2009. – 315 p.

193. Tomarken A. Comparison of ANOVA Alternatives Under Variance Heterogeneity and Specific Noncentrality Structures / A. Tomarken, R. Serlin. // Psychological Bulletin. – 1986. – №99. – P. 90–99.
194. Walters D. G. Psychotherapy Integration: Contributions from Lifestyle Theory / Walters. // Journal of Psychotherapy Integration. – 1998. – №8. –P. 147–159.
195. Weigert F. J. Society and identity: Toward a sociological psychology / F. J. Weigert, D. W. Teitge, J. S. Teitge. – Cambridge: Cambridgeshire: Cambridge University Press, 1986. – 133 c.

ДОДАТКИ

Додаток А

СПИСОК НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

А) Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Місенг Д.В. Стиль життя особистості: основні наукові підходи і концептуалізація поняття / Д. В. Місенг // Наукові студії із соціальної та політичної психології. - 2016. – №. 38. – С. 30-39.
2. Місенг Д. В. Стиль життя особистості: операціоналізація поняття / Д. В. Місенг // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том.ХІ. – 2018. – Вип. 9 (18). – С. 158-177.
3. Місенг Д.В. Емпіричне дослідження зв'язків ціннісних орієнтацій та стилю життя особистості / Д. В. Місенг // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том.ХІ. – 2019. – Вип. 10 (19). – С. 288-307.
4. Місенг Д.В. Виокремлення та характеристика стилів життя особистості на основі факторного аналізу / Д. В. Місенг // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том.ХІ. – 2019. – Вип. 20. – С. 159-174.

Публікації у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз:

5. Місенг Д.В. Емпіричне дослідження Я-концепції та ролі значущої особи як опосередковуючих чинників впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості / Д. В. Місенг // Психологія і особистість. – 2019. – №2 (14). – С.65-91.

Публікації у зарубіжних наукових виданнях:

6. Miseng D.V. Identification and Description of Individual Lifestyles as Characteristics of Life Activity / D.V.Miseng // Roczniki Psychologiczne/Annals of Psychology. – Vol. 22 (3), P. 231-254. <https://doi.org/10.18290/rpsych.2019.22.3-3>

Б) Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Місенг Д.В. Механізми впливу ціннісних орієнтацій на стиль життя особистості. / Д.В.Місенг // Соціокультурні та психологічні виміри становлення особистості: матеріали Всеукраїнської (із міжнародною участю) науково-практичної конференції (5-6 жовтня 2017 року, м. Херсон) / [відп. ред. І.Р.Крупник]. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – С. 86-89.
8. Місенг Д. В. Психологічні механізми впливу сім'ї на формування стилю життя особистості / Д.В. Місенг // Сімейна політика в Україні: проблеми і перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (04 квітня 2018 р., м. Київ) / [Ред.кол. І.Г.Губеладзе та ін.] – К., 2018. – С. 101-104.
9. Місенг Д.В. Сучасні підходи до концептуалізації поняття стилю життя особистості іноземними психологами / Д.В.Місенг // Україна і світ: діалог мов

та культур: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (11-13 квітня 2018 р., м. Київ) / [Ред. кол. О.В.Матвієнко] – К.: Вид. центр КНЛУ, 2017. – С. 654-656.

10. Місенг Д.В. Ціннісні орієнтації сучасного українського юнацтва / Д.В.Місенг // Психологічні виміри культури, економіки, управління: Науковий журнал / [Відп. ред. О.М. Лозинський]. Україна, Львів. – Випуск XI, 2018. – С. 198-206.
11. Місенг Д.В. Цінності та ціннісні орієнтації особистості: розмежування понять / Д.В.Місенг // Теорія і практика актуальних наукових досліджень. Матеріали IV науково-практичної конференції (22-23 лютого 2019 р., м. Дніпро) – Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2019. – С. 12-15.
12. Місенг Д.В. Операціоналізація поняття стилю життя особистості / Місенг Д.В. // Психологія людини: свідомість і реальність: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (30–31 жовтня 2018 року, м. Ніжин) / [Відп. ред. М. В. Папуча]. - Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – С. 178-180.
13. Місенг Д.В. Особливості стилю життя особистості на рівні загальних взаємовідносин особистості зі світом у період старшого підліткового та юнацького віку / Д.В.Місенг // Проблеми особистості в сучасній науці: результати та перспективи дослідження (PPMSRPR): матеріали XXI Міжнародної конференції молодих науковців (19 квітня 2019 р.) – К. – С. 139-142.
14. Місенг Д.В. Зв'язок ціннісних орієнтацій та емпіричних показників стилю життя особистості на рівні конструювання стратегій і тактик життєдіяльності // Д.В.Місенг // Інсайт: психологічні виміри суспільства: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів та студентів «Соціально-психологічні технології розвитку особистості» (16 травня 2019 р., м. Херсон). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019 . – С. 187-189.
15. Miseng D.V. Conceptualizing the Notion of Individual Lifestyle as a Characteristic of Life Activity. /D.V.Miseng // II Всеукраїнський конгрес із соціальної психології «Соціальна Психологія Сьогодні: Здобутки і Перспективи»: Матеріали доповідей учасників (7-9 листопада 2019 р., м. Київ / [Відп. ред. З.Ф.Сіверс]. – Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2019. – С. 225-230.

Додаток Б

Психодіагностичий інструментарій, використаний для дослідження стилю життя як характеристики життєдіяльності**Додаток Б.1****Психодіагностичне есе для діагностики стилю життя на рівні загальних взаємин особистості зі світом****Чим є світ для мене?**

Інструкція: Опишіть, будь ласка, світ, в якому Ви живете. Не замислюйтеся довго над реченнями, пишіть те, що спадає на думку. Тут немає правильних і неправильних відповідей. Час виконання завдання 10 хвилин.

Ким є я для світу?

Інструкція: А тепер опишіть, будь ласка, своє місце в цьому світі. Не замислюйтеся довго, пишіть найголовніше. Час виконання завдання 10 хвилин.

Додаток Б.2

Анкета «Стиль життя особистості»

Блок 1. Стиль життя особистості

1. Яким Ви бачите себе через 10 років?

---

2. Які цілі в житті Ви ставите перед собою?

---

3. Чим Ви плануєте займатися протягом найближчих 10 років? Вкажіть 7 пунктів.

Блок 2. Стильова самопрезентація та значуща особа

1. Назвіть декілька особистостей (зі світу знаменитостей або власного кола спілкування), котрих Ви вважаєте авторитетними для себе. За що Ви їх поважаєте? Що Вам хотілося б перейняти у них для себе?

---

2. Ваші вподобання у одязі (підкресліть необхідне):

- класичний стиль (стриманий, елегантний, діловий, одяг поза часом);
- кежуал/casual (вільний і невимушений стиль в одязі);
- одяг, що підкреслює жіночність/мужність;
- інше _____

Додаток В

Приклади суджень як одиниць аналізу за категоріями контент-аналізу есе, відповідей на запитання анкети, тесту «Хто Я?» М.Куна, Т.Макпартленда для підліткової, юнацької та дорослої вибірок респондентів

Тест «Хто Я?»

Категорія «Конформність»: «Ввічлива», «Слухняна», «Терпляча», «Смирenna», «Маю надмірний самоконтроль».

Категорія «Традиція»: «Проти ультраправих сил», «За демократію», «Вірю в Бога», «Творіння Боже», «Патріот», «Громадянка України», «Християнка», «Феміністка», «Громадський діяч», «Улюблениця Бога».

Категорія «Добро»: «Вірний друг», «Добра», «Друга половинка», «Турботлива», «Совісна», «Відповідальна», «Віддана», «Піклуюся про близьких», «Обожнюю свого брата», «Дуже люблю свою сім'ю», «Завжди приходжу на допомогу близьким», «Кохана дружина і мати».

Категорія «Універсалізм»: «Справедлива», «Людина, яка любить природу», «Люблю тварин», «Пацифіст», «Захисник природи».

Категорія «Самостійність»: «Я -особистість», «Творча людина», «Допитливий», «Креативна», «Самостійна», «Рішуча», «Відстоюю власну думку», «Дослідниця», «Впевнена у собі», «Завжди прагну до самовдосконалення», «Здатна змінювати світ», «Неповторна точка зору».

Категорія «Стимуляція»: «Мрійлива», «Люблю мріяти», «Я – це мої відчуття, емоції та почуття», «Мандрівниця», «Обожнюю мандрувати і знайомитися з новими людьми», «Драйвова», «Фантазер», «Відвідую нові місця», «Люблю ходити на концерти, «Та, хто відчуває».

Категорія «Гедонізм»: «Егоїстична», «Лінива», «Життерадісна», «Люблю їсти», «Люблю життя», «Весела», «Хочу в житті бути щасливою», «Люблю спати», «Щаслива», «Люблю пити чай і їсти чорний шоколад», «Споживач».

Категорія «Досягнення»: «Цілеспрямована», «Амбіційна», «Старанна», «Переможець», «Наполегливий», «Працьовита», «Доводжу справу до кінця», «Майстер своєї справи».

Категорія «Влада»: «Лідер», «Хочу мати багато грошей», «Впливова людина».

Категорія «Безпека»: «Слідкую за своїм здоров'ям», «За здоровий спосіб життя».

Запитання анкети «Яким Ви бачите себе через 10 років?»

Категорія «Добро»: «Маю сім'ю, чоловіка і дітей», «Матиму час для себе і близьких», «Мама двох дітей», «Сім'янин», «Здійснити давно заплановані плани з родичами», «Любляча мама і дружина», «Знайду свою любов».

Категорія «Універсалізм»: «Займаюся благодійністю», «Волонтерити», «Допомагати іншим», «Допомагаю дітям з інтернату».

Категорія «Самостійність»: «Знайду те, чим мені насправді подобається займатися», «Займаюся тим, що мені подобається», «Хочеться самоактуалізуватися, реалізуватися», «Создатель, основатель, вдохновитель, учитель», «Працювати над собою».

Категорія «Стимуляція»: «Подорожую», «Буду багато читати, ходити на лекції, подорожувати», «Подорожувати з сім'єю».

Категорія «Гедонізм»: «Щаслива», «Насолоджуватися життям».

Категорія «Досягнення»: «Я – доктор філософських наук, викладаю в європейських ВНЗ», «Маю яскраву кар'єру», «Успішний професіонал своєї справи», «Визнаний психотерапевт», «Успішна», «Займаю керівну посаду».

Категорія «Влада»: «Бачу себе у власній затишній оселі», «Відкрию власну ІТ-компанію», «Матиму матеріальну можливість подорожувати», «Мешкаю в багатокімнатній квартирі на околиці Києва», «Бути фінансово незалежною і самостійною», «З гарним достатком та заміським будинком».

Категорія «Безпека»: «Здорова», «Виступаю за здоровий спосіб життя», «Маю час, щоб займатися спортом».

Есе «Чим є світ для мене?»

Категорія «Конформність»: «Світ, в якому я живу, це – світ обов'язків».

Категорія «Традиція»: «Усі ми – Божі творіння».

Категорія «Добро»: «Сенс усього – у родині, дружбі», «Найголовніше для кожної людини – це її рідні та близькі люди, кохана людина, батьки», «Людині потрібна інша людина, бо без цього ми не будемо сприймати цей світ таким цікавим і добрим», «Мене оточують тільки найдорожчі мені люди».

Категорія «Універсалізм»: «Треба докладати зусиль, щоб змінити світ і зробити його хоча б трохи добрішим», «Є і ті, хто намагається зробити світ кращим».

Категорія «Самостійність»: «Світ – це єдине місце, де людина може самореалізуватися», «Це місце таємниць і загадок», «Світ для мене – це пізнання: кожного дня я відкриваю для себе щось нове», «Світ – це щось нове, кожного дня я визнаю щось цікаве», «Це місце, де я можу показати себе як особистість і довести свою корисність», «Світ надає мені можливість розвиватися», «Світ – сукупність невідомого і цікавого, хочеться оглянути усе».

Категорія «Стимуляція»: «Можливість подорожувати», «Мене вражає у світі лише музика», «Світ повен чудес. Кожен день по-новому: нові знайомства», «Світ є місцем почуттів», «Світ повен емоцій та вражень».

Категорія «Гедонізм»: «Треба бути щасливим», «Брати від світу все», «Отримувати задоволення від життя».

Категорія «Досягнення»: «Треба долати перешкоди і йти до своєї мети», «Не перед чим не зупинятися, щоб дістатися своєї мети», «Світ для мене – це можливість».

Категорія «Влада»: «Гроші правлять світом», «Складно здійснити свої мрії, якщо не маєш шестизначного рахунку в банку».

Категорія «Безпека»: «Світ незрозумілий, відбуваються дивні речі. Люди один одного вбивають, не розуміють один одного», «Мені не подобаються ті, хто керують цим світом. Вони роблять погано усім на свою користь», «Світом панує жорстокість. Кохання майже не лишилося», «Виною усьому стала війна на Сході. Вона руйнує усі наші плани і сподівання, щасливе дитинство і спокійну старість...Я не можу мріяти про безтурботність», «Постійно перебуваєш у стресі, на нервах».

Есе «Ким є Я для світу?»

Категорія «Традиція»: «Боже творіння».

Категорія «Добро»: «Ми живемо, щоб продовжити свій рід, створити сім'ю», «Мое місце у світі таке, щоб бути потрібним комусь», «Ми живемо, щоб кохати і бути коханими»; «Світ у оточення рідних та близьких», «Це мої діти, сім'я», «Сім'я, друзі», «Коло спілкування», «Батьки, друзі і знайомі».

Категорія «Універсалізм»: «Я хотів би зробити щось корисне для цього світу», «Я хочу слугувати на користь людям», «Я вірю, що такі люди як я зможуть змінити світ», «Моя ціль – допомагати бідним і знедоленим», «Хочеться жити для внесення вкладу в розвиток людства, а не лише для себе».

Категорія «Самостійність»: «Я – особистість», «В майбутньому я зможу знайти своє покликання, зайняти чільне місце у цьому світі», «Мені дано життя, щоб вчитися, розвиватися, відшукати себе у цьому світі», «У мене є своє життєве завдання, місія», «Я – людина у пошуку своєї долі».

Категорія «Стимуляція»: «Я відчуваю натхнення», «Я почну подорожувати, відкривати для себе світ з інших сторін», «Хочу подорожувати».

Категорія «Гедонізм»: «Робити те, що подобається», «Насолоджуватися життям», «Я просто живу в своє задоволення».

Категорія «Досягнення»: «Я намагаюся стати чимось більшим», «Треба досягати чогось», «Кожна людина може зробити щось видатне».

Категорія «Влада»: «Я є лідером», «Я зароблю багато грошей», «Стану впливовим».

Категорія «Безпека»: «Хочу, щоб війна закінчилася», «Люди не повинні ігнорувати тебе, коли тобі потрібна допомога».

Запитання анкети «Які цілі в житті Ви ставите перед собою?»

Категорія «Традиція»: «Служити Богові», «Знайти гармонію з Богом».

Категорія «Добро»: «Створити міцну сім'ю», «Стати гарною дружиною», «Пошук людини, з якою можна побудувати сім'ю», «Народити та виховати дітей», «Сім'я, діти», «Багатодітна мама», «Допомагати друзям та батькам», «Влаштувати особисте життя».

Категорія «Універсалізм»: «Хочу побудувати лікарню для бідних людей», «Допомагати бідним та знедоленим».

Категорія «Самостійність»: «Знайти себе», «Реалізуватися», «Здійснити свої давні або забуті мрії».

Категорія «Стимуляція»: «Відвідати багато країн», «Подорожувати», «Отримувати яскраві емоції», «Жити яскравим життям».

Категорія «Гедонізм»: «Бути щасливим», «Насолоджуватися життям», «Отримувати задоволення».

Категорія «Досягнення»: «Стати першокласним спеціалістом, відомим за межі країни», «Отримати червоний диплом», «Стати успішним», «Досягти визнання».

Категорія «Влада»: «Досягти фінансового достатку, який би дозволив забезпечити бажаний рівень життя», «Придбати власну квартиру», «Знайти роботу, яка б приносила дохід», «Збільшити статки», «Бізнес», «Купити власне авто».

Категорія «Безпека»: «Хочу закінчення війни на Сході», «Повернутися додому в Крим».

Категорія «Саморозвиток»: «Стати кращою версією себе», «Подолати свої страхи», «Позбутися недоліків».

Категорія «Навчання і Кар'єра»: «Вступити до медичного університету», «Знайти гарну роботу», «Працювати у хорошій лікарні».

Категорія «Переїзд»: «Отримати роботу закордоном», «Переїхати до іншої країни».

Запитання анкети «Чим Ви плануєте займатися найближчі 10 років?»

Категорія «Традиція»: «Ходитиму до церкви», «Служитиму Богові».

Категорія «Добро»: «Одружитися», «Побудувати сім'ю», «Спілкуватися з улюбленими людьми», «Допомагати батькам», «Бути гарною мамою», («Створити сім'ю», «Народити дітей», «Ростити дітей», «Зустрічатися з друзями і спілкуватися», «Знайти чоловіка/дружину», «Допомагати батькам та близьким», «Кохати», «Будувати стосунки».

Категорія «Універсалізм»: «Допомагати бідним», «Підгодовувати тварин», «Волонтерити», «Робити пожертви», «Захищати природу».

Категорія «Самостійність»: «Займатися самопізнанням», «Шукати себе», «Сформувати позицію в житті», «Самореалізуватися», «Будувати майбутнє», «Досягти своєї мрії».

Категорія «Стимуляція»: «Подорожувати», «Знайомитися з новими людьми».

Категорія «Гедонізм»: «Розважатися», «Насолоджуватися життям».

Категорія «Досягнення»: «Досягти вершин у своїй професії», «Буду успішною професіоналкою».

Категорія «Влада»: «Відпочивати з подружкою», «Жити довго і щасливо», «Заробляти», «Жити у власному будинку», «Купити останній айфон», «Стати фінансово незалежною від батьків», «Отримувати високу заробітню платню».

Категорія «Безпека»: «Слідкуватиму за своїм здоров'ям», «Лікуватимуся».

Категорія «Саморозвиток»: «Розвиватися», «Працювати над собою», «Ставати краще», «Позбуватися комплексів».

Категорія «Навчання і Кар'єра»: Отримувати освіту», «Закінчити коледж», «Навчатися та працювати», «Підвищення кваліфікації», «Знайти кращу роботу», «Опанування нової професії», «Здобути нові навички у різних сферах», «Робота за фахом», «Захист кандидатської дисертації».

Категорія «Переїзд»: «Обиратиму країну для переїзду», «Поїду навчатися закордон», «Знайомитися з різними культурами».

Запитання анкети «Назвіть декілька особистостей (зі світу знаменитостей або власного кола спілкування), котрих Ви вважаєте авторитетними для себе. За що Ви їх поважаєте? Що Вам хотілося б перейняти у них для себе?»

Категорія «Конформність»: «Поважає оточуючих».

Категорія «Традиція»: «Праведний», «Вірить у Бога».

Категорія «Добро»: «Виховала сама трьох дітей», «Піклується про сім'ю», «Любить близьких», «Ідеал жінки, яка прекрасно готує», «Сім'янин».

Категорія «Універсалізм»: «Допомагає людям з їх проблемами», «Робить пожертви».

Категорія «Самостійність»: «Зібраність і контроль над собою», «Креативність», «Займається тим, що йому подобається», «Знаходить вихід із складних ситуацій».

Категорія «Стимуляція»: «Надихає людей», «Багато подорожує».

Категорія «Гедонізм»: «Бескінечно гарний настрій», «Уміє жити», «Насолоджується кожною хвилиною свого життя».

Категорія «Досягнення»: «Цілеспрямований», «Багато працює», «Став відомим на весь СРСР», «Досяг успіху», «Не покладав руки і досяг чого бажав»

Категорія «Влада»: «Засновник власної компанії», «Керівник київського філіалу міжнародної компанії», «Заробив свій статок з нуля».

Категорія «Безпека»: «Слідкує за своїм здоров'ям».

Додаток Г

Перелік основних змінних, утворених у результаті контент-аналізу текстів есе, тесту «Хто Я?» М.Куна, Т.Макпартленда, відповідей на запитання анкети респондентами підліткової, юнацької та дорослої вибірок

Перелік основних змінних, утворених у результаті контент-аналізу відповідей на тест «Хто Я?» М.Куна, Т.Макпартленда: «Хто я. Конформність», «Хто я. Традиція», «Хто я. Добро», «Хто я. Універсалізм», «Хто я. Самостійність», «Хто я. Гедонізм», «Хто я. Досягнення», «Хто я. Влада», «Хто я. Безпека».

Перелік основних змінних, утворених у результаті контент-аналізу відповідей на запитання анкети «Яким Ви бачите себе через 10 років?»: «Я через 10 років. Конформність», «Я через 10 років. Традиція», «Я через 10 років. Добро», «Я через 10 років. Універсалізм», «Я через 10 років. Самостійність», «Я через 10 років. Стимуляція», «Я через 10 років. Гедонізм», «Я через 10 років. Досягнення», «Я через 10 років. Влада», «Я через 10 років. Безпека», «Я через 10 років. Саморозвиток», «Я через 10 років. Навчання і Кар'єра», «Я через 10 років. Переїзд».

Перелік основних змінних, утворених у результаті контент-аналізу відповідей на запитання анкети: «Які цілі в житті Ви ставите перед собою?»: «Цілі в житті. Конформність», «Цілі в житті. Традиція», «Цілі в житті. Добро», «Цілі в житті. Універсалізм», «Цілі в житті. Самостійність», «Цілі в житті. Стимуляція», «Цілі в житті. Гедонізм», «Цілі в житті. Досягнення», «Цілі в житті. Влада», «Цілі в житті. Безпека», «Цілі в житті. Саморозвиток», «Цілі в житті. Навчання і Кар'єра», «Цілі в житті. Переїзд».

Перелік основних змінних, утворених у результаті контент-аналізу відповідей на запитання анкети «Чим Ви плануєте займатися найближчі 10 років? Вкажіть сім пунктів»: «Займатися 10 років. Конформність», «Займатися 10 років. Традиція», «Займатися 10 років. Добро», «Займатися 10 років. Універсалізм», «Займатися 10 років. Самостійність», «Займатися 10 років. Стимуляція», «Займатися 10 років. Гедонізм», «Займатися 10 років. Досягнення», «Займатися 10 років. Влада», «Займатися 10 років. Безпека», «Займатися 10 років. Саморозвиток», «Займатися 10 років. Навчання і Кар'єра», «Займатися 10 років. Переїзд».

Перелік основних змінних, утворених у результаті контент-аналізу відповідей на запитання анкети «Назвіть декілька особистостей (зі світу знаменитостей або власного кола спілкування), котрих Ви вважаєте авторитетними для себе. За що Ви їх поважаєте? Що Вам хотілося б перейняти у них для себе?»: «Значуща особа. Конформність», «Значуща особа. Традиція», «Значуща особа. Добро», «Значуща особа. Універсалізм», «Значуща особа. Самостійність», «Значуща особа. Гедонізм», «Значуща особа. Стимуляція», «Значуща особа. Досягнення», «Значуща особа. Влада», «Значуща особа. Влада», «Значуща особа. Безпека».

Перелік додаткових змінних, утворених у результаті контент-аналізу відповідей на запитання анкети «Назвіть декілька особистостей (зі світу знаменитостей або власного кола спілкування), котрих Ви вважаєте авторитетними для себе. За що Ви їх поважаєте? Що Вам хотілося б перейняти у них для себе?» для респондентів підлітково-юнацької (14-24 роки) вибірки: «Значуща особа відсутня. Я –індивідуальність», «Значуща особа. Відома особистість», «Значуща особа з найближчого кола спілкування», «Значуща особа. Досяг успіху», «Значуща особа. Життєвий досвід», «Значуща особа. Зовнішність», «Значуща особа. Впевненість у собі», «Значуща особа. Розум», «Значуща особа. Покликання», «Значуща особа. Знаходить вихід із життєвих ситуацій», «Значуща особа. Допомогає іншим», «Значуща особа. Активна життєва позиція», «Значуща особа. Уміння спілкуватися», «Значуща особа. Професійна майстерність», «Значуща особа. Орієнтація на близьких», «Значуща особа. Скромність та вихованість», «Значуща особа. Уміння насолоджуватися життям», «Значуща особа. Цілеспрямованість», «Значуща особа. Індивідуальність».

Перелік додаткових змінних, утворених у результаті контент-аналізу відповідей на запитання анкети «Назвіть декілька особистостей (зі світу знаменитостей або власного кола спілкування), котрих Ви вважаєте авторитетними для себе. За що Ви їх поважаєте? Що Вам хотілося б перейняти у них для себе?» для респондентів дорослої вибірки (25-35 років): «Значуща особа відсутня. Я –індивідуальність», «Значуща особа. Відома особистість», «Значуща особа з найближчого кола спілкування», «Значуща особа. Впевненість у собі», «Значуща особа. Орієнтація на сім'ю», «Значуща особа. Впевненість у собі», «Значуща особа. Цілеспрямованість», «Значуща особа. Покликання», «Значуща особа. Чесність та вихованість», «Значуща особа. Активна життєва позиція», «Значуща особа. Зовнішність», «Значуща особа. Уміння насолоджуватися життям», «Значуща особа. Людяність», «Значуща особа. Саморозвиток», «Значуща особа. Сміливість», «Значуща особа. Розум та професіоналізм», «Значуща особа. Врівноважене ставлення до життя».

Перелік основних змінних, утворених у результаті контент-аналізу відповідей на запитання анкети «Ваші вподобання у одязі»: «Кежуал», «Одяг, що підкреслює жіночність/мужність», «Класичний одяг».

Перелік основних змінних, утворених у результаті контент-аналізу відповідей на запитання анкети «Ваші вподобання у одязі» для респондентів підлітково-юнацької (14-24 роки) вибірки: «Брендовий одяг та інші стилі», «Кольоровий одяг і свій стиль», «Комфортний», «Одяг під настрій та обставини», «Немає улюбленого стилю/Перелік улюблених речей».

Додаток Д
Факторний аналіз емпіричних показників стилю життя для об'єднаної
вибірки респондентів (14-35 років)

Додаток Д.1.

Факторний аналіз емпіричних показників стилю життя за об'єднаною вибіркою
 респондентів для повного набору змінних

Таблиця Д.1.1

Повна пояснена дисперсія

Компонента	Початкові власні значення			Суми квадратів навантажень викоремлення			Обертання суми квадратів навантажень викоремлення		
	Всього	% Дисперсії	Кумул. %	Всього	% Дисперсії	Кумул. %	Всього	% Дисперсії	Кумул. %
1	3.673	7.496	7.496	3.673	7.496	7.496	3.634	7.417	7.417
2	2.721	5.553	13.049	2.721	5.553	13.049	2.210	4.510	11.928
3	2.179	4.447	17.496	2.179	4.447	17.496	2.088	4.260	16.188
4	2.111	4.307	21.803	2.111	4.307	21.803	1.932	3.943	20.132
5	2.021	4.124	25.928	2.021	4.124	25.928	1.849	3.774	23.906
6	1.795	3.664	29.592	1.795	3.664	29.592	1.808	3.689	27.595
7	1.753	3.577	33.169	1.753	3.577	33.169	1.757	3.587	31.181
8	1.677	3.423	36.591	1.677	3.423	36.591	1.747	3.565	34.746
9	1.614	3.294	39.885	1.614	3.294	39.885	1.734	3.539	38.285
10	1.579	3.222	43.107	1.579	3.222	43.107	1.724	3.519	41.804
11	1.525	3.112	46.219	1.525	3.112	46.219	1.685	3.439	45.243
12	1.478	3.016	49.235	1.478	3.016	49.235	1.678	3.425	48.668
13	1.354	2.764	51.999	1.354	2.764	51.999	1.632	3.332	51.999
14	1.337	2.728	54.728						
15	1.297	2.648	57.375						
16	1.191	2.430	59.805						
17	1.180	2.407	62.213						
18	1.126	2.299	64.511						
19	1.068	2.180	66.691						
20	1.061	2.165	68.856						
21	1.018	2.078	70.935						
22	.964	1.967	72.902						
23	.908	1.853	74.755						
24	.888	1.812	76.567						
25	.841	1.717	78.285						
26	.821	1.676	79.961						
27	.802	1.637	81.598						
28	.730	1.490	83.088						
29	.717	1.462	84.550						
30	.682	1.391	85.941						
31	.665	1.358	87.299						
32	.647	1.321	88.620						
33	.594	1.213	89.833						
34	.518	1.057	90.890						
35	.489	.997	91.887						
36	.465	.948	92.836						
37	.443	.905	93.741						
38	.409	.834	94.575						
39	.393	.802	95.376						
40	.363	.742	96.118						
41	.331	.675	96.793						
42	.316	.645	97.438						
43	.293	.599	98.037						
44	.271	.552	98.589						
45	.213	.434	99.023						
46	.188	.385	99.408						
47	.157	.320	99.728						
48	.078	.160	99.888						
49	.055	.112	100.000						

Таблиця Д.1.2

Матриця перетворених компонент

Component	Component Transformation Matrix												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	.987	-.095	.011	-.077	.080	-.016	-.033	-.012	-.009	-.046	-.030	.008	.015
2	.083	.633	-.417	.373	.118	.414	-.103	.155	-.149	-.017	-.078	.005	.174
3	.086	.256	.654	.474	-.309	-.102	.370	.057	-.129	-.007	-.091	-.041	.047
4	-.084	-.189	.204	.243	.543	.082	-.061	-.099	.242	-.432	-.475	.229	.133
5	.022	.390	-.238	-.146	-.078	-.433	.239	-.515	.046	.041	-.257	.421	-.085
6	.029	.198	.140	.026	-.374	-.018	-.538	-.242	.593	-.075	.048	-.151	.263
7	-.024	.217	.204	-.325	.218	-.291	-.179	.454	-.007	.454	-.361	.001	.316
8	.027	-.417	-.171	.338	-.274	.151	.016	.066	.123	.458	-.067	.534	.255
9	.036	.050	-.225	-.050	-.081	.028	.506	.408	.663	-.059	-.117	-.142	-.191
10	.030	.026	.051	.373	.336	-.077	-.183	-.196	.186	.528	-.010	-.210	-.555
11	.006	.258	.391	-.329	.158	.462	.036	.003	.178	.099	.336	.492	-.191
12	-.003	.000	-.011	.046	.389	-.052	.380	-.298	.151	.202	.416	-.220	.570
13	.010	.079	-.067	.279	.156	-.541	-.185	.367	.073	-.235	.506	.326	-.045

Таблиця Д.1.3

Матриця компонент

	Component												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Есе 1. Конформність	-.026	-.014	-.045	-.109	.063	-.128	-.076	-.330	-.348	-.008	-.017	.014	.053
Есе 1. Традиція	.032	-.219	.107	-.049	.059	-.187	-.230	-.058	.039	.152	.427	-.211	.149
Есе 1. Добро	-.053	-.328	.330	.211	-.272	.116	-.065	.103	-.114	-.174	.098	.409	-.083
Есе 1. Універсалізм	-.077	.232	.112	.157	.366	.030	-.340	.038	-.302	.138	.008	.116	-.264
Есе 1. Самостійність	-.112	.136	.054	.006	-.239	-.252	.395	.094	.174	-.080	.012	-.221	.201
Есе 1. Стимуляція	-.123	.474	.209	-.184	-.038	.247	-.159	-.045	.087	.189	.000	-.074	.310
Есе 1. Гедонізм	-.102	.470	.224	-.274	.247	.121	.078	-.263	.041	.076	.181	-.109	.071
Есе 1. Досягнення	-.084	.336	.301	-.175	.359	.017	.308	-.199	.254	-.216	.012	.059	-.108
Есе 2. Традиція	.771	.018	.073	-.084	.032	.033	.010	-.012	-.051	-.063	-.079	-.040	-.021
Есе 2. Добро	-.026	-.289	.510	.162	-.118	.054	.074	.134	-.139	.021	.127	-.087	-.073
Есе 2. Універсалізм	-.083	-.139	-.063	-.107	.111	-.274	-.197	-.150	.224	.424	.076	-.305	-.055
Есе 2. Самостійність	.022	.186	-.270	-.132	.061	.163	-.050	.199	.289	-.483	-.179	.138	.020
Есе 2. Стимуляція	-.032	.375	-.112	.124	.125	-.025	.063	-.106	-.121	-.085	.317	-.065	-.116
Есе 2. Гедонізм	-.043	.122	.181	.232	.275	-.195	.280	.263	-.103	-.137	.163	.326	.056
Есе 2. Досягнення	-.002	.038	-.212	.040	-.329	-.097	-.038	-.329	-.195	.214	.040	.179	.160
Есе 2. Влада	-.042	.076	-.074	-.107	.144	.006	.236	.327	-.009	.010	.143	-.065	.215
Есе 2. Безпека	-.030	-.096	-.029	-.193	.004	.147	.101	.259	-.195	.200	.148	.132	-.111
Займатися 10р. Традиція	.922	.080	.058	-.084	.028	.024	-.032	.016	.010	-.033	-.021	.034	.008
Займатися 10р. Добро	-.060	-.284	.476	-.049	-.165	.245	.260	-.109	-.045	.000	-.047	-.023	-.014
Займатися 10р. Універсалізм	-.056	.282	.475	.301	-.174	.175	-.193	.101	.082	.337	-.226	-.068	.099
Займатися 10р. Самостійн.	.253	.092	-.297	.354	-.212	-.132	-.028	-.195	.075	.012	.156	.376	.055
Займатися 10р. Стимуляція	-.036	.341	.056	.009	-.213	.097	.283	-.161	-.128	-.165	.228	.133	-.104
Займатися 10р. Гедонізм	-.086	.389	.050	.134	.213	.141	-.097	.260	-.226	.076	.039	-.019	.324
Займатися 10р. Досягнення	.031	-.029	-.113	.019	-.004	.079	.248	-.071	-.297	-.184	-.147	-.474	.135
Займатися 10р. Влада	-.055	-.198	.227	-.065	.142	-.540	-.233	.114	.172	-.195	-.038	.022	.124
Займатися 10р. Безпека	.026	.035	-.227	.359	-.082	-.312	.234	-.227	.066	.281	-.018	.055	.120
Займатися 10р. Навч. і Кар.	-.130	-.388	-.259	-.173	.475	.145	-.106	.017	-.020	.034	-.153	.114	-.044
Займатися 10р. Переїзд	-.014	.023	-.029	-.421	.019	-.102	.463	.359	.013	.360	.142	.177	-.091
Займатися 10р. Саморозвит.	-.087	.356	-.253	-.030	-.274	-.053	-.278	.007	.077	-.031	.190	-.122	-.337
Цілі в житті. Традиція	.928	.079	.033	-.066	.047	.013	-.063	.028	.043	.020	.004	.047	.027
Цілі в житті. Добро	.092	-.415	.261	.083	-.097	.079	.112	-.311	-.079	-.087	.421	-.053	.131
Цілі в житті. Універсалізм	-.076	.166	.392	.174	-.085	-.203	-.250	.271	-.142	.143	-.319	.142	.170
Цілі в житті. Самостійність	-.075	.322	-.033	-.008	-.392	-.065	-.092	.264	.281	-.134	.119	.008	.150
Цілі в житті. Стимуляція	-.080	.412	.125	-.006	.358	.101	.037	-.279	-.120	-.005	.075	.173	.066
Цілі в житті. Гедонізм	-.066	.197	-.085	-.017	-.230	.110	-.153	.256	-.162	-.049	.258	-.038	-.373
Цілі в житті. Досягнення	.022	.095	-.160	.441	.149	-.083	.247	.046	-.001	-.002	-.381	-.259	-.242
Цілі в житті. Влада	-.088	-.195	.304	-.140	.336	-.295	-.088	-.192	.341	-.114	-.025	.206	-.021
Цілі в житті. Безпека	.714	.013	.043	-.153	-.053	-.023	.046	-.001	.064	.149	.116	.071	.066
Цілі в житті. Навч. і Кар'єра	-.074	-.316	-.276	-.204	.062	.273	.013	.016	-.360	.018	-.123	.062	.281
Цілі в житті. Переїзд	-.026	-.034	-.013	-.340	-.028	-.152	.246	.215	.053	.445	-.019	.021	-.229
Цілі в житті. Саморозвиток	-.077	.249	-.032	-.165	-.048	.177	-.173	-.193	.139	.161	-.050	.143	-.019
Класичний одяг	-.041	-.133	-.146	.298	-.057	.372	.115	-.053	.490	.113	.020	.094	.087
Кежуал	-.177	.114	.037	-.515	-.400	-.178	.005	-.120	-.056	-.064	-.267	.228	.109
Одяг - Жін/Мужність	-.070	-.277	-.120	.105	.176	.464	-.103	.076	.334	.204	.170	.161	-.004
Немає стилю. Список речей	.003	.014	.280	.269	-.014	.127	.151	-.089	.144	.057	-.060	-.194	-.305
Брендовий одяг і інші стилі	.767	.080	.068	.044	.071	.034	-.023	.076	-.024	.045	-.080	-.095	-.027
Яскравий одяг і свій стиль	-.013	-.047	-.055	.047	.145	-.199	-.239	.264	-.028	-.193	.403	-.186	.086
Комфортний одяг	-.005	-.033	-.116	.127	.052	.223	.019	.151	.117	-.019	.130	-.162	.381
Під настрій і обставини	.007	.130	-.201	.448	.249	-.239	.218	.041	-.071	.208	.023	.236	.123

Таблиця Д.1.4

Матриця обернених компонент

	Компонента												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Есе 1. Конформність	-.044	.106	.030	-.114	.105	-.109	-.095	-.176	-.360	-.119	.152	-.097	-.086
Есе 1. Традиція	.037	-.017	.233	-.057	.004	.047	.118	-.012	.002	-.049	.217	.273	-.481
Есе 1. Добро	-.078	-.290	.501	.093	.017	.078	.179	-.127	.093	-.061	.165	-.060	.381
Есе 1. Універсализм	-.052	.181	-.056	.250	.023	.167	.058	-.602	-.143	-.016	-.121	.108	.002
Есе 1. Самостійність	-.108	.038	.015	.022	.073	-.020	.001	.621	-.092	.089	-.120	.098	.002
Есе 1. Стимуляція	-.027	.452	-.111	.439	-.154	.037	-.146	.124	.103	-.031	.232	-.062	-.105
Есе 1. Гедонізм	-.013	.720	-.026	.058	-.127	.025	-.012	.036	-.052	.047	.054	-.011	-.128
Есе 1. Досягнення	-.017	.626	-.024	-.112	-.153	-.096	.319	.114	.001	.043	-.210	-.042	.177
Есе 2. Традиція	.773	-.027	.012	-.053	-.062	-.058	-.036	-.019	-.087	-.043	-.047	-.030	.051
Есе 2. Добро	-.023	-.135	.602	.164	-.145	-.012	.052	-.003	-.025	.050	-.117	.102	.021
Есе 2. Універсализм	-.073	-.030	-.077	-.019	.040	-.013	.139	-.025	.020	.090	-.051	-.050	-.689
Есе 2. Самостійність	.032	-.009	-.480	-.137	-.253	.052	.104	.124	.191	-.154	.048	.038	.400
Есе 2. Стимуляція	-.029	.355	-.051	-.121	.174	.305	-.094	-.052	-.091	-.063	-.091	.202	.029
Есе 2. Гедонізм	-.042	.141	.106	.075	.245	-.070	.259	-.034	-.069	.174	-.102	.402	.388
Есе 2. Досягнення	-.038	-.037	.025	-.001	.424	.047	-.207	.028	-.124	-.064	.302	-.267	-.086
Есе 2. Влада	-.023	.079	-.099	-.003	-.046	-.099	-.099	.165	.048	.266	.039	.367	.064
Есе 2. Безпека	-.016	-.059	.095	-.025	-.073	.054	-.139	-.170	.036	.425	.124	.067	.070
Займатися 10р. Традиція	.930	-.009	-.028	-.023	-.004	-.008	.009	-.017	-.028	-.031	.016	-.007	.057
Займатися 10р. Добро	-.046	.028	.557	.035	-.220	-.209	-.039	.108	.050	.064	-.056	-.213	.103
Займатися 10р. Універсализм	.006	.094	.167	.755	-.016	.060	-.042	.031	.154	-.083	-.158	-.142	-.067
Займатися 10р. Самостійн.	.192	-.094	-.061	-.088	.606	.190	.047	.012	.137	-.184	.143	-.078	.138
Займатися 10р. Стимуляція	-.026	.337	.161	-.107	.138	.285	-.126	.163	-.092	.025	.029	-.088	.307
Займатися 10р. Гедонізм	-.044	.250	-.150	.416	.028	-.028	-.225	-.102	-.013	-.010	.068	.382	.109
Займатися 10р. Досягнення	-.003	-.003	.013	-.154	-.136	-.193	-.457	.182	-.260	-.156	-.219	.115	-.015
Займатися 10р. Влада	-.048	-.196	-.031	.069	-.082	-.143	.585	.097	-.230	-.117	.082	.210	-.142
Займатися 10р. Безпека	-.032	-.039	-.044	-.015	.634	-.090	-.027	.165	.002	-.007	-.149	-.066	-.154
Займатися 10р. Навч. і Кар.	-.152	-.127	-.213	-.268	-.163	-.377	.043	-.448	.141	.095	.038	.036	-.055
Займатися 10р. Переїзд	.028	.065	-.025	-.071	.018	-.030	.025	.141	.000	.826	.071	.044	.031
Займатися 10р. Саморозвиток	-.076	.020	-.242	-.034	-.011	.655	-.045	.024	-.032	-.065	.013	-.093	-.121
Цілі в житті. Традиція	.937	-.016	-.051	-.005	.034	-.004	.024	-.035	.015	-.019	.033	.014	.013
Цілі в житті. Добро	.060	.024	.641	-.276	.054	-.101	-.013	.053	.059	-.177	.172	.079	-.116
Цілі в житті. Універсализм	-.038	-.134	.017	.695	.032	-.064	.171	-.038	-.212	-.014	.008	.020	.095
Цілі в житті. Самостійність	-.042	-.038	-.172	.222	-.022	.367	.066	.437	.126	-.039	.184	.080	.102
Цілі в житті. Стимуляція	-.035	.604	-.058	.067	.117	-.064	.023	-.214	-.072	-.074	.024	.019	.119
Цілі в житті. Гедонізм	-.055	-.067	.014	.006	-.127	.593	-.141	-.115	-.038	.127	.005	.071	.096
Цілі в житті. Досягнення	-.029	-.108	-.188	.021	.163	-.068	-.127	.007	-.051	-.081	-.695	.000	.061
Цілі в житті. Влада	-.061	.129	.051	-.097	-.075	-.258	.671	-.060	.005	-.063	.029	-.052	-.101
Цілі в житті. Безпека	.727	.008	.052	-.039	.086	-.009	.016	.065	.039	.137	.136	-.028	-.073
Цілі в житті. Навч. і Кар'єра	-.108	-.178	-.053	-.147	-.093	-.375	-.407	-.200	-.026	.059	.309	.021	.083
Цілі в житті. Переїзд	.006	-.044	-.047	.001	-.018	.017	.050	.049	-.042	.656	-.061	-.141	-.188
Цілі в житті. Саморозвиток	-.032	.244	-.169	.117	-.016	.104	-.007	-.079	.142	-.006	.176	-.302	-.059
Класичний одяг	-.061	-.036	.014	-.041	.144	-.076	-.045	.112	.692	-.095	-.091	-.111	.024
Кежуал	-.142	-.009	-.144	.068	-.113	-.030	.077	.278	-.338	.136	.406	-.451	.131
Одяг - Жін/Мужність	-.071	-.047	.047	-.075	-.044	-.071	-.008	-.256	.690	.063	.075	.029	-.064
Немає стилю. Список речей	.008	.088	.268	.069	-.053	.093	.028	.024	.133	-.053	-.466	-.141	-.034
Брендовий одяг і інші стилі	.771	-.038	-.021	.070	-.007	-.017	-.061	-.048	-.022	-.027	-.147	.045	-.008
Яскравий одяг і свій стиль	-.018	-.092	-.012	-.078	-.083	.204	.120	-.018	-.056	-.103	.115	.556	-.152
Комфортний одяг	-.008	.000	-.040	.050	-.023	-.134	-.221	.154	.304	-.116	.089	.313	-.042
Під настрій і обставини	-.038	.043	-.125	.080	.618	-.136	.029	-.099	.029	.086	-.187	.241	.091

Додаток Д.2

Факторний аналіз емпіричних показників стилю життя за об'єднаною вибіркою респондентів для неповного набору змінних

Таблиця Д.2.1

Повна пояснена дисперсія

Компонента	Початкові власні значення			Суми квадратів навантажень викоремлення		
	Всього	% Дисперсії	Кумул. %	Всього	% Дисперсії	Кумул. %
1	3.211	7.644	7.644	3.211	7.644	7.644
2	2.653	6.316	13.960	2.653	6.316	13.960
3	2.080	4.953	18.913	2.080	4.953	18.913
4	2.027	4.826	23.739	2.027	4.826	23.739
5	1.806	4.301	28.040	1.806	4.301	28.040
6	1.719	4.093	32.133	1.719	4.093	32.133
7	1.682	4.004	36.137	1.682	4.004	36.137
8	1.593	3.793	39.931	1.593	3.793	39.931
9	1.530	3.643	43.573	1.530	3.643	43.573
10	1.454	3.462	47.035	1.454	3.462	47.035
11	1.373	3.270	50.305	1.373	3.270	50.305
12	1.291	3.075	53.380	1.291	3.075	53.380
13	1.270	3.023	56.403			
14	1.218	2.899	59.302			
15	1.140	2.714	62.017			
16	1.125	2.678	64.694			

Продовження таблиці Д.2.1

17	1.084	2.582	67.276			
18	1.009	2.402	69.678			
19	.963	2.292	71.970			
20	.947	2.255	74.225			
21	.920	2.191	76.415			
22	.868	2.068	78.483			
23	.831	1.978	80.461			
24	.809	1.925	82.386			
25	.739	1.760	84.146			
26	.722	1.720	85.866			
27	.666	1.585	87.451			
28	.604	1.437	88.888			
29	.563	1.341	90.228			
30	.524	1.248	91.476			
31	.491	1.170	92.646			
32	.481	1.145	93.791			
33	.453	1.078	94.868			
34	.388	.924	95.792			
35	.370	.880	96.672			
36	.333	.794	97.466			
37	.318	.757	98.223			
38	.236	.562	98.785			
39	.216	.514	99.299			
40	.158	.376	99.675			
41	.081	.194	99.869			
42	.055	.131	100.000			

Таблиця Д.2.2

Матриця перетворених компонент

Компонента	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	.958	-.165	.052	-.029	-.178	.015	.001	.084	-.103	-.014	.042
2	.224	.507	-.431	.481	.302	-.059	-.218	-.080	.307	.181	.022
3	.126	.214	.672	.034	.579	-.237	.255	-.145	-.035	.022	-.080
4	.072	.595	.025	-.469	-.036	.448	.080	.275	.142	-.238	-.242
5	-.033	-.183	.374	.468	-.001	.740	-.213	-.052	.098	.003	-.032
6	.033	-.121	-.336	.265	.089	.171	.730	-.211	-.069	-.371	-.208
7	-.027	-.268	-.020	.118	.313	-.103	.028	.738	.313	-.333	.224
8	-.031	.297	.277	.206	-.526	-.179	.174	-.149	.317	-.314	.481
9	-.078	.259	.055	.295	-.199	.044	.342	.493	-.461	.459	.109
10	-.002	.153	-.125	-.048	.279	.166	-.213	-.113	-.591	-.380	.549
11	.035	-.128	-.105	-.335	.200	.300	.330	-.142	.313	.456	.543

Таблиця Д.2.3

Матриця компонент

	Компонента											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Есе 1. Конформність	-.022	-.039	-.096	.057	-.175	-.168	.150	.237	.066	.331	.210	.040
Есе 1. Традиція	-.088	-.217	.090	.117	.047	.146	.268	.273	-.055	.137	-.237	-.077
Есе 1. Добро	-.016	-.308	.444	-.284	.121	-.086	.012	-.017	.352	-.212	.207	.088
Есе 1. Універсализм	-.121	.212	.105	.175	-.182	-.081	.435	-.182	.217	.080	-.053	.220
Есе 1. Самостійність	-.158	.105	.139	-.164	.125	.208	-.577	.077	-.255	.149	.028	.206
Есе 1. Стимуляція	-.199	.474	.176	.142	.080	-.051	.143	.078	-.373	-.288	.200	.044
Есе 1. Гедонізм	-.168	.448	.099	.449	-.001	-.085	-.010	.307	-.129	-.172	-.050	.167
Есе 1. Досягнення	-.129	.306	.142	.512	-.136	.013	-.321	.140	.148	-.085	-.087	-.124
Есе 1. Влада	-.003	-.053	-.002	-.190	-.062	.377	-.085	.112	.051	-.188	.084	.466
Есе 1. Безпека	.292	-.131	-.148	.301	.346	.049	.335	-.032	.271	-.003	-.299	-.183
Есе 2. Традиція	.774	.137	.101	.053	-.104	-.076	-.063	-.095	-.089	-.056	-.055	.095
Есе 2. Добро	-.030	-.318	.519	.024	.232	-.140	.040	-.054	.080	-.020	-.228	.063
Есе 2. Універсализм	-.064	-.163	-.108	.123	-.095	.427	.200	.193	-.378	.174	-.196	.221
Есе 2. Самостійність	.011	.238	-.087	-.087	-.178	.108	-.307	-.169	.133	-.447	.115	-.142
Есе 2. Стимуляція	-.075	.366	-.083	.004	-.013	-.078	-.013	.189	.247	.174	-.332	.171
Есе 2. Гедонізм	-.073	.085	.226	.164	.037	.022	-.250	-.198	.460	.248	.079	-.032
Есе 2. Досягнення	.017	.050	-.113	-.292	.047	-.141	.169	.290	-.070	.377	.377	-.117
Есе 2. Влада	-.031	.051	-.155	.232	.284	.020	-.122	-.173	.063	-.107	-.002	-.142
Есе 2. Безпека	.006	-.104	-.119	.138	.330	-.068	.073	-.137	.108	-.096	.140	.442
Займатися 10 років. Традиція	.900	.221	.097	.051	-.080	.001	-.027	-.071	-.038	-.053	.028	.069
Займатися 10 років. Добро	-.008	-.304	.422	.135	.262	-.306	-.124	.081	-.201	-.198	-.131	-.156
Займатися 10 років. Універсализм	-.151	.264	.493	-.087	.064	.021	.281	-.252	-.315	.107	.115	-.095
Займатися 10 років. Самостійність	.244	.150	-.058	-.447	-.134	.062	.013	.191	.276	.100	.186	.043
Займатися 10 років. Стимуляція	-.063	.339	.053	-.073	.232	-.259	-.183	.248	.262	.164	.033	-.082
Займатися 10 років. Гедонізм	-.177	.351	.074	.106	-.031	-.166	.163	-.305	.065	.109	.037	.116
Займатися 10 років. Досягнення	.005	-.016	-.096	-.099	-.078	-.335	-.330	-.039	-.275	.153	-.161	.249
Займатися 10 років. Влада	-.045	-.241	.226	.099	-.253	.527	-.035	.004	.132	-.045	.091	-.015
Займатися 10 років. Навч і Кар'єра	-.076	-.383	-.367	.289	-.306	-.081	.080	-.178	.010	-.143	.099	.116
Займатися 10 років. Переїзд	.042	-.008	-.211	.384	.583	.195	-.196	-.108	.066	.256	.270	.073
Займатися 10 років. Саморозвиток	-.099	.354	-.238	-.259	.176	.212	.264	.181	.119	-.032	-.218	-.150
Цілі в житті. Традиція	.890	.217	.071	.054	-.077	.046	.018	-.062	-.032	-.034	.049	.059
Цілі в житті. Добро	-.157	-.382	.297	-.030	.053	-.239	-.074	.468	.027	-.034	-.010	.150
Цілі в житті. Універсализм	-.123	.121	.474	-.078	-.035	.175	.207	-.402	-.048	.179	.213	.041
Цілі в житті. Самостійність	-.094	.325	.057	-.316	.256	.296	-.098	.017	-.028	-.108	-.008	-.300
Цілі в житті. Стимуляція	-.154	.406	.092	.295	-.238	-.202	-.001	.170	.110	.106	.194	.131
Цілі в житті. Гедонізм	-.074	.197	-.067	-.221	.315	.058	.158	-.028	.205	-.237	-.169	.453
Цілі в житті. Досягнення	-.073	.069	-.082	-.128	-.261	-.111	-.203	-.410	-.065	.314	-.426	-.030
Цілі в житті. Влада	-.062	-.209	.223	.386	-.336	.335	-.057	.192	.203	.043	.121	-.117
Цілі в житті. Безпека	.736	.121	.049	.101	.122	.058	.022	.063	-.069	.126	.074	-.078
Цілі в житті. Навчання і Кар'єра	-.018	-.320	-.369	.041	.038	-.351	.094	-.103	-.076	-.119	.341	-.064
Цілі в житті. Переїзд	.005	-.062	-.145	.243	.384	.248	-.067	-.062	-.184	.264	.152	.069
Цілі в житті. Саморозвиток	-.092	.255	-.061	.076	.010	-.022	.221	.147	-.123	-.283	.092	-.116

Продовження таблиці Е.1

цели_гедонизм	Correlation Coefficient	.294**	.146	.102	-.008	-.070	-.112	-.006	-.213*	-.077	-.051
	Sig. (2-tailed)	.001	.094	.242	.925	.423	.198	.947	.014	.378	.557
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
цели_достижение	Correlation Coefficient	.196*	.021	.019	-.017	-.135	-.025	.019	-.049	.017	-.063
	Sig. (2-tailed)	.024	.809	.827	.846	.121	.774	.831	.577	.848	.469
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
цели_власть	Correlation Coefficient	-.022	.028	.030	.127	.001	-.070	.071	-.053	-.165	.014
	Sig. (2-tailed)	.802	.752	.730	.146	.994	.425	.415	.541	.057	.875
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
цели_безопасность	Correlation Coefficient	.217*	.074	-.010	.085	.003	-.202*	.046	-.099	-.114	-.078
	Sig. (2-tailed)	.012	.400	.909	.332	.976	.020	.603	.255	.193	.374
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
цели_карьера	Correlation Coefficient	.039	.001	.136	.135	.057	-.020	-.180*	-.069	.089	-.235**
	Sig. (2-tailed)	.658	.987	.118	.120	.518	.816	.038	.429	.310	.007
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
цели_переезд	Correlation Coefficient	.121	.069	.016	.056	.006	-.110	.019	-.121	-.068	-.048
	Sig. (2-tailed)	.166	.427	.853	.526	.950	.209	.831	.166	.440	.580
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
цели_саморазвитие	Correlation Coefficient	-.176*	.035	-.016	-.073	.016	-.088	.094	-.028	-.055	-.070
	Sig. (2-tailed)	.043	.693	.854	.404	.856	.313	.282	.747	.530	.424
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). * . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Таблиця Е.2

Результати кореляційного аналізу показників ціннісних орієнтацій Ш.Шварца та стилю життя на рівні конструювання особистісних тактик життєдіяльності для підліткової вибірки досліджуваних

		заніматися [0]_традиції	заніматися [0]_добро	заніматися [0]_універсалізм	заніматися [0]_самостійність	заніматися [0]_стимуляція	заніматися [0]_гедонізм	заніматися [0]_достигание	заніматися [0]_власть	заніматися [0]_безпека	заніматися [0]_карьера	заніматися [0]_переезд	заніматися [0]_саморазвитие
Spreeman's rho	Конформність	Correlation Coefficient	.143	-.129	.063	.190*	-.046	.175*	-.124	-.016	.171*	-.040	.141
		Sig. (2-tailed)	.101	.138	.473	.029	.598	.044	.155	.858	.049	.649	.105
		N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
	Традиції	Correlation Coefficient	-.121	-.110	-.024	-.014	.040	.103	-.012	-.008	.026	-.019	.058
		Sig. (2-tailed)	.164	.209	.786	.877	.644	.240	.890	.925	.769	.830	.510
		N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
	Добро	Correlation Coefficient	.082	-.055	-.041	-.020	.026	.251**	-.021	.043	-.005	.098	.180*
		Sig. (2-tailed)	.349	.529	.635	.821	.769	.004	.811	.623	.957	.263	.038
		N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
	Універсалізм	Correlation Coefficient	-.026	.101	.026	-.073	.010	.260**	.063	.061	.054	-.031	.086
	Sig. (2-tailed)	.766	.248	.769	.404	.913	.003	.473	.487	.537	.722	.325	
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	
Самостійність	Correlation Coefficient	-.048	.166	-.003	-.221*	-.024	-.230**	.195*	-.042	.052	.100	-.049	
	Sig. (2-tailed)	.584	.057	.971	.011	.788	.008	.024	.635	.554	.252	.572	
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	
Стимуляція	Correlation Coefficient	-.058	.079	-.098	-.119	.042	-.157	-.170*	-.085	-.066	.060	-.112	
	Sig. (2-tailed)	.504	.365	.264	.172	.633	.072	.050	.330	.450	.496	.201	
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	
Гедонізм	Correlation Coefficient	.090	-.184*	.017	.100	-.027	-.127	-.105	-.052	.005	.076	.050	
	Sig. (2-tailed)	.305	.034	.842	.251	.757	.146	.227	.553	.952	.385	.567	
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	
Достигание	Correlation Coefficient	.057	.051	-.010	.022	-.022	-.085	-.035	.058	-.087	-.056	-.142	
	Sig. (2-tailed)	.515	.562	.906	.803	.798	.331	.687	.504	.320	.523	.103	
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	
Власть	Correlation Coefficient	-.042	.114	.045	.098	.046	-.073	-.081	-.023	-.069	-.048	-.180*	
	Sig. (2-tailed)	.629	.193	.609	.264	.596	.402	.355	.790	.431	.580	.039	
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	
Безпечно	Correlation Coefficient	-.163	.049	-.063	.029	.034	-.049	.085	-.104	-.068	-.198*	-.066	
	Sig. (2-tailed)	.061	.575	.474	.739	.700	.579	.329	.233	.440	.023	.451	
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133	

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). * . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Таблиця Е.3

Результати кореляційного аналізу показників ціннісних орієнтацій Ш.Шварца на стилі життя на рівні загальних взаємин зі світом для підліткової вибірки досліджуваних

		Конформність	Традиції	Добро	Універсализм	Самостоятельн ость	Стимуляція	Гедонизм	Достижение	Власть	Безопасность
эссе1_конформность	Correlation Coefficient	.058	.077	.045	.113	-.107	-.152	.089	-.050	-.032	-.015
	Sig. (2-tailed)	.510	.377	.603	.196	.222	.080	.310	.565	.713	.861
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе1_традиция	Correlation Coefficient	.156	.013	.121	.137	-.096	-.146	.028	-.045	-.051	-.197*
	Sig. (2-tailed)	.072	.880	.164	.116	.270	.094	.745	.611	.558	.023
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе1_доброта	Correlation Coefficient	-.007	-.244**	.013	.016	-.095	.080	.058	.009	.117	.027
	Sig. (2-tailed)	.940	.005	.880	.854	.276	.358	.507	.916	.179	.759
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе1_универсализм	Correlation Coefficient	.018	.090	.175*	.113	-.104	-.041	.084	-.170*	-.152	-.022
	Sig. (2-tailed)	.838	.303	.044	.194	.233	.637	.337	.050	.080	.801
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе1_самостоятельность	Correlation Coefficient	.057	.007	.034	-.044	-.085	-.098	-.065	.096	.099	-.005
	Sig. (2-tailed)	.518	.941	.702	.613	.329	.261	.460	.270	.257	.957
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе1_стимуляция	Correlation Coefficient	.166	.064	.175*	.139	-.132	-.183*	.058	-.080	-.179*	-.042
	Sig. (2-tailed)	.056	.468	.044	.111	.130	.035	.508	.362	.039	.635
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе1_гедонизм	Correlation Coefficient	.063	.009	.172*	.142	-.086	-.058	-.084	-.052	-.091	-.028
	Sig. (2-tailed)	.474	.914	.048	.103	.322	.508	.335	.548	.298	.747
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе1_достижение	Correlation Coefficient	-.082	.010	.028	.056	-.032	.046	.019	-.007	-.049	-.037
	Sig. (2-tailed)	.347	.908	.746	.525	.714	.599	.831	.938	.579	.669
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе1_власть	Correlation Coefficient	.089	.013	.005	.092	-.103	-.031	.121	-.072	.005	-.221*
	Sig. (2-tailed)	.311	.880	.955	.291	.237	.721	.166	.409	.957	.010
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе1_безопасность	Correlation Coefficient	-.139	-.170	-.057	.024	.158	.058	.171*	-.082	.237**	-.262**
	Sig. (2-tailed)	.110	.051	.514	.780	.069	.508	.048	.348	.006	.002
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе2_традиция	Correlation Coefficient	.124	-.137	-.013	.020	-.046	-.122	.146	.105	-.078	-.071
	Sig. (2-tailed)	.156	.115	.885	.817	.601	.160	.093	.227	.375	.415
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе2_добро	Correlation Coefficient	-.065	-.136	-.040	.056	.105	.007	.003	.009	.051	-.023
	Sig. (2-tailed)	.459	.119	.647	.520	.228	.933	.977	.914	.563	.790
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе2_универсализм	Correlation Coefficient	-.138	-.081	.019	-.129	.142	-.062	.102	.134	.038	-.016
	Sig. (2-tailed)	.114	.352	.825	.138	.104	.482	.244	.124	.661	.853
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе2_самостоятельность	Correlation Coefficient	-.016	.113	-.052	.060	-.022	.077	.007	-.025	-.026	-.047
	Sig. (2-tailed)	.854	.196	.550	.496	.798	.378	.941	.773	.767	.590
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе2_стимуляция	Correlation Coefficient	.185*	.104	.100	.029	-.060	-.125	-.035	-.031	-.058	-.108
	Sig. (2-tailed)	.033	.234	.253	.740	.489	.153	.688	.724	.505	.217
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе2_гедонизм	Correlation Coefficient	.187*	.016	.017	-.035	-.138	-.155	.048	.049	.060	-.064
	Sig. (2-tailed)	.031	.856	.842	.689	.113	.076	.584	.579	.492	.466
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе2_достижение	Correlation Coefficient	-.016	.098	.073	.129	-.068	-.111	.033	.022	-.049	-.027
	Sig. (2-tailed)	.856	.263	.404	.139	.436	.203	.707	.798	.576	.754
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе2_власть	Correlation Coefficient	-.025	.028	-.028	.072	-.015	.006	.159	-.123	.070	-.207*
	Sig. (2-tailed)	.779	.750	.748	.413	.864	.947	.068	.158	.425	.017
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133
эссе2_безопасность	Correlation Coefficient	.224**	-.014	.149	.113	-.160	-.089	.036	-.072	-.113	-.127
	Sig. (2-tailed)	.010	.873	.087	.194	.066	.306	.682	.408	.197	.145
	N	133	133	133	133	133	133	133	133	133	133

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Продовження таблиці Е.6

Власть	Correlation Coefficient	-.040	.144	.166	.061	.064	-.172	.142	-.031	-.002
	Sig. (2-tailed)	.813	.395	.327	.720	.708	.310	.402	.855	.991
Безопасность	Correlation Coefficient	.023	.102	.209	.255	-.073	-.053	-.181	.135	.024
	Sig. (2-tailed)	.891	.549	.215	.128	.668	.755	.284	.425	.888
	N	37	37	37	37	37	37	37	37	37

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Таблиця Е.7

Результати кореляційного аналізу показників ціннісних орієнтацій Ш.Шварца та стилю життя на рівні загальних взаємин зі світом для дорослої вибірки досліджуваних

		Конформність	Традиції	Добро	Універсализм	Самостійність	Стимуляція	Гедонизм	Достиження	Власть	Безопасность
эссе1_традиция	Correlation Coefficient	0.000	.192	-.169	.303*	.227	.110	-.181	-.097	-.187	-.197
	Sig. (2-tailed)	1.000	.207	.268	.043	.134	.474	.234	.527	.219	.195
эссе1_добро	Correlation Coefficient	-.094	-.400**	-.240	-.223	-.013	-.080	.103	.273	.592**	.016
	Sig. (2-tailed)	.539	.006	.113	.140	.932	.600	.499	.069	.000	.919
эссе1_универсализм	Correlation Coefficient	.084	.091	.143	.055	-.152	.346*	-.053	-.076	-.224	-.373*
	Sig. (2-tailed)	.581	.552	.349	.720	.319	.020	.728	.620	.139	.012
эссе1_самостоятельность	Correlation Coefficient	.214	.081	-.095	-.321*	-.033	-.348*	.337*	-.063	.102	.158
	Sig. (2-tailed)	.159	.595	.536	.032	.830	.019	.024	.679	.503	.299
эссе1_стимуляция	Correlation Coefficient	.025	.226	-.124	.015	.278	.106	-.119	-.075	-.313*	-.172
	Sig. (2-tailed)	.873	.135	.419	.921	.064	.486	.438	.624	.036	.259
эссе1_гедонизм	Correlation Coefficient	.171	.283	-.179	.239	.070	.019	-.102	.052	-.295*	-.192
	Sig. (2-tailed)	.261	.060	.239	.114	.650	.901	.504	.734	.049	.207
эссе1_достижение	Correlation Coefficient	.077	.247	-.274	.231	-.054	-.013	-.167	.073	.057	.071
	Sig. (2-tailed)	.617	.102	.069	.126	.726	.930	.274	.634	.711	.645
эссе1_власть	Correlation Coefficient	.113	.005	-.130	.046	.130	.003	-.136	.180	-.077	-.252
	Sig. (2-tailed)	.460	.974	.394	.765	.395	.982	.373	.237	.617	.095
эссе1_безопасность	Correlation Coefficient	-.358*	-.069	-.245	.314*	.108	.315*	-.271	.157	.150	.009
	Sig. (2-tailed)	.016	.651	.104	.036	.479	.035	.072	.303	.325	.952
эссе2_добро	Correlation Coefficient	.132	.031	-.426**	.133	-.072	-.078	.092	-.073	.223	.159
	Sig. (2-tailed)	.389	.838	.004	.382	.640	.610	.549	.633	.141	.296
эссе2_универсализм	Correlation Coefficient	.078	.245	-.151	.151	.152	-.192	-.020	.025	-.231	-.141
	Sig. (2-tailed)	.611	.105	.322	.321	.320	.206	.894	.872	.127	.356
эссе2_самостоятельность	Correlation Coefficient	.379*	.140	.210	.010	-.426**	-.265	-.090	-.115	-.007	.113
	Sig. (2-tailed)	.010	.360	.165	.951	.004	.079	.555	.453	.965	.459
эссе2_стимуляция	Correlation Coefficient	.057	.066	-.096	.135	.174	-.023	-.171	.067	-.193	.134
	Sig. (2-tailed)	.711	.666	.529	.377	.254	.880	.261	.663	.204	.379
эссе2_гедонизм	Correlation Coefficient	.117	.012	-.179	.094	.021	-.196	-.105	.063	.179	.002
	Sig. (2-tailed)	.443	.939	.239	.540	.891	.198	.493	.682	.238	.988
эссе2_достижение	Correlation Coefficient	.182	.113	-.176	.016	.016	.033	-.163	.098	-.026	-.104
	Sig. (2-tailed)	.232	.461	.248	.918	.918	.827	.284	.522	.867	.496
эссе2_власть	Correlation Coefficient	.134	.180	-.331*	.210	.042	.023	-.013	.044	-.167	-.195
	Sig. (2-tailed)	.381	.238	.026	.166	.785	.882	.932	.773	.274	.199
эссе2_безопасность	Correlation Coefficient	-.035	-.051	-.295*	.197	.301*	.122	-.014	.119	-.012	-.232
	Sig. (2-tailed)	.817	.740	.050	.194	.044	.423	.928	.437	.940	.125
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed). **. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Продовження таблиці Е.15

Друзья	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.328 [*] .047 37	.150 .374 37	-.177 .296 37	-.060 .725 37	.073 .670 37	.094 .581 37	-.147 .387 37	.066 .698 37	-.120 .478 37	-.171 .311 37	-.041 .811 37	-.001 .997 37	.144 .397 37	.205 .223 37	.149 .379 37	.063 .712 37
Общес ^т при звание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.180 .287 37	.017 .922 37	-.099 .560 37	.029 .866 37	.085 .616 37	-.089 .601 37	-.011 .947 37	.249 .138 37	.057 .739 37	-.044 .797 37	-.238 .157 37	-.026 .878 37	.081 .632 37	.124 .465 37	.411 [*] .012 37	.086 .611 37
Познание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.139 .414 37	-.049 .773 37	.179 .289 37	-.213 .206 37	-.091 .594 37	.048 .778 37	.023 .895 37	-.115 .497 37	-.174 .303 37	.081 .632 37	.269 .107 37	-.318 .055 37	-.200 .236 37	.117 .490 37	-.074 .664 37	-.086 .611 37
Продукт_жиз нь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.005 .974 37	.133 .432 37	.135 .426 37	-.202 .230 37	-.054 .749 37	-.163 .336 37	-.068 .691 37	-.105 .537 37	.161 .341 37	.077 .649 37	.171 .313 37	-.003 .985 37	-.331 [†] .045 37	-.322 .052 37	.020 .904 37	-.251 .134 37
Развитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.234 .163 37	-.018 .915 37	.129 .448 37	-.012 .944 37	.064 .706 37	-.032 .853 37	-.281 .092 37	-.054 .751 37	.026 .879 37	-.117 .492 37	.201 .234 37	.115 .496 37	.077 .651 37	-.057 .736 37	.161 .341 37	-.212 .208 37
Развлечение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.128 .451 37	.227 .176 37	.170 .314 37	-.297 .075 37	.228 .174 37	-.052 .762 37	.023 .895 37	-.087 .610 37	-.007 .969 37	.412 [*] .011 37	.081 .633 37	.232 .168 37	-.098 .564 37	-.224 .182 37	.083 .626 37	-.133 .431 37
Свобода	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.075 .661 37	.087 .610 37	.118 .486 37	.009 .960 37	-.224 .182 37	-.505 [†] .001 37	-.095 .574 37	.006 .974 37	.219 .193 37	-.031 .857 37	.134 .428 37	-.231 .168 37	.068 .689 37	-.285 .088 37	-.023 .890 37	-.157 .355 37
Семейная_ж изнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.193 .253 37	-.166 .325 37	-.353 [†] .032 37	.336 [*] .042 37	-.014 .935 37	-.115 .499 37	.281 .092 37	.291 .080 37	.357 [*] .030 37	-.301 .070 37	-.128 .452 37	-.028 .870 37	.236 .159 37	.005 .979 37	.011 .947 37	.259 .122 37
Счастье_друг их	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.178 .291 37	.137 .420 37	.113 .505 37	.155 .359 37	-.001 .996 37	.112 .510 37	.039 .817 37	-.124 .466 37	.086 .615 37	-.063 .711 37	-.079 .643 37	.238 .156 37	.135 .425 37	.338 [*] .041 37	.066 .697 37	.236 .160 37
Творчество	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.288 .083 37	.043 .803 37	.072 .671 37	.121 .477 37	-.027 .872 37	-.027 .875 37	.230 .170 37	-.205 .223 37	.098 .563 37	.035 .836 37	.230 .170 37	-.051 .766 37	-.075 .661 37	-.218 .194 37	-.147 .387 37	-.133 .432 37
Уверенность _в_себе	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.180 .285 37	-.129 .447 37	-.107 .527 37	.040 .814 37	-.179 .290 37	-.084 .621 37	.084 .620 37	.222 .187 37	.294 .077 37	-.093 .582 37	-.006 .972 37	.053 .758 37	.027 .873 37	-.213 .206 37	-.046 .788 37	-.125 .460 37
Аккуратност ь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.011 .950 37	-.279 .095 37	-.010 .953 37	.064 .707 37	.149 .379 37	.237 .158 37	-.107 .529 37	-.052 .759 37	-.034 .841 37	.018 .915 37	-.152 .369 37	.201 .233 37	-.017 .918 37	.272 .104 37	.119 .485 37	.235 .161 37
Воспитаннос ть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.291 .080 37	-.138 .416 37	-.109 .520 37	.095 .577 37	.061 .721 37	.176 .299 37	-.135 .425 37	.064 .708 37	-.073 .667 37	-.011 .950 37	-.283 .090 37	.005 .978 37	.236 .160 37	.294 .077 37	.078 .648 37	.243 .147 37
Высокие_зап росы	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.299 .072 37	-.239 .154 37	.181 .284 37	-.004 .983 37	-.254 .129 37	.092 .587 37	.129 .445 37	-.147 .385 37	.128 .451 37	.142 .401 37	-.162 .339 37	.119 .484 37	-.076 .656 37	-.027 .872 37	.014 .933 37	-.141 .404 37
Жизнерадост ность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.234 .163 37	.051 .765 37	.174 .302 37	.104 .539 37	.017 .920 37	-.096 .571 37	.051 .766 37	-.253 .131 37	-.181 .285 37	.020 .906 37	-.216 .199 37	-.047 .784 37	.007 .967 37	.178 .292 37	.138 .417 37	.071 .678 37
Исполнитель ность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.003 .987 37	-.188 .266 37	-.073 .667 37	.286 .086 37	.174 .304 37	.123 .470 37	-.152 .370 37	-.226 .179 37	.094 .582 37	-.038 .824 37	-.317 .056 37	.286 .086 37	.330 [†] .046 37	.019 .912 37	-.101 .551 37	.204 .227 37
Независимос ть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.245 .144 37	-.113 .506 37	.071 .678 37	-.272 .104 37	-.029 .865 37	-.173 .305 37	-.119 .484 37	-.096 .573 37	-.258 .124 37	.079 .642 37	.075 .657 37	.006 .971 37	-.214 .204 37	-.327 [†] .048 37	-.351 [†] .033 37	-.228 .174 37
Неприми_не достатки	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.163 .335 37	-.131 .440 37	.115 .497 37	-.272 .103 37	.182 .281 37	.247 .141 37	0.00 .100 37	-.265 .113 37	-.019 .910 37	.331 [†] .045 37	-.193 .253 37	.157 .353 37	-.076 .656 37	.286 .086 37	.055 .747 37	.199 .237 37
Образованно сть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.100 .557 37	-.113 .507 37	.193 .253 37	-.294 .077 37	-.083 .625 37	-.216 .200 37	.062 .716 37	-.112 .510 37	.211 .209 37	.113 .506 37	.152 .370 37	.181 .285 37	-.257 .124 37	.002 .993 37	-.135 .427 37	-.102 .548 37
Ответственно сть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.194 .249 37	.127 .453 37	-.110 .517 37	.211 .210 37	-.007 .968 37	-.089 .601 37	.213 .205 37	.083 .625 37	.159 .346 37	-.017 .919 37	-.137 .419 37	.203 .229 37	-.347 [†] .137 37	-.174 .303 37	-.227 .177 37	
Рационализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.031 .857 37	.058 .735 37	.264 .114 37	-.264 .114 37	-.391 [†] .017 37	.195 .247 37	-.062 .716 37	-.011 .947 37	-.068 .690 37	.164 .332 37	-.031 .854 37	-.083 .624 37	-.216 .199 37	.227 .177 37	.000 .998 37	.071 .678 37
Самоконтрол ь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.287 .085 37	-.080 .637 37	-.103 .544 37	.134 .429 37	.071 .675 37	.150 .377 37	-.118 .487 37	.095 .575 37	-.022 .896 37	-.228 .174 37	.205 .223 37	-.116 .493 37	.096 .570 37	.067 .695 37	-.121 .476 37	.172 .308 37
Смелость_мн ения	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.012 .946 37	.119 .482 37	-.094 .582 37	-.079 .643 37	-.018 .916 37	-.293 .078 37	.264 .114 37	-.007 .968 37	.123 .468 37	-.016 .924 37	.290 .082 37	-.175 .301 37	.010 .952 37	-.325 [†] .050 37	-.194 .251 37	-.204 .226 37
Твердая_воля	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.060 .726 37	.078 .647 37	.061 .719 37	.057 .737 37	-.137 .420 37	-.167 .324 37	-.298 .073 37	.003 .985 37	-.078 .647 37	.065 .702 37	.138 .417 37	.539 [†] .001 37	-.066 .699 37	-.321 .053 37	-.088 .606 37	-.235 .161 37
Терпимость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.205 .224 37	.176 .296 37	-.101 .552 37	.335 [†] .043 37	-.006 .974 37	.151 .372 37	-.045 .792 37	.111 .513 37	-.056 .744 37	-.046 .788 37	-.115 .496 37	-.089 .602 37	.433 [†] .007 37	-.070 .679 37	-.068 .691 37	.016 .927 37
Шпрота_взгл ядов	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.141 .405 37	.323 .051 37	.095 .575 37	-.113 .504 37	-.182 .282 37	.007 .969 37	.051 .767 37	-.115 .497 37	.019 .910 37	.012 .943 37	.282 .091 37	-.163 .335 37	-.207 .219 37	-.228 .175 37	-.036 .833 37	-.243 .148 37
Честность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.097 .570 37	.060 .726 37	-.292 .079 37	-.030 .859 37	.026 .878 37	-.178 .293 37	-.067 .692 37	.280 .093 37	.033 .845 37	-.282 .091 37	.068 .689 37	-.186 .270 37	.060 .723 37	.211 .209 37	.255 .128 37	.094 .580 37
Эффективнос ть_в_делах	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.245 .144 37	.203 .228 37	-.211 .210 37	-.016 .926 37	.316 .057 37	-.264 .115 37	.247 .141 37	.215 .202 37	-.262 .117 37	.186 .270 37	-.166 .326 37	-.038 .825 37	.009 .957 37	-.201 .234 37	.013 .941 37	-.102 .549 37
Чуткость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.036 .833 37	.098 .564 37	.030 .860 37	.032 .850 37	-.219 .193 37	.122 .471 37	.113 .507 37	.189 .264 37	-.004 .982 37	-.243 .148 37	.149 .379 37	-.006 .974 37	-.076 .653 37	.086 .611 37	.015 .932 37	-.031 .854 37

Продовження таблиці Е.17

Интересн_работа	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.042 .783 45	-.109 .477 45	.100 .515 45	-.164 .282 45	-.077 .613 45	-.021 .893 45	-.114 .454 45	-.021 .892 45	.012 .939 45	.036 .815 45
Красота_природы	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.130 .395 45	-.076 .620 45	-.158 .301 45	.047 .758 45	.001 .995 45	-.159 .296 45	-.042 .785 45	.169 .267 45	.124 .419 45	-.076 .618 45
Любовь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.001 .996 45	.102 .503 45	.083 .588 45	.122 .423 45	.072 .637 45	.019 .900 45	.168 .271 45	-.208 .171 45	.042 .784 45	-.006 .969 45
Мат_обесп_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.191 .210 45	-.153 .316 45	.484** .001 45	.155 .308 45	-.328* .028 45	.001 .996 45	-.061 .688 45	-.144 .347 45	.216 .154 45	.011 .941 45
Друзья	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.190 .212 45	.187 .219 45	-.046 .766 45	-.131 .390 45	.226 .135 45	.076 .622 45	-.029 .848 45	.123 .419 45	-.038 .806 45	.071 .643 45
Обществ_призвание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.061 .690 45	-.164 .283 45	.259 .086 45	.054 .727 45	-.009 .953 45	-.141 .354 45	-.039 .801 45	-.272 .071 45	.168 .270 45	.065 .674 45
Познание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.294 .050 45	.022 .888 45	-.035 .821 45	-.027 .858 45	.175 .250 45	.045 .769 45	-.286 .057 45	-.114 .458 45	-.053 .730 45	.070 .648 45
Продукт_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.077 .613 45	.172 .260 45	-.252 .094 45	-.099 .516 45	-.087 .571 45	-.194 .201 45	.079 .607 45	.329* .028 45	-.232 .126 45	-.208 .171 45
Развитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.262 .082 45	.084 .582 45	.030 .843 45	.082 .591 45	.066 .664 45	.071 .641 45	-.155 .309 45	-.093 .545 45	-.092 .548 45	.029 .851 45
Развлечение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.049 .747 45	.056 .713 45	.206 .175 45	-.191 .210 45	.055 .721 45	.171 .262 45	.266 .078 45	-.093 .542 45	-.085 .578 45	.048 .753 45
Свобода	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.084 .583 45	.002 .987 45	-.003 .985 45	.017 .910 45	-.139 .362 45	.217 .152 45	.138 .364 45	-.015 .923 45	-.176 .247 45	.069 .654 45
Семейная_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.356* .016 45	-.072 .639 45	.120 .431 45	.080 .602 45	.064 .676 45	.176 .247 45	.184 .225 45	-.005 .976 45	-.007 .964 45	.095 .536 45
Счастье_других	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.450** .002 45	-.028 .855 45	-.302** .044 45	-.114 .456 45	-.052 .735 45	.176 .247 45	.039 .801 45	.167 .272 45	-.040 .792 45	.170 .265 45
Творчество	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.218 .150 45	.089 .563 45	-.278 .064 45	-.078 .613 45	.150 .326 45	-.116 .448 45	.027 .860 45	.034 .827 45	-.229 .130 45	-.140 .358 45
Уверенность_в_себе	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.000 .998 45	.087 .568 45	.160 .294 45	-.140 .358 45	-.062 .684 45	.011 .945 45	.076 .621 45	-.130 .395 45	.069 .654 45	.104 .496 45
Аккуратность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.222 .143 45	-.063 .679 45	-.001 .997 45	.028 .856 45	.113 .461 45	.360* .015 45	-.117 .446 45	.009 .951 45	.019 .899 45	.099 .517 45
Воспитанность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.297* .048 45	-.187 .220 45	-.286 .057 45	.005 .972 45	.122 .424 45	.195 .200 45	.231 .127 45	.141 .357 45	-.070 .649 45	-.017 .913 45
Высокие_запросы	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.032 .834 45	-.161 .290 45	.112 .465 45	-.076 .618 45	-.427** .003 45	-.167 .274 45	.029 .851 45	.275 .068 45	.021 .889 45	-.076 .622 45
Жизнерадостность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.267 .076 45	.155 .310 45	-.244 .106 45	.063 .683 45	-.066 .668 45	.204 .180 45	-.167 .273 45	.039 .800 45	-.066 .666 45	.250 .097 45
Исполнительность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.115 .451 45	-.123 .422 45	.030 .844 45	.121 .428 45	.065 .672 45	-.150 .326 45	-.082 .591 45	.025 .871 45	.171 .260 45	-.003 .985 45
Независимость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.057 .709 45	.073 .636 45	.182 .231 45	.078 .609 45	.164 .281 45	.019 .902 45	.054 .723 45	-.218 .150 45	-.068 .656 45	-.008 .960 45
Непримиримость недостатки	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.068 .656 45	.060 .695 45	.114 .455 45	.010 .947 45	-.099 .517 45	-.423** .004 45	-.104 .495 45	.003 .983 45	-.092 .548 45	.029 .850 45
Образованность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.309* .039 45	-.252 .095 45	.064 .677 45	-.106 .487 45	-.410** .005 45	.160 .295 45	.071 .645 45	-.042 .782 45	.097 .527 45	-.157 .303 45
Ответственность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.321* .032 45	-.116 .448 45	-.211 .164 45	-.010 .947 45	.128 .403 45	.056 .716 45	-.219 .148 45	.086 .576 45	.129 .397 45	.297* .047 45
Рационализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.089 .560 45	.060 .693 45	-.030 .843 45	.036 .816 45	-.110 .471 45	-.067 .664 45	-.050 .745 45	.029 .852 45	.029 .849 45	.062 .684 45
Самоконтроль	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.053 .732 45	-.113 .461 45	.069 .652 45	.048 .752 45	.174 .254 45	-.194 .201 45	-.259 .086 45	-.118 .441 45	.270 .072 45	-.002 .988 45
Смелость_мнения	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.214 .159 45	-.073 .632 45	.194 .200 45	.167 .272 45	-.165 .279 45	.019 .899 45	.199 .191 45	-.150 .324 45	-.046 .765 45	-.260 .084 45

Продовження таблиці Е.18

Семейная_жизнь	Correlation Coefficient	-.540**	.012	.166	.025	.132	.018	-.081	.058	-.007	.150
	Sig. (2-tailed)	.000	.939	.277	.872	.389	.908	.598	.707	.964	.325
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Счастье_других	Correlation Coefficient	-.117	.015	.152	.008	-.131	.272	.041	-.178	-.040	-.245
	Sig. (2-tailed)	.443	.920	.320	.958	.393	.071	.791	.243	.792	.105
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Творчество	Correlation Coefficient	-.030	-.101	-.217	.071	-.098	.036	.214	-.082	-.229	.226
	Sig. (2-tailed)	.843	.508	.152	.644	.523	.816	.157	.592	.130	.136
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Уверенность_в_себе	Correlation Coefficient	.065	-.080	.394**	-.033	.349*	.038	-.217	-.215	.069	-.341*
	Sig. (2-tailed)	.671	.602	.007	.830	.019	.803	.153	.155	.654	.022
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Аккуратность	Correlation Coefficient	-.093	.007	.126	.361*	.081	.042	-.119	.135	.019	-.022
	Sig. (2-tailed)	.543	.966	.408	.015	.598	.786	.437	.378	.899	.885
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Воспитанность	Correlation Coefficient	-.403**	.105	-.110	.070	-.077	.204	.174	.035	-.070	.187
	Sig. (2-tailed)	.006	.492	.472	.646	.613	.178	.254	.817	.649	.218
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Высокие_запросы	Correlation Coefficient	.201	-.205	.090	-.171	-.203	-.020	.318*	-.038	.021	-.122
	Sig. (2-tailed)	.186	.176	.558	.262	.180	.897	.033	.805	.889	.424
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Жизнерадостность	Correlation Coefficient	-.170	.177	.171	.097	.018	-.003	-.181	-.215	-.066	.307*
	Sig. (2-tailed)	.265	.244	.262	.528	.908	.982	.235	.156	.666	.040
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Исполнительность	Correlation Coefficient	-.232	-.159	-.084	.181	.054	.070	.026	.011	.171	.150
	Sig. (2-tailed)	.125	.296	.585	.234	.726	.648	.863	.941	.260	.326
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Независимость	Correlation Coefficient	.313*	-.086	.226	-.235	.051	-.156	-.119	-.086	-.068	-.264
	Sig. (2-tailed)	.036	.574	.136	.120	.740	.307	.435	.576	.656	.080
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Непримиримость_недостатки	Correlation Coefficient	.162	.026	-.187	-.025	-.056	-.031	-.162	.000	-.092	.079
	Sig. (2-tailed)	.289	.867	.218	.871	.716	.838	.289	1.000	.548	.604
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Образованность	Correlation Coefficient	.373*	.035	-.024	.024	.060	-.170	.013	.215	.097	-.070
	Sig. (2-tailed)	.012	.820	.874	.876	.695	.264	.934	.156	.527	.650
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Ответственность	Correlation Coefficient	-.228	.005	-.020	.207	-.018	-.003	-.145	.138	.129	-.104
	Sig. (2-tailed)	.133	.974	.895	.173	.906	.985	.341	.367	.397	.496
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Рационализм	Correlation Coefficient	.013	-.027	-.140	-.028	-.185	.238	-.053	.001	.029	-.124
	Sig. (2-tailed)	.933	.862	.360	.855	.225	.116	.727	.995	.849	.417
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Самоконтроль	Correlation Coefficient	.056	-.099	-.034	.125	.105	-.041	.060	.075	.270	-.012
	Sig. (2-tailed)	.715	.517	.825	.413	.493	.787	.694	.623	.072	.937
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Смелость_мнения	Correlation Coefficient	.203	.109	-.035	.056	.182	.072	-.021	-.112	-.046	-.116
	Sig. (2-tailed)	.181	.476	.817	.716	.232	.637	.893	.465	.765	.448
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Твердая_воля	Correlation Coefficient	.124	-.253	.153	-.033	.224	-.217	-.065	-.174	-.115	-.258
	Sig. (2-tailed)	.418	.093	.315	.831	.139	.152	.671	.253	.453	.088
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Терпимость	Correlation Coefficient	-.159	.161	-.221	-.262	.002	.047	-.086	-.088	-.173	.095
	Sig. (2-tailed)	.298	.290	.144	.082	.991	.758	.574	.565	.256	.535
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Широта_взглядов	Correlation Coefficient	.184	.158	-.173	-.293	.077	.041	.001	.248	-.204	-.073
	Sig. (2-tailed)	.227	.301	.255	.051	.615	.788	.997	.100	.180	.634
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Честность	Correlation Coefficient	-.095	-.231	.158	-.115	-.086	-.189	-.066	-.039	-.124	-.165
	Sig. (2-tailed)	.533	.126	.299	.452	.576	.214	.665	.799	.417	.278
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Эффективность_в_делах	Correlation Coefficient	.090	-.033	.121	.175	-.060	-.250	.166	-.240	.172	.168
	Sig. (2-tailed)	.558	.828	.428	.251	.695	.097	.275	.113	.260	.270
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
Чуткость	Correlation Coefficient	-.214	.175	.311*	.079	-.273	.225	.194	.079	-.020	.331*
	Sig. (2-tailed)	.159	.250	.038	.605	.069	.136	.201	.605	.896	.026
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Таблица Ж.4

Результати кореляційного аналізу показників Я-концепції (за запитанням анкети «Яким Ви бачите себе через 10 років?») та ціннісних орієнтацій М.Рокіча для дорослої вибірки респондентів

		через10лет_добро	через10лет_универсализм	через10лет_самостоятельность	через10лет_стимуляция	через10рок_гедонизм	через10рок_достигение	через10рок_власть	через10рок_карьер	через10рок_перезид	через10рок_саморазвитие
Актив_жизня	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.061 .692 45	-.114 .455 45	.033 .830 45	-.004 .981 45	.077 .616 45	-.293 .051 45	-.023 .879 45	.236 .119 45	.188 .216 45	-.143 .349 45
Мудрость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.074 .628 45	.155 .308 45	-.145 .341 45	.239 .114 45	-.204 .178 45	.110 .474 45	-.158 .300 45	.192 .207 45	.125 .414 45	-.058 .705 45
Здоровье	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.134 .379 45	.077 .614 45	-.153 .315 45	.301 .045 45	.008 .960 45	.069 .654 45	.101 .509 45	.039 .798 45	-.111 .466 45	.231 .126 45
Интересн_работа	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.036 .814 45	.112 .464 45	.150 .326 45	.200 .189 45	-.009 .952 45	-.095 .534 45	.092 .547 45	-.040 .792 45	.012 .939 45	.117 .443 45
Красота_природы	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.231 .127 45	-.080 .602 45	-.146 .338 45	-.113 .459 45	-.237 .117 45	-.059 .698 45	-.117 .444 45	.244 .107 45	-.008 .960 45	-.024 .877 45
Любовь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.051 .739 45	.204 .178 45	.112 .465 45	.020 .897 45	.063 .683 45	-.027 .859 45	-.023 .883 45	-.053 .730 45	-.183 .230 45	.295 ⁺ .049 45
Мат_обесп_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.109 .475 45	.241 .111 45	.166 .276 45	.178 .243 45	-.026 .865 45	-.191 .210 45	-.009 .953 45	.108 .481 45	.230 .129 45	-.007 .966 45
Друзья	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.164 .280 45	-.108 .479 45	.284 .058 45	-.365 ⁺ .014 45	-.094 .540 45	.199 .190 45	-.054 .725 45	-.089 .559 45	-.072 .638 45	.099 .516 45
Обществ_призвание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.043 .777 45	.017 .914 45	.131 .390 45	.025 .872 45	-.062 .687 45	.066 .665 45	-.002 .989 45	-.047 .758 45	.133 .382 45	-.002 .987 45
Познание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.292 .052 45	-.135 .376 45	-.183 .230 45	.112 .462 45	.058 .704 45	.037 .812 45	-.035 .821 45	-.199 .190 45	-.173 .255 45	-.299 ⁺ .046 45
Продукт_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.111 .469 45	.062 .684 45	-.080 .601 45	.046 .764 45	-.143 .348 45	-.040 .793 45	.049 .747 45	-.150 .326 45	.047 .758 45	-.200 .187 45
Развитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.435 ⁺⁺ .003 45	-.130 .395 45	-.025 .873 45	-.028 .853 45	-.002 .987 45	-.107 .485 45	-.165 .278 45	-.018 .904 45	-.013 .933 45	-.252 .096 45
Развлечение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.133 .383 45	-.105 .491 45	.220 .147 45	-.182 .232 45	.103 .503 45	-.067 .661 45	.264 .079 45	-.187 .220 45	-.002 .988 45	-.154 .312 45
Свобода	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.179 .239 45	-.147 .336 45	.139 .362 45	-.294 .050 45	.329 ⁺ .027 45	-.211 .164 45	.089 .559 45	-.016 .915 45	-.176 .247 45	.108 .481 45
Семейная_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.390 ⁺⁺ .008 45	.118 .438 45	.119 .434 45	.099 .519 45	-.073 .633 45	.301 ⁺ .045 45	.126 .409 45	-.175 .251 45	-.141 .355 45	.206 .174 45
Счастье_других	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.167 .274 45	-.140 .358 45	-.091 .553 45	-.330 ⁺ .027 45	.025 .873 45	.134 .379 45	.093 .545 45	.159 .296 45	.070 .647 45	.154 .312 45
Творчество	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.097 .525 45	.083 .587 45	-.170 .264 45	-.028 .856 45	.093 .542 45	-.025 .869 45	.117 .443 45	-.160 .295 45	-.198 .192 45	.163 .283 45
Уверенность_в_себе	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.042 .784 45	-.160 .295 45	-.119 .435 45	.124 .416 45	.068 .659 45	-.093 .545 45	-.011 .942 45	.099 .517 45	-.017 .909 45	-.333 ⁺ .025 45
Аккуратность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.211 .165 45	-.066 .666 45	.124 .418 45	-.069 .652 45	.286 .056 45	.082 .591 45	.041 .788 45	.013 .932 45	-.139 .363 45	.012 .938 45
Воспитанность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.165 .279 45	.133 .385 45	-.124 .419 45	.240 .112 45	-.112 .465 45	.225 .137 45	.222 .143 45	-.160 .294 45	-.242 .109 45	.178 .242 45
Высокие_запросы	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.061 .693 45	-.016 .919 45	-.210 .165 45	.063 .683 45	-.092 .548 45	.078 .610 45	-.149 .327 45	.145 .343 45	.153 .316 45	-.210 .167 45
Жизнерадостность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.117 .446 45	-.022 .885 45	.084 .581 45	-.208 .170 45	-.143 .347 45	.108 .479 45	-.116 .448 45	.060 .694 45	-.170 .264 45	.049 .750 45

Продовження таблиці Ж.4

Исполнительность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.031 .838 45	.160 .294 45	-.207 .171 45	.280 .063 45	-.151 .321 45	.134 .381 45	-.162 .288 45	.147 .336 45	.134 .381 45	.252 .095 45
Независимость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.269 .074 45	-.095 .536 45	.123 .419 45	-.269 .074 45	.319* .033 45	-.329* .027 45	-.166 .277 45	.065 .669 45	.007 .962 45	-.142 .353 45
Непримиримость_недостатки	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.097 .524 45	.032 .834 45	.033 .831 45	.066 .664 45	-.218 .149 45	.083 .586 45	-.265 .079 45	.008 .959 45	-.092 .548 45	-.065 .674 45
Образованность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.373* .012 45	.082 .591 45	-.082 .592 45	-.190 .211 45	.052 .735 45	-.496** .001 45	.217 .152 45	.098 .524 45	.145 .342 45	-.177 .244 45
Ответственность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.242 .110 45	-.046 .762 45	.031 .842 45	.034 .824 45	-.176 .248 45	.299* .046 45	.091 .553 45	.117 .443 45	-.005 .976 45	.265 .079 45
Рационализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.136 .373 45	-.041 .790 45	-.110 .471 45	.125 .412 45	-.136 .373 45	-.147 .335 45	-.009 .951 45	.303* .043 45	-.098 .521 45	.153 .317 45
Самоконтроль	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.043 .778 45	.114 .455 45	-.198 .192 45	.262 .082 45	.001 .996 45	.113 .458 45	-.083 .589 45	.168 .271 45	.050 .745 45	.114 .455 45
Смелость_мнения	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.153 .315 45	.202 .184 45	.148 .333 45	-.077 .615 45	-.027 .860 45	-.199 .191 45	-.050 .744 45	-.041 .790 45	.054 .725 45	-.103 .500 45
Твердая_воля	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.199 .190 45	-.192 .207 45	.167 .273 45	-.142 .351 45	-.029 .851 45	-.003 .985 45	-.016 .917 45	-.269 .073 45	.078 .612 45	-.112 .464 45
Терпимость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.262 .082 45	-.041 .790 45	.011 .944 45	.093 .541 45	.019 .904 45	.121 .429 45	-.072 .641 45	-.115 .451 45	-.135 .376 45	-.014 .928 45
Широта_взглядов	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.035 .820 45	-.055 .719 45	.027 .860 45	-.137 .369 45	.183 .230 45	-.034 .822 45	-.028 .856 45	-.210 .165 45	.041 .791 45	-.306* .041 45
Честность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.155 .310 45	-.153 .315 45	-.066 .665 45	-.026 .865 45	-.109 .476 45	.132 .387 45	.107 .485 45	-.043 .778 45	-.159 .298 45	-.108 .479 45
Эффективность_в_делах	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.012 .935 45	-.007 .962 45	.240 .112 45	.152 .318 45	-.075 .626 45	-.250 .097 45	.006 .967 45	-.079 .606 45	.196 .198 45	.020 .894 45
Чуткость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.162 .287 45	.007 .964 45	-.168 .269 45	-.220 .147 45	.070 .647 45	.392** .008 45	-.054 .724 45	-.124 .416 45	-.085 .577 45	.118 .441 45

Таблиця Ж.5

Результати кореляційного аналізу показників Я-концепції (за запитанням анкети «Яким Ви бачите себе через 10 років?») та ціннісних орієнтацій Ш.Шварца для юнацької вибірки респондентів

		через10лет добро	через10лет универсал изм	через10лет самостояте льность	через10лет стимуляци я	через10лет гедонизм	через10лет достижени е	через10лет власть	через10лет карьеря
Безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.073 .668 37	-.209 .214 37	.203 .228 37	.102 .548 37	.106 .531 37	.068 .688 37	.044 .794 37	-.054 .750 37
Власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.157 .352 37	.208 .216 37	.120 .480 37	.094 .578 37	.106 .534 37	.081 .635 37	-.236 .159 37	-.281 .092 37
Достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.087 .607 37	.290 .082 37	.060 .722 37	.117 .489 37	.067 .692 37	-.242 .150 37	-.075 .661 37	-.099 .561 37
Гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.194 .250 37	-.175 .299 37	.330* .046 37	.134 .429 37	.088 .603 37	.029 .864 37	-.248 .138 37	-.108 .524 37
Стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.153 .365 37	.183 .278 37	-.096 .571 37	-.055 .747 37	-.193 .253 37	-.254 .129 37	-.083 .624 37	.225 .181 37
Универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.233 .166 37	-.069 .684 37	-.255 .128 37	-.266 .111 37	-.190 .261 37	-.064 .709 37	.448** .005 37	.130 .443 37
Добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.032 .853 37	-.194 .249 37	-.058 .734 37	-.165 .330 37	.186 .271 37	.167 .324 37	.103 .544 37	.066 .697 37
Традиции	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.118 .487 37	-.083 .624 37	-.090 .598 37	-.198 .240 37	-.167 .323 37	.134 .429 37	-.028 .869 37	.089 .602 37
Конформность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.250 .136 37	-.201 .233 37	-.255 .128 37	-.063 .711 37	-.024 .889 37	.211 .209 37	.215 .201 37	.239 .155 37

Таблица Ж.8

Результати кореляційного аналізу показників Я-концепції (за тестом «Хто Я?» М.Куна, Т.Макпартленда) та ціннісних орієнтацій М.Рокіча для юнацької вибірки респондентів

		кто_я_конфор мность	кто_я_традици я	кто_я_добро	кто_я_универс ализм	кто_я_самост	кто_я_стимуля ция	кто_я_гедониз м	кто_я_достиже ние	кто_я_власть	кто_я_безопас ность
Актив_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.011 .947 37	.043 .799 37	-.058 .732 37	.172 .309 37	.369* .024 37	-.235 .162 37	.162 .339 37	.038 .825 37	.078 .645 37	-.337* .041 37
Мудрость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.112 .511 37	.111 .514 37	.150 .375 37	-.128 .451 37	.005 .976 37	.175 .299 37	-.119 .483 37	-.092 .587 37	-.076 .656 37	-.060 .723 37
Здоровье	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.020 .905 37	-.061 .722 37	.078 .645 37	-.036 .831 37	-.253 .131 37	.196 .244 37	.097 .569 37	-.134 .428 37	.005 .975 37	.117 .490 37
Интересн_работа	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.012 .943 37	-.160 .344 37	.079 .641 37	-.110 .516 37	.266 .111 37	.101 .553 37	.173 .307 37	-.086 .612 37	.192 .256 37	.190 .260 37
Красота_природы	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.389* .017 37	.155 .360 37	-.222 .188 37	-.082 .628 37	.337* .042 37	.051 .767 37	.311 .061 37	-.047 .781 37	-.012 .944 37	-.333* .044 37
Любовь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.004 .981 37	-.068 .688 37	.079 .644 37	-.205 .224 37	-.001 .997 37	-.067 .694 37	-.105 .536 37	.061 .721 37	.031 .855 37	.224 .183 37
Мат_обесп_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.038 .823 37	.324 .050 37	.070 .680 37	.043 .799 37	-.051 .764 37	-.140 .407 37	-.052 .758 37	-.179 .289 37	.167 .323 37	-.284 .088 37
Друзья	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.236 .160 37	.029 .866 37	-.287 .085 37	-.011 .950 37	.102 .549 37	-.101 .550 37	-.224 .182 37	-.162 .338 37	.165 .328 37	-.019 .913 37
Обществ_призвание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.030 .860 37	-.269 .107 37	.146 .387 37	.030 .862 37	-.108 .526 37	-.025 .885 37	-.112 .508 37	.184 .276 37	-.023 .892 37	-.084 .622 37
Познание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.162 .337 37	.062 .715 37	.083 .624 37	.147 .385 37	-.398* .015 37	.296 .075 37	.227 .176 37	.197 .243 37	-.194 .251 37	-.071 .678 37
Продукт_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.091 .594 37	.072 .671 37	-.329* .047 37	.163 .336 37	.028 .868 37	-.122 .471 37	.106 .533 37	.181 .283 37	-.104 .540 37	.153 .365 37
Развитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.226 .178 37	-.209 .213 37	.050 .768 37	.025 .881 37	.037 .830 37	.049 .772 37	-.092 .589 37	.244 .146 37	-.091 .594 37	.005 .979 37
Развлечение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.093 .582 37	.146 .388 37	-.092 .587 37	.368* .025 37	.117 .491 37	-.097 .567 37	.279 .095 37	.199 .238 37	.156 .358 37	-.147 .386 37
Свобода	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.080 .639 37	-.045 .791 37	.175 .300 37	.041 .811 37	-.308 .063 37	-.229 .172 37	-.410* .012 37	-.074 .663 37	-.081 .632 37	.051 .763 37
Семейная_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.324 .050 37	-.127 .455 37	.106 .532 37	-.188 .265 37	.013 .940 37	.043 .800 37	-.174 .302 37	.053 .753 37	-.044 .794 37	.104 .541 37
Счастье_других	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.199 .238 37	-.032 .850 37	-.128 .450 37	.061 .720 37	-.150 .375 37	.237 .158 37	.083 .626 37	-.120 .480 37	.168 .320 37	-.109 .521 37
Творчество	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.035 .838 37	.198 .241 37	-.051 .762 37	.221 .188 37	-.091 .594 37	.087 .611 37	.129 .447 37	.145 .393 37	-.209 .214 37	-.232 .167 37
Уверенность_в_себе	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.066 .699 37	-.130 .442 37	-.091 .591 37	-.271 .105 37	.302 .069 37	-.215 .200 37	-.149 .378 37	.035 .837 37	-.134 .429 37	.038 .822 37
Аккуратность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.073 .667 37	.003 .987 37	.083 .623 37	.141 .404 37	.214 .204 37	-.094 .580 37	.081 .634 37	.156 .355 37	.100 .555 37	-.118 .488 37
Воспитанность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.119 .485 37	.019 .910 37	.101 .552 37	.122 .471 37	-.019 .912 37	.139 .411 37	.103 .544 37	.042 .805 37	.036 .831 37	-.135 .424 37
Высокие_запросы	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.032 .849 37	-.015 .931 37	.172 .309 37	.131 .438 37	-.037 .830 37	-.105 .537 37	-.051 .762 37	.086 .613 37	-.095 .575 37	-.161 .340 37
Жизнерадостность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.017 .918 37	-.099 .561 37	-.111 .514 37	-.207 .218 37	.303 .069 37	.189 .262 37	.156 .356 37	.016 .924 37	.070 .681 37	.038 .824 37
Исполнительность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.351* .033 37	.367* .026 37	-.109 .521 37	.068 .690 37	.143 .400 37	-.040 .815 37	.161 .340 37	.024 .886 37	.327* .048 37	-.076 .653 37

Таблиця Ж.12

Результати кореляційного аналізу показників Я-концепції (за тестом «Хто Я?» М.Куна, Т.Макпартленда) та ціннісних орієнтацій М.Рокіча для підліткової вибірки респондентів

		кто_я_конфор мность	кто_я_традици я	кто_я_добро	кто_я_универс ализм	кто_я_самост	кто_я_стимули ция	кто_я_гедониз м	кто_я_достиже ние	кто_я_власть	кто_я_безопас ность
Актив_жизня	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.020 .818 133	.008 .930 133	-.008 .927 133	.004 .959 133	-.083 .343 133	.003 .969 133	.027 .755 133	.058 .508 133	.013 .881 133	-.138 .113 133
Мудрость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.083 .342 133	-.103 .239 133	.109 .210 133	-.142 .103 133	-.057 .511 133	.044 .614 133	.038 .661 133	-.105 .228 133	.088 .317 133	-.010 .910 133
Здоровье	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.109 .212 133	-.036 .684 133	.065 .458 133	.036 .677 133	-.119 .171 133	.109 .210 133	.106 .223 133	-.107 .221 133	-.073 .405 133	-.061 .485 133
Интересн_работа	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.227** .009 133	.027 .759 133	.152 .080 133	-.120 .170 133	-.014 .871 133	.126 .147 133	.051 .561 133	.024 .784 133	-.003 .971 133	-.074 .396 133
Красота_природы	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.043 .625 133	.002 .980 133	.036 .677 133	-.084 .337 133	-.091 .299 133	-.043 .620 133	.091 .298 133	.085 .333 133	.020 .821 133	-.094 .283 133
Любовь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.043 .624 133	.104 .235 133	-.014 .870 133	-.113 .195 133	.003 .973 133	-.098 .261 133	-.059 .498 133	-.005 .957 133	-.009 .922 133	.092 .294 133
Мат_обесп_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.046 .602 133	-.005 .950 133	.174* .045 133	-.011 .903 133	.110 .207 133	.115 .186 133	-.060 .494 133	.001 .991 133	.049 .578 133	.057 .515 133
Друзья	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.094 .284 133	.090 .302 133	-.068 .438 133	-.085 .329 133	.157 .071 133	-.024 .786 133	-.080 .358 133	.208* .016 133	.031 .722 133	-.077 .381 133
Обществ_призвание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.039 .652 133	-.100 .253 133	.049 .573 133	.007 .933 133	-.111 .202 133	.062 .480 133	.144 .098 133	.055 .531 133	.117 .180 133	-.172* .048 133
Познание	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.055 .533 133	.029 .741 133	.004 .965 133	-.011 .899 133	-.058 .509 133	-.103 .237 133	.012 .887 133	-.202* .020 133	-.010 .909 133	.021 .807 133
Продукт_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.069 .430 133	-.109 .212 133	.199* .022 133	.082 .347 133	-.127 .144 133	.124 .157 133	.098 .263 133	-.106 .226 133	-.069 .429 133	-.091 .295 133
Развитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.037 .674 133	.024 .780 133	-.158 .070 133	-.001 .992 133	-.118 .177 133	.044 .613 133	.073 .403 133	-.124 .156 133	.065 .461 133	.038 .663 133
Развлечение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.046 .599 133	-.084 .335 133	-.115 .187 133	.063 .468 133	.241** .005 133	.050 .566 133	-.027 .758 133	.185* .033 133	.034 .698 133	.049 .573 133
Свобода	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.012 .895 133	.063 .468 133	.064 .467 133	.052 .549 133	.073 .405 133	-.170 .051 133	-.056 .525 133	-.004 .962 133	-.139 .110 133	-.058 .505 133
Семейная_жизнь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.168 .054 133	-.004 .959 133	-.048 .584 133	-.045 .608 133	-.053 .547 133	-.056 .520 133	-.117 .180 133	-.033 .710 133	.008 .925 133	-.035 .690 133
Счастье_других	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.026 .771 133	-.115 .186 133	-.030 .736 133	-.016 .852 133	-.024 .788 133	-.016 .854 133	.059 .500 133	-.045 .606 133	.032 .716 133	.029 .739 133
Творчество	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.123 .158 133	-.018 .840 133	.100 .252 133	-.057 .511 133	-.068 .438 133	-.192* .027 133	.043 .622 133	-.084 .335 133	-.044 .611 133	.003 .973 133
Уверенность_в_себе	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.111 .205 133	.163 .060 133	.008 .925 133	-.007 .939 133	-.164 .059 133	-.062 .475 133	.021 .814 133	-.006 .943 133	.056 .520 133	.202* .020 133
Аккуратность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.085 .333 133	-.122 .161 133	-.128 .142 133	.062 .480 133	.045 .607 133	.133 .126 133	.165 .058 133	.095 .278 133	-.051 .558 133	-.178* .040 133
Воспитанность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.125 .151 133	-.041 .641 133	-.056 .525 133	-.173* .046 133	.080 .360 133	.064 .467 133	.090 .303 133	-.069 .427 133	.044 .618 133	-.108 .214 133
Высокие_запросы	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.015 .865 133	.020 .818 133	.131 .132 133	.178* .041 133	-.047 .595 133	.068 .440 133	.009 .919 133	.009 .921 133	.044 .615 133	-.138 .114 133
Жизнерадостность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.033 .703 133	-.073 .401 133	-.029 .743 133	.019 .825 133	-.065 .461 133	-.186* .032 133	.000 .998 133	.076 .386 133	-.114 .190 133	-.076 .384 133
Исполнительность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.181* .037 133	-.181* .037 133	.015 .860 133	-.054 .538 133	.024 .785 133	.125 .151 133	.016 .853 133	.007 .937 133	.051 .557 133	-.090 .304 133

Продовження таблиці К.1

эссе2_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.054 .534 133	-.056 .523 133	-.063 .468 133	-.018 .839 133	.084 .337 133	-.049 .579 133	-.166 .056 133	.111 .205 133	.113 .193 133	-.059 .501 133	.022 .800 133	.123 .159 133	.085 .331 133	-.031 .727 133	.106 .224 133	.079 .364 133	.034 .700 133	.123 .159 133	-.070 .426 133	-.073 .401 133	.169 .052 133
эссе2_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.006 .948 133	-.040 .645 133	-.105 .227 133	.018 .840 133	-.025 .776 133	.108 .217 133	.176 ⁺ .043 133	.090 .303 133	-.033 .707 133	-.102 .244 133	.047 .591 133	-.023 .792 133	.050 .570 133	.148 .090 133	-.027 .756 133	-.159 .068 133	-.012 .888 133	-.023 .792 133	.200 ⁺ .021 133	.094 .283 133	.055 .527 133
эссе2_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.054 .534 133	-.025 .779 133	-.168 .053 133	.139 .110 133	.077 .378 133	.080 .362 133	.006 .942 133	.027 .753 133	.176 ⁺ .043 133	.158 .070 133	-.065 .460 133	.325 ^{**} .000 133	.132 .129 133	.352 ^{**} .000 133	.332 ^{**} .739 133	.029 .272 133	.096 .000 133	.325 ^{**} .000 133	.050 .566 133	.178 ⁺ .041 133	.523 ^{**} .000 133
эссе2_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.115 .188 133	-.025 .779 133	-.079 .368 133	.053 .544 133	.072 .409 133	.032 .718 133	-.043 .621 133	-.089 .308 133	.196 ⁺ .024 133	.279 ^{**} .001 133	-.022 .800 133	.325 ^{**} .000 133	.133 .128 133	.268 ^{**} .002 133	.259 ^{**} .003 133	-.012 .893 133	.096 .270 133	.325 ^{**} .000 133	.069 .431 133	.178 ⁺ .041 133	.369 ^{**} .000 133
эссе2_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.022 .799 133	-.038 .660 133	-.178 ⁺ .041 133	-.032 .710 133	.202 ⁺ .020 133	-.035 .687 133	-.046 .603 133	-.038 .666 133	.166 .056 133	.160 .065 133	.145 .095 133	.016 .851 133	.101 .249 133	.119 .173 133	.153 .079 133	-.026 .770 133	.168 .053 133	.101 .246 133	-.003 .976 133	.089 .311 133	.046 .603 133
эссе2_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.032 .712 133	.074 .396 133	-.176 ⁺ .042 133	.141 .104 133	.017 .850 133	-.049 .574 133	-.098 .260 133	.136 .118 133	.188 ⁺ .030 133	.036 .678 133	-.021 .460 133	.325 ^{**} .000 133	.222 ⁺ .010 133	.090 .301 133	.166 .056 133	.164 .060 133	.288 ^{**} .001 133	.325 ^{**} .000 133	-.032 .718 133	.279 ^{**} .001 133	.369 ^{**} .000 133
эссе2_безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.006 .947 133	.023 .789 133	-.151 .082 133	.129 .138 133	-.076 .382 133	-.054 .538 133	-.006 .308 133	-.089 .667 133	.038 .319 133	.087 .460 133	-.065 .000 133	.461 ^{**} .000 133	.269 ^{**} .002 133	.182 ⁺ .036 133	.281 ^{**} .001 133	.000 .996 133	.116 .184 133	.461 ^{**} .000 133	.131 .134 133	.421 ^{**} .000 133	.515 ^{**} .000 133
заниматься10л_трагедия	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.073 .404 133	.229 ^{**} .008 133	-.072 .409 133	.094 .282 133	-.182 ⁺ .036 133	.007 .932 133	.058 .504 133	-.017 .850 133	.023 .791 133	.222 ⁺ .010 133	-.047 .590 133	.573 ^{**} .000 133	.314 ^{**} .000 133	.332 ^{**} .000 133	.347 ^{**} .000 133	-.055 .531 133	.229 ^{**} .008 133	.573 ^{**} .000 133	-.013 .879 133	.357 ^{**} .000 133	.640 ^{**} .000 133
заниматься10л_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.106 .225 133	.078 .374 133	.177 ⁺ .041 133	.011 .904 133	-.093 .289 133	-.023 .791 133	.033 .705 133	-.078 .374 133	-.137 .116 133	.035 .692 133	.398 ^{**} .000 133	.132 .130 133	-.161 .064 133	-.040 .647 133	-.054 .537 133	.211 ⁺ .015 133	-.107 .221 133	-.044 .614 133	-.063 .474 133	-.121 .164 133	.052 .554 133
заниматься10л_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.089 .306 133	-.058 .508 133	.013 .886 133	.093 .285 133	.021 .815 133	.030 .731 133	-.142 .103 133	-.091 .298 133	.034 .699 133	.003 .968 133	.163 .061 133	.355 ^{**} .000 133	.117 .182 133	.230 ^{**} .008 133	.371 ^{**} .000 133	.080 .357 133	.072 .410 133	.355 ^{**} .000 133	.003 .972 133	.280 ^{**} .001 133	.539 ^{**} .000 133
заниматься10л_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.004 .963 133	.062 .478 133	-.147 .092 133	.026 .770 133	.134 .123 133	.105 .230 133	.144 .098 133	-.031 .727 133	.024 .787 133	.072 .413 133	-.102 .241 133	-.020 .818 133	.232 ^{**} .007 133	.210 ⁺ .015 133	.161 .064 133	-.159 .067 133	.107 .222 133	.153 .078 133	.016 .857 133	.134 .124 133	.013 .884 133
заниматься10л_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.109 .211 133	-.040 .645 133	.038 .662 133	-.134 .123 133	.191 ⁺ .027 133	-.005 .953 133	.140 .109 133	-.037 .673 133	-.059 .498 133	-.080 .360 133	.159 .067 133	.082 .347 133	-.008 .930 133	.161 .064 133	.137 .117 133	-.106 .226 133	.026 .764 133	.167 .055 133	-.028 .747 133	.215 ⁺ .013 133	.051 .561 133
заниматься10л_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.057 .513 133	.046 .602 133	-.011 .899 133	-.079 .366 133	.007 .939 133	-.012 .889 133	.085 .333 133	-.080 .360 133	-.026 .766 133	.121 .164 133	.006 .945 133	.117 .180 133	.101 .245 133	.233 ^{**} .007 133	.058 .504 133	.001 .989 133	.024 .785 133	.211 ⁺ .015 133	.170 .050 133	-.016 .854 133	.153 .079 133
заниматься10л_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.041 .641 133	.067 .442 133	-.035 .687 133	.062 .482 133	.039 .658 133	-.072 .410 133	-.013 .883 133	-.062 .480 133	.117 .179 133	.087 .318 133	.086 .327 133	.167 .054 133	.013 .879 133	-.031 .726 133	.218 ⁺ .012 133	.112 .198 133	.037 .675 133	.159 .068 133	-.106 .223 133	.062 .479 133	.209 ⁺ .016 133
заниматься10л_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.084 .338 133	-.038 .668 133	-.128 .141 133	.126 .149 133	.067 .446 133	-.143 .101 133	-.098 .259 133	.074 .397 133	.275 ^{**} .001 133	.089 .306 133	-.009 .916 133	.164 .059 133	.295 ^{**} .001 133	.090 .302 133	.093 .290 133	.292 ^{**} .001 133	.263 ^{**} .002 133	.164 .059 133	-.212 ⁺ .014 133	.089 .307 133	.315 ^{**} .000 133
заниматься10л_безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.033 .708 133	.099 .256 133	-.109 .210 133	.071 .415 133	.055 .526 133	.000 .996 133	-.022 .801 133	.034 .694 133	.011 .903 133	.058 .506 133	-.045 .607 133	.527 ^{**} .000 133	.176 ⁺ .043 133	.295 ^{**} .001 133	.296 ^{**} .001 133	-.003 .971 133	.256 ^{**} .003 133	.690 ^{**} .000 133	.038 .661 133	.322 ^{**} .000 133	.590 ^{**} .000 133

Продовження таблиці К.1

занимаються10л_карьер а	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.132 .130 133	.021 .814 133	-.010 .912 133	-.016 .854 133	-.080 .359 133	.057 .516 133	-.241** .005 133	.131 .133 133	.026 .763 133	-.043 .623 133	-.118 .177 133	.041 .641 133	-.065 .458 133	-.133 .127 133	-.133 .127 133	-.073 .405 133	.051 .560 133	-.072 .409 133	.126 .149 133	-.007 .940 133	-.024 .784 133
занимаються10л_переезд д	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.200* .021 133	.026 .770 133	-.078 .373 133	.019 .824 133	-.190* .029 133	.147 .091 133	.037 .673 133	.168 .053 133	.062 .481 133	.011 .902 133	-.113 .193 133	.376** .000 133	.187* .031 133	.174* .046 133	.104 .231 133	.038 .664 133	.243** .005 133	.376** .000 133	.135 .122 133	.295** .001 133	.427** .000 133
занимаються10л_самора звитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.057 .517 133	-.115 .186 133	-.169 .052 133	-.072 .413 133	.224** .009 133	.017 .842 133	.025 .771 133	.094 .283 133	-.045 .604 133	-.062 .477 133	-.041 .640 133	.139 .111 133	.001 .990 133	.077 .378 133	.134 .125 133	.101 .246 133	.024 .782 133	.221* .011 133	-.074 .397 133	.263** .002 133	.104 .232 133
цели_традиция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.063 .472 133	.136 .118 133	-.248** .004 133	.017 .849 133	-.071 .414 133	-.007 .933 133	-.184* .034 133	.041 .639 133	.312** .000 133	.319** .000 133	-.173* .047 133	.152 .080 133	.249** .004 133	.204* .018 133	.154 .077 133	-.069 .428 133	.165 .058 133	.152 .080 133	.043 .626 133	.167 .054 133	.282** .001 133
цели_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.023 .794 133	.021 .811 133	-.014 .874 133	-.037 .671 133	-.018 .836 133	-.150 .084 133	-.043 .622 133	.058 .510 133	.024 .784 133	.118 .175 133	.277** .001 133	.119 .173 133	.045 .605 133	.021 .809 133	-.184* .034 133	.211* .015 133	-.063 .472 133	.032 .718 133	-.055 .528 133	-.035 .689 133	.035 .691 133
цели_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.067 .441 133	.025 .779 133	-.224** .009 133	.040 .645 133	.044 .612 133	.122 .162 133	-.232** .007 133	.116 .182 133	.318** .000 133	.186* .032 133	-.075 .392 133	.119 .172 133	.218* .012 133	.204* .019 133	.159 .067 133	-.024 .786 133	.129 .139 133	.119 .172 133	.091 .300 133	.265** .002 133	.242** .005 133
цели_самостоятельнос ть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.018 .839 133	.058 .507 133	-.190* .028 133	-.105 .229 133	.048 .583 133	.081 .353 133	.002 .983 133	.093 .289 133	.263** .002 133	.105 .231 133	.001 .987 133	.054 .534 133	.189* .029 133	.320** .000 133	-.003 .974 133	-.150 .085 133	.113 .195 133	.054 .534 133	.060 .495 133	.169 .052 133	.164 .059 133
цели_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.038 .664 133	-.006 .941 133	-.159 .067 133	.127 .145 133	-.003 .976 133	-.016 .855 133	-.245** .005 133	-.082 .349 133	.280** .001 133	.155 .075 133	-.065 .455 133	.094 .279 133	.070 .420 133	.338** .000 133	.233** .007 133	-.058 .506 133	.119 .173 133	.094 .279 133	.124 .155 133	.162 .063 133	.212* .014 133
цели_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.020 .816 133	-.006 .941 133	-.271** .002 133	.071 .420 133	.053 .548 133	.181* .037 133	-.046 .602 133	.054 .536 133	.214* .013 133	.155 .075 133	-.174* .045 133	.094 .279 133	.264** .002 133	.217* .012 133	.117 .182 133	-.030 .730 133	.086 .325 133	.196* .024 133	.073 .402 133	.229** .008 133	.212* .014 133
цели_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.010 .906 133	-.146 .094 133	-.203* .019 133	.119 .172 133	.075 .391 133	.122 .161 133	-.030 .734 133	-.102 .245 133	.137 .116 133	.091 .297 133	-.107 .221 133	.075 .388 133	.043 .623 133	.008 .928 133	.158 .069 133	.091 .296 133	.177* .041 133	.108 .216 133	-.128 .142 133	.055 .532 133	.084 .337 133
цели_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.063 .468 133	-.072 .413 133	-.170 .050 133	-.005 .951 133	-.003 .973 133	-.071 .419 133	-.181* .037 133	-.019 .828 133	.129 .138 133	.091 .299 133	-.003 .972 133	.044 .618 133	.096 .270 133	.019 .832 133	.156 .073 133	.162 .063 133	.103 .239 133	.044 .618 133	.063 .468 133	.022 .803 133	.152 .082 133
цели_безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.043 .620 133	.119 .173 133	-.207* .017 133	.000 .999 133	-.110 .209 133	-.030 .732 133	-.158 .070 133	.063 .470 133	.289** .001 133	.301** .000 133	-.121 .167 133	.139 .112 133	.221* .011 133	.247** .004 133	.132 .129 133	-.066 .449 133	.173* .046 133	.139 .112 133	.009 .921 133	.149 .086 133	.266** .002 133
цели_карьера	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.110 .209 133	.030 .733 133	.002 .978 133	-.081 .351 133	.083 .342 133	-.149 .087 133	-.213* .014 133	.205* .018 133	.079 .369 133	-.019 .831 133	.022 .800 133	.058 .509 133	-.056 .520 133	-.047 .592 133	-.064 .465 133	.036 .679 133	-.024 .784 133	-.046 .596 133	.162 .062 133	.045 .611 133	.056 .520 133
цели_переезд	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.067 .441 133	.153 .078 133	-.178* .040 133	.041 .642 133	-.032 .715 133	.031 .719 133	-.191* .028 133	.071 .418 133	.256** .003 133	.186* .032 133	-.075 .393 133	.119 .172 133	.225** .009 133	.148 .090 133	.101 .246 133	.038 .665 133	.182* .036 133	.119 .172 133	.040 .648 133	.123 .158 133	.242** .005 133
цели_саморазвитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.012 .895 133	.001 .989 133	-.220* .011 133	-.047 .593 133	.056 .521 133	.045 .604 133	-.106 .223 133	.094 .280 133	.293** .001 133	.163 .061 133	-.008 .924 133	.100 .250 133	.229** .008 133	.178* .041 133	.071 .414 133	-.047 .594 133	.233** .007 133	.197* .023 133	-.061 .487 133	.174* .045 133	.219* .011 133

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Таблица К.2

Результати кореляційного аналізу показників Я-концепції та стилю життя особистості для юнацької вибірки респондентів

		кто_я_конформно сть	кто_я_традиция	кто_я_добро	кто_я_универсали зм	кто_я_самост	кто_я_стимуляция	кто_я_гедонизм	кто_я_достижение	кто_я_власть	кто_я_безопаснос ть	через10рок_добро	через10рок_униве реализм	через10рок_самос тоятельность	через10рок_стиму ляция	через10рок_гедон изм	через10рок_дости жение	через10рок_власт ь	через10рок_ карье ра
эссе1_конформность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.115 .499 37	-.071 .677 37	-.053 .754 37	-.083 .625 37	.134 .428 37	.225 .181 37	.088 .606 37	.356 [*] .030 37	-.071 .677 37	-.057 .737 37	.094 .580 37	-.105 .537 37	.085 .617 37	-.040 .815 37	.301 .071 37	.052 .759 37	.039 .819 37	-.015 .930 37
эссе1_традиция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.222 .187 37	-.071 .677 37	-.245 .143 37	.343 [*] .037 37	.031 .855 37	-.094 .579 37	-.134 .430 37	-.152 .368 37	-.071 .677 37	-.057 .737 37	.126 .459 37	-.105 .537 37	-.171 .311 37	-.040 .815 37	-.083 .625 37	-.227 .176 37	-.162 .339 37	-.180 .287 37
эссе1_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.392 [*] .016 37	-.021 .901 37	.143 .399 37	.123 .467 37	-.012 .946 37	-.059 .730 37	-.096 .571 37	-.197 .243 37	-.189 .262 37	-.152 .368 37	.057 .739 37	-.145 .392 37	.284 .089 37	-.106 .531 37	-.222 .187 37	-.025 .882 37	-.241 .151 37	-.317 .056 37
эссе1_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.167 .324 37	-.103 .544 37	-.028 .870 37	-.121 .477 37	.135 .424 37	-.137 .419 37	-.195 .248 37	-.004 .981 37	-.103 .544 37	-.083 .625 37	-.304 .067 37	.102 .550 37	.079 .641 37	-.058 .734 37	.189 .262 37	.013 .938 37	.126 .456 37	-.043 .798 37
эссе1_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.476 ^{**} .003 37	.004 .980 37	-.193 .252 37	.025 .884 37	.291 .080 37	.139 .410 37	.297 .074 37	.147 .386 37	.390 [*] .017 37	-.268 .109 37	.039 .818 37	.299 .073 37	-.018 .917 37	.219 .193 37	.134 .430 37	.212 .208 37	.030 .861 37	.070 .683 37
эссе1_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.075 .657 37	.214 .204 37	-.088 .606 37	.150 .376 37	.076 .654 37	.122 .471 37	.016 .924 37	.111 .514 37	-.103 .544 37	-.083 .625 37	.045 .793 37	.070 .681 37	.089 .602 37	-.058 .733 37	.151 .374 37	.179 .290 37	-.073 .668 37	-.099 .559 37
эссе1_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.115 .499 37	-.071 .677 37	-.058 .731 37	-.083 .625 37	-.120 .480 37	.217 .198 37	.082 .630 37	.035 .839 37	-.071 .677 37	-.057 .737 37	.086 .612 37	-.105 .537 37	-.171 .311 37	-.040 .815 37	.291 .081 37	-.228 .176 37	.034 .843 37	.289 .082 37
эссе1_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.213 .205 37	-.117 .491 37	.018 .914 37	-.137 .419 37	-.259 .121 37	-.155 .359 37	-.020 .908 37	.055 .745 37	-.117 .491 37	-.094 .579 37	-.037 .830 37	.023 .892 37	-.158 .349 37	-.066 .699 37	-.137 .419 37	-.099 .559 37	-.042 .806 37	.256 .127 37
эссе1_безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.189 .262 37	-.117 .491 37	.143 .399 37	.110 .519 37	-.002 .989 37	.050 .770 37	-.078 .644 37	.238 .157 37	-.117 .491 37	.302 .069 37	0.000 1.000 37	.040 .813 37	-.162 .338 37	-.066 .699 37	.110 .519 37	.068 .687 37	.395 [*] .016 37	-.003 .987 37
эссе2_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.226 .178 37	.115 .498 37	.125 .461 37	.156 .357 37	-.052 .761 37	-.021 .904 37	.080 .637 37	.081 .633 37	.222 .187 37	-.181 .285 37	-.338 [*] .041 37	-.237 .159 37	.192 .255 37	-.126 .458 37	.059 .730 37	.045 .790 37	-.198 .239 37	-.188 .265 37
эссе2_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.065 .703 37	-.140 .408 37	.187 .269 37	.288 .084 37	-.201 .232 37	-.061 .722 37	.011 .948 37	-.048 .778 37	-.248 .140 37	.121 .477 37	.159 .348 37	.565 ^{**} .000 37	-.272 .104 37	.078 .645 37	.027 .873 37	-.102 .549 37	.028 .870 37	.012 .944 37
эссе2_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.275 .099 37	.153 .365 37	-.196 .246 37	.122 .473 37	.466 ^{**} .004 37	.050 .770 37	.205 .223 37	.053 .757 37	.225 .180 37	-.198 .239 37	.076 .655 37	.009 .959 37	.037 .828 37	.138 .414 37	.178 .292 37	.042 .807 37	.224 .183 37	.046 .788 37
эссе2_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.167 .324 37	-.103 .544 37	.030 .862 37	-.121 .477 37	.101 .553 37	-.137 .419 37	-.195 .248 37	-.041 .809 37	.173 .305 37	-.083 .625 37	-.218 .195 37	.089 .601 37	.032 .852 37	-.058 .734 37	.409 [*] .012 37	-.111 .514 37	.225 .181 37	-.019 .910 37

Продовження таблиці К.2

цели_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.078 .647 37	.173 .305 37	-.082 .629 37	.115 .498 37	.278 .096 37	-.137 .419 37	-.011 .949 37	-.069 .685 37	-.103 .543 37	-.083 .625 37	-.033 .848 37	-.152 .368 37	.315 .057 37	-.058 .733 37	.189 .262 37	-.088 .606 37	-.235 .161 37	-.070 .682 37
цели_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.196 .245 37	-.052 .759 37	.094 .578 37	.020 .905 37	-.093 .585 37	.052 .761 37	.140 .410 37	.141 .405 37	-.258 .124 37	.095 .575 37	.449** .005 37	.277 .097 37	-.310 .062 37	-.145 .393 37	-.022 .899 37	.416* .010 37	-.056 .743 37	.021 .903 37
цели_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.350* .034 37	-.189 .262 37	.017 .920 37	.029 .865 37	.039 .817 37	-.003 .984 37	-.039 .818 37	.423*** .009 37	-.005 .977 37	-.152 .368 37	.129 .447 37	-.058 .732 37	-.248 .139 37	-.106 .531 37	.068 .689 37	.071 .678 37	.189 .264 37	-.012 .945 37
цели_карьера	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.063 .713 37	-.042 .806 37	.173 .305 37	-.137 .419 37	-.298 .073 37	.078 .645 37	.055 .745 37	.138 .416 37	-.031 .854 37	-.189 .262 37	-.180 .287 37	.216 .199 37	.330* .046 37	-.132 .436 37	-.129 .446 37	.180 .286 37	-.246 .143 37	-.145 .392 37
цели_саморазвитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.080 .638 37	-.049 .771 37	.204 .226 37	-.058 .734 37	-.199 .238 37	-.066 .699 37	-.093 .583 37	.309 .063 37	-.049 .771 37	-.040 .815 37	-.146 .389 37	-.073 .667 37	-.119 .482 37	-.028 .870 37	-.058 .734 37	.242 .149 37	.282 .091 37	-.126 .459 37

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Таблиця К.3

Результати кореляційного аналізу показників Я-концепції та стилю життя особистості для дорослої вибірки респондентів

		кто_я_конформ ность	кто_я_традиция	кто_я_добро	кто_я_универса лизм	кто_я_самост	кто_я_стимуляц ия	кто_я_гедонизм	кто_я_достижен ие	кто_я_власть	через1 Олет_доб ро	через1 Олет_уни версализм	через1 Олет_сам остоятельность	через1 Олет_сти муляция	через1 Олет_гед онизм	через1 Олет_дост ижение	через1 Олет_влас ть	через1 Олет_карь ера	через1 Олет_пер езд	через1 Олет_сам оразвитие
эссе1_традиция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.534** .000 45	.512** .000 45	-.013 .931 45	.132 .388 45	.011 .941 45	.105 .493 45	.371* .012 45	.257 .088 45	.504** .000 45	.072 .636 45	.153 .317 45	-.160 .295 45	-.020 .897 45	.178 .241 45	.111 .467 45	.072 .637 45	.182 .231 45	.209 .169 45	.153 .317 45
эссе1_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.108 .480 45	-.101 .508 45	.462** .001 45	.018 .905 45	-.208 .171 45	-.034 .827 45	-.131 .390 45	-.099 .518 45	-.119 .438 45	.269 .074 45	-.009 .953 45	-.017 .913 45	-.186 .220 45	-.184 .226 45	-.296* .049 45	-.065 .670 45	.244 .107 45	.253 .094 45	-.184 .227 45
эссе1_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.178 .242 45	.121 .429 45	.148 .331 45	-.162 .288 45	-.150 .324 45	.079 .606 45	.233 .124 45	.358* .016 45	.508** .000 45	.169 .267 45	-.019 .903 45	-.161 .291 45	-.196 .198 45	-.196 .198 45	.193 .205 45	.068 .655 45	.073 .634 45	.030 .846 45	-.019 .903 45
эссе1_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.064 .676 45	-.028 .856 45	-.131 .393 45	.018 .906 45	.151 .323 45	-.057 .709 45	-.137 .368 45	-.024 .874 45	-.194 .202 45	-.156 .306 45	.168 .269 45	-.026 .863 45	.277 .065 45	.277 .065 45	-.293 .051 45	.150 .324 45	.065 .671 45	.115 .452 45	-.008 .959 45
эссе1_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.382** .010 45	.292 .052 45	-.125 .413 45	.163 .286 45	-.074 .630 45	.324* .030 45	.077 .614 45	.362* .015 45	.394** .007 45	.085 .580 45	.290 .053 45	.164 .283 45	.256 .090 45	-.139 .364 45	.026 .864 45	.043 .780 45	-.162 .288 45	-.024 .876 45	.298* .047 45
эссе1_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.552** .000 45	.377* .011 45	-.174 .254 45	.138 .365 45	-.051 .741 45	.157 .304 45	.178 .242 45	.459** .002 45	.791** .000 45	.163 .284 45	.316* .034 45	-.055 .718 45	.244 .107 45	-.091 .552 45	-.037 .807 45	.228 .132 45	.070 .648 45	.128 .400 45	.316* .034 45

Продовження таблиці К.3

заниматься10л_власть	Correlation Coefficient	-.003	.075	.003	.125	.039	-.251	-.052	-.202	-.014	.037	.064	.157	-.195	-.090	-.100	.236	-.150	.174	-.096
	Sig. (2-tailed)	.986	.622	.982	.414	.798	.096	.734	.184	.926	.808	.674	.304	.200	.558	.515	.119	.326	.254	.532
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
заниматься10л_карьера	Correlation Coefficient	-.057	.264	-.159	.087	-.148	.068	.064	-.214	.158	-.174	-.098	.366*	.068	-.172	.052	.182	.341*	.219	.027
	Sig. (2-tailed)	.712	.080	.296	.570	.331	.657	.676	.158	.299	.253	.523	.013	.655	.260	.735	.231	.022	.148	.862
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
заниматься10л_переезд	Correlation Coefficient	.140	.045	.199	-.055	.017	.081	.152	.011	.128	-.037	.195	-.112	.233	.021	-.056	.101	.431**	.643**	.195
	Sig. (2-tailed)	.361	.767	.189	.719	.913	.597	.318	.944	.400	.812	.199	.464	.124	.892	.717	.510	.003	.000	.199
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
заниматься10л_саморазвитие	Correlation Coefficient	.355*	-.072	-.034	.317*	-.025	.162	.083	.243	.030	-.154	.008	.099	-.048	.007	.333*	-.118	-.238	-.175	.123
	Sig. (2-tailed)	.017	.639	.822	.034	.873	.287	.588	.108	.844	.312	.958	.516	.753	.961	.025	.440	.115	.250	.420
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_добро	Correlation Coefficient	-.047	.053	.468**	-.020	-.147	-.081	-.118	-.126	-.150	.472**	-.080	-.097	-.024	.143	-.449**	-.096	.235	.142	-.221
	Sig. (2-tailed)	.759	.727	.001	.894	.334	.595	.441	.409	.325	.001	.601	.526	.877	.350	.002	.529	.121	.352	.145
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_универсализм	Correlation Coefficient	.046	-.050	.153	-.146	-.116	-.162	-.129	.127	.038	-.035	.365*	.274	-.064	-.064	-.098	.025	.096	.152	.101
	Sig. (2-tailed)	.762	.742	.317	.340	.447	.289	.397	.406	.804	.820	.014	.069	.675	.675	.524	.872	.529	.319	.511
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_самостоятельность	Correlation Coefficient	.271	-.081	-.004	.373*	-.099	.059	.100	-.056	-.153	-.121	.151	.174	.041	.023	-.122	.098	.023	.196	-.030
	Sig. (2-tailed)	.071	.597	.977	.012	.519	.699	.514	.713	.315	.429	.322	.252	.791	.882	.425	.521	.881	.197	.847
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_стимуляция	Correlation Coefficient	.318*	.159	-.143	-.007	-.150	-.057	.215	.287	.381**	-.026	.240	.185	.150	-.125	.042	.138	.164	.088	.240
	Sig. (2-tailed)	.033	.297	.350	.962	.324	.709	.156	.056	.010	.866	.112	.225	.325	.412	.784	.367	.282	.564	.112
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_гедонизм	Correlation Coefficient	.137	.008	-.046	-.198	.199	.178	.087	.205	.063	-.184	-.056	-.083	.187	.241	.051	.079	-.075	.191	-.056
	Sig. (2-tailed)	.368	.956	.762	.193	.189	.242	.572	.177	.683	.226	.717	.588	.217	.111	.738	.606	.622	.208	.717
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_достижение	Correlation Coefficient	.004	-.016	-.202	.297*	-.204	-.117	-.189	.187	-.111	-.086	.303*	-.022	.142	.027	.168	-.049	.123	.002	.323*
	Sig. (2-tailed)	.981	.916	.184	.047	.179	.445	.215	.218	.468	.574	.043	.883	.352	.859	.269	.749	.421	.989	.030
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_власть	Correlation Coefficient	-.058	.134	.089	-.203	.007	-.350*	-.044	-.207	.000	.053	.040	-.288	.014	-.043	-.013	.235	.134	.149	.040
	Sig. (2-tailed)	.705	.382	.562	.182	.966	.019	.775	.172	.999	.729	.792	.055	.927	.780	.930	.121	.382	.329	.792
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_карьера	Correlation Coefficient	-.015	.116	.088	-.214	.081	-.232	.256	-.140	.165	.075	.289	.081	-.125	.299*	-.110	.078	-.125	.088	.040
	Sig. (2-tailed)	.920	.449	.566	.158	.598	.126	.090	.359	.279	.625	.054	.599	.412	.046	.470	.611	.412	.564	.794
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_переезд	Correlation Coefficient	.140	.045	.199	-.055	.017	.081	.152	.011	.128	-.037	.195	-.112	.233	.021	-.056	.101	.431**	.643**	.195
	Sig. (2-tailed)	.361	.767	.189	.719	.913	.597	.318	.944	.400	.812	.199	.464	.124	.892	.717	.510	.003	.000	.199
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
цели_саморазвитие	Correlation Coefficient	.137	-.118	-.145	-.104	.263	.109	-.070	.146	.169	-.194	.240	.007	.175	.022	.204	.020	-.125	.088	.499**
	Sig. (2-tailed)	.371	.438	.342	.495	.081	.475	.646	.338	.268	.203	.112	.964	.252	.887	.178	.896	.412	.564	.000
	N	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45	45

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Продовження таблиці Л.1

заниматься10л_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.184* .034 133	.169 .052 133	-.047 .591 133	.238** .006 133	.123 .159 133	.123 .159 133	-.085 .331 133	.164 .060 133	.144 .098 133
заниматься10л_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.005 .954 133	-.009 .917 133	.093 .289 133	-.037 .669 133	.012 .894 133	-.014 .875 133	.120 .169 133	.002 .980 133	.053 .544 133
заниматься10л_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.011 .896 133	-.041 .640 133	.277** .001 133	-.009 .918 133	.099 .258 133	-.085 .328 133	-.006 .945 133	-.084 .337 133	.056 .520 133
заниматься10л_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.053 .542 133	.022 .801 133	.155 .075 133	.099 .256 133	.227** .009 133	.048 .584 133	.102 .241 133	.003 .973 133	.072 .411 133
заниматься10л_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.068 .434 133	-.070 .421 133	-.139 .111 133	-.025 .773 133	-.102 .242 133	-.042 .635 133	-.120 .170 133	-.073 .402 133	-.022 .805 133
заниматься10л_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.069 .429 133	-.114 .193 133	-.204* .019 133	-.019 .829 133	-.132 .129 133	-.132 .129 133	-.104 .233 133	-.155 .076 133	-.123 .158 133
заниматься10л_безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.072 .410 133	.109 .212 133	-.075 .390 133	-.080 .363 133	-.064 .465 133	-.064 .465 133	.090 .303 133	.036 .678 133	.094 .283 133
заниматься10л_карьера	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.002 .978 133	.008 .925 133	-.153 .079 133	-.087 .321 133	-.048 .585 133	.001 .991 133	-.115 .186 133	.023 .791 133	-.078 .373 133
заниматься10л_переезд	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.017 .845 133	-.071 .414 133	-.037 .674 133	-.009 .917 133	-.083 .342 133	.027 .757 133	-.107 .221 133	-.061 .484 133	-.077 .376 133
заниматься10л_саморазвитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.034 .696 133	.058 .506 133	-.007 .932 133	-.055 .532 133	-.054 .540 133	.007 .940 133	-.012 .887 133	.152 .081 133	.031 .721 133
цели_традиция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.045 .609 133	.082 .348 133	-.112 .198 133	.002 .984 133	-.044 .618 133	.096 .272 133	-.018 .835 133	.032 .716 133	-.022 .800 133
цели_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.134 .125 133	.024 .787 133	.057 .516 133	.016 .856 133	-.101 .246 133	.083 .339 133	.083 .341 133	-.067 .445 133	.022 .797 133
цели_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.012 .888 133	-.054 .539 133	-.150 .084 133	-.031 .726 133	-.066 .447 133	.063 .471 133	-.015 .861 133	.095 .276 133	-.045 .609 133
цели_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.052 .549 133	-.002 .984 133	-.130 .135 133	-.024 .786 133	-.025 .777 133	-.002 .985 133	.062 .478 133	.138 .114 133	-.091 .299 133
цели_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.058 .504 133	.125 .151 133	-.111 .202 133	.079 .366 133	.083 .343 133	.118 .177 133	.032 .713 133	.042 .634 133	.023 .790 133
цели_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.012 .890 133	.033 .708 133	-.015 .863 133	-.055 .528 133	-.084 .337 133	.039 .660 133	.037 .676 133	.092 .292 133	-.062 .479 133
цели_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.061 .488 133	-.072 .412 133	-.142 .103 133	.025 .775 133	-.108 .215 133	-.083 .342 133	-.111 .205 133	-.111 .202 133	-.126 .147 133
цели_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.076 .383 133	.172* .048 133	-.058 .506 133	.087 .322 133	.120 .170 133	.145 .097 133	-.018 .840 133	.010 .910 133	.070 .421 133
цели_безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.032 .719 133	.070 .421 133	-.076 .383 133	-.012 .895 133	-.053 .545 133	.082 .346 133	-.039 .656 133	.001 .989 133	-.031 .720 133
цели_карьера	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.054 .534 133	.090 .305 133	.061 .485 133	-.090 .305 133	.126 .147 133	.049 .578 133	-.021 .815 133	.104 .234 133	.086 .326 133
цели_переезд	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.012 .888 133	.054 .539 133	-.054 .536 133	-.031 .726 133	.024 .784 133	.063 .471 133	-.075 .389 133	.056 .522 133	.051 .561 133
цели_саморазвитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.074 .398 133	.038 .665 133	-.059 .501 133	-.049 .574 133	-.080 .363 133	.045 .611 133	-.060 .495 133	.176* .042 133	.033 .704 133

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Таблиця Л.2

Результати кореляційного аналізу показників стилю життя та образу значущої особи для респондентів юнацької вибірки

		другой_конф ормность	другой_тради ция	другой_добро	другой_униве рализм	другой_стиму ляция	другой_власт ь	другой_самос тоятельность	другой_дости жение	другой_гедон изм
эссе1_конформность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.115 .496 37	-.125 .461 37	.171 .312 37	-.144 .396 37	-.115 .496 37	-.135 .427 37	-.181 .285 37	-.208 .216 37	-.115 .496 37
эссе1_традиция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.181 .283 37	.502** .002 37	.361* .028 37	.094 .580 37	.181 .283 37	.120 .479 37	.008 .964 37	-.047 .781 37	.181 .283 37
эссе1_доброта	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.060 .724 37	.062 .716 37	.006 .972 37	.055 .748 37	-.060 .724 37	.144 .396 37	-.118 .486 37	.190 .261 37	-.060 .724 37
эссе1_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.060 .725 37	.028 .868 37	-.074 .662 37	.233 .164 37	.060 .725 37	.000 .999 37	-.118 .486 37	-.179 .288 37	.060 .725 37
эссе1_самостоятельн ость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.071 .678 37	-.022 .897 37	-.084 .620 37	.090 .598 37	.071 .678 37	.018 .917 37	.327* .048 37	.228 .175 37	.071 .678 37
эссе1_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.168 .321 37	-.182 .281 37	.189 .263 37	.261 .119 37	-.168 .321 37	.036 .834 37	-.060 .724 37	.240 .152 37	-.168 .321 37
эссе1_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.115 .496 37	-.125 .461 37	.162 .337 37	-.144 .395 37	-.115 .496 37	-.135 .427 37	-.181 .285 37	-.208 .216 37	-.115 .496 37
эссе1_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.005 .975 37	-.036 .834 37	.075 .659 37	-.089 .600 37	-.005 .975 37	-.063 .710 37	-.180 .285 37	-.064 .705 37	-.005 .975 37
эссе1_безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.190 .259 37	.145 .392 37	.217 .198 37	.068 .689 37	.190 .259 37	.105 .538 37	-.056 .740 37	-.137 .418 37	.190 .259 37
эссе2_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.134 .429 37	-.023 .893 37	.233 .166 37	-.165 .328 37	-.134 .429 37	-.071 .675 37	.136 .421 37	.044 .794 37	-.134 .429 37
эссе2_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.115 .497 37	-.029 .864 37	-.029 .864 37	.108 .526 37	-.115 .497 37	-.052 .759 37	-.307 .064 37	-.213 .207 37	-.115 .497 37
эссе2_самостоятельн ость	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.032 .850 37	-.035 .838 37	.126 .459 37	.110 .518 37	.032 .850 37	.025 .884 37	.255 .127 37	.291 .080 37	.032 .850 37
эссе2_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.048 .778 37	.017 .919 37	-.083 .626 37	.211 .210 37	.048 .778 37	-.011 .950 37	.081 .633 37	-.186 .271 37	.048 .778 37
эссе2_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.115 .496 37	-.125 .461 37	-.162 .337 37	-.144 .396 37	-.115 .496 37	.193 .253 37	-.181 .285 37	.363* .027 37	-.115 .496 37
эссе2_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.258 .123 37	.195 .249 37	-.006 .973 37	.086 .611 37	.258 .123 37	.285 .087 37	.068 .691 37	.325* .050 37	.258 .123 37
эссе2_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.081 .636 37	-.087 .608 37	-.113 .505 37	-.100 .555 37	-.081 .636 37	-.094 .581 37	-.126 .458 37	.291 .081 37	-.081 .636 37
заниматься10л_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.223 .184 37	.119 .481 37	.239 .154 37	.110 .518 37	.223 .184 37	.125 .460 37	.142 .402 37	.331* .045 37	.223 .184 37
заниматься10л_униве рализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.025 .882 37	-.057 .736 37	.214 .203 37	.079 .642 37	-.025 .882 37	-.087 .610 37	-.213 .206 37	.198 .239 37	-.025 .882 37
заниматься10л_самос тоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.125 .460 37	.045 .791 37	-.012 .944 37	.105 .536 37	.125 .460 37	.076 .655 37	-.136 .421 37	.123 .470 37	.125 .460 37
заниматься10л_стиму ляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.066 .697 37	-.114 .503 37	-.002 .990 37	0.000 1.000 37	-.066 .697 37	-.157 .352 37	.259 .122 37	.113 .506 37	-.066 .697 37
заниматься10л_гедон изм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.073 .668 37	.024 .889 37	-.137 .420 37	.092 .588 37	.073 .668 37	.136 .424 37	-.009 .957 37	-.015 .929 37	.073 .668 37
заниматься10л_дости жение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.081 .634 37	-.115 .498 37	-.232 .166 37	-.177 .296 37	-.081 .634 37	-.147 .386 37	-.016 .926 37	-.047 .784 37	-.081 .634 37
заниматься10л_власт ь	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.103 .543 37	.077 .651 37	-.097 .566 37	-.008 .963 37	-.103 .543 37	.221 .189 37	.152 .368 37	.032 .852 37	-.103 .543 37

Продовження таблиці Л.2

занимається10л_карьєра	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.020 .909 37	-.125 .463 37	-.080 .637 37	-.178 .291 37	-.020 .909 37	-.152 .368 37	-.067 .692 37	-.124 .465 37	-.020 .909 37
занимається10л_саморазвитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.121 .474 37	.056 .740 37	.086 .614 37	.234 .164 37	.121 .474 37	.148 .381 37	.149 .380 37	.003 .985 37	.121 .474 37
цели_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.007 .967 37	.122 .472 37	.135 .426 37	.026 .879 37	.007 .967 37	-.123 .467 37	-.154 .364 37	-.184 .276 37	.007 .967 37
цели_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.115 .496 37	-.125 .461 37	-.162 .337 37	.166 .325 37	-.115 .496 37	.196 .246 37	.091 .592 37	.018 .915 37	-.115 .496 37
цели_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.030 .861 37	-.031 .854 37	.007 .965 37	-.138 .415 37	.030 .861 37	.069 .685 37	.205 .223 37	.342 [*] .038 37	.030 .861 37
цели_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.190 .259 37	-.206 .221 37	-.101 .554 37	-.051 .764 37	-.190 .259 37	-.222 .187 37	.116 .494 37	.009 .958 37	-.190 .259 37
цели_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.168 .320 37	-.182 .281 37	-.046 .786 37	.002 .989 37	-.168 .320 37	-.196 .245 37	-.051 .766 37	.270 .106 37	-.168 .320 37
цели_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.264 .114 37	.176 .296 37	.429 ^{**} .008 37	.313 .060 37	.264 .114 37	.098 .566 37	-.014 .934 37	.059 .729 37	.264 .114 37
цели_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.184 .276 37	-.012 .944 37	.105 .537 37	-.102 .547 37	-.184 .276 37	-.059 .730 37	-.106 .534 37	-.227 .176 37	-.184 .276 37
цели_карьера	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.117 .492 37	-.169 .317 37	-.349 [*] .034 37	-.141 .405 37	-.117 .492 37	-.021 .902 37	.117 .492 37	-.125 .461 37	-.117 .492 37
цели_саморазвитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.081 .636 37	-.087 .608 37	-.113 .505 37	-.100 .555 37	-.081 .636 37	-.094 .581 37	-.126 .458 37	-.145 .391 37	-.081 .636 37

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Таблиця Л.3

Результати кореляційного аналізу показників стилю життя та образу значущої особи для дорослої вибірки досліджуваних

		другой_конформность	другой_добро	другой_универсализм	другой_стимуляция	другой_власть	другой_самостоятельность	другой_достижение	другой_гедонизм
эссе1_традиция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.591 ^{**} .000 44	.208 .175 44	.131 .396 44	-.041 .790 44	-.059 .704 44	-.139 .369 44	-.127 .412 44	.383 [*] .010 44
эссе1_доброта	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.131 .397 44	.040 .795 44	-.078 .616 44	-.131 .397 44	.039 .799 44	.184 .232 44	.082 .597 44	-.187 .223 44
эссе1_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.077 .619 44	-.196 .202 44	.073 .636 44	-.077 .619 44	.171 .266 44	.020 .895 44	-.092 .551 44	.178 .248 44
эссе1_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.195 .205 44	-.047 .763 44	.054 .728 44	.125 .418 44	-.050 .748 44	.088 .568 44	.150 .331 44	-.278 .067 44
эссе1_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.093 .549 44	-.066 .673 44	.084 .587 44	-.093 .549 44	.122 .432 44	-.040 .798 44	.373 [*] .013 44	.127 .410 44
эссе1_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.055 .725 44	-.051 .741 44	.028 .859 44	-.055 .725 44	-.078 .615 44	-.259 .090 44	.231 .131 44	.289 .057 44
эссе1_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.093 .549 44	-.159 .303 44	-.034 .828 44	-.093 .549 44	-.133 .391 44	.034 .829 44	.280 .066 44	.127 .410 44
эссе1_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.041 .790 44	.061 .696 44	.131 .396 44	-.041 .790 44	-.059 .704 44	-.139 .369 44	-.127 .412 44	-.059 .704 44
эссе1_безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.249 .104 44	.116 .452 44	.074 .634 44	-.098 .527 44	-.140 .364 44	.083 .592 44	-.301 [*] .047 44	.102 .509 44
эссе2_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.204 .184 44	.209 .174 44	-.030 .848 44	-.120 .440 44	.060 .697 44	-.019 .901 44	-.110 .476 44	.055 .722 44

Продовження таблиці Л.3

эссе2_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.316 [*] .036 44	.050 .746 44	.032 .836 44	-.077 .619 44	-.110 .477 44	-.348 [*] .021 44	.059 .704 44	.165 .285 44
эссе2_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.136 .377 44	-.109 .481 44	-.088 .572 44	.136 .377 44	-.195 .204 44	-.182 .237 44	.034 .829 44	-.195 .204 44
эссе2_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.060 .697 44	.032 .834 44	.180 .243 44	.413 ^{**} .005 44	-.086 .577 44	-.074 .635 44	.008 .958 44	-.086 .577 44
эссе2_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.055 .725 44	-.051 .741 44	.028 .859 44	-.055 .725 44	-.078 .615 44	.032 .835 44	.231 .131 44	-.078 .615 44
эссе2_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.048 .756 44	-.002 .991 44	.309 [*] .041 44	-.048 .756 44	-.069 .657 44	-.082 .597 44	-.148 .337 44	-.069 .657 44
эссе2_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.048 .756 44	-.002 .991 44	.073 .639 44	-.048 .756 44	-.069 .657 44	-.011 .943 44	-.148 .337 44	-.069 .657 44
эссе2_безопасность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.041 .790 44	.309 [*] .041 44	.131 .396 44	-.041 .790 44	-.059 .704 44	-.139 .369 44	-.127 .412 44	-.059 .704 44
заниматься10л_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.042 .784 44	.168 .275 44	.288 .058 44	-.200 .192 44	-.026 .867 44	.134 .387 44	-.061 .692 44	.028 .857 44
заниматься10л_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.077 .621 44	-.211 .169 44	.056 .720 44	-.077 .621 44	.207 .177 44	.151 .329 44	.028 .855 44	.133 .388 44
заниматься10л_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.117 .451 44	-.069 .655 44	.106 .494 44	.233 .127 44	-.167 .279 44	.095 .540 44	-.173 .261 44	-.167 .279 44
заниматься10л_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.154 .319 44	-.131 .398 44	.013 .935 44	.237 .122 44	-.220 .152 44	-.135 .383 44	.270 .077 44	-.056 .719 44
заниматься10л_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.276 .070 44	-.186 .227 44	-.081 .601 44	-.092 .552 44	.170 .270 44	-.051 .742 44	.043 .783 44	.350 [*] .020 44
заниматься10л_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.066 .670 44	-.033 .833 44	-.084 .588 44	-.066 .670 44	.243 .112 44	.386 ^{**} .010 44	-.087 .574 44	-.094 .542 44
заниматься10л_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.097 .532 44	.106 .492 44	.062 .690 44	-.097 .532 44	-.139 .370 44	-.050 .749 44	.003 .985 44	-.139 .370 44
заниматься10л_карьера	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.215 .161 44	.083 .592 44	-.198 .197 44	.086 .579 44	-.264 .084 44	-.099 .522 44	.087 .574 44	.132 .392 44
заниматься10л_переезд	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.033 .830 44	-.139 .369 44	-.102 .509 44	-.033 .830 44	-.048 .759 44	.047 .762 44	.204 .184 44	-.048 .759 44
заниматься10л_саморазвитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.043 .780 44	.084 .589 44	.050 .747 44	.130 .401 44	-.248 .105 44	-.044 .776 44	-.111 .473 44	.012 .938 44
цели_добро	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.207 .178 44	.378 [*] .011 44	-.023 .882 44	.110 .478 44	-.203 .186 44	-.095 .541 44	.098 .525 44	.041 .794 44
цели_универсализм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.048 .756 44	-.042 .785 44	.024 .878 44	-.048 .756 44	.327 [*] .030 44	.075 .628 44	.063 .684 44	-.069 .657 44
цели_самостоятельность	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.117 .450 44	.144 .350 44	.177 .251 44	-.117 .450 44	-.167 .278 44	-.012 .938 44	.041 .791 44	-.167 .278 44
цели_стимуляция	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.060 .697 44	-.252 .099 44	-.055 .721 44	-.060 .697 44	-.086 .577 44	-.152 .324 44	.691 ^{**} .000 44	.274 .071 44
цели_гедонизм	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.087 .575 44	-.060 .699 44	-.066 .672 44	.253 .098 44	.158 .305 44	-.149 .334 44	-.180 .241 44	-.124 .421 44
цели_достижение	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.082 .597 44	-.086 .580 44	-.252 .099 44	-.082 .597 44	.387 ^{**} .010 44	.064 .681 44	.130 .400 44	-.117 .449 44
цели_власть	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.149 .334 44	.011 .945 44	-.012 .939 44	-.097 .531 44	-.139 .369 44	.046 .765 44	.157 .307 44	.033 .830 44
цели_карьера	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	.352 [*] .019 44	-.011 .945 44	-.029 .854 44	-.060 .697 44	-.086 .577 44	.297 .050 44	-.186 .228 44	.202 .188 44
цели_переезд	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.033 .830 44	-.139 .369 44	-.102 .509 44	-.033 .830 44	-.048 .759 44	.047 .762 44	.204 .184 44	-.048 .759 44
цели_саморазвитие	Correlation Coefficient Sig. (2-tailed) N	-.060 .697 44	-.252 .099 44	.017 .915 44	.403 ^{**} .007 44	-.086 .577 44	.021 .892 44	.150 .332 44	.230 .133 44

Додаток М

Результати однофакторного дисперсійного аналізу за показниками ціннісних орієнтацій Ш.Шварца та стилю життя для підліткової вибірки респондентів

Таблиця М.1

Конформність * Стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом

Test of Homogeneity of Variances					
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.	
эссе1_самостоятельность_1	9.112	1	131	.003	
эссе1_стимуляция_1	11.299	1	131	.001	
эссе1_безопасность_1	10.425	1	131	.002	

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_самостоятельность_1	Between Groups	.481	1	.481	3.722	.056
	Within Groups	16.932	131	.129		
	Total	17.413	132			
эссе1_стимуляция_1	Between Groups	.129	1	.129	2.819	.096
	Within Groups	5.981	131	.046		
	Total	6.109	132			
эссе1_безопасность_1	Between Groups	.577	1	.577	6.375	.013
	Within Groups	11.859	131	.091		
	Total	12.436	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
эссе1_самостоятельность_1	Welch	5.532	1	55.241	.022
	Brown-Forsythe	5.532	1	55.241	.022
эссе1_стимуляция_1	Welch	8.829	1	130.600	.004
	Brown-Forsythe	8.829	1	130.600	.004
эссе1_безопасность_1	Welch	4.220	1	32.817	.048
	Brown-Forsythe	4.220	1	32.817	.048

a. Asymptotically F distributed.

Таблиця М.2

Традиція * Стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_универсализм_1	8.357	1	131	.004

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_универсализм_1	Between Groups	.085	1	.085	1.959	.164
	Within Groups	5.676	131	.043		
	Total	5.761	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
эссе1_универсализм_1	Welch	6.653	1	115.079	.011
	Brown-Forsythe	6.653	1	115.079	.011

a. Asymptotically F distributed.

Таблиця М.3

Добро * Стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_безопасность_1	13.366	1	131	.000

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_безопасность_1	Between Groups	.282	1	.282	3.044	.083
	Within Groups	12.153	131	.093		
	Total	12.436	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
эссе1_безопасность_1	Welch	4.120	1	129.384	.044
	Brown-Forsythe	4.120	1	129.384	.044

a. Asymptotically F distributed.

Таблиця М.4

Самостійність * Стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_безопасность_1	20.588	1	131	.000

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_безопасность_1	Between Groups	.687	1	.687	7.663	.006
	Within Groups	11.749	131	.090		
	Total	12.436	132			

Robust Tests of Equality of Means ^{b,c}					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
эссе1_безопасность_1	Welch	4.850	1	40.480	.033
	Brown-Forsythe	4.850	1	40.480	.033

a. Asymptotically F distributed.

Таблиця М.5

Гедонізм * Стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_самостоятельность_1	9.210	1	131	.003
эссе1_безопасность_1	7.469	1	131	.007

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_самостоятельность_1	Between Groups	.513	1	.513	3.974	.048
	Within Groups	16.900	131	.129		
	Total	17.413	132			
эссе1_безопасность_1	Between Groups	.500	1	.500	5.491	.021
	Within Groups	11.936	131	.091		
	Total	12.436	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
эссе1_самостоятельность_1	Welch	5.243	1	71.795	.025
	Brown-Forsythe	5.243	1	71.795	.025
эссе1_безопасность_1	Welch	4.186	1	44.905	.047
	Brown-Forsythe	4.186	1	44.905	.047

a. Asymptotically F distributed.

Таблиця М.6

Влада * Стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_универсализм_1	11.664	1	131	.001
эссе1_безопасность_1	10.048	1	131	.002

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_универсализм_1	Between Groups	.168	1	.168	3.933	.049
	Within Groups	5.593	131	.043		
	Total	5.761	132			
эссе1_безопасность_1	Between Groups	.301	1	.301	3.245	.074
	Within Groups	12.135	131	.093		
	Total	12.436	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
эссе1_универсализм_1	Welch	3.039	1	61.558	.086
	Brown-Forsythe	3.039	1	61.558	.086
эссе1_безопасность_1	Welch	4.128	1	112.550	.045
	Brown-Forsythe	4.128	1	112.550	.045

a. Asymptotically F distributed.

Таблиця М.7

Стимуляція * Стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе2_стимуляция_1	9.584	1	131	.002
эссе2_гедонизм_1	10.182	1	131	.002

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе2_стимуляция_1	Between Groups	.016	1	.016	2.327	.130
	Within Groups	.885	131	.007		
	Total	.901	132			
эссе2_гедонизм_1	Between Groups	.015	1	.015	2.390	.125
	Within Groups	.820	131	.006		
	Total	.835	132			
Total	1.969	132				

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
эссе2_стимуляция_1	Welch	5.615	1	93.764	.020
	Brown-Forsythe	5.615	1	93.764	.020
эссе2_гедонизм_1	Welch	5.777	1	93.320	.018
	Brown-Forsythe	5.777	1	93.320	.018

a. Asymptotically F distributed.

Таблица М.8

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе2_гедонизм_1	11.517	1	131	.001
эссе2_власть_1	8.612	1	131	.004

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе2_гедонизм_1	Between Groups	.017	1	.017	2.649	.106
	Within Groups	.818	131	.006		
	Total	.835	132			
эссе2_власть_1	Between Groups	.037	1	.037	2.098	.150
	Within Groups	2.341	131	.018		
	Total	2.378	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
эссе2_гедонизм_1	Welch	5.555	1	89.451	.021
	Brown-Forsythe	5.555	1	89.451	.021
эссе2_власть_1	Welch	4.402	1	89.333	.039
	Brown-Forsythe	4.402	1	89.333	.039

a. Asymptotically F distributed.

Таблица М.9

Безпека * Стиль життя на рівні загальних взаємин зі світом

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе2_гедонизм_1	10.326	1	131	.002

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе2_гедонизм_1	Between Groups	.015	1	.015	2.339	.129
	Within Groups	.820	131	.006		
	Total	.835	132			
Total	1.969	132				

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
эссе2_гедонизм_1	Welch	5.253	1	91.771	.024
	Brown-Forsythe	5.253	1	91.771	.024

a. Asymptotically F distributed.

Таблица М.10

Добро * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
займатися10р_універсализм_1	18.937	1	131	.000

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
займатися10р_універсализм_1	Between Groups	.019	1	.019	4.233	.042
	Within Groups	.584	131	.004		
	Total	.602	132			
Total	2.563	132				

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
займатися10р_універсализм_1	Welch	7.997	1	87.158	.006
	Brown-Forsythe	7.997	1	87.158	.006

a. Asymptotically F distributed.

Таблица М.11

Універсализм * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
займатися10р_гедонизм_1	11.230	1	131	.001

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
займатися10р_гедонизм_1	Between Groups	.032	1	.032	4.403	.038
	Within Groups	.954	131	.007		
	Total	.986	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
займатися10р_гедонизм_1	Welch	4.692	1	130.993	.032
	Brown-Forsythe	4.692	1	130.993	.032

Таблиця М.12

Самостійність * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
займатися10р_гедонизм_1	10.625	1	131	.001
займатися10р_саморазвитие_1	10.787	1	131	.001

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
займатися10р_гедонизм_1	Between Groups	.021	1	.021	2.908	.091
	Within Groups	.965	131	.007		
	Total	.986	132			
займатися10р_саморазвитие_1	Between Groups	.065	1	.065	3.428	.066
	Within Groups	2.498	131	.019		
	Total	2.563	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
займатися10р_гедонизм_1	Welch	4.788	1	93.909	.031
	Brown-Forsythe	4.788	1	93.909	.031
займатися10р_саморазвитие_1	Welch	7.602	1	128.483	.007
	Brown-Forsythe	7.602	1	128.483	.007

a. Asymptotically F distributed.

Таблиця М.13

Стимуляція * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
займатися10р_гедонизм_1	14.442	1	131	.000

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
займатися10р_гедонизм_1	Between Groups	.031	1	.031	4.297	.040
	Within Groups	.955	131	.007		
	Total	.986	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
займатися10р_гедонизм_1	Welch	5.688	1	99.438	.019
	Brown-Forsythe	5.688	1	99.438	.019

a. Asymptotically F distributed.

Таблиця М.14

Гедонізм * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
займатися10р_універсализм_1	12.024	1	131	.001

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
займатися10р_універсализм_1	Between Groups	.013	1	.013	2.839	.094
	Within Groups	.590	131	.005		
	Total	.602	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
займатися10р_універсализм_1	Welch	8.602	1	100.178	.004
	Brown-Forsythe	8.602	1	100.178	.004

a. Asymptotically F distributed.

Таблиця М.15

Конформність * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
цели_універсализм_1	4.194	1	131	.043
цели_гедонизм_1	6.256	1	131	.014

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
цели_универсализм_1	Between Groups	.006	1	.006	2.319	.130
	Within Groups	.317	131	.002		
	Total	.323	132			
цели_гедонизм_1	Between Groups	.050	1	.050	3.229	.075
	Within Groups	2.016	131	.015		
	Total	2.065	132			

		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
цели_универсализм_1	Welch	8.805	1	113.296	.004
	Brown-Forsythe	8.805	1	113.296	.004
цели_гедонизм_1	Welch	12.222	1	113.924	.001
	Brown-Forsythe	12.222	1	113.924	.001

Таблиця М.16

Традиція * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
цели_универсализм_1	2.901	1	131	.091
цели_самостоятельность_1	2.728	1	131	.101
цели_гедонизм_1	4.424	1	131	.037

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
цели_универсализм_1	Between Groups	.004	1	.004	1.585	.210
	Within Groups	.319	131	.002		
	Total	.323	132			
цели_самостоятельность_1	Between Groups	.078	1	.078	2.868	.093
	Within Groups	3.578	131	.027		
	Total	3.657	132			
цели_гедонизм_1	Between Groups	.035	1	.035	2.252	.136
	Within Groups	2.030	131	.015		
	Total	2.065	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
цели_универсализм_1	Welch	7.132	1	122.217	.009
	Brown-Forsythe	7.132	1	122.217	.009
цели_самостоятельность_1	Welch	7.528	1	78.302	.008
	Brown-Forsythe	7.528	1	78.302	.008
цели_гедонизм_1	Welch	10.079	1	123.035	.002
	Brown-Forsythe	10.079	1	123.035	.002

Таблиця М.17

Добро * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
цели_добро_1	4.218	1	131	.042

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
цели_добро_1	Between Groups	.175	1	.175	4.336	.039
	Within Groups	5.294	131	.040		
	Total	5.470	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
цели_добро_1	Welch	5.891	1	129.593	.017
	Brown-Forsythe	5.891	1	129.593	.017

Таблиця М.18

Універсализм * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
цели_добро_1	.758	1	131	.386
цели_универсализм_1	24.543	1	131	.000

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
цели_добро_1	Between Groups	.161	1	.161	3.984	.048
	Within Groups	5.308	131	.041		
	Total	5.470	132			
цели_универсализм_1	Between Groups	.018	1	.018	7.625	.007
	Within Groups	.305	131	.002		
	Total	.323	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
цели_добро_1	Welch	4.163	1	130.022	.043
	Brown-Forsythe	4.163	1	130.022	.043
цели_универсализм_1	Welch	5.915	1	57.918	.018
	Brown-Forsythe	5.915	1	57.918	.018

Таблиця М.19

Гедонізм * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
цели_карьера_1	3.657	1	131	.050

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
цели_карьера_1	Between Groups	.158	1	.158	2.629	.107
	Within Groups	7.866	131	.060		
	Total	8.023	132			

Robust Tests of Equality of Means ^b					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
цели_карьера_1	Welch	4.153	1	89.110	.045
	Brown-Forsythe	4.153	1	89.110	.045

Таблиця М.20

Безпека * Стиль життя на рівні конструювання особистісних стратегій і тактик

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
цели_карьера_1	4.787	1	131	.030

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
цели_карьера_1	Between Groups	.436	1	.436	7.523	.007
	Within Groups	7.588	131	.058		
	Total	8.023	132			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
цели_карьера_1	Welch	5.970	1	60.089	.018
	Brown-Forsythe	5.970	1	60.089	.018

Додаток Н

Результати однофакторного дисперсійного аналізу за показниками ціннісних орієнтацій Ш.Шварца та стилю життя для вибірки респондентів юнацького та дорослого віку

Таблиця Н.1

Конформність * Стиль життя особистості

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
ессе1_самостоятельность_1	.072	1	80	.790
ессе2_самостоятельность_1	9.522	1	80	.003

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ессе1_самостоятельность_1	Between Groups	1.058	1	1.058	5.394	.023
	Within Groups	15.699	80	.196		
	Total	16.758	81			
ессе2_самостоятельность_1	Between Groups	.595	1	.595	5.891	.017
	Within Groups	8.083	80	.101		
	Total	8.678	81			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistic ^a	df1	df2	Sig.
ессе1_самостоятельность_1	Welch	5.470	1	27.597	.027
	Brown-Forsythe	5.470	1	27.597	.027
ессе2_самостоятельность_1	Welch	10.010	1	45.408	.003
	Brown-Forsythe	10.010	1	45.408	.003

Таблица Н.2

Традиція * Стиль життя особистості

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_самостоятельность_1	5.955	1	80	.017
эссе1_стимуляция_1	4.639	1	80	.034
эссе2_самостоятельность_1	6.370	1	80	.014
займатися10р_карьера_1	1.719	1	80	.194

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_самостоятельность_1	Between Groups	1.200	1	1.200	6.173	.015
	Within Groups	15.557	80	.194		
	Total	16.758	81			
эссе1_стимуляция_1	Between Groups	.108	1	.108	1.002	.320
	Within Groups	8.622	80	.108		
	Total	8.730	81			
эссе2_самостоятельность_1	Between Groups	.314	1	.314	3.001	.087
	Within Groups	8.364	80	.105		
	Total	8.678	81			
займатися10р_карьера_1	Between Groups	.174	1	.174	4.355	.040
	Within Groups	3.191	80	.040		
	Total	3.365	81			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistica	df1	df2	Sig.
эссе1_самостоятельность_1	Welch	8.832	1	9.530	.015
	Brown-Forsythe	8.832	1	9.530	.015
эссе1_стимуляция_1	Welch	5.839	1	38.469	.021
	Brown-Forsythe	5.839	1	38.469	.021
эссе2_самостоятельность_1	Welch	8.028	1	13.258	.014
	Brown-Forsythe	8.028	1	13.258	.014
займатися10р_карьера_1	Welch	7.158	1	10.051	.023
	Brown-Forsythe	7.158	1	10.051	.023

Таблица Н.3

Добро * Стиль життя особистості

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_доброта_1	11.853	1	80	.001
эссе2_добро_1	9.964	1	80	.002
эссе2_универсализм_1	12.275	1	80	.001
займатися10р_саморазвитие_1	5.660	1	80	.020
цели_добро_1	3.821	1	80	.050

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_доброта_1	Between Groups	.540	1	.540	2.913	.092
	Within Groups	14.825	80	.185		
	Total	15.364	81			
эссе2_добро_1	Between Groups	.373	1	.373	2.322	.132
	Within Groups	12.837	80	.160		
	Total	13.210	81			
эссе2_универсализм_1	Between Groups	.346	1	.346	2.924	.091
	Within Groups	9.475	80	.118		
	Total	9.822	81			
займатися10р_саморазвитие_1	Between Groups	.150	1	.150	5.796	.018
	Within Groups	2.070	80	.026		
	Total	2.220	81			
цели_добро_1	Between Groups	.171	1	.171	2.688	.105
	Within Groups	5.080	80	.063		
	Total	5.251	81			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistica	df1	df2	Sig.
эссе1_доброта_1	Welch	4.442	1	27.859	.044
	Brown-Forsythe	4.442	1	27.859	.044
эссе2_добро_1	Welch	4.603	1	36.638	.039
	Brown-Forsythe	4.603	1	36.638	.039
эссе2_универсализм_1	Welch	6.879	1	45.926	.012
	Brown-Forsythe	6.879	1	45.926	.012
цели_добро_1	Welch	4.680	1	31.658	.038
	Brown-Forsythe	4.680	1	31.658	.038

a. Asymptotically F distributed.

Таблица Н.4

Універсалізм * Стиль життя особистості

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе2_стимуляция_1	21.824	1	80	.000
займатися10р_достижение_1	24.283	1	80	.000
цели_достижение_1	3.342	1	80	.071

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе2_стимуляция_1	Between Groups	.157	1	.157	5.147	.026
	Within Groups	2.438	80	.030		
	Total	2.595	81			
займатися10р_достижение_1	Between Groups	.058	1	.058	6.050	.016
	Within Groups	.770	80	.010		
	Total	.829	81			
цели_достижение_1	Between Groups	.309	1	.309	4.503	.037
	Within Groups	5.495	80	.069		
	Total	5.804	81			

Robust Tests of Equality of Means					
	Statistic	df1	df2	Sig.	
эссе2_стимуляция_1	Welch	3.068	1	30.480	.090
	Brown-Forsythe	3.068	1	30.480	.090
займатися10р_достижение_1	Welch	3.764	1	31.763	.061
	Brown-Forsythe	3.764	1	31.763	.061
цели_достижение_1	Welch	3.961	1	48.029	.052
	Brown-Forsythe	3.961	1	48.029	.052

a. Asymptotically F distributed.

Таблица Н.4

Самостійність * Стиль життя особистості

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_универсализм_1	9.349	1	80	.003
эссе2_самостоятельность_1	20.339	1	80	.000
эссе2_стимуляция_1	.930	1	80	.338
эссе2_гедонизм_1	3.918	1	80	.051
займатися10р_достижение_1	7.603	1	80	.007
цели_стимуляция_1	6.491	1	80	.013
цели_гедонизм_1	6.150	1	80	.015
цели_достижение_1	8.015	1	80	.006

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_универсализм_1	Between Groups	.165	1	.165	2.069	.154
	Within Groups	6.371	80	.080		
	Total	6.536	81			
эссе2_самостоятельность_1	Between Groups	.807	1	.807	8.205	.005
	Within Groups	7.871	80	.098		
	Total	8.678	81			
эссе2_гедонизм_1	Between Groups	.009	1	.009	.933	.337
	Within Groups	.786	80	.010		
	Total	.795	81			
займатися10р_достижение_1	Between Groups	.019	1	.019	1.838	.179
	Within Groups	.810	80	.010		
	Total	.829	81			
цели_стимуляция_1	Between Groups	.025	1	.025	1.495	.225
	Within Groups	1.314	80	.016		
	Total	1.338	81			
цели_гедонизм_1	Between Groups	.039	1	.039	1.389	.242
	Within Groups	2.248	80	.028		
	Total	2.287	81			
цели_достижение_1	Between Groups	.167	1	.167	2.365	.128
	Within Groups	5.637	80	.070		
	Total	5.804	81			

Robust Tests of Equality of Means					
	Statistic	df1	df2	Sig.	
эссе1_универсализм_1	Welch	8.628	1	75.221	.004
	Brown-Forsythe	8.628	1	75.221	.004
эссе2_самостоятельность_1	Welch	26.070	1	71.012	.000
	Brown-Forsythe	26.070	1	71.012	.000
эссе2_гедонизм_1	Welch	4.082	1	69.947	.047
	Brown-Forsythe	4.082	1	69.947	.047
займатися10р_достижение_1	Welch	6.089	1	74.474	.016
	Brown-Forsythe	6.089	1	74.474	.016

цели_стимуляци_1	Welch	6.044	1	77.632	.016
	Brown-Forsythe	6.044	1	77.632	.016
цели_гедонизм_1	Welch	4.014	1	62.323	.049
	Brown-Forsythe	4.014	1	62.323	.049
цели_достижение_1	Welch	5.315	1	43.093	.026
	Brown-Forsythe	5.315	1	43.093	.026

Таблиця Н.5

Стимуляція * Стиль життя особистості

Test of Homogeneity of Variances					
	Levene Statistic	df1	df2	F	Sig.
ессе1_универсализм_1	35.239	1	80		.000
ессе1_самостоятельность_1	8.633	1	80		.004

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ессе1_универсализм_1	Between Groups	.502	1	.502	6.660	.012
	Within Groups	6.034	80	.075		
	Total	6.536	81			
ессе1_самостоятельность_1	Between Groups	.901	1	.901	4.544	.036
	Within Groups	15.857	80	.198		
	Total	16.758	81			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistica	df1	df2	Sig.
ессе1_универсализм_1	Welch	6.097	1	41.922	.018
	Brown-Forsythe	6.097	1	41.922	.018
ессе1_самостоятельность_1	Welch	4.472	1	74.914	.038
	Brown-Forsythe	4.472	1	74.914	.038

Таблиця Н.6

Гедонізм * Стиль життя особистості

Test of Homogeneity of Variances					
	Levene Statistic	df1	df2	F	Sig.
ессе1_достижение_1	12.660	1	80		.001
ессе2_самостоятельность_1	5.871	1	80		.018
ессе2_стимуляция_1	6.061	1	80		.016
займатися10р_власть_1	7.044	1	80		.010
цели_достижение_1	8.060	1	80		.006

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ессе1_достижение_1	Between Groups	.376	1	.376	3.196	.078
	Within Groups	9.423	80	.118		
	Total	9.799	81			
ессе2_самостоятельность_1	Between Groups	.346	1	.346	3.318	.072
	Within Groups	8.333	80	.104		
	Total	8.678	81			
ессе2_стимуляция_1	Between Groups	.049	1	.049	1.542	.218
	Within Groups	2.546	80	.032		
	Total	2.595	81			
займатися10р_власть_1	Between Groups	.103	1	.103	2.520	.116
	Within Groups	3.273	80	.041		
	Total	3.376	81			
цели_достижение_1	Between Groups	.206	1	.206	2.947	.090
	Within Groups	5.598	80	.070		
	Total	5.804	81			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistica	df1	df2	Sig.
ессе1_достижение_1	Welch	5.260	1	60.612	.025
	Brown-Forsythe	5.260	1	60.612	.025
ессе2_самостоятельность_1	Welch	5.003	1	54.291	.029
	Brown-Forsythe	5.003	1	54.291	.029
ессе2_стимуляция_1	Welch	4.049	1	73.094	.048
	Brown-Forsythe	4.049	1	73.094	.048
займатися10р_власть_1	Welch	6.356	1	76.437	.014
	Brown-Forsythe	6.356	1	76.437	.014
цели_достижение_1	Welch	4.876	1	61.032	.031
	Brown-Forsythe	4.876	1	61.032	.031

Таблица Н.7

Досягнення * Стыль життя асобістасці

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_доброта_1	12.455	1	80	.001
займацца10р_гедонізм_1	15.928	1	80	.000
займацца10р_дасціжненне_1	33.099	1	80	.000
займацца10р_самаразвіццё_1	1.719	1	80	.002

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_доброта_1	Between Groups	1.078	1	1.078	6.035	.016
	Within Groups	14.287	80	.179		
	Total	15.364	81			
займацца10р_гедонізм_1	Between Groups	.036	1	.036	4.401	.039
	Within Groups	.654	80	.008		
	Total	.690	81			
займацца10р_дасціжненне_1	Between Groups	.083	1	.083	8.852	.004
	Within Groups	.746	80	.009		
	Total	.829	81			
займацца10р_самаразвіццё_1	Between Groups	.099	1	.099	3.737	.057
	Within Groups	2.121	80	.027		
	Total	2.220	81			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistica	df1	df2	Sig.
эссе1_доброта_1	Welch	5.834	1	70.228	.018
	Brown-Forsythe	5.834	1	70.228	.018
займацца10р_гедонізм_1	Welch	4.778	1	67.630	.032
	Brown-Forsythe	4.778	1	67.630	.032
займацца10р_дасціжненне_1	Welch	10.083	1	49.380	.003
	Brown-Forsythe	10.083	1	49.380	.003
займацца10р_самаразвіццё_1	Welch	3.987	1	73.289	.050
	Brown-Forsythe	3.987	1	73.289	.050

Таблица Н.8

Влада * Стыль життя асобістасці

Test of Homogeneity of Variances				
	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
займацца10р_стимуляцыя_1	8.298	1	80	.005
целі_дасціжненне_1	8.575	1	80	.004

ANOVA						
		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
займацца10р_стимуляцыя_1	Between Groups	.033	1	.033	3.518	.064
	Within Groups	.747	80	.009		
	Total	.780	81			
целі_дасціжненне_1	Between Groups	.201	1	.201	2.868	.094
	Within Groups	5.603	80	.070		
	Total	5.804	81			

Robust Tests of Equality of Means					
		Statistica	df1	df2	Sig.
займацца10р_стимуляцыя_1	Welch	6.129	1	31.678	.019
	Brown-Forsythe	6.129	1	31.678	.019
целі_дасціжненне_1	Welch	6.422	1	42.863	.015
	Brown-Forsythe	6.422	1	42.863	.015

Таблица Н.9

Безпека * Стыль життя асобістасці

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_універсальнасць_1	45.841	1	80	.000
эссе1_стимуляцыя_1	13.720	1	80	.000
эссе2_стимуляцыя_1	11.703	1	80	.001
эссе2_гедонізм_1	8.352	1	80	.005
займацца10р_стимуляцыя_1	10.782	1	80	.002
целі_дасціжненне_1	17.230	1	80	.000
целі_владасць_1	12.164	1	80	.001
целі_кар'ера_1	25.034	1	80	.000

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
эссе1_универсализм_1	Between Groups	.722	1	.722	9.939	.002
	Within Groups	5.814	80	.073		
	Total	6.536	81			
эссе1_стимуляция_1	Between Groups	.440	1	.440	4.241	.043
	Within Groups	8.291	80	.104		
	Total	8.730	81			
эссе2_стимуляция_1	Between Groups	.085	1	.085	2.724	.103
	Within Groups	2.509	80	.031		
	Total	2.595	81			
эссе2_гедонизм_1	Between Groups	.018	1	.018	1.893	.173
	Within Groups	.777	80	.010		
	Total	.795	81			
займаться10р_стимуляция_1	Between Groups	.050	1	.050	5.503	.021
	Within Groups	.729	80	.009		
	Total	.780	81			
цели_достижение_1	Between Groups	.365	1	.365	5.363	.023
	Within Groups	5.439	80	.068		
	Total	5.804	81			
цели_власть_1	Between Groups	.136	1	.136	4.214	.043
	Within Groups	2.583	80	.032		
	Total	2.719	81			
цели_карьера_1	Between Groups	.183	1	.183	5.429	.022
	Within Groups	2.690	80	.034		
	Total	2.872	81			

Robust Tests of Equality of Means

		Statistic	df1	df2	Sig.
эссе1_универсализм_1	Welch	5.523	1	28.087	.026
	Brown-Forsythe	5.523	1	28.087	.026
эссе2_стимуляция_1	Welch	5.866	1	55.955	.019
	Brown-Forsythe	5.866	1	55.955	.019
эссе2_гедонизм_1	Welch	4.059	1	56.571	.049
	Brown-Forsythe	4.059	1	56.571	.049
займаться10р_стимуляция_1	Welch	7.567	1	72.300	.008
	Brown-Forsythe	7.567	1	72.300	.008
цели_достижение_1	Welch	8.965	1	79.817	.004
	Brown-Forsythe	8.965	1	79.817	.004
цели_карьера_1	Welch	8.604	1	79.697	.004
	Brown-Forsythe	8.604	1	79.697	.004